

**ВАСИЛЬ КУЙБІДА, АНАТОЛІЙ ТКАЧУК,
ТЕТЯНА ЗАБУКОВЕЦЬ-КОВАЧИЧ**

**РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА:
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ.
СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД**

За загальною редакцією Р. А. Ткачука

Київ – 2010

ББК 67.300.4

К 89

***Видання здійснене за підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта
Погляди, викладені тут, належать авторам цієї роботи і не можуть
ні за яких обставин вважатися такими, що виражають офіційну
точку зору Фонду Чарльза Стюарта Мотта.***

Ця інформація та розробки є вільними для копіювання, перевидання та поширення по всій території України всіма способами, якщо вони здійснюються безоплатно для кінцевого споживача та якщо при таких копіюванні, перевиданні та поширенні є обов'язкове посилання на автора і суб'єкта майнового права на цю інформацію та розробки.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Академії муніципального управління як наукове видання (протокол № 2 від 26.11.2009 р.)

Підготовлено та видано завдяки Інституту громадянського суспільства, загальна редакція Р. А. Ткачука.

Куйбіда Василь.

К 89 **Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід /**Василь Куйбіда, Анатолій Ткачук, Тетяна Забуківець-Ковачич; за заг. ред. Р. Ткачука. – К. : Леста, 2010. – 224 с.
ISBN 978-966-8312-54-0

У цій публікації викладено деякі проблеми нормативного регулювання формування та здійснення регіональної політики в Україні в контексті досвіду низки європейських держав – нових членів Європейського Союзу.

Важливою складовою роботи є виклад в українському перекладі окремих нормативно-правових актів деяких європейських держав, а також США та Канади. Тут також розміщено проект Закону України «Про засади державної регіональної політики», який було підготовлено міжвідомчою робочою групою під керівництвом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України із залученням українських та іноземних експертів та підтримкою Інституту громадянського суспільства.

Розраховано на фахівців, що займаються питаннями розроблення документів у сфері регіональної політики та регіонального розвитку, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів.

ББК 67.300.4+65.04

© Інститут громадянського суспільства, 2010
ISBN 978-966-8312-54-0 © ІКЦ „Легальний статус“, 2010

ВСТУП

Ідея підготовки цієї публікації народилась досить давно, однак за великою кількістю справ, пов'язаних з підготовкою новітніх проектів документів у сфері регіональної політики, регіонального розвитку, реформ адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні для її реалізації не залишалось часу.

Упродовж останніх півтора років з'явилися нові матеріали, які накопичувались у папках і файлах в Інституті громадянського суспільства, Міністерстві регіонального розвитку та будівництва України, проектах Європейського Союзу, що реалізуються в Україні. Було б марнуванням затрачених зусиль, якби такі цікаві матеріали не стали широко доступними.

Звичайно частина матеріалів виставлялась у різний час на сайті Інституту громадянського суспільства та Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, але певна систематизація цих матеріалів зроблена лише у цьому виданні.

Остаточне рішення про публікацію визріло лише на початку грудня 2009 року, коли було завершено роботу над проектом чи не найважливішого для формування та реалізації державної регіональної політики проекту Закону «Про засади державної регіональної політики».

Сама публікація складається з кількох логічних частин: європейський досвід регіонального розвитку; нормативні акти різних держав у неофіційному перекладі; короткий огляд українського досвіду у сфері нормативного забезпечення регіонального розвитку та державної регіональної політики; проекти українських нормативних актів у сфері державної регіональної політики.

Важливо, що ця публікація вийде з друку в період, коли Україна знову стоятиме на порозі формування органів влади національного, регіонального та місцевого рівнів, коли перед новообраними депутатами, новосформованими органами влади стоятимуть ті ж завдання: як зробити регіональну політику ефективною та як забезпечити поступальний розвиток усієї держави та її регіонів?

Починати з чистого аркуша вже не потрібно. Наведені тут матеріали можуть стати дуже корисними для всіх, хто займається чи буде займатись такими важливими для держави та всього суспільства питаннями, як регіональний розвиток та згуртованість регіонів нашої України.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Що таке регіональний розвиток?

Розвиток полягає у здійсненні змін на краще, зазвичай у сенсі підвищення економічного, соціального, екологічного добробуту та якості життя громадян.

Розвиток визначається, планується та здійснюється майже завжди на рівні цілих країн на основі державних інвестиційних ресурсів, якими зазвичай розпоряджаються загальнодержавні міністерства.

Упродовж певного часу чимало країн доповнили цю діяльність більш цілеспрямованим індивідуальним підходом до кожного регіону, намагаючись розв'язати конкретні регіональні проблеми та активно співпрацювати з громадянами та інституціями регіону. Крім того, багато урядів намагаються поліпшувати координацію всіх державних інвестицій на субнаціональному (зазвичай регіональному) рівні для підвищення їхньої дієвості. До того ж різні країни тепер частіше, ніж у минулому, усвідомлюють, наскільки різними можуть бути рівні розвитку регіонів, а отже, приділяють більше уваги усуненню відповідних диспропорцій. Усе це є прикладом регіонального розвитку в дії.

Навіщо потрібен регіональний розвиток?

Регіональний розвиток за своєю суттю є концепцією економічною, а не політичною чи адміністративною. У його рамках враховується взаємний вплив економічної діяльності та інтеграції ринків на територіально-географічні об'єкти.

Нам відомо з власного досвіду, що не всі території чи регіони є однаково потужними з економічної точки зору. Не всі вони мають однакові природні характеристики, котрі роблять їх привабливими для проживання, праці, здійснення інвестицій тощо. Не всі регіони мають однакові економічні, соціальні чи екологічні можливості, які роблять їх привабливими для здійснення господарської діяльності. Не всі регіони просуваються вперед в однаковому темпі: економічний та соціальний розвиток у деяких регіонах значно повільніший, ніж в інших.

Певні види господарської діяльності не можуть розвиватися або здійснюватися на всіх територіях, оскільки деякі території мають об'єктивні переваги або вади.

Відстань до ринків та доступність ресурсів належать до основних факторів, якими пояснюється відносна простота розвитку господарської діяльності в

деяких регіонах порівняно з рештою. Водночас у реальному житті існують також інші чинники. Часто-густо вони є спадком минулого: наприклад, робітники, які спеціалізувалися на роботі в одному секторі, стикаються з відсутністю будь-якого попиту на свої навички та свою продукцію. Ширше коло об'єктивних природних, людських, організаційних і навіть культурних реалій часто означає, що деяким територіям вдається краще розвивати стійку господарську діяльність, яка створює належні умови для життєдіяльності та процвітання.

Існує кілька різновидів проблем, розв'язання яких має на меті регіональний розвиток. Саме ці проблеми диктують низку практичних міркувань, виходячи з яких уряди країн Європи та світу, у тому числі й України, бажають здійснювати політику регіонального розвитку.

Історія регіонального розвитку

В історичному контексті регіональний розвиток як засіб розвитку сформувався у двадцятому сторіччі. Більшість урядів – як соціалістичних, так і капіталістичних країн – надавали перевагу «галузевому» підходу до розвитку на основі загальнонаціональних програм, котрі зазвичай базувалися на єдиному підході для всієї країни.

Оскільки в 1950-х, а особливо в 1960-х роках, почали занепадати старі галузі промисловості, чимало урядів у країнах із соціалістичною та ринковою економікою (у Сполученому Королівстві, Швеції, Бельгії, Німеччині, Іспанії, Італії, Франції) почали вживати безпосередніх заходів, спрямованих на надання підтримки цілим галузям промисловості для сповільнення чи припинення їхнього занепаду. Така політика, як правило, вважалася «галузевною», оскільки призначалася для конкретних секторів (вугледобувно-металургійного, текстильної чи автомобільної промисловості тощо).

Із часом через низку міркувань, пов'язаних з ефективністю та результативністю таких заходів, політика активної фінансової підтримки конкретних галузей зазнала змін. У будь-якому разі чинні міжнародні угоди (на зразок СОТ) обмежують можливості такої підтримки. На зміну такій політиці прийшли підходи, спрямовані на «регіональний розвиток». Регіональний розвиток має на меті задоволення ширшого кола потреб певної території (яка прийшла в занепад або перебуває у стані перетворень), а не потреб конкретного сектора і меншою мірою його виробничих центрів. Цей підхід полягає у формуванні умов для розвитку регіону, а не в прямому «підійманні» конкретних галузей.

Отже, національна політика підтримки економіки певною мірою позбулася галузевої орієнтації, залишаючись при цьому дуже важливою в тих сферах, де ринок не готовий до здійснення інвестицій (суспільна інфраструктура, освіта, навчання тощо).

Інструменти регіонального розвитку у країнах Європи

У країнах Європи можна виділити різні інструменти, спрямовані на заохочення регіонального розвитку.

I. Основним інструментом регіональної політики майже завжди є **програма інвестицій або розвитку** – багаторічна програма, розроблена відповідно до логіки стратегічного планування. Її можна розуміти як своєрідну угоду між різними державними органами, які беруть участь у спільному фінансуванні і кожен із котрих погоджується зробити певний внесок у реалізацію програм регіонального розвитку різних типів. Саме така модель із різним рівнем успішності застосовується в Німеччині, Франції, Італії, а також у рамках власної політики регіонального розвитку Європейського Союзу. **Там, де існує державна регіональна політика, що має комплексний характер, ми, як правило, бачимо такі інвестиційні програми для кожного регіону по всій країні.**

II. На більш загальному рівні варто відзначити, що в багатьох країнах (навіть якщо диспропорції між регіонами не є істотними) потреба в оптимізації та належному використанні державних інвестицій зумовлює необхідність поліпшення координації та синергії між інвестиціями, що здійснюються за рахунок різних джерел фінансування всіма учасниками процесу розвитку – державою, регіональною та місцевою владою на певній території. Це можна вважати певною формою **планування або координації регіонального розвитку.**

III. Водночас існують інші підходи до розв'язання регіональних проблем. У більшості країн обсяги фінансової допомоги за загальнонаціональними програмами часто залежать від гостроти певних проблем (економічних, соціальних, територіальних) у деяких регіонах порівняно з рештою – приклади таких програм можна побачити у країнах Скандинавії, Великій Британії, Франції, Нідерландах, Німеччині, Хорватії, Чеській Республіці, Болгарії тощо. У деяких країнах ухвалюються спеціальні програми, спрямовані на підтримку конкретних регіонів («спеціальні територіальні програми») – наприклад, гірських або острівних регіонів у Хорватії, малонаселених регіонів у країнах Скандинавії тощо.

Конкуренентоспроможність регіонів

У процесі регіонального розвитку чимала увага приділяється питанню конкурентоспроможності регіону.

Країна або регіон зможуть забезпечити підвищення рівня економічного та соціального добробуту й якості життя лише тоді, якщо їм удаватиметься продавати більше продуктів та послуг кращої якості іншим суб'єктам. Якщо розглянути деякі регіони, ми побачимо причини, що заважають їм продавати більше продуктів чи послуг або продавати продукти та послуги вищої якості. На перший погляд може видатися, що їм бракує інвестицій та інвесторів – людей, які мають капітал і готові вкласти свої кошти в розбудову існуючих чи утворення нових підприємств. Однак, чому саме їм бракує інвестицій і чому в них немає інвесторів? І чому деякі фактори забезпечують залучення чи утримання більшого обсягу інвестицій, ніж інші?

Таких факторів та причин може бути чимало: невдале географічне положення щодо ринків, низький рівень таких факторів конкурентоспроможності, як наявність якісної, кваліфікованої та освіченої робочої сили, брак у регіоні малих професійних компаній, здатних постачати компоненти або матеріали, а також надто складне регуляторне середовище. Одним із найочевидніших шляхів до залучення інвестицій є підвищення привабливості регіону – поліпшення доступу завдяки підвищенню кваліфікації робочої сили, поліпшення доступу до інформації, розвитку транспортних мереж тощо.

Іноді проблему можна розв'язати за рахунок розширення та розвитку наявних виробничих підприємств. Тут можуть бути впроваджені такі рішення, як навчання керівництва, надання фінансових ресурсів на прийнятних умовах, заохочення співпраці між науково-дослідними інституціями та бізнесом для підтримки інновацій. Саме завдяки таким заходам можна підвищити конкурентоспроможність регіонів та підприємств.

Розвиток підприємництва, а особливо розвиток виробничих підприємств, які продають свою продукцію за межами регіону, є ключовим фактором у забезпеченні конкурентоспроможності регіонів. Це дозволяє спрямувати потік добробуту в регіон і збільшити надходження до бюджету, покращити комунальні послуги, розвинути роздрібну торгівлю тощо.

Проте самого лише розвитку підприємництва недостатньо:

- по-перше, для забезпечення такого розвитку слід звернути увагу на умови для здійснення розвитку та інвестицій за межами власного підприємства;

- по-друге, оскільки забезпечення регіональної конкурентоспроможності передбачає перетворення регіону на місце, де **людям хочеться жити, працювати, вкладати кошти або яке їм хочеться відвідувати**, нам доводиться розв'язувати широке коло не лише економічних, а й соціальних та екологічних проблем. Люди не захочуть жити в регіоні, де немає базових зручностей: такий регіон вони покинуть за першої ж можливості, якщо їм трапиться можливість поліпшити якість свого життя деінде.
- по-третє (і це цілком узгоджується з попередніми двома пунктами), необхідно забезпечити збалансованість розподілу ресурсів між економічними та соціальними заходами. **Самі лише заходи в соціальній сфері не зроблять регіон конкурентоспроможним; більше того, їхні наслідки не будуть сталими, якщо в господарській сфері не будуть утворені ресурси, необхідні для їхнього фінансування.** Так само замало й самих лише заходів із розвитку підприємництва: напрямки здійснення інвестицій диктуються багатьма причинами, та й рішень може бути багато, і вони мають урахувувати всі реалії регіону, взяті разом.

Фактори регіональної конкурентоспроможності – ландшафт, що змінюється

На першій хвилі індустріалізації, яка майже повністю була пов'язана з сировиною, конкурентоспроможними були ті регіони, які мали вугілля, сталь або іншу цінну сировину. Саме туди перетікали трудові та інвестиційні ресурси. Проте у двадцять першому столітті на потоки інвестицій та трудових ресурсів впливають також інші фактори.

Якщо говорити докладніше, то інвестиції течуть туди, де наявні високоякісні трудові ресурси, створено сприятливі умови для ведення бізнесу, забезпечено доступ до постачальників тощо. **Отже, регіональні переваги дедалі більшою мірою залежать не від того, що «лежить у землі», а від якості співпраці між людьми, ефективності їхньої роботи, а також від загальної доступності та зручності регіону.** Добре організовані та інноваційні регіони завжди навчаються чогось нового, а їхні університети впроваджують інновації разом із виробничими підприємствами, тоді як їхні міста надають підтримку та послуги сільській місцевості навколо них. Якісне планування, приємне довкілля, висока якість

життя, високий рівень охорони здоров'я та освіти, стабільність, верховенство права, прозорість діяльності державних органів – усі ці фактори визначають конкурентоспроможність регіону, приваблюючи або виштовхуючи нові інвестиції, або утримуючи вже здійснені інвестиції.

Моделі політики регіонального розвитку

Велика кількість інструментів регіонального розвитку, які розроблені державними органами, можуть застосовуватися в різний спосіб. Тому перед розробниками державної політики, які творять систему регіонального розвитку, відкривається ціла низка можливостей. Нижче окреслені основні концептуальні та практичні можливості здійснення процесу «регіонального розвитку». Кожна з них має різні варіанти втілення у життя. Не існує єдиного підходу до здійснення «регіонального розвитку»: деякі з підходів можуть бути неправильними, але правильних шляхів завжди є кілька.

По-перше, регіональний розвиток сам по собі не пов'язаний з автоматичною необхідністю реформування держави або її політичних чи адміністративних інституцій. Чимало країн запровадили форми «регіонального розвитку», які фундаментально не вимагають суттєвої модифікації суспільних або державних органів, чи перегляду їхніх повноважень. Такою, як правило, але не завжди, є ситуація в невеликих країнах – Ірландії, Норвегії, Швеції, Фінляндії, Нідерландах; такою, принаймні до 1998 року, була вона й у Великобританії – скрізь існують форми втручання на рівні регіонів (або безпосередньо з боку держави, або через місцеві інституції), але жодна з них не вимагала проведення масштабних реформ державних інститутів.

Процеси регіонального розвитку, що мають такий характер, ми можемо назвати **функціональними на відміну від політичних та адміністративних. Функціональний регіональний розвиток має на меті, головним чином, економічний розвиток і може й не супроводжуватися ширшими політичними процесами на зразок децентралізації чи регіоналізації держави.** У принципі, ті країни, котрі в контексті політики регіонального розвитку ЄС розробили певну форму функціонального регіонального розвитку, загалом не здійснювали ніяких основоположних реформ державних інститутів.

Водночас на практиці існували випадки, коли більш широкі процеси децентралізації або регіоналізації держави (як правило, з політичних або інших неекономічних міркувань) здійснювалися одночасно зі створенням структур регіонального розвитку або в рамках створення таких структур. У таких ви-

падках часто здійснюється перегляд конфігурації державних інвестицій (та час від часу податкових повноважень), внаслідок яких формується певна регіональна політика або навіть відбувається регіоналізація. Саме це трапилося в Західній Німеччині після війни, Іспанії після 1981 р., Італії (у дедалі більшому обсязі після 1970 р.), Бельгії (після 1980 р.), Великій Британії (після 1997 р.), Польщі з 1999 р., Чехії з 2001 р. та, в певній мірі, у Франції після 1982 р. Деякі з цих країн уже проводили політику функціонального регіонального розвитку в тій чи іншій формі, як правило, на основі іншої логіки, але поглиблене реформування держави вело до децентралізації та регіоналізації.

Попри це, здійснення регіонального розвитку в суто економічних/функціональних рамках є цілком можливим. Саме так, у загальних рисах, виглядає ситуація в Україні.

Загальнонаціональні та регіональні заходи з розвитку

Навіть якщо загальнонаціональна політика з плином часу дедалі менше спирається на галузевий підхід, основні державні інвестиції залишаються загальнонаціональними.

Усі уряди, що мають ресурси, просувають національні програми суспільного інвестування у створення ключових умов для економічного розвитку транспорту (будівництво доріг), енергетики, захисту довкілля тощо. Майже в усіх країнах ці сфери є об'єктом величезних суспільних інвестицій, а держава є їхнім основним джерелом, каталізатором і стимулятором розвитку.

Багато з цих політик розробляються переважно центральними органами державної влади та реалізуються з використанням ресурсів держави; часто цим опікуються державні органи, але іноді реалізація цієї політики делегується (місцевим чи регіональним) органам влади, які здійснюють її від імені держави.

На практиці це означає, що навіть якщо політика та практика регіонального розвитку розвивається, то існує вона поруч із набагато масштабнішими загальнонаціональними інвестиційними програмами, спрямованими на національний розвиток і націленими на використання ширшого кола чинників розвитку¹.

Одним із ключових питань, які потребують розв'язання в ситуації, що склалася, є питання предмета суто національних інвестиційних програм або суто регіональних чи місцевих інвестиційних програм. Хоча закони та інші

---

¹ Навіть у федеративних країнах на зразок Німеччини важко знайти винятки з цього правила: питання ринку праці та зайнятості населення, а також створення загальнонаціональної інфраструктури належать до компетенції центральних (федеральних) органів влади де-факто.

нормативні документи можуть допомогти у розв'язанні цього питання, завжди залишається певний простір для маневру. Зрештою, найкраще спрацьовує практичний принцип: деякі види заходів, їхній обсяг та характер логічніше вписуються в діяльність регіональних або місцевих органів, ніж органів загальнодержавних.

Співпраця зацікавлених сторін у регіоні заради регіону – шлях до успішного регіону

Основним ресурсом будь-якого регіону є його громадяни, інститути та співпраця між ними. Цей чинник міг мати меншу вагу в минулому, але сьогодні він є ключем до успішного майбутнього.

Упродовж багатьох років у післявоєнній Західній Європі та в інших регіонах завдання стимулювання економічного розвитку регіону залежало переважно від інструментів політики, котрі спиралися на **екзогенні (зовнішні), а не ендогенні (внутрішні) чинники**. При цьому уряди намагалися впливати на моделі інвестування, пропонуючи пільги та гранти, аби спрямувати інвестиції в певні регіони. Вони намагалися втручатися у справи регіонів та стимулювати розвиток «згори вниз». Такий підхід широко застосовувався на практиці в 1950, 1960 та 1970-х роках і залишається доречним.

Однак його більше не вважають достатнім, принаймні, в більшості країн Європи. Досвід показує, що успішними стають ті регіони, які вдало розвивають власну внутрішню спроможність та поліпшують ті внутрішні умови, які впливають на інвестиції та підтримують їх. Під внутрішніми ми розуміємо ті повноваження, спроможність, компетенції та напрямки діяльності, які офіційно чи практично можуть здійснюватися місцевими або регіональними зацікавленими сторонами. Ця спроможність та умови часто пов'язані з тим, як саме регіон визнає та розв'язує свої проблеми, як він намагається розв'язувати їх та використовувати доступні можливості, наприклад, у сфері освіти та навчання, маломасштабного розвитку, вдосконалення іміджу та маркетингу регіону. Розв'язання деяких проблем не завжди вимагає значних сум коштів, якщо регіональні (та місцеві) зацікавлені сторони, співпрацюючи один з одним, можуть щось робити, принаймні, з точки зору ініціювання процесу розвитку. Як правило, першими кроками цього процесу є партнерство регіональних та місцевих кіл, яке базується на основі спільного розуміння ситуації та бачення напрямків її зміни.

Часто-густо існують основні інститути (асоціації, громадські організації тощо), які забезпечують таке розуміння, тому потреби у створенні вели-

ких нових інститутів немає. У центрі уваги під час здійснення цих перших кроків перебувають процеси мобілізації, навчання, розбудови потенціалу, а також намагання «залучити людей», «зробити хоч щось» та розвернути в протилежний бік цикл застою, занепаду та, подекуди, відчаю. Іноді такі кроки можуть передбачати «легке» зміцнення місцевих або регіональних інститутів.

Саме це й мається на увазі під терміном «висхідний розвиток» або «розвиток знизу вгору»: мова йде про мобілізацію зусиль населення та інституцій певної місцевості чи регіону, які насправді зацікавлені в його успішності. Якщо вони виявлятимуть пасивність, то процес розвитку успішним не стане. Таким чином, регіональний розвиток передбачає впровадження у практичну діяльність принципів партнерства, інформування, консультацій та залучення зусиль громадян для більш перспективного майбутнього.

Регіональний розвиток на прикладі нових членів Євросоюзу

Регіональний розвиток, особливо політика та нормативна база регіонального розвитку в ЄС, став предметом постійної еволюції та адаптації, що відповідає потребам структурних змін у країнах, політиці ЄС та вимогам самих регіонів. Особливо цікавим для України тут може бути досвід країн – нових членів ЄС, накопичений за той період, коли вони будували правову, інституційну та імплементаційну базу для регіонального розвитку.

Аналізуючи практику управління та реалізації регіонального розвитку у ЄС, ми повинні враховувати таке.

- Більшість старих членів ЄС мають довгу історію політичної та фінансової децентралізації. Отже, їхні інституційні та людські ресурси для управління політикою та фінансові засоби для реалізації політики на місцевому рівні значно потужніші.
- Існують системи планування національного рівня з чітко скоординованими структурними/галузевими операційними планами.
- Можливості врядування, управління та реалізації політики регіонального розвитку дуже розвинені.
- Існує добре розвинена банківська система, поєднана з чіткими правами власності на землю/майно (кадастром), що означає, що позикові кошти отримати легше. Є також потужні агентства регіонального розвитку (АРР), агенції, які надають послуги для бізнесу, та досвідчені спеціалісти з регіонального розвитку, спостерігачі та «надавачі ділових послуг».

Це означає, що на місцевому рівні є досвідчені суб'єкти, котрі можуть виконувати вищезгадану політику.

- *Фінансові інструменти* на підтримку регіональної політики чітко визначені, дієві та добре забезпечені ресурсами. Це зокрема урядова макроекономічна політика і мікроекономічні стимули; структурні фонди ЄС та ініціативи Європейської комісії із забезпечення спільного фінансування; Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та його різноманітні інструменти, що забезпечують надання позикових коштів, підтримку акціонерного капіталу, гарантії тощо.

Проте українським політикам слід бути обережними й не кидатися негайно приймати структури та процеси держав-членів ЄС. Кращими зразками для України є держави-кандидати, і багато з рекомендацій, наведених у цьому документі, випливають з їхнього досвіду. Проте тут треба виявляти обережність.

Хоча нові держави-члени також перебувають на етапі соціально-економічного переходу, не всі вони почали з тієї позиції, що Україна, якщо вести мову про умови урбанізації, структуру економіки та обсяг державних доходів. Ці країни (зокрема Польща, Угорщина та Чехія) мали безпосередні кордони з ЄС ще з 1970-х років і отримали значний обсяг прямих іноземних інвестицій та коштів на транскордонне співробітництво (ТКС). Крім того, нові держави-члени та країни-кандидати користувалися дуже значними фінансовими ресурсами (понад 1 млрд євро на рік) у рамках програм, які передували структурним фондам (ІСПА та САПАРД), коштами, що надавалися за програмою ФАРЕ, і програмами, які охоплювали кілька країн, та з раннього етапу брали участь у програмах, призначених для держав-членів. Вони також мали доступ до кредитних коштів ЄБРР, Світового банку та двосторонніх донорів, спрямованих на підтримання великомасштабних проектів розвитку інфраструктури.

Отже, масштаб розроблення політики регіонального розвитку та очікування, які надаються їй в Україні, повинні бути набагато більш інтровертивними (або інтроспективними), ніж політика та заходи, запроваджені новими державами-членами ЄС або країнами-кандидатами на вступ до ЄС.

Цілі політики регіонального розвитку

Регіональна політика всіх нових держав-членів ЄС ґрунтується на традиційних підходах до регіонального розвитку, спрямованих на менш розвинені периферійні регіони і на регіони, що переживають сильне падіння промислового виробництва. Політика регіонального розвитку такого типу будується на понятті «соціальної справедливості».

Визначенню причин проблем розвитку і причин постійного падіння соціально-економічного статусу цих регіонів приділяється недостатньо уваги. Більшість цих країн вирішили побудувати систему фінансового стимулювання відстаючих регіонів і територій, котра, як виявилось згодом, не змогла забезпечити сталість і ефективне використання залучених коштів. Це характерно і для Європейського Союзу – варто подивитися «Звіт про гуртування» ЄС, де відкрито заявлено, що політика, спрямована на зменшення регіональних відмінностей, виявилася неефективною.

Постає питання: на що має бути орієнтована політика регіонального розвитку – на вирівнювання дисбалансів чи на підвищення ефективності розвитку країни?

Ґрунтуючись на звітах і оцінках, експерти стверджують, що політика регіонального розвитку створює середовище для соціально-економічного зростання регіонів на основі ефективного використання ресурсів, потенціалу і потужностей.

Отже, політика регіонального розвитку має враховувати типологію регіонів і передбачати надання підтримки й допомоги в ефективному поєднанні підходів до регіонального розвитку, пов'язаних із поліцентричним і орієнтованим на полюси зростання/агломерацію аспектом, та зворотну стимуляцію міст на периферії, зокрема забезпечення доступності державних послуг.

Це не означає, що слід повністю ігнорувати інтереси менш розвинених територій, а означає пом'якшення тих відмінностей та причин, які можуть назавжди викривити потенціал розвитку депресивних або відсталих регіонів. Це має бути однією з чітко поставлених цілей регіональної політики та метою національної стратегії регіонального розвитку, яка передбачатиме спеціальні пом'якшуючі механізми й заходи, головним чином щодо розбудови спроможності для ефективного використання ресурсів.

Нотатки щодо принципів політики регіонального розвитку

- *Принципи справедливості та соціального залучення* диктують, щоб люди не потрапляли у невідгідне становище через те, що вони народилися в тому чи іншому місці.
- *За принципом субсидіарності* на національному рівні виконуються лише ті функції, які не можуть бути з більшою ефективністю та дієвістю виконані на нижчому рівні. На практиці це означає, що планування, складання програм, виконання та управління підтримкою регіонального

розвитку починається на регіональному й місцевому рівнях, причому шляхом координування, досягнення консенсусу та процесу розстановки пріоритетів, результатом чого є багаторічний програмний документ національного рівня. Є ще один вимір цього принципу: переконання в тому, що повноваження на прийняття рішень повинні делегуватися на найбільш відповідний рівень, означає, що громади мають право брати на себе відповідальність за власне соціально-економічне майбутнє.

З такої точки зору цей принцип поєднується з принципом розширення *прав і можливостей*, згідно з яким делегування повноважень/децентралізація/пряма демократія є «добрими речами», тому що вони розширюють права і можливості місцевих громад. Припущення, яке лежить в основі принципів *субсидіарності та розширення прав і можливостей*, полягає в тому, що місцеві мешканці краще, ніж центральний уряд, знають потенціал свого регіону, більш віддані справі досягнення результату та здатні його досягти.

- *Принцип ефективності* передбачає, що неблагополучні регіони мають негативний вплив на національну економіку. Мобілізація робочої сили, капіталу та землі збільшила б національний ВВП, а також покращила б рівень життя у депресивних регіонах. Є також потенціал для підвищення загальної конкурентоспроможності національної економіки. Це зумовить збільшення доходів державного бюджету (податковий прибуток з фізичних осіб/податок на прибуток підприємств/податок на додану вартість) та зменшення попиту на державні видатки (зменшення обсягів виплат із соціального забезпечення тощо). Неблагополучні регіони також можуть спричиняти *перевантаженість* (ще одна форма *неефективності*). Якщо між регіонами існують значні диспропорції, то певні території, скоріш за все, розвиватимуться швидко, залучаючи несумірну частку інвестицій та всмоктуючи надлишок робочої сили із слабших регіонів. Це, у свою чергу, може створити підвищений попит на послуги (дороги/каналізацію/школи/житло/лікарні тощо) в успішних регіонах.

Якщо уряд намагається вирішити цю проблему шляхом збільшення *пропозиції* (наприклад, будуючи більше шкіл), це, як правило, створює нескінченну спіраль – розвинуті можливості просто привертають усе більше й більше людей, через що дана територія зрештою переповнюється, тоді як здатність уряду збільшувати пропозицію не є безмежною.

Регіональна політика/розвиток може зменшити *перевантаженість* шляхом переорієнтації попиту на території, де ще є потужності, котрі використовуються неповною мірою.

Надмірна концентрація економічного розвитку на одній території також підвищує *інфляційні тиски* (які є ще однією формою *неефективності*) на пропозицію робочої сили, ринки житла тощо.

Може здатися, що ці соціальні та економічні принципи є взаємно підтримуючими. У деякому відношенні так воно й є: адже покращення регіональних економічних показників підвищить якість життя в регіоні.

Проте у формуванні регіональної політики існує напруженість між *соціальними* (справедливість/соціальне залучення/демократія) та *економічними* (ефективність/конкурентоспроможність) аргументами.

Вони можуть мати різні цілі, інструменти політики та часові рамки. Наприклад, якщо цілі полягають в усуненні економічної неефективності, то уряд, імовірно, прийме низхідний метод, зосереджуючись більше на питаннях, пов'язаних із бізнесом і ринком праці, наголошуючи на швидкості та негайній віддачі від інвестицій. Вірогідність передачі розширених фіскальних повноважень місцевим органам влади менша. За обставин, де ресурси обмежені, уряд може прагнути до концентрації обмежених коштів, а не до розпорощення їх між місцевими органами. Якщо ж завдання більш орієнтовані на справедливість, соціальне залучення й демократію, то, ймовірно, застосовуватиметься висхідний метод, який передбачає розширення прав і повноважень місцевих органів влади, їхнє навчання, децентралізацію управління фінансами та надання послуг, підвищення якості освіти, охорони здоров'я та кадрових ресурсів.

Субсидіарність. У плануванні, управлінні, виконанні, моніторингу та оцінці заходів на підтримку регіонального розвитку національні органи влади виконуватимуть лише ті дії, які не можуть бути ефективніше та дієвіше виконані на нижчому рівні.

- *Програмування.* Всі заходи, програми та підпрограми на підтримку регіональної політики розробляються та виконуються відповідно до документів із планування, які розробляються на національному рівні або на рівні відповідного регіону й містять чітко визначені цілі, пріоритети та інструменти.
- *Координація.* Всі заходи, програми та підпрограми на підтримку регіональної політики координуються на національному рівні та рівні відповідного регіону, а також між національним рівнем та рівнем відповідного регіону.
- *Партнерство* між національними й місцевими органами влади та між державним і приватним секторами у визначенні, розробленні та виконанні заходів, програм і підпрограм на підтримку регіонального розвитку.

Модель регіонального розвитку в Європейському Союзі

Такого законодавчо визначеного терміну, як «модель регіонального розвитку у ЄС», не існує, хоча ЄС вимагає, щоб країни, які ведуть переговори про вступ до ЄС, дотримувалися глави 21 *Acquis Communautaire*. У цій статті встановлені необхідні структури, обов'язки та інструменти для доступу до фондів ЄС. Хоча система й структура цілком зрозумілі, термінологія виявляється дуже заплутаною, тому що держави-члени ЄС розбудовували регіональний розвиток протягом десятиріч, поки ця політика не стала новою політикою ЄС.

Моделі регіонального розвитку деяких нових держав-членів ЄС і Хорватії

Як зазначено вище, мета цього дослідження – представити моделі регіонального розвитку різних країн, які б надали інформацію про те, як ці країни створили систему та структури для управління регіональним розвитком у період вступу до ЄС.

МОДЕЛЬ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Регіональний поділ

Конституційний закон про створення регіонів був прийнятий обома палатами парламенту наприкінці 1997 року, але чинності набрав лише 1 січня 2000 року. Цим документом була нарешті виконана стаття 99 Конституції, яка говорить, що «Чеська Республіка складається з муніципалітетів, які є основними адміністративно-територіальними одиницями, та регіонів, які є вищими адміністративно-територіальними одиницями». Поділ країни на **14 регіонів** спрямований на забезпечення природної регіоналізації республіки на основі існування значних міських центрів та їхніх зв'язків із периферією.

Статистичні одиниці

Розглядаючи регіони та їхні повноваження й документи на регіональному рівні, ми повинні також урахувати систему статистичної класифікації території, прийняту Євростатом (NUTS). Рівень NUTS II, очевидно, є найбільш важливим для виділення допомоги зі структурних фондів за метою 1. Після консультацій з Євростатом Чеське статистичне управління, разом із іншими зацікавленими міністерствами-партнерами, погодило **8 статистичних одиниць рівня NUTS II**, створених шляхом групування **14 регіонів рівня NUTS III**. Восени 2000 року в кожному регіоні рівня NUTS III були обрані нові

політичні органи, а у січні 2001 року в цих регіонах створені регіональні адміністративні структури, які повністю відповідають за розвиток конкретного регіону. Політична влада в регіоні перебуває в руках президента регіону та регіональної ради, депутати якої обираються на чотирирічний термін. Регіональну адміністрацію очолює директор регіональної адміністрації, а її персоналом керує президент округи/регіону, який також здійснює державну владу в регіоні.

Регіональна політика

Регіональну політику загалом розуміють як інтервенцію держави в економічний та соціальний розвиток різних частин її території. Фактично регіональна політика, як правило, сильно залежить від ролі держави в її історичному розвитку, від добробуту суспільства, від глибини регіональних диспропорцій та від характеру правлячої політичної волі. У 1996 році на новостворене **Міністерство регіонального розвитку** Чеської Республіки була покладена координуюча роль у забезпеченні регіональної політики держави. Проте лише у квітні 1998 року в нових Засадах регіональної політики були встановлені загальні норми, що регламентують реалізацію регіональної політики. Регіональну політику розуміють як концептуальну діяльність державних і регіональних органів влади з метою:

- сприяння збалансованому й гармонійному розвитку регіонів Чеської Республіки;
- зменшення відмінностей у рівнях розвитку регіонів;
- покращення регіональної економічної та соціальної структури.

Правова база

Закон про засади державної політики регіонального розвитку (1992):

- регіональна політика визначена як діяльність уряду, спрямована на зменшення регіональних економічних відмінностей, орієнтована на підтримку малого й середнього підприємництва, покращення інфраструктури.

Нові засади регіонального розвитку

- норми, що регламентують регіональний розвиток;
- визначено політику регіонального розвитку: збалансований розвиток (рівні можливості з використання ресурсів), покращення економічних показників.

УГОРСЬКА МОДЕЛЬ

Регіональний поділ

Угорщина завжди була централізованою країною. Сотні років округи (рівень NUTS III) були адміністративними одиницями проміжного рівня, з різними повноваженнями й завданнями, але здебільшого вони були представлені асамблеями, що обиралися безпосередньо. На початку 90-х парламент ухвалив Закон про органи місцевого самоврядування, яким більшість завдань і повноважень (стягування місцевих податків, адміністративне управління, керування установами) була делегована на місцевий рівень. Угорська адміністративна система стала дуже поляризованою, з сильними місцевим і центральним рівнем, тоді як округи були ослаблені. Регіональний рівень (NUTS II) досі залишається недостатньо сильним, хоча нещодавно деякі функції (наприклад, водо- та електропостачання) були делеговані округам.

Інституції

У 1996 р. був прийнятий Закон № 21 про регіональний розвиток і територіальне планування, яким було визначено інституційні рамки діяльності з регіонального розвитку в Угорщині (7 регіонів рівня NUTS II).

Законом були створені ради регіонального розвитку окружного рівня (NUTS III) і надана можливість створення аналогічних рад на регіональному рівні (NUTS II). На національному рівні було створено Національну раду регіонального розвитку, функція якої полягає в координації всієї роботи з регіонального розвитку. У Ради є професійна базова організація (Національний центр регіонального розвитку). Також був створений Національний фонд регіонального розвитку, який було децентралізовано на ради регіонального розвитку окружного рівня.

Середній рівень в Угорщині досі дуже слабкий через принцип субсидіарності (муніципалітети зберігають владу й обов'язки, делегуючи лише те, чого вони не розуміють; податками не займаються).

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК У СЛОВЕНІЇ

Регіональний підхід до економічного розвитку

Словенія – одна з найменших серед тих країн, які приєдналися до ЄС у 2004 році; площа її території – всього 20 526 кв. км, населення – близько 1,9 млн осіб.

Невдовзі після створення суверенної держави та формування її інституцій Словенія почала розробляти політику розвитку, проводити економічні реформи, відновлювати промисловість та інші сектори економіки. Приватизація трохи зменшила ентузіазм економічного й соціального переходу, особливо тому, що Словенія в той час не була дуже відкритою для прямих іноземних інвестицій. Зростаючі диспропорції у розвитку різних територій дуже скоро спричинили потребу в регіональному підході до економічного розвитку. Структура регіонів як спадок колишньої Югославії була використана як платформа для перших кроків і забезпечення відповідності вимогам, поставленим для користування інструментами і коштами ЄС. Регіони розглядалися як «статистичні регіони», і цю схему було узгоджено з Євростатом. Було прийнято модель поділу Словенії на статистичні територіальні одиниці. З 1997 року уряд Словенії та місцеві органи влади продовжують розробляти відповідну систему регіоналізації країни.

Сучасний стан процесу регіоналізації

У 1999 році (з наступними змінами у 2001 році) Словенія прийняла Закон про сприяння збалансованому регіональному розвитку та Закон про стандартну класифікацію територіальних одиниць, за якими передбачено таку структуру:

- 192 муніципалітети як базові адміністративні одиниці в плануванні регіонального розвитку (NUTS V).
- Для планування й розвитку, а також для оцінки ефективності політики регіонального розвитку на рівні NUTS III Словенія зараз поділена на 12 регіонів (статистичних регіонів) і два міста з чисельністю населення, що дорівнює середній чисельності населення статистичних регіонів.

Оскільки у Словенії досі немає проміжного (середнього) рівня адміністрації, продовжується дискусія щодо укрупнення статистичних регіонів у 3 округи рівня NUTS II.

У 2001 р. словенський уряд підготував пропозицію щодо створення округів як адміністративно-правових суб'єктів між муніципалітетами й державою, однак для її реалізації потрібно дочекатися змін у Конституції (ст. 143).

Держава вважається рівнем NUTS I.

Причини реформ політики регіонального розвитку

Внутрішні причини для реформ політики регіонального розвитку

- Збільшення регіональних відмінностей в останні роки через політику, яка ґрунтувалася здебільшого на регіонах із загрозливою демографічною ситуацією.
- Розпорошеність стимулів серед малих територій.
- Зменшення обсягу коштів на регіональний розвиток.
- Неналежна адміністративна організація.
- Відсутність принципів програмування регіонального розвитку.
- Акцент на галузеву політику, а не на регіональні виміри (відсутність координації галузевої політики).
- Неefективне та розсіяне використання національних і місцевих коштів.
- Відсутність інвестиційних стимулів.
- Низька віддача від інвестицій.
- Повільне економічне зростання країни порівняно з її потенціалом.

Зовнішні причини для реформ політики регіонального розвитку

- Заохочення конкурентоспроможності на глобальних ринках.
- Процеси вступу до ЄС.

Правова основа для регіонального розвитку

Закон про сприяння збалансованому регіональному розвитку

Великі диспропорції в економічному розвитку різних районів і сучасні тенденції спричинили труднощі в регіональному підході до економічного розвитку і територіального планування. Центральна частина Словенії навколо Любляни розвивається набагато швидшими темпами, ніж інші території, особливо на північному сході та півдні країни. Причини таких регіональних диспропорцій були закладені у початковій позиції регіонів після набуття країною незалежності, втрати югославських ринків, впливу економічної та соціальної реструктуризації та перехідного процесу. Ще одним чинником, що сприяв регіональним диспропорціям, були відмінності у фізичній інфраструктурі. Ці причини вплинули й на третій фактор: регіони були непривабливими для молодих, кваліфікованих і освічених людей, через що важко було повертатися до рідного регіону після закінчення навчальних закладів у Любляні чи Мариборі.

Крім регіональних диспропорцій у розвитку, система передвступних фондів ЄС та передбачених структурних фондів і Фонду згуртування

заохотила словенський уряд і місцеві органи влади до встановлення правових рамок для запровадження політики, структур та інституцій регіонального розвитку, а також до підготовки виконання країною вимог для доступу до цих фондів.

Правова основа для регіонального розвитку була створена у 1999 році прийняттям **Закону про сприяння збалансованому регіональному розвитку** (О.Ж. 60/99, змінений у 2001 р.), **Закону про державні фінанси** (О.Ж. 79/99) та пакету підзаконних актів 2001 року, що надало можливість просувати збалансований регіональний розвиток відповідно до таких цілей:

- сприяння збалансованим економічним, соціальним і територіальним аспектам розвитку;
- зменшення структурних проблем і безробіття;
- запобігання негативним демографічним тенденціям, особливо у віддалених районах;
- адаптація до регіональної політики ЄС: інституційне будівництво, система фінансування, моніторингу та оцінки.

Цим законом також запроваджені **нові принципи збалансованого регіонального розвитку**:

- цілісність реалізації політики на всій території Словенії;
- партнерське співробітництво між національними та місцевими органами влади і співпраця державного та приватного секторів;
- принцип субсидіарності;
- програмування стимулів для розвитку;
- оцінка й моніторинг впливу та прозорості використання коштів, асигнованих на регіональний розвиток;
- спільне фінансування.

Закон про сприяння збалансованому регіональному розвитку є правовою основою для інших законів і правових актів щодо структури, інструментів та інституцій регіонального розвитку й структурної політики.

Регіональний підхід до економічного розвитку встановлює іншу структуру, ніж структура словенського уряду: регіональне економічне планування будується на регіональних ресурсах і можливостях розвитку, але уряд/міністерства мають галузеву структуру. Ця ситуація викликала необхідність сильної міжвідомчої координації структурної політики та регіонального розвитку, яка привела до створення Ради з питань структурної політики.

Рада з питань структурної політики має такі завдання:

- координувати та аналізувати (пропонуючи зміни) документи зі стратегії розвитку та документи галузевого планування у світлі збалансованого регіонального розвитку й доступу до фондів ЄС. Рада курирує гармонізацію та координацію Національної стратегії економічного розвитку, Національної стратегії регіонального розвитку, регіональних стратегій/планів розвитку, Національної програми розвитку, програм регіонального розвитку;
- координувати регіональні програми розвитку між галузями;
- вести моніторинг виконання Національної стратегії розвитку;
- переглядати керівні принципи/резолуції щорічного бюджетного меморандуму щодо виконання стратегій/планів розвитку та координувати в цьому відношенні стимули та заходи між галузями.

До складу Ради з питань структурної політики входять 12 членів (усі міністри). Рада одержує технічну підтримку від Управління/Міністерства з питань політики структурного та регіонального розвитку.

Інструкції щодо мінімальної обов'язкової структури й методології підготовки програм регіонального розвитку, методики їхнього моніторингу та оцінки (ОJ 52/00,110/00)

Цей акт визначає:

- мінімальний зміст програми регіонального розвитку та її підпрограма (виконавці, графік, пріоритетні напрямки, проектна основа);
- методологію розроблення програм регіонального розвитку та роль агентств регіонального розвитку (APP) в цій роботі;
- методіку моніторингу та оцінки програм регіонального розвитку та роль Комітету з регіональних програм у моніторингу та контролі за виконанням цих програм.

Указ про докладні умови та критерії виділення стимулів для збалансованого регіонального розвитку та форми цих стимулів (59/00, постійно оновлюється)

Цей указ закладає загальні критерії для стимулів, які надаються міністерством, відповідальним за регіональний розвиток, та Фондом регіонального розвитку та збереження заселення сільських районів. Також визначає критерії виділення цих стимулів, пріоритети та умови, координацію на національному рівні та схеми спільного фінансування.

Указ про значення критеріїв для визначення районів з особливими проблемами розвитку та визначення муніципалітетів, що відповідають цим критеріям (ОJ 59/00, оновлюється щорічно)

Цей акт стосується районів і муніципалітетів:

- *які є економічно слабкими (оподатковуваний дохід нижче 80% середнього по країні, та (або) зафіксовано зменшення чисельності населення);*
- *із структурними проблемами та рівнем безробіття або часткою населення, зайнятого в сільському господарстві, що перевищує загальнонаціональний рівень більш ніж на 20%;*
- *із прикордонними районами з обмеженим розвитком.*

Положення про структуру, організацію та завдання Національного агентства регіонального розвитку (НАРР) (О.Л. 52/00, 63/02)

Завдання НАРР такі:

- *управління та нагляд за програмами ЄС із структурної політики та політики згуртування;*
- *виконання програм регіонального розвитку;*
- *реалізація завдань стосовно таких напрямків діяльності, як розвиток, аналіз, консультування і координація.*

Навіть при тому, що цей перелік напрямків діяльності, визначених Положенням, не є дуже обширним, обов'язки НАРР фактично охоплюють багато сфер – від технічної допомоги до розроблення, моніторингу та оцінки Стратегії регіонального розвитку та Національної програми розвитку і далі до акредитації АРР та координації їхньої роботи. Отже, фактично діяльність НАРР охоплює такі напрямки:

- *На національному та міжнародному рівнях, як агентство-координатор і виконавець відповідає за такі питання:*
  - *підготовка стратегії регіонального розвитку;*
  - *підготовка Національного плану розвитку;*
  - *підготовка та виконання програми ФАРЕ з економічного та соціального гуртування (програми ФАРЕ включають транскордонне співробітництво, що доповнює програму «Інтеррег ІІІА»);*
  - *консультування Ради з питань структурної політики щодо політики регіонального розвитку;*
  - *ведення баз даних для цілей регіонального розвитку та координації.*
- *На регіональному рівні:*
  - *моніторинг можливостей АРР (навчальні плани);*
  - *співпраця у підготовці програм регіонального розвитку;*
  - *надання допомоги у створенні агентств регіонального розвитку на рівні NUTS ІІІ;*

- оцінка впливу інструментів фінансування на регіональну політику;
- моніторинг регіональної, державної та міжнародної допомоги;
- забезпечення відповідності вимогам ЄС і національним вимогам.

Правила організації Агентства регіонального розвитку та умови виконання ним завдань (ОJ 52/00, 110/00)

Агентство регіонального розвитку створюється муніципалітетами та (або) державними чи цивільними юридичними особами на території одного чи декількох статистичних регіонів. НАРР вносить АРР у реєстр після перевірки виконання умов отримання цього статусу. Це такі умови:

- створення більшістю муніципалітетів території, охопленої АРР, або більшість муніципалітетів уповноважила АРР підготувати програму регіонального розвитку;
- кваліфікований персонал і технічні умови для функціонування;
- продемонстрована компетентність експертів.

Агентство регіонального розвитку може одержувати кошти не тільки від своїх засновників, а й з національного бюджету, подавши програму робіт і фінансовий план.

Завдання Агентства регіонального розвитку:

- розроблення програм регіонального розвитку;
- координація роботи місцевих інституцій розвитку та співробітництво з ними у підготовці та виконанні програм регіонального розвитку;
- надання консультаційних послуг і подання заявок на стимули для розвитку;
- співробітництво з місцевими та національними органами у підготовці національних документів із планування.

Політика та структури регіонального розвитку

Плани і документи з розвитку

- Стратегія регіонального розвитку

Стратегія регіонального розвитку була прийнята у 2001 році. Причина затримки з її прийняттям полягала в одночасному прийнятті Стратегії економічного розвитку та в тому, що в той час відбувалися зміни в уряді. Реалізація стратегії до 2003 року принесла позитивні результати у створенні системи ієрархічно взаємозв'язаних документів із розвитку. Єдина мета, що залишається, – координація між політикою регіонального розвитку та системою просторового розвитку.

- Національна програма розвитку

Як довгострокова індикативна програма, вона встановлює систему виконання Стратегії регіонального розвитку та об'єднує дії уряду у сфері плану-

вання розвитку. Цей документ обговорювався з ЄС, місцевими партнерами (профспілками, об'єднаннями роботодавців, організаціями громадянського суспільства). Процес розроблення мобілізував регіональні можливості та сприяв створенню й зміцненню установ, які очолюють підготовку та забезпечення економічного та соціального згуртування на національному й регіональному рівнях.

- Програми регіонального розвитку розроблялися комітетами з регіонального розвитку та АРР під наглядом НАРР. Головна проблема на етапі розроблення полягала в тому, що ані АРР, ані вищезгадані комітети не мали достатньо розвинутої професійної здатності для підготовки такого важливого документа для регіону. Друга проблема полягала у визначенні часового відрізка, на який готувалися програми (різні), а третя – що заплановані фінансові ресурси на виконання програм набагато перевищили встановлені обмеження. У підготовці програм регіонального розвитку брали участь лише кілька міністерств, тому документи не узгоджені із галузевою політикою.

- Єдиний програмний документ

Єдиний програмний документ – це оперативно-фінансовий документ для застосування до фондів ЄС.

Структури

- Управління/міністерство з питань політики структурного та регіонального розвитку;
- Рада з питань структурної політики (її членами є міністри);
- Національне агентство регіонального розвитку;
- Комітети з регіональних програм;
- Агентство регіонального розвитку.

Фонд з питань регіонального розвитку та збереження заселення сільських районів Словенії

Цей фонд був створений для зменшення наслідків регіональних диспропорцій та запобігання міграції населення (особливо молоді) із сільської місцевості до міст. Фонд:

- є спеціалізованою фінансовою установою (яка в минулому займалася стимулами для демографічно слабких і сільських районів);
- формує новий фонд ризикового капіталу для фінансування нових підприємств та інноваційних проектів.

Крім того, державна допомога в розмірі близько 1% державного бюджету виділяється:

- регіонам, в яких обсяг ВВП на душу населення за купівельною спроможністю менше національного середнього рівня та (або) рівень безробіття перевищує національний показник;
- районам із особливими проблемами розвитку (райони, що реорганізуються, прикордонні райони, захищені райони).

Фонд створює механізм для розвитку таких пріоритетів, як допомога у створенні агентств регіонального розвитку, підготовка програм регіонального розвитку, підготовка проектної документації, виконання проектів РР (комунальні проекти, транспортні проекти, бізнесові зони, гарантійні фонди, технологічні парки, фонди кадрових ресурсів, інноваційні пілотні проекти тощо). Передбачені такі інструменти фінансування:

- інвестиційні стимули та трансферти муніципалітетам;
- субсидії компаніям на початкові інвестиції та створення можливостей працевлаштування;
- кредити муніципалітетам на спільне фінансування проектів з економічної інфраструктури та інфраструктури розвитку;
- кредити та гарантії компаніям, які займаються сільськогосподарським бізнесом;
- капіталовкладення у конкретні проекти державної значущості;
- трансферти державного капіталу муніципалітетам з метою спільного інвестування у проекти регіонального розвитку для ефективного повторного використання державного капіталу (наприклад, нерухомість, природні ресурси тощо).

Національне агентство регіонального розвитку

Національне агентство регіонального розвитку було створено в середині 1990-х років як агентство-виконавець проектів регіонального розвитку, фінансованих з державного бюджету або за рахунок передвступних фондів ЄС. Під час підготовки до вступу до ЄС НАРР кілька разів реорганізовувалося, не стільки у своїй внутрішній структурі, скільки за своїми функціями ключового гравця у проведенні політики регіонального розвитку на державному й регіональному рівнях. Для підвищення ефективності схем підтримки МСП (малого та середнього підприємництва) та діяльності уряду зі сприяння торгівлі та інвестиціям ці функції також будуть покладені на НАРР.

Агентства регіонального розвитку

Ще один чинник – АРР. Коли в середині 1990-х років ЄС підтримував нові регіони (у Словенії – статистичні регіони), існуюча структура центрів під-

тримки бізнесу була використана як платформа для сприяння реалізації цього регіонального підходу до економічного розвитку. Центри підтримки бізнесу (ЦПБ) були засновані як установи для реалізації Фонду розвитку малого та середнього підприємництва, яким керував Центр із розвитку малого та середнього підприємництва. На той час ці установи грали роль консультативних служб для підприємств, здійснювали попереджувальні заходи із зайнятості, розвивали фінансові ресурси для підприємств, підтримували інструменти розвитку малого та середнього підприємництва (бізнес-інкубатори, промислові зони, технологічні парки). За допомогою ініціатив і стимулів ЄС ЦПБ трансформувалися в АРР, зберігши потужності для підтримки малого та середнього підприємництва.

Нова роль АРР, визначена у положенні про АРР, демонструє інший бік перспективного майбутнього цих агентств: проблеми внутрішньої спроможності щодо цих нових обов'язків. Швидке засвоєння ноу-хау щодо функціонування структурних фондів, державно-приватне партнерство, управління процесом розроблення стратегії, програмування розвитку, встановлення пріоритетів розвитку, юридична експертиза й розроблення проектів регіонального розвитку, тендерні процедури, виконання/моніторинг, система звітності – ось лише деякі з навичок, яких повинні набути АРР.

Запроваджена концепція регіонального розвитку в Словенії доводить, що країна йде шляхом сталого регіонального розвитку, однак цей процес показав – і в майбутньому це стане ще очевиднішим – що потрібно покращити, змінити або посилити, щоб у побудові правил ЄС було якомога менше проблем.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК У ПОЛЬЩІ

Регіональні тенденції розвитку в Польщі щодо економічного та соціального згуртування Територіальна організація

З 1975 року Польща була адміністративно поділена на 49 воєводств. Після 1989 року ці воєводства виявилися надто малими та слабкими для реагування на нові виклики глобалізації та інтеграції, а також для функціонування як ефективні партнери для регіонів ЄС, як у період перед вступом, так і в майбутньому, після розширення ЄС. Існувала доволі поширена думка, що потрібна нова правова та інституційна база, а також нова територіальна організація держави з тим, щоб регіони змогли стати сильними, незалежними одиницями, здатними конкурувати на європейських і глобальних ринках. Хоча лінія кор-

донів нових регіонів викликала гарячу полеміку, зрештою, колишні воєводства були об'єднані у 16 нових.

На регіональному рівні сеймик, демократично обраний (з повятів) регіональний парламент, який очолює голова (Przewodniczcy), займається плануванням регіональної політики та розробляє стратегії регіонального розвитку. **Уряд воєводства** (Zarzd Wojewodztwa) є виконавчим органом регіонального рівня, який очолює маршал (Marszalek). Серед обов'язків маршала такі, що стосуються формування політики розвитку та контроль за діяльністю регіональних виконавчих органів місцевого самоврядування. Зокрема маршали відповідають за створення належного середовища для регіонального розвитку, формування регіонального ринку праці, розвиток регіональної інфраструктури (як соціальної, так і технічної), фінансовий інжиніринг виконуваних проєктів, освіти, дослідження й розробки, інноваційну діяльність, охорону навколишнього середовища й культуру. Крім того, маршал готує стратегію регіонального розвитку та представляє регіон у зовнішніх зв'язках.

У регіоні є також представник центрального уряду – **воєвода** (губернатор воєводства), який виступає в ролі наглядача за регіональною політикою з юридичної точки зору, спостерігає за діяльністю сеймика та контролює інші регіональні установи. Воєводи також представляють Державне казначейство, яке відповідає, серед іншого, за громадську безпеку, стандарти й дотримання законів, переказування фінансів і контроль за процесом здійснення видатків. Воєводів призначає прем'єр-міністр.

За останні два роки в результаті запровадження нової адміністративної структури був досягнутий значний прогрес у створенні та розширенні основи регіонального розвитку в Польщі. Особливо важливим став 2000 рік – з точки зору створення правової, організаційної та фінансової бази для функціонування польських регіонів.

Оскільки належне розроблення й виконання політики регіонального розвитку вимагає насамперед наявності чітких порівняльних систем збору та поширення даних, Польща та інші країни Центрально-Східної Європи отримали допомогу ЄС у просуванні до прийняття систем, сумісних на міжнародному рівні (НТС, яка еквівалентна NUTS).

Правова основа регіональної політики

Прийняття Закону про правила підтримки регіонального розвитку (14 липня 2000 р.) стало ще одним кроком до коригування польської регіональної політики відповідно до принципів, які застосовуються в ЄС. Цим законом вста-

новлені принципи надання підтримки регіонам, особливо щодо співробітництва між центральним і регіональним рівнями врядування, а також програмування регіонального розвитку, управління ним та інституціями регіонального розвитку. Закон також увів поняття контракту воеводства як основи фінансування регіональних програм.

Загальні цілі регіональної політики, передбачені у вищезазначеному законі, передбачають:

- розвиток окремих територій країни;
- підвищення рівня життя населення регіону;
- забезпечення конкурентоспроможності регіонів;
- зменшення диспропорцій у розвитку регіонів;
- надання всім громадянам рівних можливостей розвитку;
- ліквідацію відсталості найменш розвинених регіонів.

У рамках цієї основи ресурси державного бюджету можуть виділятися на такі види діяльності:

- розвиток підприємництва (в основному малих і середніх підприємств, МСП);
- створення нових робочих місць;
- розвиток місцевої та регіональної інфраструктури;
- розбудова інституцій;
- охорона навколишнього середовища;
- освіта й культура;
- дослідження.

Відповідно до цього законодавчого акта для того, щоб отримати фінансування з державного бюджету, уряд воеводства подає заявку на виділення коштів, зазначаючи цілі та завдання, яких стосуватиметься підтримка, а також джерела та обсяги фінансування цих завдань, очікувані результати та інституційну основу. Після переговорів із центральним урядом підписується контракт воеводства, який має бути затверджений Радою міністрів і регіональним парламентом (сеймиком). В кінці липня 2001 року були укладені всі 16 контрактів. Новостворені або реформовані інституції регіонального розвитку в Польщі мають утворити основу ефективної системи структурних інструментів, яка використовуватиметься у розширеному ЄС.

Інституційна основа регіональної політики

Основними інституціями, які займаються питаннями регіонального розвитку, є:

На національному рівні –

- **Рада міністрів** – координує регіональну політику в Польщі, затверджує головні документи, що регламентують сферу регіонального розвитку;
- **Міністерство регіонального розвитку** – відповідає за створення проекту національної стратегії регіонального розвитку, розроблення **проекту програми підтримки**, організацію переговорів щодо підписання контрактів воєводств, оцінку, нагляд і моніторинг програм регіонального розвитку, програм підтримки та контрактів воєводств;
- **Державна рада з питань регіональної політики** – консультативний орган при прем'єр-міністрі з питань, що стосуються регіонального розвитку; надає висновки щодо документів, правових актів та з інших відповідних питань;
- **Польська рада з питань територіальної економіки** – консультативний орган при Раді міністрів;
- **Польське агентство з питань регіонального розвитку** – фонд Державного казначейства, створений з метою надання підтримки процесам регіонального розвитку; нині він виконує програми економічного й соціального згуртування;
- **відомства**, задіяні у виконанні національних програм галузевого розвитку та управлінні ними: Національний фонд охорони навколишнього середовища та морської економіки, Польське агентство з розвитку підприємництва, Агентство з питань реструктуризації та модернізації сільського господарства та інші.

На регіональному рівні –

- офіси маршалів;
- офіси воєводств;
- агентства регіонального розвитку – у Польщі існує приблизно 70 агентств, які стимулюють і підтримують регіональний економічний розвиток.

Планування розвитку

Національна стратегія регіонального розвитку на 2001–2006 роки (НСРР), яка була прийнята парламентом 28 грудня 2000 року, заклала основу для державної підтримки та реалізації регіональної політики, визначає статті та пріоритети бюджету щодо підтримки регіонального розвитку, однак не містить докладних правил визначення сфер для підтримки.

Програма підтримки, ухвалена парламентом 28 грудня 2000 року, деталізує НСРР, зокрема визначає сферу, режим та умови державної підтримки регіонів. Серед іншого в ній викладені види завдань, за якими може надаватися підтримка, об'єктивні критерії визначення сфер для підтримки, принципи виділення коштів державного бюджету для окремих завдань, правила оцінки та контролю за процесом виконання.

У цілях структурної політики наприкінці 1999 року був розроблений **Передній план національного розвитку на 2000–2002 роки**, у якому були визначені заходи, які мають спільно фінансуватися за трьома передвступними програмами: ФАРЕ – економічне та соціальне згуртування, САПАРД та ІСПА. **План національного розвитку** на період до 2006 року був розроблений у 2003 році.

На регіональному рівні сеймиками розроблені та прийняті **16 стратегій регіонального розвитку**.

Регіональна економіка

Хід процесів трансформації в регіонах і перспективи їхнього майбутнього розвитку формуються в різноманітних соціально-економічних контекстах. Сучасний стан регіональних економік та їхня здатність задовольняти вимоги глобальної економіки є наслідком різної історичної спадщини. Моделі регіонального розвитку Польщі значною мірою відповідають межам розподілу Польщі у 19-му ст. між Росією (центр – схід), Австрією (південний схід) і Прусією (північний захід). Нинішні диспропорції між регіонами та динаміка їхніх змін мають коріння у довгострокових процесах, які почалися десятиріччя тому.

Хоча загальна тенденція виглядає цілком стабільною, слід підкреслити, що у 1990-х роках у Польщі відбулися значні зрушення на регіональній мапі соціально-економічного потенціалу. Багато регіонів змінили свою відносну позицію за рівнем і динамікою свого розвитку. Очевидне погіршення соціально-економічного становища відзначалося у тих регіонах, де в регіональній економіці домінували старі промислові структури (наприклад, у Сілезькому та Лодзьському). З іншого боку, в регіонах на західному кордоні (Нижньосілезькому, Любуському, Західнопоморському) процесам регіонального розвитку сприяв легший доступ до центрів економічної активності Західної Європи, що функціонували як джерела капіталу й ноу-хау для польських суб'єктів. Що стосується діапазону диспропорцій, то найбільший розрив відзначається між Мазовецьким воеводством і рештою регіонів. Диспропорції розвитку між реш-

тою воєводств здаються не дуже різкими – на рівні, порівнянному з тим, що спостерігається у країнах ЄС.

Регіональні диспропорції

Польща є країною регіональної диференціації. Регіональні відмінності проявляються у географії та ландшафті, демографії, економіці, культурі та політиці. Ця диференціація обумовлена двома головними вимірами: структурним, пов'язаним із історією, та місько-сільським. Їхня комбінація формує структуру території Польщі.

Постсоціалістична **трансформація** мала чіткий регіональний характер: кілька регіонів виявилися краще підготовленими для нових економічних умов, а інші не змогли впоратися з ними достатньо добре. Не дивно, що історично краще розвинені регіони виявляють більшу пристосованість до конкурентної відкритої економіки. Їхня багатша й сучасніша економічна структура, більш кваліфікована робоча сила, краща оснащеність високоякісною інституційною та матеріальною інфраструктурою роблять їх привабливішими для вітчизняних та іноземних інвесторів. Як результат, структурні зміни в цих регіонах глибші, а темпи трансформації – вищі.

МОДЕЛЬ СЛОВАЧЧИНИ

Регіональний поділ

У Словаччині регіони рівня NUTS II (як **статистичні одиниці**) визначені на основі пропозиції Статистичного управління та схвалення Євростатом:

NUTS I – Словацька Республіка.

NUTS II – **4 територіальні статистичні одиниці (підготовлені адміністративні регіони):**

Братиславський *регіон*;

Західна Словаччина (Трнавський, Тренчинський, Нітранський регіони);

Центральна Словаччина (Жилинський та Банськобистрицький регіони);

Східна Словаччина (Прешовський та Кошицький регіони).

NUTS III – **8 регіонів.**

NUTS IV – 79 районів.

NUTS V – 2878 муніципалітетів!!!

У вересні 2000 року уряд Словацької Республіки затвердив такі документи:

1. *Принципи регіональної політики Словацької Республіки*, в яких вилучені загальні організаційні, інституційні, інструментальні, програмні та

ресурсні можливості забезпечення діяльності з регіонального розвитку. Значення цих принципів полягає у створенні умов для гармонізації словацької регіональної політики з регіональною політикою ЄС і для застосування принципів регіональної політики ЄС. Водночас принципи регіональної політики Словаччини є інструментом забезпечення концентрації ресурсів регіональної політики у проблемних регіонах (на регіональних диспропорціях). Акцент ставиться на децентралізацію у прийнятті рішень і відповідальності, а також на співробітництво між різними органами влади у вирішенні питань регіональної політики.

2. Закон про сприяння регіональному розвитку

Мета закону – створити особливу модель регіонального розвитку відповідно до вимог Євросоюзу. Проте цей документ створив незрозумілі структури для виконання регіональної політики, функцій регіональних органів влади, схем зв'язку та координації, а також ролі установ-виконавців програм (агентств розвитку).

Плани

Національний план регіонального розвитку.

Програми регіонального розвитку (як складова Національного плану РР).

Закон про підтримку регіонів (Фонд РР).

МОДЕЛЬ РУМУНІЇ

Регіональний поділ

З 1950 року в Румунії було проведено декілька адміністративних реформ стосовно різних аспектів централізованого управління, але в тому, що стосується третього рівня управління, реформи просували, головним чином, округи та регіони як Асоціацію округів. Округи дотепер залишилися майже не зміненими.

Нині в Румунії **41 район** та Бухарестський муніципалітет як окрема одиниця. Ця система залишається дуже централізованою (навіть при фінансовій самостійності та передачі деяких функцій від центрального уряду); прийняття рішень не децентралізовано. У кожному районі уряд представляє префект, якого призначає центральний уряд.

8 регіонів, які не є **адміністративними** регіонами, створені на добровільній основі як асоціації районів (ради).

Економічний аналіз дозволяє зробити висновок, що у країні майже немає регіональних диспропорцій. Бухарест – найбільш розвинене місто, але у дуже

депресивному регіоні, тому це не змінює картину загалом низького рівня розвитку країни.

Структура з вироблення політики

Схема структури з вироблення політики розвитку виглядає дуже цікавою для країни, яка має доволі централізовану систему (створення політики здійснюється за методом «знизу догори»).

Агентства регіонального розвитку розробляють стратегії та програми розвитку і пропонують їх як проект радам з регіонального розвитку. Після вивчення вони подають стратегії та програми до НАРР. Національне агентство регіонального розвитку збирає з регіонів усі стратегії та програми й подає їх на затвердження Національній раді з регіонального розвитку. Починаючи з 2000 року Національна рада з регіонального розвитку була перетворена на Міністерство регіонального розвитку. Стратегії та програми затверджує Прем'єр-міністр.

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ – СПРОБА ОСМИСЛЕННЯ

Замість вступу

Робота над аналізом сучасної регіональної політики була розпочата ще у квітні 2008 року. За цей час було вивчено стан нормативно-правової бази у цій сфері, розглянуто динаміку економічного розвитку регіонів, виявлено низку проблем, що заважають проведенню ефективної регіональної політики як на національному, так і регіональному рівнях, проведено попередню оцінку пропозицій щодо зміни вектора державної регіональної політики, які містять проекти концептуальних документів, що були підготовлені за цей час у Міністерстві регіонального розвитку та будівництва України.

Розпочинаючи цю аналітичну роботу в період стрімкого економічного зростання в Україні, в кінці її першого етапу ми зіштовхнулись із проблемою поширення світової фінансової кризи на Україну.

Виявилось, що відсутність стійкого українського ринку, у який інтегрований бізнес різних регіонів, призвела до посилення впливу фінансової кризи саме на ті регіони, які мають орієнтовану економіку на експорт і слабо задіяні у загальноукраїнському розподілі праці.

Справедливою є теза, що кожна криза приносить і певні позитивні наслідки. Можливо, нинішня фінансова криза стане додатковим каталізатором для міжрегіональної кооперації в Україні та запровадження в державі сучасної державної регіональної політики, адекватної новим викликам.

Виклики

Глобалізація таки зачепила Україну. Життя ставить перед державою та українським суспільством нові виклики, не реагувати на які не можна, оскільки ми можемо просто щезнути із світової карти, як щезали десятки чи може й тисячі народів упродовж світової історії.

Ці виклики мають як зовнішнє, так і внутрішнє походження.

Звичайно реагувати на зовнішні виклики надзвичайно складно. З іншого боку, внутрішні виклики в умовах України не тільки погіршують ситуацію із зовнішніми, а й часом провокують їх появу. Саме тому перетворення проблем, які створюють перед Україною внутрішні виклики, у нові можливості має стати серйозним аргументом у нейтралізації викликів зовнішніх.

Зовнішні виклики

1. Розгортання глобальних, світових процесів таким чином, що істотно змінюється міжнародний ринок розподілу праці, наростає конкуренція за всі види ресурсів, у першу чергу енергетичні, не тільки ускладнює умови для розвитку України, а й призводить до втрати державою переваг свого геополітичного розміщення як транзитної держави, мосту між Заходом і Сходом, між Північчю та Півднем Європи. Реальні проекти розміщення нових шляхів транзиту російських та середньоазіатських енергоносіїв у Європу поза Україною, а також будівництво автотранспортних коридорів та логістичних центрів авіатранспортних перевезень за межами України лише підтверджує реальність цієї ситуації.

2. Відставання України від розвинутих країн за показниками якості життя громадян, рівня інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та розвиненості інноваційного середовища продовжує стрімко наростати. Цей виклик пояснюється не лише об'єднанням передових націй у Європейському Союзі і, як наслідок, різким зростанням можливостей розвитку наших сусідів по європейському дому порівняно з Україною, а й передусім внутрішніми українськими проблемами. Перебування 45-мільйонної держави за рівнем конкурентоспроможності в кінці першої сотні держав світу є ганьбою.

3. Створення потенційного напруження на українських кордонах через формування сусідніми державами на прилеглих до державного кордону України територіях центрів зростання, що призводить до відтоку трудових, інтелектуальних та інших ресурсів з прикордонних регіонів України, додаткової соціальної напруженості в цих регіонах.

Наші сусіди на заході, які стали повноправними членами ЄС, ухвалили свої власні регіональні програми, як наприклад, програма розвитку Східної Польщі, з бюджетом понад 16 млрд євро на 7 років, що має перетворити сусідні з Україною воєводства Польщі на високорозвинені та багаті регіони; з іншого боку, програма розвитку Белгородщини і перетворення Белгорода в альтернативу Харкову.

Аналогічна ситуація і менших відтинках українських кордонів з Угорщиною та Румунією. Ставши членами ЄС, наші західні сусіди отримали значно більші порівняно з Україною можливості для власного розвитку і особливо прикордонних регіонів.

Внутрішні виклики

1. Відсутність сформованих загальнонаціональних, визнаних суспільством цінностей, які зміцнювали б єдність держави, а також **загальнодержавного** політичного, економічного, мовного, культурного, інформаційного простору.

На жаль, в Україні відбулась «самоавтономізація» регіональних спільнот. Власні телебачення, газети, вищі навчальні заклади, олігархи, історія із своїми міфами. Розмивання спільноті простору призводить до внутрішніх протистоянь з причин, які для наших сусідів виглядають дрібними на фоні глобальних викликів.

2. Політична структуризація регіонів і намагання використати її разом із проблемами регіонального розвитку, економічними, соціальними, культурними, ментальними та іншими відмінностями між регіонами для загострення політичного протистояння як на національному рівні, так і в міжрегіональних відносинах.

Нетерпимість між політичними силами, що мають дуже виразну регіональну електоральну підтримку, призводить до паралічу інститутів демократії, руйнує перші паростки єдності в українському суспільстві, створює загрози збереженню територіальної цілісності держави.

3. Відсутність адекватної державної регіональної політики ще більш посилила ризики та негативні тенденції українського життя: наростання асиметрії в рівнях розвитку регіонів, деградація села, криза міської поселенської мережі, скорочення кількості та погіршення якості трудового потенціалу, посилення міграції з багатьох регіонів України працездатного населення, особливо молоді, за межі України.

Рейтинги України

Нині у світі всі конкурують зі всіма. Конкуренція стосується і держав, які конкурують за ресурси – як природні, так й інвестиційні і людські.

Рейтинг² України серед найбільших 46 держав світу є досить тривожним.

Показник	Рейтинг
Економічний розвиток	41 із 46
Ресурси та ефективність їх використання	39 із 46
Економіка знань	23 із 33
Інфраструктура	37 із 46
Довкілля	37 із 46
Інституції	41 із 43
Рівень життя та здоров'я	32 із 46
Рівень інфляції	46 із 46
Внутрішні інвестиції на особу	34 із 46
Зовнішні інвестиції на особу	35 із 46

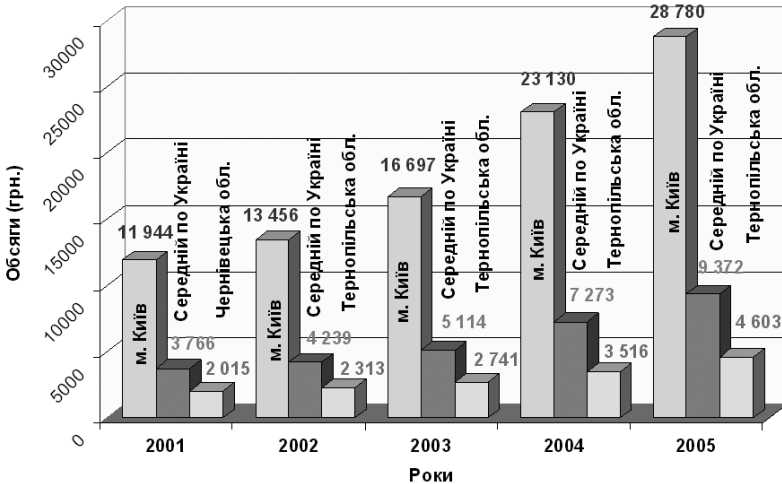
² Потенціал України та його реалізація. Спільний аналітичний звіт Міністерства економіки, Міністерства фінансів та Національного банку України. – К., 2008.

Ще гірша ситуація із рівнем конкурентоспроможності України. За рівнем конкурентоспроможності Україна у восьмому десятку!

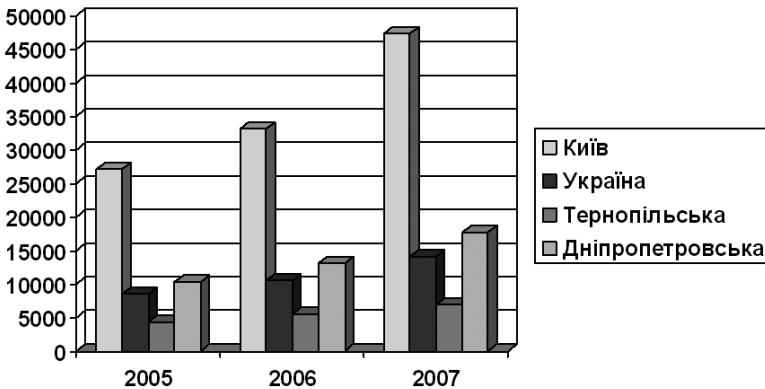
Конкурентоспроможність держави залежить від конкурентоспроможності регіонів і навпаки. Неможливо забезпечити розквіт усїєї держави, якщо диспропорції між регіонами лише зростають.

Особливо стрімко наростають диспропорції між Києвом та рештою регіонів України.

Валовий регіональний продукт у розрахунку на 1 особу (гривень) , 2001 - 2005 роки

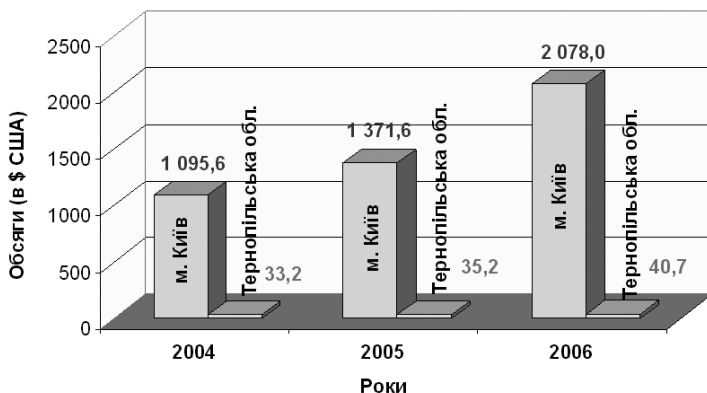

Валова додана вартість грн/особу на рік

Низька конкурентоспроможність України гальмує залучення іноземних інвестицій. Більш конкурентоспроможні регіони мають значно кращий рівень залучення зовнішніх інвестицій, ніж регіони депресивні.

Прямі іноземні інвестиції у розрахунку на 1 особу (\$ США), 2004 - 2006 роки

У 2007 році диспропорції у розмірах інвестицій на душу населення зросли ще більше: рівень інвестицій у Києві становив 3605,3 \$, а в Тернопільській області – 46,4\$ на особу. Диспропорція у 77,7 разу! А станом на 1 січня 2009 року диспропорція за цим показником зростає в 92 рази.

Аналогічна ситуація і з формуванням податкових надходжень в регіонах. Диспропорція за цим показником між Києвом та Тернопільською областю в 2008 році становила 16,6 разу, між середнім по Україні показником та тою ж Тернопільською областю – 3,4 разу.

Трансферна політика в Україні побудована таким чином, що фактично зникла мотивація до нарощування власного економічного потенціалу регіону чи територіальної громади. Надії на процвітання місцеві громади та місцеві влади покладають винятково на перерозподіл коштів з державного бюджету.

На 19-му році незалежності Україна стоїть перед викликом: або здійснити прорив і зайняти достойне місце серед провідних націй світу, або залишитись на узбіччі світового розвитку з примітивною економікою та глибокою невідновною депопуляцією населення.

Вирішення цього питання можливе лише за умови досягнення національної єдності та концентрації сил і засобів для адекватного реагування на глобальні виклики, що постали зараз перед Україною.

Отже, Україні потрібна нова державна регіональна політика, яка дала б змогу мінімізувати ризики від нинішніх глобальних викликів і перетворити регіональні відмінності у нові можливості для успішності держави.

Правове забезпечення державної регіональної політики в Україні

Відлік часу з початку спроби реалізовувати державну регіональну політику в Україні з великою часткою вірогідності можна почати з дня ухвалення Указу Президента України № 341/2001 «Про Концепцію державної регіональної політики» – 25 травня 2001 року.

Загалом цей документ мав більш теоретично-методичний характер і не містив головного – способу та параметрів моніторингу його виконання, а механізми реалізації державної регіональної політики не мали інноваційного характеру.

Незважаючи на це, частина елементів насамперед інституційного характеру, хоча із значним запізненням, була реалізована, зокрема було визначено в 2007 році центральний орган виконавчої влади, відповідальний за реалізацію державної регіональної політики – Міністерство регіонального розвитку та будівництва України. Проте створивши нове міністерство, яке мало бути утворене ще до 2003 року відповідно до згаданої концепції, уряд так і не розвів чітко повноваження у цій сфері між Міністерством економіки та новоутвореним міністерством, що видно із таблиці, наведеної нижче.

Порівняльна таблиця повноважень у сфері регіонального розвитку між Мінекономіки та Мінрегіонбудом

	Мінекономіки	Мінрегіонбуд
	Постанова від 26 травня 2007 р. N 777 «Про затвердження Положення про Міністерство економіки України»	Постанова від 16 травня 2007 р. № 750
Сфера	Мінекономіки є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної економічної, цінової, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики, а також	Мінрегіонбуд є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної регіональної політики і політики у сфері будівництва, архітектури та

	Мінекономіки	Мінрегіонбуд
Сфера	міжвідомчої координації з питань економічного і соціального співробітництва України з ЄС	містобудування, удосконалення адміністративно-територіального устрою України
Завдання	Розроблення в межах своїх повноважень та забезпечення відповідно до законодавства реалізації державної регіональної політики, організація роботи, пов'язаної із створенням умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку країни та її регіонів	Участь у формуванні та забезпечення реалізації державної регіональної політики... , підготовка і внесення пропозицій щодо підвищення ефективності сприяння узгодженню діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у цій сфері, залучення громадськості до участі у підготовці та обговоренні проектів відповідних рішень органів державної влади
	Вживає в межах своїх повноважень заходів щодо формування економічно достатніх територіальних громад, зміцнення їх матеріально-фінансової бази, сприяє комплексному соціально-економічному розвитку територій	Вносить пропозиції щодо формування державної регіональної політики ... та удосконалення адміністративно-територіального устрою
	Бере участь у розробленні і здійсненні заходів, спрямованих на розбудову інфраструктури регіонів, розвиток міжрегіонального економічного співробітництва	Участь у розробленні та впровадженні правового, економічного та організаційного механізму вирівнювання і стимулювання сталого розвитку регіонів, їх співробітництва, здійсненні відповідно до законодавства заходів щодо подолання депресивності окремих територій, ...
	Забезпечує загальну координацію транскордонного співробітництва та контроль за дотриманням законодавства з питань транскордонного співробітництва	Сприяє відповідно до законодавства розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва
	Здійснює організаційно-методичне керівництво та координацію роботи з підготовки прогнозів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на середньостроковий період та програм	Забезпечує координацію діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади з розроблення та виконання планів заходів щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, регіональних стратегій розвитку

	Мінекономіки	Мінрегіонбуд
	економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів і міст на короткостроковий період	

Незважаючи на те, що Концепція передбачала також утворення агенцій регіонального розвитку ще до 2003 року, вони так і не були створені. Ті агенції, які існують сьогодні в регіонах, є звичайними громадськими організаціями, які працюють не завдяки державній політиці та державній підтримці, а виключно завдяки активності окремих людей та донорській підтримці.

Концепція також дала поштовх формуванню нормативно-правового забезпечення державної регіональної політики.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України **від 13 вересня 2001 р. № 437-р** «Про заходи щодо реалізації Концепції державної регіональної політики» затверджено план заходів з реалізації Концепції, відтак в Україні з'явилися:

Постанови Уряду **від 24 червня 2006 р. № 860** «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу показників розвитку регіонів, районів, міст республіканського в Автономній Республіці Крим і обласного значення для визнання територій депресивними» та **від 23 травня 2007 р. № 751** «Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди».

Проте найважливішим тут став Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 51, ст. 548*) {*Із змінами, внесеними згідно із Законом № 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10–11, ст. 96*}

На основі цього закону було розроблено Державну стратегію регіонального розвитку, що була затверджена Постановою Уряду **від 21 липня 2006 р. № 1001** «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» {*Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 750 (750-2007-п) від 16.05.2007*}

Тут є чинним Розпорядження КМУ від 29 липня 2009 р. **№ 891-р** «Про затвердження плану заходів на 2010 рік щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року».

Цей закон та Державна стратегія регіонального розвитку мали слугувати розробленню регіональних стратегій розвитку та угод між Урядом України та українськими регіонами в особі обласних рад (Верховної Ради АРК).

На жаль, цього виявилось мало. Як показує аналіз, кожен з названих вище документів живе власним життям, а пріоритети, визначені в цих документах, не є гармонізованими.

Як приклад, наводимо пріоритети, визначені в основних документах для Львівської області.

Предметом Угоди між Урядом України та Львівською обласною радою є узгоджена **протягом 2009–2013 років** діяльність сторін щодо здійснення спільних заходів центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з реалізації в регіоні державної стратегії регіонального розвитку, а також з реалізації стратегії розвитку Львівщини до 2015 року.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21.07.2007 № 1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» **пріоритетними напрямами розвитку для Львівської області визначено:**

- розвиток прикордонного співробітництва;
- розбудова інфраструктури на пунктах пропуску через державний кордон;
- розбудова транспортної мережі, розвиток логістики;
- реструктуризація вугільної, гірничо-видобувної та хімічної промисловості;
- розвиток високопродуктивного агропромислового виробництва;
- розвиток курортно-рекреаційної сфери;
- створення науково-виробничих кластерів;
- протипожежний захист.

Згідно з Угодою щодо регіонального розвитку Львівської області між Кабінетом Міністрів України та Львівською обласною радою визначено такі **пріоритетні напрями економічного та соціального розвитку:**

- реструктуризація та розвиток базових галузей промисловості;
- розвиток системи життєзабезпечення населених пунктів;
- створення ефективної системи в галузі охорони навколишнього природного середовища;
- збереження історико-культурної спадщини.

Навіть побічний аналіз пріоритетів показує, що навряд чи можна говорити про реальний економічно-збалансований розвиток області. Тим паче, що сама регіональна стратегія має приблизно такий же рівень загальності, як і Державна стратегія регіонального розвитку (що допустимо для документа національного рівня), але пріоритети, визначені в регіональній стратегії при їх розв'язанні, прогнозовано можуть мати значно менший вплив на зростання

економічного потенціалу області і мають більш загальний характер, універсальний для будь-якого регіону України.

Фактично Закон «Про стимулювання розвитку регіонів» не містить інноваційних інструментів для вирішення проблем асиметрії розвитку регіонів, а «угоди щодо регіонального розвитку», особливо в умовах відсутності для таких угод цільового фінансування, навряд чи можуть вирішити проблеми державної регіональної політики, про які мова йшла вище. Не випадково, що за чотири роки чинності закону є лише дві угоди – з Донецькою та Львівською областями.

Ще одна проблема регіонального розвитку, яка мала б вирішуватися цим законом – подолання депресивності окремих територій у регіонах – також залишається невирішеною. Сьогодні немає реального інструмента для її вирішення, оскільки програми подолання репресивності так і не стали реальністю, а визначених джерел фінансування для таких програм закон не передбачає.

Мало того, останнім часом з уст окремих політиків та урядовців часто можна почути, що ніяких «депресивних» територій у нас немає і бути не може, тому взагалі слід відмовитись від цього терміну і самого закону. Проте чи вирішиться сама по собі проблема реальної депресивності окремих міст та районів? Адже сьогодні цілком нормальним явищем є знелюднення не лише польських чи кіровоградських сіл, а й цілих луганських містечок, де закрилися усі шахти, а міська інфраструктура, яка була прив'язана виключно до шахт, зараз виглядає повністю зруйнованою.

Державна регіональна політика, яка до недавнього часу в Україні сприймалась виключно як допомога бідним регіонам, себе не виправдала. Асиметрії у регіональному розвитку не пом'якшуються, натомість постійний перерозподіл ресурсів від економічно більш спроможних регіонів до менш спроможних призводить до міжрегіональної напруженості та позбавляє регіони від стимулів до економічного зростання. В межах держави не відбувається вирівнювання не лише з точки зору валового регіонального продукту, а й передусім у регіональному індексі людського розвитку, що вкрай загрозливо для згуртованості регіонів та єдності нації.

Перебування України вже тривалий час на узбіччі європейських інтеграційних процесів не лише не дозволяє залучати в Україну значних європейських коштів, а й призводить до неефективного використання українських бюджетних ресурсів, оскільки інструменти регіональної політики, що застосовуються в Україні, далекі від тих, що позитивно зарекомендували себе не тільки в європейських державах-членах ЄС, а й у державах-кандидатах, та таких нових «тиграх», як Корея чи Китай.

Отже, Україні потрібна нова державна регіональна політика, базована на нових інноваційних і водночас перевірених в ефективних державах інструментах її проведення.

Якою має бути нова регіональна політика?

Від відповіді на це запитання залежить не лише економічне благополуччя регіонів, а передусім збереження України як єдиної цілісної держави, де кожен громадянин почуватися у безпеці і має гарантований державою рівень публічних послуг, умови проживання незалежно від місця власного народження чи проживання.

Перманентні вибори, незбалансована політична реформа, пропорційні вибори до місцевих рад та посилення на цій основі регіонального егоїзму загострили проблему гармонізації міжрегіональних відносин.

Проте питання тут зовсім не в «бідних» та «багатих» регіонах.

Відмінності між регіонами мають не лише економічний, а й екологічний, демографічний, освітній, зрештою, світоглядний характер.

Хоча в Україні та поза її межами багато аналітиків та політиків оперують поняттям «розкол», насправді «розколу» ще немає, хоча така загроза зберігається. А її коріння ми маємо шукати в нашій історії.

Початок, напевне, було закладено у часи Руїни, коли Лівобережжя і Правобережжя мали різних гетьманів, тяжіли до різних союзників і, зрештою, опинилися в межах різних держав.

Далі революційні події на теренах України у 1917–1920 рр.: УНР – ЗУНР – УРСР. Знову ж українці з різних регіонів України воювали в різних арміях, за різні інтереси і знову ж одна частина українських земель стала «радянською» в СРСР, а інша «польською», «чеською», «румунською» територіями.

Перебування різних частин України в різних державах призвело до змін у етнічному складі населення цих частин України, його релігійних уподобань, відмінностей у сприйнятті історії та формуванні власних міфів, своєї значимості.

На жаль, «розкол» став одним із стереотипів сприйняття України як на Заході (Європа), так і на Сході (Росія), а найголовніше – домінуючим прийомом у політичній боротьбі українських партій.

Насправді міфологізація розколу фактично провокує переростання відмінностей та суперечностей між регіональними спільнотами у розкол.

У регіональному вимірі за різними показниками ми маємо досить різне групування українських регіонів. Спробуємо відобразити таке групування за різними показниками.

1. Склад населення.

У 16 областях України та у місті Києві кількість етнічних українців значно більша середньоукраїнського показника – 89–97%.

У 5 областях кількість українців близька до середньоукраїнського показника – 69–82%, а другою національною групою у них є російська.

У 2 областях кількість українців близька до середньоукраїнського показника – 69–82%, а другою національною групою у них є угорська (Закарпаття) та румунська (Буковина).

У 3 областях кількість українців є нижчою загальноукраїнського показника, але українці там становлять понад 50%.

В Автономній Республіці Крим українці становлять близько 25% населення. Отже, за цим показником ми маємо принаймні 4 групи регіонів.

2. Індекс матеріального добробуту³.

За показником індексу матеріального добробуту ми знову бачимо декілька груп областей, однак зовсім в іншій конфігурації. Низьким рівнем вирізняються найменш урбанізовані області, де домінує сільське господарство та значна частка сільського населення. Найбільш благополучні крайні східні області: Луганська, Донецька, Запорізька. Краща ситуація щодо інших частин України спостерігається також на крайньому заході держави. Натомість вся центральна, північна та південна Україна має низькі показники матеріального добробуту населення.

³ Карта із матеріалів наради Президента України з головами МДА, 19.09.07 р.

3. Індекс демографічного розвитку⁴.

Демографічна ситуація в Україні є досить напруженою. Депопуляція населення є надзвичайно важким викликом, на який не відреагувати простими засобами. Але навіть на фоні загальноукраїнської проблеми можна побачити, що у найбільш благополучних з точки зору економічного розвитку областей Сходу найгірша демографічна ситуація.

Зрештою все це призводить ще до іншої конфігурації областей за показником індексу людського розвитку, який напевне має бути визначальним для характеристики державної регіональної політики.

4. Індекс людського розвитку.

⁴ Те ж саме.

За індексом людського розвитку ми маємо за винятком Києва та Севастополя лише три області (Львівську, Полтавську та Харківську) із середнім рівнем розвитку. Натомість низький рівень цього показника є характерним як для економічно розвинутого Донбасу, так і для поліської Чернігівщини, сільськогосподарської Вінниччини.

На основі такого аналізу можна зробити висновок, що різним українським регіонам притаманна різна гострота загальноукраїнських проблем, а різка їх диференціація за різними показниками, особливо інтегральним – індексом людського розвитку, є додатковим фактором суспільної напруженості та відчуження між регіонами.

Отже, нова державна регіональна політика має бути орієнтованою насамперед на людину, а всі інструменти реалізації цієї політики – мати кінцевим результатом саме забезпечення високої якості життя людини у процвітаючому регіоні процвітаючої країни.

Тут подано два останні документи, що були підготовлені робочими групами, створеними Кабінетом Міністрів України та Міністерством регіонального розвитку та будівництва України за останній рік і які, на наш погляд, у разі їх ухвалення та, головне, реалізації можуть істотно наблизити українську державну регіональну політику до потреб людини та гармонізувати інструменти її реалізації з інструментами Європейського Союзу.

Концепція державної регіональної політики

від 04.07.2008 року як новий погляд на єдність держави через регіональний розвиток

У грудні 2009 року на португальському острові Мадейра відбувся Світовий форум з питань регіонального розвитку, у якому взяли участь представники майже трьох десятків держав з різних континентів. Тут були представлені як наші найближчі сусіди – поляки та росіяни, так і такі далекі країни, як Австралія, Китай, Південна Африка, Канада.

Саме там була озвучена нова філософія державної регіональної політики: «Державна регіональна політика – це не допомога бідним. Це засіб забезпечити згуртованість та тривале існування держави або такого наддержавного утворення, як Євросоюз».

Слухаючи виступи учасників, ми зрозуміли, що останні розробки у сфері регіональної політики, зроблені за останній рік-два, адекватно відповідають світовим тенденціям та кращим практикам різних держав.

Концепція державної регіональної політики, розроблена Міністерством регіонального розвитку та будівництва України за дорученням Кабінету Міністрів України і розглянута та схвалена Урядом⁵ 4 липня 2008 року мала би стати базовим концептуальним документом, у якому формулюється політика держави щодо реагування на зовнішні та внутрішні виклики, які постали перед Україною.

У цьому документі викладено стратегічне бачення ролі держави у досягненні мети діяльності державної влади – високого рівня життя українських громадян незалежно від місця їхнього проживання в Україні.

Концепція містить:

- формалізацію викликів, що стоять перед державою;
- актуалізацію термінології для цілей сучасної державної регіональної політики;
- визначення мети та принципів;
- міжнародні аспекти реалізації;
- напрями та пріоритети;
- засади територіальної організації публічної влади;
- запровадження нових інструментів реалізації державної регіональної політики у сферах фінансово-економічного забезпечення, підвищення конкурентоспроможності територій, інноваційного розвитку, інституційного забезпечення, інтеграції регіонів та партнерства;
- принципи моніторингу регіонального розвитку та розробки на основі результатів моніторингу заходів державного реагування.

Концепція є основою для підготовки та ухвалення нових нормативно-правових актів України та внесення необхідних змін до чинних актів. Частина положень Концепції можуть застосовуватись і без змін чинної нормативно-правової бази, оскільки задають нову філософію ставлення до проблем регіонального розвитку та регіональної політики.

Особливістю Концепції державної регіональної політики є новий алгоритм розроблення політики: **аналіз викликів – ідентифікація проблем – визначення пріоритетів – вироблення інструментів політики – розроблення стратегій, програм, проектів, заходів – втілення їх на рівні держави та регіонів – моніторинг виконання заходів, одержання результатів та досягнення впливу – розроблення на цій основі дер-**

---

⁵ Оскільки схвалення відбулось протокольним рішенням, без ухвалення акта Кабінету Міністрів, то текст концепції навіть не розміщений на сайті Уряду, а сама концепція так і не стала обов'язковим документом.

жавного реагування – впровадження заходів державного реагування.

У новій Концепції по-новому ідентифіковано головну мету державної регіональної політики: забезпечення високого рівня якості життя людини незалежно від місця її проживання через забезпечення територіально цілісного та збалансованого розвитку України, інтеграції регіонів в єдиному політичному, правовому, інформаційному та культурному просторі, максимально повного використання їх потенціалу з урахуванням природних, економічних, історичних, культурних, соціальних та інших особливостей, підвищення конкурентоздатності регіонів та територіальних громад.

Нова термінологія

Для зрозумілого та придатного для всіх застосування понять Концепція державної регіональної політики вводить в обіг новий понятійний апарат, базований на міжнародному досвіді та українських традиціях, що почали формуватися, який остаточно має бути закріплено у Законі «Про засади державної регіональної політики»:

державна регіональна політика – сукупність заходів, засобів, механізмів, інструментів та взаємоузгоджених дій центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для створення повноцінного життєвого середовища для людей на всій території України та забезпечення високого рівня якості життя людини й просторової єдності держави та сталого розвитку її регіонів;

регіональний розвиток – позитивна динаміка процесу соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших змін у відповідних регіонах як складова здійснення загальнодержавної стратегії розвитку країни відповідно до сформульованих цілей;

регіон – визначене законодавством територіальне утворення субнаціонального рівня із системою органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь);

макрорегіон – визначене законодавством, для досягнення особливих цілей розвитку, територіальне утворення у складі декількох регіонів чи їх частин, які об'єднані за спільними ознаками та яким притаманні спільні проблеми розвитку;

мікрорегіон – територіальне утворення у межах регіону (частина регіону), що характеризується цілісністю та особливостями розвитку;

суб'єкти регіонального розвитку – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи, які беруть участь у розробленні та реалізації програм і проектів регіонального розвитку;

організації громадянського суспільства – громадські, благодійні організації, фонди, асоціації, інші недержавні об'єднання осіб та установи, що створюються та діють без мети отримання прибутку;

проект регіонального розвитку – комплекс взаємопов'язаних заходів для вирішення окремих проблем регіонального розвитку, оформлених у документ за встановленою законодавством формою, яким визначаються спільні дії учасників проекту, а також ресурси, необхідні для досягнення цілей проекту протягом установлених термінів;

програма регіонального розвитку – комплекс взаємопов'язаних завдань та заходів довготривалого характеру, які спрямовані на досягнення визначених цілей регіонального розвитку, що готуються та затверджуються у встановленому законодавством порядку та реалізуються через проекти регіонального розвитку, об'єднані спільною метою;

просторове узгодження – процес та результат гармонізації на конкретній території інтересів усіх суб'єктів регіонального розвитку, його соціально-економічних, екологічних, інформаційних, гуманітарних та етнонаціональних складових;

індекс регіонального людського розвитку – інтегральний показник, який відображає якість життя людини в кожному регіоні порівняно з іншими регіонами України за оцінками їх демографічного розвитку, розвитку ринку праці, матеріального добробуту населення, умов його проживання, рівня освіти, стану та охорони здоров'я, соціального середовища, екологічної ситуації, фінансування людського розвитку.

Напрями сучасної державної регіональної політики

Напрями сучасної державної регіональної політики мають бути сконцентровані на вирішенні нагальних проблем та відповідати пріоритетам політики.

До напрямів державної регіональної політики насамперед належить:

- формування ефективної системи публічної влади в регіонах для надання якісних публічних послуг людям;
- стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження та інтеграції регіональних інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір;

- створення ефективних механізмів представництва на загальнонаціональному рівні інтересів регіонів, а на регіональному – територіальних громад, забезпечення врахування самобутності регіонів та їх конкурентних переваг при формуванні та реалізації державної регіональної політики.

Відповідно пріоритетами політики визначено:

- оптимізацію територіальної основи публічної влади з упорядкуванням меж адміністративно-територіальних одиниць, чітким розподілом сфери повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей, зменшення територіальної диференціації за індексом людського розвитку, формування поліцентричної системи розвитку території держави;
- запровадження критеріїв визначення «проблемних» територій у регіонах та впровадження заходів державного реагування на ситуації, що склалися;
- запровадження дієвих механізмів державної підтримки міжрегіональної інтеграції, виконання міжрегіональних проектів та програм ефективного використання місцевих ресурсів.

Реалізація нової державної регіональної політики потребує нових інструментів у відповідних сферах: фінансово-економічного забезпечення; підвищення конкурентоспроможності територій та сприяння інноваційному розвитку; інституційного забезпечення; інтеграції регіонів та партнерства.

Найважливішим є інструментарій у сфері фінансово-економічного та інституційного забезпечення, до якого належить:

- 1) бюджетне планування (коротко-, середньотермінове та перспективне);
- 2) бюджетне вирівнювання;
- 3) цільові трансферти для вирішення пріоритетних завдань регіонів;
- 4) бюджети розвитку всіх місцевих бюджетів, які формуються на довгостроковій основі та стабільних джерелах надходжень;
- 5) концентрація фінансових ресурсів для досягнення пріоритетних цілей та реалізації програм регіонального розвитку;
- 6) прямі державні інвестиції для реалізації проектів, спрямованих на розбудову та модернізацію інфраструктури;
- 7) окремі бюджетні програми стимулювання розвитку регіонів;
- 8) стратегічне планування регіонального розвитку;

9) угоди щодо регіонального розвитку;

10) фінансування програм та проєктів регіонального розвитку через систему фондів регіонального розвитку.

Як бачимо, нові підходи не відкидають інструментарію, який було напрацьовано в попередніх нормативно-правових актах, просто до класичного переліку додаються нові інструменти, найважливішим з яких є фонд регіонального розвитку.

На початку, у першій редакції проєкту, мова йшла не про один фонд, а їх цілу систему: Національний та регіональні фонди. Далі показано, як могла б функціонувати така система. Проте за наслідками погоджень законопроєкту «Про засади державної регіональної політики», враховуючи відсутність достатніх ресурсів та досвіду управління фондами на регіональному рівні, довелося відмовитися від регіональних фондів, залишивши лише один – Державний фонд регіонального розвитку як спецфонд бюджету.

Оскільки саме система фондів регіонального розвитку є зовсім новим інструментом для України, зупинимося на ньому більш детально.

Система фондів регіонального розвитку (як планувалось)

Система фондів регіонального розвитку мала б включати Національний фонд регіонального розвитку та фонди розвитку регіонів.

Планувалося, що Фонди є фінансовими установами, які фінансують довгострокові міжрегіональні та регіональні програми та проєкти.

Програми та проєкти, що фінансуються фондами, мають відповідати пріоритетам державної регіональної політики.

Національний фонд регіонального розвитку мав бути створеним Кабінетом Міністрів України для фінансування довгострокових міжрегіональних та регіональних програм та проєктів розвитку вартістю понад 10 млн гривень⁶.

Пропонувалося, що кошти Національного фонду регіонального розвитку формуються за рахунок таких надходжень:

1) п'яти відсотків від податку на прибуток підприємств, за винятком підприємств комунальної власності;

2) дотацій з державного бюджету за окремою статтею на політику регіонального розвитку;

---

⁶ Ця сума може бути і вищою. Рішення про збільшення нижньої межі фінансування проєктів з Національного фонду може бути ухвалене вищим органом управління фонду за погодженням з Національною радою з питань державної регіональної політики.

- 3) міжнародної та іноземної фінансової допомоги;
- 4) кредитів, якщо на це надано згоду Національної ради з питань державної регіональної політики;
- 5) інших коштів, не заборонених законом.

Якщо спроектувати ці вимоги на нинішній рівень податку на прибуток підприємств, що формується в Україні, то мінімальна сума надходжень до цього фонду може становити понад 2,4 млрд гривень; це у два рази більше, ніж субвенція на соціально-економічний розвиток регіонів, що надавалася регіонам з державного бюджету України у 2008 році (1,15 млрд гривень). Для порівняння, у 2009 році через кризу станом на грудень профінансовано менше 600 млн гривень.

Наявність такого фонду відкриває ще одне додаткове джерело надходжень – міжнародні фінансові інституції та транснаціональні банки. Світовий банк, Морган груп, Дексія груп, низка інших крупних гравців на фінансовому ринку зацікавлені вкласти великі кошти у проекти в Україні (принаймні так було станом на липень 2008 року), проте адмініструвати невеликі, за їх мірками проекти, вони не будуть, це може здійснювати Національний фонд. Через те виглядає цілком реальним залучення до цього фонду зовнішніх ресурсів ще до 5 млрд гривень.

Важливо, що кошти фонд міг би надавати як у вигляді грантів (на безповоротній основі), так і у вигляді кредитів.

Це залежатиме від змісту проекту. Наприклад, у Дніпропетровську існує величезна проблема – комунікація між правим і лівим берегами Дніпра. Потрібен міст через Дніпро. Проте міст у цьому випадку потрібен не тільки місту, він стане важливим чинником сполучення між кількома регіонами правобережної та лівобережної України, скоротить час та здешевить витрати на рух товарів між цими регіонами. Тому такий проект може бути профінансованим на безповоротній основі.

Якщо ж, приміром, біля цього мосту Дніпропетровськ має намір облаштувати площадку для інвестиційного проекту, яка може бути продана інвестору, то кошти на її облаштування будуть надані у формі кредиту.

Фактично новий інструмент, крім прагматичної ролі фінансування проектів, які мають давати досить швидко економічну віддачу, матиме важливу виховну та навчальну роль.

По-перше, фінансову підтримку отримають лише ті, хто є ініціативним та достатньо кваліфікованим, аби підготувати економічно спроможний проект; по-друге, працюючи з українськими фондами, регіональна та місцева влада

зможе не лише оволодіти новим фінансовим інструментом для регіонального розвитку, а й навчитися готувати проекти для отримання коштів із європейських структурних фондів у недалекому майбутньому.

Регіональні фонди розвитку створюватимуться в регіонах і фінансуватимуть більшість невеликих, але абсолютно конкретних проектів у регіонах.

Державний фонд регіонального розвитку

*(згідно з погодженим проектом Закону
«Про засади державної регіональної політики»)*

Після розроблення та спроби узгодити з центральними органами виконавчої влади першу редакцію законопроекту «Про засади державної регіональної політики» ми зіткнулися із серйозною проблемою – переконанням Мінфіну, Держказначейства, ДПА, КРУ, що фонди регіонального розвитку, як фінансові установи із своїм менеджментом, є потенційними корупціонерами, де кошти будуть просто вкрадені або там процвітатиме відвертий лобізм, як це було з Тендерною палатою у сфері державних закупівель.

Тому в останній редакції законопроекту від 02.12.09 року разом із вищезазначеними органами насамперед завдяки Міністерству фінансів було знайдено нову формулу існування уже єдиного Державного фонду регіонального розвитку, **який є складовою частиною спеціального фонду Державного бюджету України і має постійне багаторічне бюджетне призначення.**

Фактично нова формула Державного фонду регіонального розвитку поєднала європейський підхід до фінансування заходів та проектів регіонального розвитку через процедури фонду та відповідає українській традиції, що бюджетні кошти можуть бути використані винятково через державні розпорядники коштів відповідно до традиційних процедур та з дотриманням усієї системи державного контролю.

Аби уберегти Фонд від лобізму та корупції, законопроектом передбачено цілу низку спеціальних процедур, які практично неможливо обійти. Адже фонд фінансує лише ті проекти, які відповідають таким вимогам:

- проект, що подається на фінансування з Фонду, має отримати погодження на рівні координаційної ради розвитку регіону;
- проект має відповідати плану заходів з реалізації програми розвитку регіону, яка, в свою чергу, має відповідати державній стратегії регіонального розвитку;
- має бути частка фінансування з місцевого бюджету;

- проект має відповідати пріоритетам, визначеним Національною координаційною радою на поточний рік;
- проект має перемогти на конкурсі проектів.

Особлива увага приділяється процедурі проходження коштів від Фонду до виконавця та контролю, який є жорсткішим, ніж той, який існує сьогодні для бюджетних коштів, адже до такого контролю долучається контроль з боку Національної координаційної ради.

Нижче у таблиці наведено оцінку ступеня вірогідності окремих ризиків порушення цільового використання коштів Державного фонду порівняно з чинними сьогодні механізмами підтримки регіонального розвитку.

Ризики	Державний фонд регіонального розвитку (проект ЗУ «Про засади державної регіональної політики»)	Кошти Стабілізаційного фонду для реалізації інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку (2009 рік) (ЗУ «Про державний бюджет України на 2009 рік», Постанова КМУ від 28.01.2009 № 47 «Про затвердження порядку використання у 2009 році коштів Стабілізаційного фонду для реалізації інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку регіонів»)	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток (2008 рік) (ЗУ «Про державний бюджет України на 2008 рік», Постанова КМУ від 2.04.2008 р. № 2 «Про затвердження Порядку використання у 2008 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток»)
Зміна бюджетного призначення коштів та недофінансування окремих заходів	Низький Державний фонд регіонального розвитку є частиною спеціального фонду бюджету	Середній Є ризик ненаповнення Стабілізаційного фонду необхідною сумою коштів	Суттєвий Видатки бюджету на надання Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток відносяться до загального фонду бюджету, тому можуть бути перерозподілені

Ризики	Державний фонд регіонального розвитку	Кошти Стабілізаційного фонду для реалізації інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку (2009 рік)	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток (2008 рік)
Надання коштів на цілі, що не відповідають цілям державної регіональної політики	Низький <i>виділення коштів виключно на реалізацію Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку</i>	Суттєвий <i>Щорічне встановлення Законом України «Про Державний бюджет України» та відповідним актом Кабінету Міністрів України лише відкритого орієнтовного переліку напрямків фінансування та бюджетів-бенефіціарів</i>	Суттєвий <i>Щорічне встановлення Законом України «Про Державний бюджет України» та відповідним актом Кабінету Міністрів України лише відкритого орієнтовного переліку напрямків фінансування та бюджетів-бенефіціарів</i>
Одноосібне прийняття рішення стосовно надання коштів	Низький <i>Прийняття рішень Національною координаційною радою регіонального розвитку, до якої входять представники регіонів, та їх затвердження Кабінетом Міністрів України;</i> <i>тендерна процедура відбору програм (проектів) регіонального розвитку</i>	Суттєвий <i>Перелік конкретних об'єктів формується Мінрегіонбудом на підставі роботи утвореної ним комісії та затверджується розпорядженням КМУ;</i> <i>відсутнє обов'язкове погодження з представниками регіонів</i>	Середній <i>Перелік конкретних об'єктів формується Кабінетом Міністрів України за погодженням із Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету;</i> <i>відсутнє обов'язкове погодження з представниками регіонів</i>
Одноосібне виконання функцій планування, управління та контролю	Низький <i>Виокремлення функції адміністрування коштів шляхом створення Бюро з управління Державним фондом регіо-</i>	Суттєвий <i>Головні розпорядники бюджетних коштів одноосібно здійснюють бюджетне планування та періодичний внутрішній</i>	Суттєвий <i>Головні розпорядники бюджетних коштів одноосібно здійснюють бюджетне планування та періодичний внутрішній фінансо-</i>

Ризики	Державний фонд регіонального розвитку	Кошти Стабілізаційного фонду для реалізації інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку (2009 рік)	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток (2008 рік)
	нального розвитку; перехресний фінансовий контроль з боку Мінрегіонбуду, Мінфіну та Національної координаційної ради регіонального розвитку; встановлення законом вимоги постійного нагляду з боку органів державного фінансового контролю	фінансовий контроль за використанням коштів державного бюджету та надають лише підсумкові звіти іншим центральним органам виконавчої влади; органи державного фінансового контролю здійснюють лише періодичні перевірки об'єктів фінансування у разі відсутності внутрішнього фінансового контролю та перевірки за зверненнями громадян і правоохоронних органів	вий контроль за використанням коштів державного бюджету та надають лише підсумкові звіти іншим центральним органам виконавчої влади; органи державного фінансового контролю здійснюють лише періодичні перевірки об'єктів фінансування у разі відсутності внутрішнього фінансового контролю та перевірки за зверненнями громадян і правоохоронних органів
Виділення коштів незважаючи на порушення процедур закупівель та фінансової дисципліни	Низький Перехресний фінансовий контроль з боку Мінрегіонбуду, Мінфіну та Національної координаційної ради регіонального розвитку; застосування процедур закупівель Світового банку, що передбачають	Суттєвий див. вище Законодавством України не передбачено обов'язковий зовнішній контроль кожного етапу процесу закупівель саме під час їх проведення та відповідно їх припинення (повторне проведення окремих	Суттєвий див. вище Законодавством України не передбачено обов'язковий зовнішній контроль кожного етапу процесу закупівель саме під час їх проведення та відповідно їх припинення (повторне проведення окремих етапів) у

Ризики	Державний фонд регіонального розвитку	Кошти Стабілізаційного фонду для реалізації інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку (2009 рік)	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток (2008 рік)
	<i>обов'язковість зовнішнього контролю на кожному етапі закупівель</i>	<i>етапів) у разі виявлення порушень</i>	<i>разі виявлення порушень</i>
Відсутність відповідальності ініціатора програми (проекту) за кінцевий результат	Низький <i>Обов'язкова умова фінансової участі (співфінансування);</i> <i>обмеження терміну реалізації програм (проектів), що фінансуються з Державного фонду регіонального розвитку;</i> <i>солідарна відповідальність ініціаторів програм (проектів) та кінцевих отримувачів коштів</i>	Суттєвий <i>Відсутність чіткого визначення законодавством необхідності фінансової участі бюджетів-одержувачів коштів, обмеження строку освоєння коштів та відповідальності за використання коштів іншими суб'єктами</i>	Середній <i>Відсутність чіткого визначення законодавством необхідності фінансової участі бюджетів-одержувачів коштів та відповідальності за використання коштів іншими суб'єктами</i>
Конфлікт інтересів ініціаторів програм (проектів) регіонального розвитку	Низький <i>Система обмежень щодо можливих ініціаторів програм (проектів);</i> <i>участь ініціаторів у визначенні пріоритетів державної регіональної політики</i>	Суттєвий <i>Відсутність чітких законодавчих обмежень щодо суб'єктів, які можуть надавати пропозиції та освоювати кошти</i>	Суттєвий <i>Відсутність чітких законодавчих обмежень щодо суб'єктів, які можуть надавати пропозиції та освоювати кошти</i>

Ради регіонального розвитку ⁷

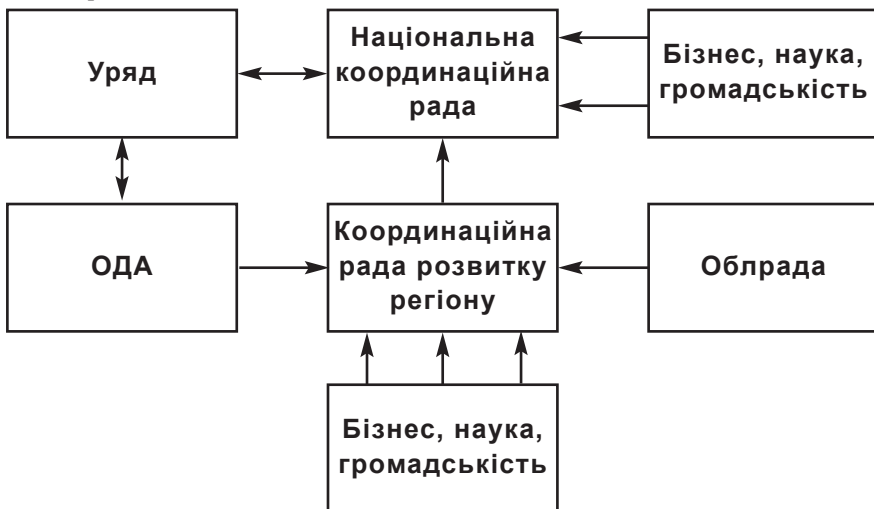
Ще одним принциповим положенням законопроекту є запровадження системи спеціальних погоджувальних процедур через систему консультативно-дорадчих органів, які створюються відповідно до цього закону.

Проблемою української політичної дійсності є її велика конфліктність. Усі конфліктують зі всіма. Фактично на національному, регіональному, а подекуди і на місцевому рівнях, не існує інструментів для погодження інтересів різних суб'єктів регіональної політики.

Вироблення політики відбувається за принципом – переможець отримує все. А цей принцип по своїй суті є конфліктним. Відсутність поетапних консультацій між владою національного, регіонального та місцевого рівнів, врахування державних, регіональних, місцевих інтересів, інтересів бізнесу, науки та громадськості призводить до неприйняття розробленої політики певними її суб'єктами. Через те ефективність такої політики є низькою.

Розв'язати цю проблему має система спеціально утворених для цього органів – Національної координаційної ради регіонального розвитку та координаційних рад розвитку регіонів, що будуть створені в регіонах.

Саме така модель добре зарекомендувала себе в багатьох східноєвропейських країнах.

⁷ Назви таких органів можуть бути різні. В першій редакції проекту мова йшла про Національну раду з питань державної регіональної політики та ради регіонального розвитку. В останній редакції проекту назви рад зробили більш уніфікованими – Національна координаційна рада регіонального розвитку, координаційні ради розвитку регіонів.

Отже, Національна рада створюється з метою узгодження загальнодержавних та регіональних інтересів у процесі розроблення та реалізації державної регіональної політики.

Головою Національної ради за посадою є Прем'єр-міністр України, заступником Голови – керівник центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики.

До складу Національної координаційної ради регіонального розвитку входять:

1) керівники центральних органів виконавчої влади у сферах: фінансів, економіки, зовнішньої політики, культури, охорони навколишнього природного середовища, аграрної політики, промислової політики, охорони здоров'я, освіти і науки, земельних ресурсів, транспорту та зв'язку, з питань цивільного захисту, інших центральних органів виконавчої влади;

2) уповноважені представники координаційних рад розвитку регіонів;

3) по одному представнику від всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, Фонду сприяння місцевому самоврядуванню України, Асоціації агенцій регіонального розвитку України, Національної академії наук України, Національної академії державного управління при Президентові України, Торгово-промислової палати України.

Національна рада не підміняє собою жоден орган виконавчої влади. Вона лише попередньо розглядає проекти актів Уряду, які після їх схвалення радою набувають чинності відповідно до конституційних процедур, через акти Кабінету Міністрів України.

Аналогічно національному рівню на рівні регіонів діють свої координаційні ради. Причому у регіоні може бути лише одна така рада.

Рада регіонального розвитку створюється рішенням відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських рад за поданням відповідно Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Співголовами Ради регіонального розвитку є відповідно Голова Верховної Ради та Голова Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, голова обласної ради та відповідної обласної державної адміністрації, голова Київської, Севастопольської міської ради та відповідної міської державної адміністрації.

За посадою до складу ради регіонального розвитку входять: міські голови міст обласного (республіканського в Автономній Республіці Крим) значення, голови районних рад та районних державних адміністрацій, голова Торгово-промислової палати, керівник агенції регіонального розвитку.

До складу Ради регіонального розвитку включаються представники об'єднань громадських організацій регіону, бізнес-асоціацій, провідних науково-дослідних установ регіону та вищих навчальних закладів, що мають статус «національних».

Організаційне забезпечення діяльності Ради регіонального розвитку здійснює відповідно Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласна, Київська, Севастопольська міські державні адміністрації.

Фактично ради регіонального розвитку, крім формальних функцій, викладених у законі, мають стати важливим елементом залучення до відповідального процесу регіонального розвитку нині конфронтуючих структур – обласних рад та обласних державних адміністрацій, райрад та райдержадміністрацій. Влада та опозиція, чиновники та науковці, бізнес та громадськість мають віднайти своє місце у пошуку напрямів регіонального розвитку.

У процесі обговорення проекту закону положення про координаційні ради не раз підпадало під шквальну критику, що ніби створюється ще одна паралельна структура управління, що вони наділяються невластивими повноваженнями, що це мало не є порушенням Конституції.

Насправді в Україні органів з подібним завданням – веденням дискусії та обговоренням проблеми із залученням не тільки посадових осіб органу влади, а й представників інших секторів суспільства є достатньо, зокрема це колегії міністерств, державних адміністрацій, та й РНБО працює за таким принципом: її рішення стають справді реальними лише після видання відповідного Указу Президента.

Агенції регіонального розвитку

Якщо ради регіонального розвитку є свого роду політичними органами, де виробляється ідеологія та затверджується стратегія регіонального розвитку, то агенції регіонального розвитку мають стати реальними інституціями, які ведуть повсякденну роботу з пошуку інвесторів для регіону, готують проекти регіонального розвитку, займаються промоцією регіону в Україні та за її межами.

Фактично Агенція регіонального розвитку в регіоні має стати модератором процесу регіонального розвитку.

На жаль, ні місцева державна адміністрація, ні обласна рада не можуть виступати на ринку регіонального розвитку як мобільні, вільні від бюрократичних процедур, висококваліфіковані та конкурентоспроможні інституції, і це не є їх головним завданням.

Генерувати ідеї та доводити їх до реальних проектів зможуть саме АРР, які будуть створюватись у кожному українському регіоні на засадах приватно-публічного партнерства.

Агенції регіонального розвитку засновуються відповідно Верховною Радою та Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими радами та відповідними державними адміністраціями. Засновниками агенції регіонального розвитку можуть бути також регіональні торгово-промислові палати, асоціації підприємців, фінансові установи, що діють у відповідному регіоні, регіональні представництва асоціацій органів місцевого самоврядування чи асоціації органів місцевого самоврядування відповідного регіону, вищі навчальні заклади та наукові установи регіону.

Фактично заснування АРР має стати спільною волею представницької та виконавчої влади на рівні регіону за участю у цьому процесі місцевого бізнесу, громадськості, науки. Тільки таким чином опікування питаннями регіонального розвитку стане важливим для всіх суб'єктів регіонального розвитку, а не тільки виконавчої влади.

Агенції регіонального розвитку утворюватимуться в організаційно-правовій формі установи. Після заснування це окрема юридична особа з неприбутковим статусом. Її головне завдання не пов'язане з отриманням прибутку в інтересах засновників чи працівників установи.

Крім пошуку інвесторів, промоції регіону, АРР допомагатиме суб'єктам регіонального розвитку у підготовці проектів регіонального розвитку, які можуть бути підтримані фондами регіонального розвитку, готуватиме пропозиції щодо поліпшення інвестиційного клімату в регіоні, сприяти відповідній раді регіонального розвитку, обласній раді та обласній державній адміністрації у підготовці стратегій та програм регіонального розвитку.

Агенція регіонального розвитку також здійснюватиме реальний моніторинг регіонального розвитку, виявлятиме проблеми в реалізації програм розвитку та готувати пропозиції щодо їх коригування.

Світовий форум регіонального розвитку, про який уже згадувалось на початку цієї публікації, організували та успішно провели не органи виконавчої влади Португалії, а Агенція регіонального розвитку Мадейри, невеликого острова в Атлантиці із 260-тисячним населенням.

Проекти, які презентувались учасниками з різних країн і які стосуються регіонального розвитку в їхніх країнах, також готувалися та впроваджувалися подібними агенціями.

Дуже цікавою була презентація Агенції регіонального розвитку Каталонії (Іспанія), яка реалізує грандіозний проект із просування Каталонії як в Іспанії, так і світі. Саме АРР висунула лозунг, який ілюструє її місію: «Інвестуй в Каталонію! Експортуй з Каталонії!» 40 представництв, що має Каталонія по світу, завдяки АРР допомагає реалізації цієї місії.

Моніторинг державної регіональної політики

В Україні, на відміну від більшості демократичних держав світу, досі не склалася система постійного моніторингу реалізації політики держави в різних сферах, зокрема у сфері державної регіональної політики.

Це можна проілюструвати на прикладі реалізації Концепції державної регіональної політики, яка була ухвалена Указом Президента України ще у 2001 році.

Відповідно до плану заходи з реалізації вказаної концепції на період до 2007 року практично були виконані, однак усі проблеми у регіональному розвитку, між-регіональних диспропорціях та суперечностях так і залишилися невирішеними.

Саме тому ми маємо відійти від оцінки ефективності політики через формальне виконання заходів і перейти до оцінки результатів за наперед обраними індикаторами.

Такі індикатори мають насамперед характеризувати якість життя населення і складатися як з досить простих статистичних даних, так і розрахункових та оціночних показників.

Зокрема визначальним показником має стати індекс регіонального людського розвитку. Оскільки цей показник є досить інерційним, його оцінка має здійснюватись кожні три роки.

Важливими показниками, що мають характеризувати економічний розвиток населення, є валова додана вартість на душу населення, а також затрати енергії на одиницю доданої вартості в регіоні та рівень податків та інших податкових платежів, що формуються в регіоні.

Для цього слід переглянути перелік статистичних показників, що сьогодні обліковуються Держкомстатом, визначити вимоги до проектів актів, які ухвалюються у сфері державної регіональної політики щодо контролю за їх результативністю та передбачити аналітичну складову моніторингу регіонального розвитку та реалізації державної регіональної політики.

Першим таким документом моніторингу ситуації має стати Національна доповідь про стан регіонального розвитку України, від якої можна вести відлік та порівняння ситуації в динаміці кожні три роки.

Замість підсумку

Законопроект «Про засади державної регіональної політики» має стати головним нормативно-правовим документом, що остаточно вирішить питання законодавчого оформлення процесу формування та реалізації державної регіональної політики.

1. У цьому законі чітко визначається система та ієрархія прогнозно-планувальних документів у цій сфері:

- 1) Державна стратегія регіонального розвитку;
- 2) стратегії розвитку регіонів;
- 3) План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;
- 4) плани реалізації стратегій розвитку регіонів.

У свою чергу державна стратегія регіонального розвитку та стратегії розвитку регіонів базуються на Стратегії розвитку України, Генеральній схемі планування території України, схемах планування територій на регіональному та місцевому рівнях.

2. Закон визначає систему інституцій, відповідальних за розроблення та реалізацію державної регіональної політики та визначає повноваження цих інституцій:

- 1) центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики;
- 2) центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики;
- 3) центральний орган виконавчої влади з питань фінансів;
- 4) Національна координаційна рада регіонального розвитку;
- 5) координаційні ради розвитку регіонів.

3. Законом передбачено новий для України, але звичний для світу інструмент фінансування проєктів регіонального розвитку – Державний фонд регіонального розвитку.

4. Закон відкриває можливість для залучення до регіонального розвитку різних секторів суспільства та дає змогу цим секторам у регіоні формувати передумови для економічного зростання та соціального розвитку через Агенції регіонального розвитку.

На наше глибоке переконання, напрям, обраний у Концепції державної регіональної політики та покладений на мову права у законопроекті «Про засади державної регіональної політики», є перспективним, таким, що відповідає потребам українських регіонів і кращій європейській практиці.

ЗАКОНОДАВСТВО ДЕЯКИХ ДЕРЖАВ СВІТУ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

ПОЛЬЩА

Закон від 12 травня 2000 року про принципи підтримки регіонального розвитку

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 1.

1. Закон визначає принципи та форми підтримки регіонального розвитку та принципи взаємодії у цій сфері Ради Міністрів та органів урядової адміністрації з територіальним самоврядуванням, зокрема:

- 1) установи підтримки регіонального розвитку;
- 2) порядок здійснення заходів у сфері підтримки регіонального розвитку;
- 3) принципи укладання та виконання воєводського контракту.

2. Підтримка державою регіонального розвитку здійснюється на підставі документів, передбачених даним законом.

3. Виконання завдань у сфері регіонального розвитку на території воєводства, не віднесене законодавчими нормами до компетенції інших органів, належить до компетенції воєводства.

Стаття 2.

1. Кожного разу, коли у законі згадується:

1) підтримка регіонального розвитку – під цим розуміють територіально орієнтований комплекс дій Ради Міністрів і урядової адміністрації, спрямований на довгостроковий соціально-економічний розвиток та захист навколишнього середовища, що здійснюється у співпраці з одиницями територіального самоврядування та громадськими й економічними партнерами;

2) громадські та економічні партнери – під цим розуміють підприємців і працевлаштувачів та їхні організації, професійні спілки, неурядові організації й наукові установи, до сфери діяльності яких входить регіональний розвиток;

3) фінансова підтримка – під цим розуміють цільові дотації на поточні чи інвестиційні завдання, у розумінні закону від 26 листопада 1998 р. про публічні фінанси (...), з урахуванням положень даного закону;

4) територія підтримки – під цим розуміють територію, виділену у зв'язку з існуванням на ній проблем розвитку, яка підлягає певним діям з боку Ради Міністрів, урядової адміністрації й одиниць територіального самоврядування;

5) національна стратегія регіонального розвитку – під цим розуміють постанову Ради Міністрів, якою встановлюються вимоги, цілі й напрямки державної підтримки регіонального розвитку;

6) вилучено;

7) програма підтримки – під цим розуміють сферу, порядок та умови надання державної підтримки воєводським програмам, визначені у постанові Ради Міністрів, та реалізації завдань відповідних міністрів на території воєводства на підставі воєводського контракту;

8) стратегія розвитку воєводства – під цим розуміють стратегію, згадану у ст. 11, абз. 1, закону від 5 червня 1998 р. про самоврядування воєводства (...) та у ст. 54б, абз. 1, закону від 7 липня 1994 р. про просторовий благоустрій (...);

9) воєводські програми – під цим розуміють програми, згадані у ст. 11, абз. 3; ст. 18, пункт 2 і ст. 41, абз. 2, пункт 4, закону про самоврядування воєводства та у ст. 54г, абз. 1, закону про просторовий благоустрій;

10) врівноважений розвиток – під цим розуміють врівноважений розвиток у розумінні закону від 27 квітня 2001 р. – Право охорони навколишнього середовища (...);

11) технічна інфраструктура – під цим розуміють споруди, згадані у ст. 143, абз. 2, закону від 21 серпня 1997 р. про господарство нерухомості (...);

12) транспортна інфраструктура – під цим розуміють об'єкти, споруди та інсталяції, згадані у ст. 4, пункт 1, закону від 21 березня 1985 р. про публічні дороги (...); у ст. 4, пункт 2, закону від 27 червня 1997 р. про залізничний транспорт (...); у ст. 2, пункти 4 і 5, закону від 20 грудня 1996 р. про морські порти і пристані (...) та у ст. 27 закону від 31 травня 1962 р. – Авіаційне право (...), а також будівельні об'єкти континентальних: водних шляхів, пристаней, портів;

13) малий підприємець – під цим розуміють підприємця, згаданого у законі від 19 листопада 1999 р. – Право господарчої діяльності (...);

14) середній підприємець – під цим розуміють підприємця, згаданого у законі від – Право господарчої діяльності;

15) вповноважені суб'єкти – під цим розуміють суб'єктів, котрі реалізують завдання, що випливають із воєводських контактів, укладених між Радою Міністрів і самоврядуванням воєводства, та завдання, згадані у ст. 29, абз. 1, що виконуються у порядку, передбаченому даним законом;

16) відповідні міністри – під цим розуміють міністрів, які керують підрозділами урядової адміністрації і згадані у законі від 4 вересня 1997 р. про підрозділи урядової адміністрації (...), за винятком міністра, відповідального за справи регіонального розвитку.

2. Межі території підтримки не можуть перетинати меж повітів. Якщо територією підтримки є місто на правах повіту, територія підтримки повинна охоплювати це місто разом з прилеглими повітом чи повітами.

Стаття 3.

1. Підтримка регіонального розвитку здійснюється на підставі національної стратегії регіонального розвитку та ініціатив самоврядування воєводства, відповідно до принципів врівноваженого розвитку.

1а. Рада Міністрів визначає у своєму розпорядженні детальний порядок та графік роботи над довгостроковою стратегією регіонального розвитку країни, враховуючи зокрема вимоги консультацій з органами самоврядування воєводства та порядок і графік розроблення національної стратегії регіонального розвитку.

2. Метою підтримки регіонального розвитку є:

1) розвиток окремих територій країни, покращення якості та умов життя мешканців, а також рівня задоволення потреб спільнот самоврядування;

2) створення умов для підвищення конкурентоспроможності спільнот самоврядування;

3) вирівнювання відмінностей у рівні розвитку окремих територій країни, а також вирівнювання шансів громадян держави, незалежно від місця проживання, та зменшення відсталості слабо розвинених територій і територій з найнесприятливішими умовами розвитку.

3. Підтримка регіонального розвитку враховує:

1) вимоги, які випливають із потреб зміцнення економічної єдності та територіального інтегральності Польщі як однорідної держави;

2) потреби обороноздатності та державної безпеки, які реалізуються на підставі окремих законів;

3) вимоги захисту культурної спадщини та культурних благ.

4. Підтримка регіонального розвитку здійснюється на принципах, передбачених у ст. 24–28, та за допомогою інструментів, зокрема заходів, здійснюваних на підставі окремих норм, властивих для досягнення специфічних цілей або тих, які стосуються певних територій, а також за допомогою стимулювання і підтримки участі іноземних партнерів та міжнародних інституцій у реалізації регіональних заходів.

5. Напрямки і пріоритети підтримки регіонального розвитку та загальні принципи виділення територій підтримки включаються до національної стратегії регіонального розвитку.

6. Детально цілі підтримки регіонального розвитку та об'єктивні критерії виділення територій підтримки надані у програмі підтримки.

Стаття 4.

Головне статистичне управління розробляє у територіальній системі, передбаченій законом від 24 липня 1998 р. про запровадження основного трирівневого територіального поділу держави (...), дані, необхідні для цілей регіональної політики. Ця система також становить основу для виконання завдань у сфері підтримки регіонального розвитку.

Стаття 5.

1. Фінансова підтримка регіонального розвитку за рахунок коштів державного бюджету може бути виділена на завдання, включені до воєводських контрактів, та завдання, що реалізуються у порядку, описаному у ст. 29, абз. 1.

2. У розумінні даного закону до фінансових коштів, виділених на підтримку регіонального розвитку, не належать суми загальної субвенції та суми цільових дотацій на делеговані завдання у сфері урядової адміністрації та на власні завдання, передбачені законами, нараховані одиницям територіального самоврядування на підставі закону від 26 листопада 1998 р. про доходи одиниць територіального самоврядування у 1999 і 2000 роках (...).

3. До завдань, згаданих в абз. 1, належать:

- 1) розвиток підприємництва, особливо малих і середніх підприємств, економічні інновації, трансфер технологій;
- 2) реструктуризація окремих галузей публічних послуг та місцевої і регіональної економіки, яка ґрунтується на принципах врівноваженого розвитку;
- 3) створення нових постійних робочих місць;
- 4) інвестиції у сфері технічної й транспортної інфраструктури, які покращують умови реалізації економічних інвестицій;
- 5) заходи у сфері освіти, зокрема інвестиції в просвіту та освіту дорослих;
- 6) заходи у сфері регіональної й місцевої культури як складової національної культури та захист і розвиток культурної спадщини;
- 7) інвестиції, які покращують стан навколишнього середовища;
- 8) розвиток установ, діяльність яких спрямована на стимулювання активності й підтримку заходів регіональних та місцевих спільнот самоврядування;
- 9) дослідження і студії, необхідні для здійснення політики регіонального розвитку;
- 10) інші завдання, пов'язані з підтримкою регіонального розвитку.

4. Доступ територіального самоврядування до коштів фінансової підтримки, згаданих в абз. 1, ґрунтується на об'єктивних критеріях. Ці критерії повинні впливати зі статистичних даних і показників, які мають характер загальнодоступної результативної статистичної інформації.

Розділ 2. Інституції підтримки регіонального розвитку

Стаття 6.

1. Міністр, відповідальний за справи регіонального розвитку, далі у тексті – міністр, розробляє:

- 1) проект національної стратегії регіонального розвитку;
- 2) проект програми підтримки;
- 3) звіт та підсумки виконання програми підтримки і воєводських контрактів, згаданих у ст. 15.

2. Міністр подає документи, згадані в абз. 1, пункти 1 і 2, для оцінки:

- 1) Раді регіональної політики держави;
- 2) Спільній комісії уряду та територіального самоврядування;
- 3) виконавчим комітетам воєводств;
- 4) представництву громадських і економічних партнерів.

3. Міністр у своєму розпорядженні визначає порядок вибору представництва, згаданого в абз. 2, пункт 4, керуючись принципами ефективності дій і відповідної репрезентації громадських та економічних партнерів.

4. До своєї оцінки проекту стратегії, згаданого в абз. 1, пункт 1, виконавчий комітет воєводства додає стратегію розвитку воєводства.

5. Міністр надає до відома воєводам та виконавчим комітетам воєводств звіт, інформацію та підсумки, згадані у ст. 15.

Стаття 7.

1. До завдань відповідних міністрів належить узгодження справ, які перебувають у сфері їхньої компетенції і стосуються підтримки регіонального розвитку, з діями міністра.

2. Узгодження, згадане в абз. 1, полягає у:

- 1) виділенні серед запланованих окремими міністрами заходів, які:
  - а) входять до сфери завдань, згаданих у ст. 5, абз. 3;
  - б) мають територіальне спрямування;
- 2) визначенні пріоритетів і цілей відповідного міністра, на досягнення яких буде спрямоване виконання завдань, згаданих у пункті 1.

3. Якщо інше не передбачено окремими законами, кошти, виділені на завдання, включені до воєводських контрактів, згаданих в абз. 2, виділяються у

законі про бюджет у частинах, розпорядниками яких є відповідні міністри, котрі виконують ці завдання.

4. До проекту розпорядження, згаданого у ст. 13, міністр включає відповідні положення, якими передбачається витрачання коштів, виділених на воеводські контракти, таким чином, щоб забезпечити реалізацію пріоритетів та цілей, згаданих в абз. 2, у межах виділених на це коштів.

Стаття 8.

1. При Голові Ради Міністрів створюється Рада регіональної політики держави, далі у тексті – Рада, яка є експертно-дорадчим органом у справах, що стосуються регіонального розвитку.

2. До сфери завдань Ради зокрема входить:

1) експертна оцінка:

a. проекту національної стратегії регіонального розвитку;

b. проекту програми підтримки;

c. проектів правових актів, які містять системні підходи, пов'язані пріоритетами політики регіонального розвитку держави;

d. звітів, інформації та підсумків, згаданих у ст. 15;

e. стану адаптації проектів планів і програм, згаданих у ст. 14, абз. 2, до національної стратегії регіонального розвитку;

f. інших справ, поданих на розгляд міністром;

2) консультування у сфері заходів з підтримки регіонального розвитку, згаданих у пункті 1, літери a-e;

3) Міністр може визначити терміни подання Радою експертних оцінок, згаданих в абз. 2, пункт 1.

Стаття 9.

1. Кількість членів Ради – від 12 до 15.

2. Членом Ради може бути людина, яка:

1) є громадянином Польщі;

2) повною мірою користується публічними правами;

3) не має судимостей за умисно скоєні злочини;

4) має незаплямовану репутацію.

3. Голова Ради Міністрів призначає 8 членів Ради, які відповідають умовам, перерахованим в абз. 2, а знання, досвід та авторитет яких є запорукою правильної реалізації завдань Ради.

4. Решту членів Ради Голова Ради Міністрів призначає з числа представників усіх парламентських фракцій, які відповідають умовам, вказаним в абз. 2 і 3.

5. Голова Ради Міністрів призначає голову Ради з числа її членів.

6. Рада обирає заступника голови Ради зі свого складу за пропозицією голови Ради.

7. Термін роботи у Раді членів, призначених на підставі абз. 3, становить 6 років, причому кожні 3 роки завершується термін роботи половини від цієї кількості членів.

8. Термін роботи у Раді членів, призначених на підставі абз. 4, триває відповідно до завершення терміну скликання Сейму і Сенату.

9. Члени Ради виконують свої функції до часу призначення їхніх наступників.

10. Членство у Раді припиняється:

1) у разі смерті члена Ради;

2) якщо член Ради, згаданий в абз. 3, перестав відповідати одній з вимог, визначених в абз. 2, пункти 1–3.

11. Голова Ради Міністрів відкликає члена ради за поданням Ради у випадку:

1) невиконання обов'язків члена Ради;

2) хвороби, яка протягом тривалого терміну не дозволяє виконувати функції члена Ради.

12. Голова Ради Міністрів відкликає члена Ради також у випадку подання самим членом Ради прохання про відставку.

13. Голова Ради Міністрів відкликає члена Ради у випадку, коли він перестав відповідати умовам, визначеній в абз. 2, пункт 4, за згодою щонайменше 2/3 складу Ради.

14. У випадку припинення членства у Раді чи відкликання члена Ради до завершення його каденції Голова Ради Міністрів призначає нового члена Ради на період до кінця цієї каденції.

Стаття 10.

1. Обслуговування роботи Ради здійснює міністр.

2. Голова Ради Міністрів визначає у своєму розпорядженні розмір оплати праці голови, заступника голови і решти членів Ради. Депутатам Сейму і Сенату, призначеним для роботи у складі Ради, винагорода не сплачується.

3. Голова Ради Міністрів визначає у своєму розпорядженні порядок роботи Ради.

Розділ 3. Програмування регіонального розвитку

Стаття 11.

1. Міністр розробляє проект національної стратегії регіонального розвитку, далі у тексті – стратегія.

2. Стратегія зокрема визначає:

- 1) напрямки і пріоритети політики регіонального розвитку держави та загальні принципи виділення територій підтримки;
- 2) період дії стратегії;
- 3) передбачені витрати із публічних коштів;
- 4) принципи і критерії фінансової підтримки воєводських програм за рахунок коштів державного бюджету та приблизні очікування щодо мінімального обсягу, у якому окремі завдання чи воєводські програми мають фінансуватися за рахунок бюджетів одиниць територіального самоврядування та суб'єктів, які не належать до сектора публічних фінансів.

3. Стратегія зокрема враховує:

- 1) концепцію політики просторового благоустрою країни;
- 2) довгострокову стратегію регіонального розвитку країни;
- 3) міжнародні зобов'язання;
- 4) плани просторового благоустрою воєводств;
- 5) програми, що стосуються окремих галузей чи питань, розроблені і затверджені у порядку, передбаченому спеціальними законами;
- 6) інші затверджені урядові програми.

4. Під час розроблення стратегії беруться до уваги стратегії розвитку воєводств.

5. У додатку до стратегії подається перелік установ та суб'єктів, згаданих у ст. 14, абз. 5.

6. Міністр подає Раді Міністрів проект стратегії разом з експертними висновками, згаданими у ст. 6, абз. 2, та стратегіями розвитку воєводств до 31 березня року, що передує першому року дії стратегії.

7. Стратегія ухвалюється Радою Міністрів на період щонайменше шести наступних бюджетних років.

8. Стратегія реалізується через програму підтримки.

Стаття 12.

Рада Міністрів подає Сейму один раз на три роки інформацію про реалізацію стратегії.

Стаття 13.

1. Рада Міністрів приймає у вигляді своєї постанови програму підтримки, у якій визначається сфера, порядок і умови надання державної підтримки воєводським програмам.

2. Міністр подає Раді Міністрів проект програми підтримки до 31 жовтня року, що передує першому року дії програми.

3. Програма підтримки визначає:

1) цілі, які деталізують напрямки і пріоритети стратегії, згадані у ст. 11, абз. 2, пункт 1, та напрямки і пріоритети відповідних міністрів, згадані у ст. 7, абз. 2;

2) час дії програми підтримки;

3) типи тих завдань із перерахованих у ст. 5, абз. 3, які можуть отримати підтримку у рамках програми підтримки, та детальний опис цих завдань;

4) об'єктивні критерії виділення територій підтримки, на яких буде реалізуватися програма підтримки, за цілями програми та за воєводствами;

5) критерії, виконання яких уповноважує воєводські одиниці самоврядування на отримання підтримки для регіонального розвитку;

6) перелік суб'єктів, уповноважених виконувати завдання програми;

7) сумарні витрати, передбачені державним бюджетом на додаткове фінансування завдань, включених до програм підтримки, і ліміти витрат із державного бюджету, передбачені у наступні бюджетні роки, охоплені програмою підтримки:

a. за цілями програми підтримки;

b. за воєводствами;

8) детальне зведення джерел фінансування запланованих завдань, де потрібно виділити:

a. державний бюджет, а в ньому витрати, заплановані з частини бюджету, якою розпоряджається міністр та відповідні міністри, які реалізують свої завдання на підставі воєводського контракту;

b. участь бюджету громад, повітів та воєводства;

c. кошти з інших джерел;

9) детальний порядок та сферу оцінки й контролю результативності й ефективності виконання завдань, разом із суб'єктами, вповноваженими до проведення контролю;

10) детальний зміст заяви виконавчого комітету воєводства, згаданої у ст. 17, абз. 1, з проханням про підтримку за рахунок фінансових коштів із державного бюджету завдань, включених до воєводських програм.

4. Постанова, згадана в абз. 1, визначає порядок створення, склад і завдання комітету з питань моніторингу, оцінки ефективності програми підтримки.

5. Постанова, згадана в абз. 1, враховує принципи і порядок використання коштів державного бюджету, виділених для окремих воєводств, у тому випадку, якщо не буде укладено воєводський контракт та якщо будуть внесені зміни чи матиме місце розірвання контракту, згадані у 4 розділі даного закону.

6. У постанові, згаданій в абз. 1, Рада Міністрів може, у міру потреби, вказати у рамках загальних цілей регіонального розвитку, згаданих у ст. 3, абз. 2, більш детальні групи завдань і визначити для них однакові для всіх воєводств додаткові чи відмінні критерії, які будуть необхідною умовою отримання підтримки.

7. Якщо кошти, виділені на підтримку регіонального розвитку походять з іноземних джерел, Рада Міністрів у постанові, згаданій в абз. 1, може визначити додатково інші критерії доступу воєводств до цих коштів, якщо від їхнього прийняття залежить питання виділення Польщі цих коштів.

8. До програми підтримки застосовуються відповідні положення закону про публічні фінанси, що стосуються багаторічних програм, за винятком норм, які визначають форму, у якій повинна бути представлена багаторічна програма.

Стаття 14.

1. Рада Міністрів і відповідні міністри, які виконують засновницькі чи наглядові функції щодо згаданих в абз. 2 агентств і фондів, контролюють відповідність напрямку планів, програм і дій цих суб'єктів затвердженій стратегії і програмі підтримки.

2. Проект програм і планів дій, у тому числі фінансових планів та принципів і критеріїв поділу коштів:

- 1) вилучено;
- 2) Агентства військового майна;
- 3) Агентства реструктуризації і модернізації сільського господарства;
- 4) Агентства сільськогосподарського ринку (вилучається від дня вступу Польської Республіки до Європейського Союзу);
- 5) вилучено;
- 6) Агентства розвитку промисловості;
- 7) вилучено;
- 8) Агентства сільськогосподарської власності Фонду державного майна;
- 9) Лісового фонду, у частині, що стосується національної програми збільшення лісистості;
- 10) Центрального фонду захисту сільськогосподарських та лісових ґрунтів;
- 11) Центрального фонду господарювання геодезичними та картографічними ресурсами;
- 12) Фонду праці;
- 13) Фонду гарантованих виплат працівникам;
- 14) Фонду студентських позик і кредитів;

- 15) Фонду пропагування творчості;
- 16) Фонду термомодернізації (енергоефективності);
- 17) Національного фонду кредитних доручень;
- 18) Національного житлового фонду;
- 19) вилучено;
- 20) Державного фонду реабілітації інвалідів;
- 21) Державного агентства реструктуризації кам'яновугільної промисловості;
- 22) Військового житлового агентства;
- 23) вилучено

подаються міністру органами, які управляють цими агентствами і фондами, з метою узгодження і визначення стратегії та програми підтримки.

2а. Проект плану діяльності Національного фонду охорони середовища і водного господарства подається міністру для експертної оцінки.

3. Справи, не узгоджені у порядку абз. 2, міністр передає для вирішення Раді Міністрів.

4. Відсутність узгодження, згаданого в абз. 2 і 3, становить перешкоду для виділення на користь агентства чи фонду коштів із державного бюджету.

5. Положення абз. 2–4 застосовуються відповідно до інших вказаних у стратегії інституцій та суб'єктів, які мають особливе значення для регіонального розвитку і які управляють коштами із державного бюджету, виключно у сфері, що стосується використання цих коштів.

6. Управлінські органи суб'єктів, згаданих у абз. 2 і 2а, та розпорядник спеціальних коштів, згаданих у ст. 476 закону від 29 липня 1992 року про азартні ігри, взаємні застави та ігрові автомати, зобов'язані консультувати з виконавчим комітетом воеводства програми і плани своєї діяльності, у тому числі фінансові плани, на території воеводства щодо їхньої відповідності стратегії розвитку воеводства та воеводським програмам.

7. Управлінські органи суб'єктів, згаданих в абз. 2, щороку подають Раді Міністрів, а також виконавчим комітетам відповідних воеводств інформацію про напрямки програм і планів своєї діяльності за воеводствами, з урахуванням фінансових витрат, передбачених на території окремих воеводств, та звітів про виконання завдань.

8. Положення абз. 1 і 2 не порушують принципів виконання зобов'язань перед третіми особами, взятих на себе цими фондами, агентствами й установами перед набранням чинності цього закону.

9. Рада Міністрів у своїй постанові визначає:

1) межі, порядок і терміни узгоджень, експертних оцінок і консультацій щодо:

а. програм і планів діяльності суб'єктів, згаданих в абз. 2, з виконавчим комітетом воєводства, а їхніх проектів – з міністром;

б. плану діяльності суб'єкта, згаданого в абз. 2а, з виконавчим комітетом відповідного воєводства, а його проекту – з міністром;

с. фінансового плану стосовно спеціальних коштів, згаданих у ст. 476 закону від 29 липня 1992 року про азартні ігри, взаємні застави та ігрові автомати, з виконавчим комітетом воєводства, а його проекту – з міністром;

з урахуванням завдань, які реалізуються цими суб'єктами, призначення спеціальних коштів та за умови забезпечення ефективного проведення процедур;

2) порядок вирішення проблем, не узгоджених у результаті процедури, згаданої в пункті 1, з урахуванням абз. 2–4.

Стаття 15.

1. Щороку до 30 квітня року, наступного після року реалізації програми підтримки і воєводських контрактів, міністр готує:

1) аналіз програми, зокрема з точки зору господарності, своєчасності та ефектів від реалізації завдань програми, і подає його Раді Міністрів у формі звіту;

2) аналіз воєводських контрактів, зокрема з точки зору господарності, своєчасності та ефектів від реалізації завдань контрактів, і подає його Раді Міністрів у формі звіту;

3) інформацію про настання надзвичайних обставин, до яких належать насамперед зміни права та порушення іноземними партнерами термінів передачі коштів, які у рамках міжнародних договорів були виділені на дії у сфері регіонального розвитку держави;

4) звіт про виконання завдань, які реалізуються у рамках пріоритетів і цілей, визначених відповідними міністрами, згаданих у ст. 7, абз. 2;

5) інформацію про відповідність напрямків програм і планів агентств та фондів, згаданих у ст. 14, абз. 2, стратегії та програмі підтримки.

2. Міністр разом зі звітом та інформацією подає Раді Міністрів пропозиції щодо:

1) продовження, зміни або завершення програми підтримки;

2) продовження, зміни чи розірвання воєводського контракту.

3. Рада Міністрів, за пропозицією міністра, може прийняти рішення про початок процедури зміни чи розірвання воєводського контракту.

4. Після завершення виконання програми підтримки міністр подає Раді Міністрів кінцевий звіт, що включає:

- 1) справи, згадані у ст. 13, абз. 3, пункти 1–9;
- 2) дії міністра та комітету з моніторингу, згаданого у ст. 13, абз. 4.

Розділ 4. Воєводський контракт

Стаття 16.

1. Воєводський контракт, далі – контракт, визначає сферу, порядок і умови реалізації:

- 1) завдань, які впливають із воєводських програм і які отримали підтримку уряду;
- 2) завдань, за якими здійснює нагляд відповідний міністр і які підтримуються одиницями територіального самоврядування та іншими вповноваженими суб'єктами.

2. Сторонами контракту є Рада Міністрів, далі – урядова сторона, і самоврядування воєводства, далі – сторона самоврядування.

3. У ході переговорів, пов'язаних із укладенням контракту та зі зміною контракту урядову сторону представляє міністр, а сторону самоврядування – маршалок воєводства.

4. Переговори щодо контракту та його зміни проводять з урахуванням положень стратегії, програми підтримки та розміру лімітів, згаданих у ст. 24.

5. Контракт і зміни до нього, за умови дотримання ст. 21, абз. 4, після підписання міністром та маршалком воєводства вимагають затвердження сеймиком воєводства та Радою Міністрів.

Стаття 17.

1. Виконавчий комітет воєводства, який звертається з проханням про підтримку завдань, включених до воєводських програм, подає міністру протягом одного місяця від дня оголошення постанови, згаданої у ст. 13, заявку на виділення коштів, вказуючи в ній:

- 1) цілі, на які потрібно надати підтримку, вказавши їхню відповідність напрямкам і пріоритетам політики регіонального розвитку держави, включеним до стратегії та до їхнього детального опису, поданого у програмі підтримки;
- 2) перелік завдань, на які має бути виділена підтримка;
- 3) джерела фінансування запланованих завдань і обсяг коштів із кожного з цих джерел;
- 4) очікувані ефекти від реалізації завдань та показники оцінки цих ефектів;
- 5) очікування щодо форми й обсягу підтримки;

- 6) визначення вповноважених суб'єктів;
- 7) інформацію про перебіг консультацій із суб'єктами, згаданими у ст. 12 закону про самоврядування воєводства, які велися у зв'язку із заявою.
2. До заявки, згаданої в абз. 1, виконком воєводства додає стратегію розвитку воєводства і воєводські програми чи програму.
3. Одиниця територіального самоврядування, яка звертається з проханням про включення завдання до контракту, зобов'язана подати відповідну заявку до самоврядування воєводства.

Стаття 18.

Сторони контракту при встановленні своїх взаємних зобов'язань під час виконання контракту визначають зокрема таке:

- 1) період дії контракту;
- 2) завдання, включені до контракту;
- 3) порядок і графік виконання завдань, а також принципи нагляду за їхнім виконанням;
- 4) визначення вповноважених суб'єктів;
- 5) сумарні витрати на виконання завдань, включених до контракту, та обсяг, спосіб і джерела фінансування цих завдань;
- 6) спосіб і строки фінансових розрахунків;
- 7) обсяг і порядок звітування;
- 8) принципи оцінки і спосіб контролю за виконанням завдань, у тому числі фінансового контролю;
- 9) процедуру у випадку з'ясування відхилень у виконанні чи фінансуванні завдань;
- 10) принципи і порядок вирішення спорів та задоволення претензій сторін контракту, у тому числі фінансових претензій;
- 11) принципи розірвання і зміни контракту з урахуванням положень ст. 21 і 22;
- 12) принципи і порядок задоволення претензій вповноважених суб'єктів у випадку зміни чи розірвання контракту, а також претензій, які є наслідком тлумачень, згаданих у ст. 20;
- 13) порядок створення, склад і завдання воєводського комітету з питань моніторингу, оцінки ефективності та якості впровадження контракту.

Стаття 19.

1. Після отримання заявки, згаданої у ст. 17, міністр повідомляє маршалка воєводства про початок переговорів, визначаючи дату і місце першої зустрічі сторін.

2. Переговори повинні розпочатися не пізніше ніж за 30 від дня отримання міністром заявки, згаданої в абз. 1.

3. Переговори повинні завершитися не пізніше ніж через 30 від дня оголошення бюджетного закону.

4. Сторона самоврядування не може відмовитися від вимоги урядової сторони провести переговори з метою:

1) укладення контракту;

2) зміни контракту, якщо вимога почати переговори щодо зміни була заявлена відповідно до положень ст. 21 і 22.

5. Урядова сторона не може відмовитися від початку переговорів на вимогу сторони самоврядування з метою зміни контракту, якщо вимога про початок переговорів була заявлена відповідно до положень ст. 21 і 22.

6. Сторони контракту встановлюють регламент ведення переговорів, у тому числі порядок вирішення спірних питань.

7. Витрати на посередництво обидві сторони несуть солідарно, якщо не буде досягнуто іншого рішення.

8. Урядова сторона контракту зобов'язана надати стороні самоврядування всю необхідну інформацію, пов'язану з предметом контракту.

9. Сторона самоврядування контракту зобов'язана надати урядовій стороні інформацію про економічну ситуацію вповноважених суб'єктів.

10. На вимогу кожної зі сторін може бути призначений експерт, завданням якого є дати експертну оцінку у справах, пов'язаних з предметом переговорів. Витрати експертизи покриває та сторона, на вимогу якої було залучено експерта, якщо сторони не домовляться про інше.

Стаття 20.

1. Зміст положень контракту його сторони тлумачать спільно.

2. Тлумачення, згадані в абз. 1, надаються у письмовій формі.

3. Тлумачення змісту контракту, здійснені спільно сторонами, які уклали контракт, є чинними також щодо вповноважених суб'єктів, які виконують завдання контракту.

Стаття 21.

1. Контракт може бути розірвано:

1) на підставі заяви за згодою сторін;

2) по завершенні терміну, відведеного на одностороннє припинення дії контракту, згаданого в абз. 3.

2. Контракт може бути змінено:

1) на підставі заяви за згодою сторін;

2) за закликом однієї зі сторін, після переговорів, проведених по завершенню періоду, відведеного на залик сторін до зміни контракту, визначеного в абз. 3.

3. Якщо сторони не домовляться про інше, період заклику до зміни чи припинення дії контракту становить один місяць, рахуючи від дня:

1) направлення міністром стороні самоврядування заклику до зміни чи припинення дії контракту, згаданого у ст. 22, абз. 1;

2) повідомлення міністра про залик до зміни чи припинення дії контракту за рішенням вповноваженого органу самоврядування воєводства, прийнятим у порядку, передбаченому постановою, згаданою у ст. 22, абз. 2.

4. Зміни контракту у рамках лімітів, встановлених на підставі програми підтримки, узгоджують і затверджують міністр та маршалок воєводства у формі письмової заяви за згодою сторін.

5. Зміни, згадані в абз. 4, вимагають повідомлення Сеймику воєводства та Ради Міністрів.

Стаття 22.

1. На підставі постанови Ради Міністрів, згаданої у ст. 15, абз. 4, міністр припиняє дію контракту чи повідомляє маршалка воєводства про початок процедури зміни контракту.

2. Сеймик воєводства визначає порядок та необхідні умови для ініціювання зміни чи припинення дії контракту стороною самоврядування.

3. Постанова сеймику, згадана в абз. 2, враховує зокрема порядок та умови експертної оцінки зміни чи припинення дії контракту з ініціативи самоврядування воєводства тими суб'єктами, про яких ідеться у ст. 12 закону про самоврядування воєводства і які беруть участь у виконанні контракту.

4. Міністр закликає сторону самоврядування розпочати переговори з метою зміни контракту, визначаючи дату початку та закінчення переговорів, а також дату і місце першої зустрічі сторін негайно після:

1) прийняття Радою Міністрів постанови про зміну контракту, згаданої у ст. 15, абз. 4;

2) отримання інформації про прийняття стороною самоврядування рішення про зміну контракту у порядку, передбаченому в абз. 2.

5. Заява сторін про розірвання, припинення дії контракту, залик до зміни, заява за згодою сторін про скорочення чи подовження періодів припинення дії і зміни контракту повинні мати письмову форму.

Стаття 23.

1. Витрати на переговори, спрямовані на укладення контракту, солідарно несуть Державне казначейство, яке представляє міністр, та самоврядування

воєводства, а витрати на переговори щодо зміни контракту несе та сторона, яка закликає до зміни, якщо сторони не домовляться про інше.

2. Технічне й організаційне обслуговування переговорів щодо укладення і зміни контракту забезпечує міністр.

3. Контракт, зміни до контракту та тлумачення, згадані у ст. 20, підлягають публікації у воєводському урядовому віснику.

Розділ 5. Фінансування регіонального розвитку і воєводських контрактів та контроль за їх виконанням

Стаття 24.

1. Бюджетний закон містить ліміт витрат на фінансування завдань, включених до програми підтримки, прийнятої у році, що передує бюджетному року, а у випадку, якщо програма охоплює більший період, ніж один рік, бюджетний закон визначає також ліміти видатків у бюджетному році та в наступні бюджетні роки.

2. Ліміт витрат, згаданий в абз. 1, на бюджетний рік, який становить другий чи наступні роки реалізації програми підтримки, встановлюється з урахуванням:

1) попереднього аналізу ефектів, отриманих у роки, що передували реалізації програми підтримки, та результатів виконання контрактів, включених до звіту, згаданого у ст. 15, абз. 1, пункти 1 і 2;

2) інформації, згаданої у ст. 15, абз. 1, пункти 1 і 2;

3) термінів розірвання контрактів, що припинили свою дію;

4) результатів переговорів щодо зміни контрактів.

Стаття 25.

1. Додаткове фінансування одиницям територіального самоврядування, які виконують завдання, враховані у контракті, а за їхнім посередництвом – також іншим уповноваженим суб'єктам, надається за рахунок коштів державного бюджету на умовах, передбачених законом про публічні фінанси з урахуванням положень даного закону.

2. Додаткове фінансування для одиниць територіального самоврядування, згаданих в абз. 1, передається цим одиницям міністром, відповідальним за справи публічних фінансів за посередництвом воєвод у терміни і на засадах, передбачених контрактом.

3. До додаткового фінансування, згаданого в абз. 1 і 2, застосовуються положення про цільові дотації на власні завдання одиниць територіального самоврядування, з урахуванням абз. 4 і 5.

4. Фіксування у контракті додаткового фінансування певного завдання становить підставу для претензій чи зобов'язань вповноважених одиниць територіального самоврядування щодо Державного казначейства. Ця відповідальність не стосується випадку виникнення обставин, згаданих у ст. 15, абз. 1, пункт 3.

5. Якщо належні одиницям територіального самоврядування суми додаткового фінансування не будуть їм передані протягом терміну, визначеного у контракті, одиниці територіального самоврядування мають право на нарахування відсотків, починаючи від дня, наступного після завершення терміну, у розмірі, передбаченому контрактом, а у разі відсутності у контракті відповідних положень відсотки нараховуються відповідно до закону.

Стаття 26.

1. Із дотриманням абз. 2, положення ст. 25 застосовуються відповідним чином, якщо у контракті передбачено, що додаткове фінансування для одиниць територіального самоврядування чи – за їхнім посередництвом – для інших вповноважених суб'єктів будуть надані зі бюджетів інших одиниць територіального самоврядування чи інших суб'єктів та інституцій, згаданих у ст. 14, абз. 2 і 5.

2. У випадках, про які йдеться в абз. 1, обов'язок передачі нарахованої дотації покладається на відповідні органи одиниць територіального самоврядування чи інших суб'єктів та інституцій, згаданих у ст. 14, абз. 2 і 5.

Стаття 27.

Отримання додаткового фінансування на засадах, передбачених даним законом, не виключає інших форм фінансування завдань у сфері підтримки регіонального розвитку воеводства, які впливають із ратифікованих міжнародних договорів і окремих норм.

Стаття 28.

Контроль за фінансовим господарством і публічними замовленнями, пов'язаними з виконанням контракту самоврядуванням воеводства та вповноваженими суб'єктами, здійснюється на підставі окремих положень та детальних приписів, передбачених у прийнятих програмах підтримки й контрактах.

Стаття 29.

1. Не включені до контракту завдання у сфері регіонального розвитку можуть фінансуватися за рахунок цільових дотацій з державного бюджету виключно у тих випадках, коли реалізуються:

1) інтервенційні програми, які створені та виконуються у випадку стихійних лих, раптових кризових ситуацій, зокрема на ринку праці та в економіці;

2) пілотні програми, які тестують нові підходи та інструменти регіонального розвитку;

3) консультаційні та інформаційні програми, які підвищують здатність приймати бюджетну фінансову підтримку воєvodських програм.

2. Фінансування завдань, згаданих в абз. 1, відбувається у порядку, передбаченому законом про публічні фінанси.

Стаття 30.

1. Якщо настає колізія між воєvodською програмою та програмами, згаданими у ст. 29, абз. 1, виконавчий комітет воєvodства може звернутися до Ради Міністрів з пропозицією припинити чи обмежити виконання на території воєvodства цих програм, вказуючи сферу їхньої колізії зі стратегією розвитку воєvodства та воєvodською програмою.

2. Якщо трапляється колізія між воєvodською програмою і планами, програмами і діями публічних цільових фондів, агентств та інших інституцій, які управляють публічними коштами, виконавчий комітет воєvodства може звернутися до Ради Міністрів з проханням про припинення чи обмеження виконання на території воєvodства цих планів, програм і дій, вказавши сферу їхньої колізії зі стратегією воєvodства і воєvodською програмою.

3. Рада Міністрів розглядає прохання про припинення чи обмеження виконання на території воєvodства планів, програм і дій, згаданих в абз. 1 і 2, протягом 30 днів від його подання. У випадку позитивного розгляду прохання Рада Міністрів приймає постанову про припинення чи обмеження виконання певних проектів і програм.

4. Постанова, згадана в абз. 3, визначає орган, відповідальний за її виконання та порядок і графік заходів, які необхідно здійснити для реалізації постанови.

5. Порядок фінансової звітності за цільовою дотацією і принципи її повернення у ситуаціях, згаданих в абз. 3, повинні бути визначені у договорі, укладеному з уповноваженим суб'єктом.

Розділ 6. Зміни до чинних положень та перехідні і прикінцеві норми

Ст. 31–52 – зміни до чинного права.

Стаття 53.

1. Включені до бюджетного закону на 2000 рік багаторічні інвестиції, фінансовані з цільових дотацій на власні інвестиції самоврядування у 2000 році, стають інвестиціями, вписаними до контрактів від моменту їхнього підписання.

2. До часу підписання відповідних контрактів кошти, згадані в абз. 1, стають частиною цільового резерву на підтримку регіонального розвитку, що перебуває у розпорядженні міністра, відповідального за справи регіонального розвитку.

Стаття 54.

До часу визначення на підставі окремих положень додаткових джерел власних доходів воєводств чи принципів визначення для воєводств основної загальної субвенції на фінансування завдань регіонального розвитку не можна узалежнювати укладення регіонального контракту від внесення самоврядування воєводства власного грошового внеску, призначеного на виконання завдань, включених до контракту.

Стаття 55.

До першого складу Ради регіональної політики держави Голова Ради Міністрів призначає чотирьох членів ради, згаданих у ст. 9, абз. 3, – на 3 роки, а решту – на 6 років.

Стаття 56.

Рада Міністрів може встановити у своєму розпорядженні інші, ніж це передбачено у ст. 11, абз. 6 та ст. 13, абз. 2, терміни подання міністром розроблених на підставі даного закону проектів першої стратегії чи першої програми підтримки.

Стаття 57.

Закон набирає чинності через 30 днів після його оголошення.

УГОРЩИНА

Закон ХХІ від 1996 р. про регіональний розвиток та планування землекористування

Глава I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ Завдання та обов'язки у сфері регіонального розвитку та планування землекористування

Розділ 2

Існують такі завдання регіонального розвитку та регіонального планування:

а) стимулювання розвитку соціальної ринкової економіки в усіх регіонах країни, створення умов для сталого розвитку, сприяння широкому впровад-

женню інновацій та створення структурної бази, яка відповідатиме соціальним, економічним та екологічним цілям;

б) зменшення значних розбіжностей у рівні життя, економічних та культурних умовах та інфраструктурі між містом Будапешт та іншими частинами країни, між містами та селами, між регіонами та населеними пунктами, які досягли різного ступеня розвитку, а також запобігання додатковому виникненню кризових територій – з метою забезпечення рівних можливостей для всіх верств суспільства;

в) стимулювання гармонійного розвитку різних регіонів та населених пунктів по всій країні;

г) збереження та зміцнення національної та регіональної ідентичності.

Розділ 3

(1) В рамках регіонального розвитку та планування землекористування мають виконуватися такі заходи:

а) стимулювання ініціатив регіональних та місцевих громад щодо проєктів з покращення та розвитку тих чи інших сфер і їх узгодження із загальнонаціональними завданнями;

б) розроблення, оформлення та виконання стратегій, планів та програм розвитку, спрямованих на збереження та покращення динамічної рівноваги в суспільстві, економіці та довкіллі;

в) стимулювання гармонізації з політиками регіонального розвитку Європейського Союзу в рамках міжнародного співробітництва, взаємовигідне використання переваг різних регіонів у співпраці між ними, координація розвитку прикордонних регіонів (особливо регіонів, які перебувають у менш сприятливих умовах).

(2) Серед завдань регіонального розвитку вирізняються зокрема такі:

а) розроблення, узгодження та забезпечення виконання політики розвитку, спрямованої на стимулювання соціально-економічних реформ у різних регіонах країни з різними особливостями шляхом використання місцевих ресурсів;

б) стимулювання покращення умов та розвитку слаборозвинених регіонів;

в) сприяння реформуванню економічної структури промислових та сільськогосподарських регіонів та зниженню рівня безробіття;

г) покращення умов для інновацій у регіональних центрах, які володіють належною виробничою та інтелектуальною базою, та сприяння поширеному впровадженню інновацій по всіх регіонах країни;

д) надання підтримки для вирішення конкретних потреб пріоритетних регіонів;

е) створення привабливих умов бізнесу для залучення інвестицій.

(3) Серед завдань планування землекористування вирізняються зокрема такі:

а) вивчення та оцінка унікальних особливостей регіонів;

б) визначення критеріїв найраціональнішого землекористування з урахуванням фактичних та потенціальних вимог до охорони довкілля у відповідності до планів розвитку, а також критеріїв для інфраструктурних мереж регіону, сумісних із галузевими стратегіями;

в) узгодження завдань загальнонаціонального та регіонального районування та завдань, пов'язаних із плануванням землекористування.

(4) Серед обов'язків держави у сфері регіонального розвитку вирізняються зокрема такі:

а) стимулювання покращення умов та розвитку слаборозвинених регіонів;

б) надання підтримки регіонам, які проходять через реструктуризацію;

в) зменшення розбіжностей у рівні комунальних послуг між різними регіонами;

г) підтримка цілей розвитку регіонів, пов'язаних із європейською інтеграцією та інноваціями, та підтримка планів регіонів щодо землекористування.

Розділ 4

Зобов'язання щодо регіонального розвитку та планування землекористування мають виконуватися завдяки спільним зусиллям державних органів, органів місцевого самоврядування, приватних осіб та їхніх організацій, комерційних організацій, організацій, які представляють ті чи інші інтереси, та інших установ.

Термінологія

Розділ 5

Терміни, прийняті для цілей цього Закону:

а) «політика регіонального розвитку» – довгострокове визначення і виконання директив та стратегій розвитку суспільства на національному та регіональному рівні, а також необхідні для цього засоби та механізми;

б) «регіон» – територіальна одиниця, визначена для цілей планування, статистики та розвитку, до якої входить один або декілька округів (або місто Будапешт), і яка для соціальних, економічних або екологічних цілей розглядається як окрема одиниця;

в) «пріоритетний регіон» – територіальна одиниця, до якої входить один або декілька округів (або місто Будапешт), або конкретна(і) частина(и) округів і яка розглядається як окрема одиниця для соціальних, економічних або екологічних цілей, а також для цілей планування і розвитку з метою найкра-

шого представлення національних інтересів, або для будь-якої іншої цілі, визначеної законодавством (столичний регіон, офіційно визначені рекреаційні зони, природоохоронні зони та заповідники, території яких належать більш ніж до одного округу, прикордонні та інші специфічні регіони);

г) «мікрорегіон» – територіальна одиниця, визначена для цілей регіонального розвитку та статистики на основі функціональних зв'язків між сусідніми громадами. Мікрорегіони визначаються таким чином, щоб ними була покрита вся територія країни, але щоб вони не перекривали один одного і межі мікрорегіону стикувалися з межами районів регіонального розвитку та статистичних районів, округів та інших мікрорегіонів. Населений пункт як адміністративно-територіальна одиниця може включати частину лише одного мікрорегіону;

д) «регіон» – будь-яка з територіальних одиниць різного рівня (районів, округів, пріоритетних регіонів, мікрорегіонів);

е) «комерційно-промислова зона» – офіційно визначена територія, створена з метою стимулювання поліпшення умов у регіоні шляхом надання спеціальних фінансових пільг для місцевої діяльності з виробництва товарів та послуг;

є) «слаборозвинений регіон» – територія, де рентабельність місцевої економіки, рівень розвитку інфраструктури та соціальні показники значно відстають від середніх по країні;

ж) «регіон найбільшого сприяння» – група регіонів, визначена на основі статистичних характеристик з урахуванням превалюючих цілей розвитку регіонів з метою надання підтримки через фінансові та економічні стимули органам місцевого самоврядування або програмам та розробкам, які плануються впроваджувати в місцевих адміністративних одиницях;

з) «стратегія регіонального розвитку» – документ, який встановлює та впливає на основні засади розвитку на національному та регіональному рівні, визначає довгострокові та комплексні завдання розвитку регіону, встановлює орієнтири та надає інформацію для розроблення програм розвитку суб'єктам діяльності в тій чи іншій галузі та відповідних сферах планування землекористування і регіонального розвитку;

и) «програма регіонального розвитку» – середньостроковий план дій, який розробляється на основі стратегії регіонального розвитку і базується на стратегічних та оперативних програмах;

і) «регіони, що підлягають реструктуризації» – території, де ринок праці страждає від диспропорцій промислової структури, і рівень безробіття значно

перевищує, а частка зайнятих у промисловості та рівень занепаду промисловості перевищують загальнонаціональні показники;

к) «переважно сільськогосподарський (сільський) регіон» – регіон, де частка сільськогосподарських працівників – найманих або іншої форми зайнятості – переважає у структурі зайнятості, а переважна частина населення мешкає в селах та в малих містах;

л) «інноваційні центри» – громади, які володіють належним виробничим та інтелектуальним потенціалом або мають належну систему відносин, що сприяє економічному зростанню, проведенню реструктуризації та реформ і соціальному розвитку більших регіонів, або громади, де з метою досягнення всіх вищезазначених цілей свідомо впроваджується політика розвитку;

м) «прикордонний регіон у несприятливих умовах» – населені пункти, чия близькість до міжнародного кордону однобічно визначає та чинить негативний вплив на їхній розвиток та діяльність.

Глава II ОБСЯГ ОBOB'ЯЗКІВ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ СТОСОВНО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ПЛАНУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Обов'язки Парламенту

Розділ 6

На Парламент покладаються такі обов'язки:

а) прийняття, через затвердження резолюцією, національної стратегії регіонального розвитку, що становить невід'ємну частину загальної концепції національного розвитку, і встановлення в рамках зазначеної стратегії директив, цілей та довгострокових пріоритетів, на основі яких Парламент будуватиме політику регіонального розвитку;

б) заслуховування звіту уряду щодо виконання політики регіонального розвитку;

в) визначення пріоритетних регіонів та прийняття постанов щодо механізмів та органів регіонального розвитку;

г) прийняття в законодавчому порядку планів землекористування – загальнонаціональних, для столичного регіону та для рекреаційної зони «Озеро Балатон» – та постанов, якими визначаються межі регіонів та їх адміністративні центри;

д) визначення принципів надання субсидій на регіональний розвиток та децентралізацію та вимог, яким мають відповідати регіони для отримання статусу найбільшого сприяння;

е) закріплення коштів на регіональний розвиток у річному бюджеті та визначення умов надання фінансових пільг;

є) заслуховування річного звіту уряду щодо використання коштів, асигнованих на регіональний розвиток;

ж) заслуховування звіту щодо роботи уряду у сфері регіонального розвитку та планування землекористування щодо прикордонних регіонів та на міжнародному рівні;

з) визначення обов'язків органів місцевого самоврядування щодо регіонального розвитку, а також фінансових аспектів цих обов'язків.

Обов'язки уряду

Розділ 7

Уряд забезпечує впровадження своєї загальної регіональної політики шляхом ухвалення відповідних рішень. Функції уряду в рамках цієї політики передбачають таке:

а) розроблення та подання на розгляд Парламенту:

аа) національної стратегії розвитку, директив, завдань та довгострокових пріоритетів, на основі яких уряд будує політику регіонального розвитку;

аб) рамкових планів землекористування для країни та для пріоритетних регіонів із визначенням тих компонентів цих планів, які мають застосовуватися органами місцевого самоврядування;

ав) принципів та керівних положень щодо надання субсидій на регіональний розвиток та децентралізацію та вимог, яким мають відповідати регіони для отримання статусу найбільшого сприяння;

аг) схеми асигнування коштів на регіональний розвиток у річному бюджеті та умов надання фінансових пільг;

б) координацію розподілу державних коштів, асигнованих на різні проекти регіонального розвитку;

в) надання фінансової допомоги на виконання програм регіонального розвитку, визначених у національній стратегії розвитку;

г) встановлення співвідношення коштів, які мають надаватися на регіональний розвиток із центральних та регіональних джерел згідно з підпунктом а) пункту (2) та підпунктом а) пункту (4) Розділу 20;

д) встановлення правил використання коштів, асигнованих на регіональний розвиток, та наданих пільг;

е) ініціювання формування рад регіонального розвитку;

є) ухвалення стратегій та програм регіонального розвитку для пріоритетних регіонів на основі пропозицій національної або регіональної ради розвитку;

ж) підтримку у формуванні об'єднань органів місцевого самоврядування в цілях регіонального розвитку та заохочення до розроблення програм розвитку та виконання проєктів, які потребують спільних зусиль регіонів;

з) стимулювання та підтримку співробітництва прикордонних регіонів із сусідніми країнами та європейського регіонального співробітництва;

и) звітування перед Парламентом кожні чотири роки про тенденції в регіональному розвитку, які спостерігаються по країні, та про те, який вплив має впровадження урядової політики регіонального розвитку та планів землекористування;

і) заснування та експлуатація в масштабах країни регіональної інформаційної системи та ведення реєстру планів;

к) встановлення обов'язків міністрів щодо питань регіонального розвитку та планування землекористування та правил поточної координації роботи міністрів;

л) висування з боку Угорської Республіки національних представників до Комітету регіонів Європейського Союзу.

Національна рада регіонального розвитку

Розділ 8

(1) Національна рада регіонального розвитку (далі – Рада) відіграє роль у виконанні обов'язків уряду стосовно регіонального розвитку та планування землекористування і має повноваження вирішувати питання, зазначені в цьому Законі.

(2) У роботі Ради беруть участь такі особи:

а) наділені правом голосування:

аа) від органів регіонального розвитку – голови регіональних рад розвитку та мер Будапешта;

аб) від уряду – міністр, відповідальний за регіональний розвиток та планування землекористування (далі – Міністр) та вісім інших міністрів і/або державних секретарів з політичних питань, делегованих урядом;

ав) від громадських органів та галузевих асоціацій – президенти національних торгових палат; по одному представнику від робітників та від роботодавців з боку Національної ради з погодження інтересів; три представники з боку всіх національних об'єднань органів місцевого самоврядування;

б) з правом дорадчого голосу:

ба) по одному постійному представнику від кожної з національних організацій з питань охорони довкілля та природи;

бб) один постійний представник від організацій по боротьбі за рівність поводження з чоловіками та жінками;

в) лідери організацій, на яких безпосередньо позначаються рішення Ради, запрошуюються на засідання з правом дорадчого голосу при обговоренні

питань, які стосуються їхньої діяльності або організації. Рада у своєму процедурному кодексі зазначає осіб, які мають бути запрошені як постійні представники.

(3) Неурядові організації, зареєстровані реєстраційним судом, які заснували представницький форум для обговорення питань регіонального розвитку, наділяються правом консультативного голосу. Думка представницького форуму має заслуховуватися на засіданнях Ради під час розгляду питань порядку денного, до яких цей форум має відношення.

(4) До функцій Ради належить таке:

а) участь у формуванні та впровадженні політики регіонального розвитку, в т.ч. обов'язки щодо розроблення рішень, висування пропозицій, проведення оцінки та здійснення координації;

б) участь у координації національних та регіональних програм розвитку, а також у роботі над узгодженням поглядів центральних органів влади, представників галузей та регіонів;

в) оцінка принципів надання субсидій на регіональний розвиток та децентралізацію та вимог, яким мають відповідати регіони для отримання статусу найбільшого сприяння;

г) розроблення пропозицій щодо координації галузевих механізмів, призначених для цілей регіонального розвитку;

д) надання коментарів щодо розподілу національних коштів та коштів Європейської спільноти, виділених на регіональний розвиток, щодо асигнування централізованих коштів та щодо угод між урядом, міністерствами та регіональними радами розвитку;

е) дослідження та оцінка рівня гармонізації між завданнями розвитку, які ставлять перед собою відповідні міністерства, органи національного рівня і регіональні ради розвитку, та завданнями регіональної політики;

є) оцінка галузевих стратегій розвитку, які справляють значний вплив на довкілля;

ж) координація виконання обов'язків, покладених Парламентом на органи місцевого самоврядування згідно з пунктом г) розділу б;

з) розроблення пропозицій щодо спільного виконання окремих обов'язків у сфері регіонального розвитку, яке передбачає залучення більш ніж одного округу;

и) участь у координації планування розбудови інфраструктури, наприклад розміщення об'єктів та комунікацій (загальнонаціональних та транскордонних мереж та мереж національного значення).

(5) Рада працює під головуванням Міністра.

Глава III. РЕГІОНАЛЬНІ АГЕНТСТВА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ПЛАНУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ І ЇХНІ ОБОВ'ЯЗКИ

Асоціація органів місцевого самоврядування з питань регіонального розвитку

Розділ 10

(1) Представницькі органи місцевого самоврядування можуть засновувати асоціацію регіонального розвитку, наділену правами юридичної особи, для роботи над загальними цілями регіонального розвитку.

Ради розвитку мікрорегіонів

Розділ 10/А

(1) Ради розвитку мікрорегіонів засновуються з метою координації проєктів регіонального розвитку, прийняття стратегії розвитку мікрорегіону та розроблення спільних програм розвитку мікрорегіону.

(2) Ради розвитку мікрорегіонів реєструються як юридичні особи у відповідних Регіональних управліннях Угорського державного казначейства за місцем проведення діяльності. Положення пункту (2) Розділу 12 застосовуються в цьому випадку в частині управління фінансовими засобами та зобов'язань щодо звітності.

Розділ 10/Б

Ради органів місцевого самоврядування можуть переносити центр своєї громади в інший мікрорегіон.

Розділ 10/В

(1) У ході виконання своїх обов'язків рада розвитку мікрорегіону співпрацює з органами місцевого самоврядування та з їхніми асоціаціями з питань регіонального розвитку, місцевими управліннями урядових органів та з відповідними громадськими і галузевими організаціями і суб'єктами економічної діяльності.

(2) З метою сприяння соціальному, економічному та екологічному розвитку мікрорегіонів ради розвитку мікрорегіонів узгоджують цілі розвитку, які ставлять перед собою органи місцевого самоврядування та їхні асоціації з питань регіонального розвитку, а також суб'єкти економічної діяльності в мікрорегіоні. Зокрема рада розвитку мікрорегіону :

а) проводить аналіз та оцінку соціальної, економічної та екологічної ситуації та потенціалу мікрорегіону;

б) розробляє та затверджує стратегію розвитку мікрорегіону та програму розвитку, розроблену на підставі такої стратегії, і відстежує та контролює, яким чином забезпечується її виконання;

- в) розробляє фінансовий план виконання програм розвитку;
- г) надає попередні висновки, в контексті програми розвитку мікрорегіону, щодо проведення центральних та регіональних тендерів у зв'язку із заявками про надання підтримки, що надходять від підвідомчої їй території, за умови, якщо така функція прямо позначена в оголошенні про проведення тендера;
- д) укладає угоди щодо фінансування та виконання розроблених нею програм розвитку мікрорегіону з органами місцевого самоврядування та їхніми асоціаціями, радами розвитку округу та регіональною радою розвитку;
- е) висловлює свою думку щодо окружних та регіональних стратегій та програм розвитку, приділяючи особливу увагу заходам, які стосуються мікрорегіону;
- є) бере участь у вирішенні питань потенційних кризових ситуацій, які можуть виникнути у суспільстві, економіці та сфері зайнятості в мікрорегіоні;
- ж) збирає кошти на забезпечення своєї роботи та впровадження програм розвитку;
- з) представляє мікрорегіон при вирішенні питань регіонального розвитку;
- и) координує співпрацю асоціацій та інших органів, які активно займаються в мікрорегіоні питаннями регіонального розвитку, та співпрацює з урядовими та неурядовими організаціями;
- і) обирає правління в мікрорегіонах у випадках, якщо воно має бути засновано згідно із положеннями цього Закону;
- к) подає заявки на отримання коштів на виконання в мікрорегіоні програм розвитку;
- л) затверджує свій бюджет та забезпечує його виконання, а також, задля зміцнення зв'язків між відповідними громадами, забезпечує моніторинг і надає допомогу з метою підвищення ефективності розподілу коштів, виділених на розвиток;
- м) висловлює свою думку щодо висування делегата від мікрорегіону;
- н) управляє галузевою організацією.

Розділ 10/Г

У роботі ради мікрорегіону беруть участь такі особи:

- а) з правом голосування: мери всіх громад мікрорегіону;
- б) з правом дорадчого голосу:
  - ба) по одному представнику від кожної з торгових палат мікрорегіону;
  - бб) представник ради розвитку округу;
  - бв) по одному представнику від кожної з організацій робітників та роботодавців мікрорегіону з правом делегування свого члена до трудової ради округу;

бг) по одному представнику від мікрорегіону з боку загальнонаціональних галузевих організацій ремісників та роздрібних торговців;

бд) один представник, делегований від представницького форуму неурядових організацій;

бе) представник адміністрації округу;

бє) представник Регіонального управління Угорського державного казначейства;

в) представники суб'єктів економічної діяльності, соціальних та інших організацій, на яких безпосередньо позначаються рішення ради розвитку мікрорегіону, запрошуються на засідання з правом дорадчого голосу при обговоренні питань, які стосуються їх або їхньої організації. Рада розвитку мікрорегіону у правилах своєї організації та діяльності зазначає правила участі міноритарних органів місцевого самоврядування в її роботі;

г) вищезазначені особи допомагають раді розвитку мікрорегіону при підготовці тендерних пропозицій, які вона планує подавати на отримання фінансування з центральних та регіональних джерел, та при виконанні нею відповідних організаційних функцій;

д) вищезазначені особи займаються підготовкою тендерних пропозицій та впровадженням проектів розвитку на замовлення місцевих органів влади, їх асоціацій та торгово-промислових товариств, які розміщені в мікрорегіоні, за умови, якщо це не перешкоджає виконанню обов'язків, викладених у пунктах а)- г).

Обов'язки органів самоврядування округів стосовно регіонального розвитку та планування землекористування

Розділ 11

(1) Органи самоврядування округів мають такі обов'язки:

а) розроблення плану розвитку для території або регіону округу;

б) узгодження, на основі довгострокових прогнозів, своїх функцій та обов'язків щодо регіону, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я та соціального забезпечення, а також обов'язків щодо охорони техногенного та природного середовища, туризму та комунальних послуг, та організація виконання цих функцій таким чином, щоб забезпечити відповідність політиці економічного розвитку та зайнятості в окрузі;

в) координація, на прохання органів місцевого самоврядування округу, роботи з питань розвитку, яка проводиться в населених пунктах;

г) проведення консультацій з органами місцевого самоврядування відповідних міст округного значення та населених пунктів щодо узгодження рам-

кових планів землекористування, які мають виконуватися в місті або на прилеглих до нього територіях;

д) співпраця з організаціями, представленими в економіці округу;

е) участь у заснуванні та експлуатації регіональної інформаційної системи у співпраці з місцевими відділеннями Центрального статистичного управління та іншими організаціями, які займаються збором даних, та надання інформації для розроблення регіональних планів;

є) надання підтримки в організації асоціації органів місцевого самоврядування з питань регіонального розвитку на прохання цих органів та населених пунктів;

ж) вжиття заходів для забезпечення узгодженості між загальними планами районування населених пунктів та окружними планами землекористування.

Рада розвитку округу

Розділ 12

(1) До функцій ради розвитку округу належить координація виконання обов'язків органів влади округу стосовно регіонального розвитку.

Розділ 13

(1) У ході виконання своїх обов'язків рада розвитку округу співпрацює з органами місцевого самоврядування населених пунктів, з місцевими управліннями органів центрального уряду, які беруть пряму чи опосередковану участь у розвитку округу, з відповідними громадськими і галузевими організаціями та з трудовою радою округу.

(2) Окружна рада розвитку узгоджує політики розвитку центрального уряду, рад розвитку мікрорегіонів, органів місцевого самоврядування та громадських організацій округу, в тому числі:

а) проводить дослідження та оцінку соціально-економічного, екологічного становища і потенціалу округу та передає інформацію, яка використовувалась при проведенні досліджень, та отримані висновки, до регіональної інформаційної системи;

б) розробляє та затверджує, відповідно до вимог Національної стратегії розвитку, довгострокову стратегію розвитку округу (далі – стратегія розвитку округу) та, з урахуванням стратегії розвитку округу та рамкового плану землекористування, – програму розвитку округу та окремі підпрограми;

в) координує заходи, які вживаються округом у зв'язку з проектами розвитку, що виконуються в мікрорегіоні, та проводить попередню оцінку стратегій та програм розвитку мікрорегіону;

г) надає професійну експертну допомогу раді розвитку мікрорегіону у плануванні, процесі прийняття рішень, дослідженні завдань розвитку та закладенні підґрунтя для тендерних пропозицій;

д) розробляє фінансовий план для виконання програм розвитку;

е) проводить розгляд та оцінку рамкових планів землекористування округу та планів, зазначених у пункті а) Розділу 6 та пункті є) Розділу 7, які впливають на підвідомчу їй територію, та проводить попередню експертизу тендерних пропозицій, які подаються компетентними адміністративними органами з метою сприяння розвитку;

є) бере участь у розв'язанні потенційних соціально-економічних кризових ситуацій в окрузі.

Рада територіального розвитку

Розділ 15

(1) Рада розвитку округу може засновувати раду територіального розвитку з метою виконання окремих обов'язків щодо регіонального розвитку, які виходять за межі району або округу, попередньо ухваливши правила організації та діяльності останньої. Рада територіального розвитку реєструється як юридична особа відповідно до умов пункту (2) Розділу 10/A та в питаннях управління фінансовими засобами і зобов'язань щодо звітності керується положеннями пункту (2) Розділу 12.

Регіональні ради розвитку

Розділ 16

(1) Регіональна рада розвитку засновується з метою розроблення стратегії та програми розвитку відповідного регіону.

(2) Регіональна рада розвитку може засновувати некомерційну компанію для допомоги в розробленні рішень, пов'язаних із виконанням програми розвитку регіону, покращення обміну інформацією між регіональними органами з питань розвитку та допомоги в роботі рад розвитку мікрорегіонів. Некомерційна компанія також може функціонувати як секретаріат.

Розділ 17

(1) Регіональна рада розвитку виконує свої обов'язки у співпраці з компетентними радами розвитку мікрорегіонів, радами розвитку округів, радою територіального розвитку, місцевими відділеннями органів центральної влади, які беруть пряму або опосередковану участь у розвитку регіону, місцевими торговими палатами та неурядовими організаціями регіону.

(2) Регіональна рада розвитку:

а) проводить дослідження та оцінку соціально-економічного, екологічного становища і потенціалу регіону та його мікрорегіонів та передає інформацію, яка використовувалась при проведенні досліджень, та отримані висновки, до регіональної інформаційної системи;

б) затверджує, відповідно до вимог Національної стратегії розвитку, довгострокову та середньострокову стратегію і програму розвитку регіону та стратегічні і тактичні компоненти цієї програми;

в) координує економічний розвиток регіону, узгоджує державні та місцеві інтереси та координує дії сторін, які беруть участь у розвитку регіону;

г) затверджує фінансовий план для програм розвитку, надає рекомендації щодо структури та розподілу місцевих, регіональних, центральних, європейських та інших міжнародних коштів та складає графік їх використання;

д) може збирати кошти на покриття поточних витрат та фінансування програм розвитку;

е) управляє коштами, зазначеними в пункті д) та в інших окремих законах, в тому числі відповідає за їх ефективний та належний розподіл задля досягнення поставлених цілей;

є) подає один раз на рік звіт Міністрові щодо виконання програм та розподілу коштів;

ж) може укладати угоди із закордонними регіонами задля користі свого регіону, брати участь у міжнародному співробітництві, пропонувати центральному уряду кандидатуру представника, який має бути делегований до Комітету регіонів Європейського Союзу, та засновувати експертні групи для допомоги представникам, делегованим до Комітету регіонів;

з) може укладати окремі угоди з відповідними міністерствами про фінансування програм регіонального розвитку, пов'язаних із розвитком на регіональному рівні та спрямованих на допомогу у виконанні завдань та досягненні цілей окремих галузей;

и) проводить оцінку планів та програм національного, галузевого та регіонального розвитку і рамкових планів землекористування, які впливають на підвідомчу їй територію;

і) розробляє рекомендації щодо розв'язання будь-яких соціально-економічних кризових явищ, які можуть виникати в регіоні, висуває ініціативи щодо заходів центральної влади та компетентних міністерств та надає фінансові ресурси для впровадження таких заходів;

к) відстежує виконання оперативних програм Концепції національного розвитку та бере активну участь у їх впровадженні;

л) координує заходи з питань розвитку, які вживаються регіональними органами, заснованими різними міністерствами, та співпрацює з іншими урядовими органами. Регіональні органи міністерств поставляють інформацію на запит регіональної ради розвитку щодо стану виконання ними своїх обов'язків та регіонального розподілу коштів, наданих цим органам на цілі розвитку;

м) оцінює та узгоджує програми розвитку компетентних урядових органів, які стосуються регіону, та користується правом надання згоди у зв'язку з цими розробками на умовах, зазначених в інших окремих законах.

(3) До складу регіональної ради розвитку входять такі особи:

а) директори рад розвитку округів, розташованих на території, підвідомчій регіональній раді;

б) по одному представнику від Міністра, міністра сільського господарства та розвитку, міністра охорони довкілля та користування водними ресурсами, міністра внутрішніх справ, міністра економічних відносин та транспорту, міністра охорони здоров'я, міністра зайнятості та праці, міністра освіти, міністра інформаційної технології та зв'язку, міністра фінансів та міністра у справах молоді, соціального та сімейного забезпечення та рівних можливостей;

в) представники відповідних багатоцільових асоціацій мікрорегіонів та рад розвитку мікрорегіонів – по одному від кожного округу;

г) мер(и) міста(міст) окружного значення, розташованого(их) на підвідомчій раді території;

д) директор місцевого управління регіонального комітету туризму;

а також, у випадку Регіональної ради розвитку Центральної Угорщини:

е) представник центрального уряду;

є) мер міста Будапешт або його представник;

ж) по одному представнику від кожного з районів міста Будапешт;

з) два додаткових представники від багатоцільових асоціацій мікрорегіонів та рад розвитку мікрорегіонів, розташованих у даному регіоні.

Глава IV. МЕХАНІЗМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ПЛАНУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Фінансування проектів регіонального розвитку

Розділ 20

(1) Проекти регіонального розвитку фінансуються зі спеціальних коштів, що виділяються у складі загальної стратегії або окремо на той чи інший регіон у відповідності із загальними економічними політиками, із забезпеченням належного узгодження ресурсів та повноважень, покладених на Міністра згідно

з положеннями іншого окремого закону, в якому окреслюються питання координації.

(2) Кошти на регіональний розвиток виділяються з центральних джерел згідно з окремими правовими нормами та включають таке:

а) бюджетні асигнування, зарезервовані на регіональний розвиток у законі про річний бюджет, які мають використовуватися у відповідності до положень інших окремих законів;

б) фінансові пільги, які надаються підприємцям на конкретних територіях;

в) інші фонди з центральних джерел, зарезервовані на виконання програм мікрорегіонів.

(3) Такі кошти надаються на підтримку регіонального розвитку в порядку, який регулюється окремими правовими нормами:

а) кошти та бюджетні асигнування, виділені на здійснення вдосконалень у ході розвитку економіки, зайнятості та інфраструктури;

б) кошти, виділені з бюджетів міністерств на програми та цілі регіонального розвитку згідно з асигнуваннями річного державного бюджету;

в) кошти з позабюджетних фондів, закріплені за програмами та цілями регіонального розвитку;

г) спеціальні та цільові субсидії на програми розвитку, які розробляються і впроваджуються органами місцевого самоврядування.

(4) Місцеві джерела фінансування регіонального розвитку:

а) бюджетні асигнування, зарезервовані на регіональний розвиток у законі про річний бюджет, які мають використовуватися у відповідності до положень інших окремих законів;

б) фонди, які виділяються з метою досягнення єдності регіонів на проєкти вдосконалення інфраструктури згідно з розпорядженнями органів місцевого самоврядування;

в) кошти та місцеві податкові пільги, які надаються органами місцевого самоврядування регіону;

г) частина бюджетних асигнувань, зарезервована на розвиток економіки та інфраструктури в законі про річний бюджет і передана в розпорядження регіональних рад розвитку;

д) окремо визначена частина спеціальних та цільових субсидій;

е) децентралізовані цільові субсидії.

(5) Інші інструменти регіонального розвитку:

а) гранти та позики на цілі регіонального розвитку;

б) добровільні внески від торгово-промислових товариств та організацій, які представляють інтереси таких товариств, від торгових палат та інших організацій.

Розділ 21

Для найефективнішого виконання завдань регіонального розвитку вони мають враховуватися під час обговорення і затвердження державного бюджету та окремих програм і проектів, які стосуються таких питань:

- а) розвитку національних інфраструктурних мереж;
- б) розв'язання криз у промисловості та сільському господарстві та відповідних програм кадрової політики;
- в) політики зайнятості;
- г) створення фондів для стимулювання інвестицій та підприємництва та розроблення проектів;
- д) механізмів вирівнювання, які використовуються органами місцевого самоврядування;
- е) туризму;
- ж) податкової політики;
- з) соціальної політики та охорони здоров'я;
- и) політики у сфері культури та державної освіти.

Комерційно-промислова зона

Розділ 22

(1) В цілях регіонального розвитку урядом можуть засновуватися комерційно-промислові зони в регіонах, які відчують на собі вплив промислової реструктуризації (в регіонах, які стикаються зі структурними труднощами), або в регіонах, які відіграють провідну роль у реструктуризації економіки.

(2) Фінансові та інші пільги, встановлені окремим законом, надаються зазначеним комерційно-промисловим зонам у відповідності до цілей регіонального розвитку.

(3) Органи місцевого самоврядування та асоціації мікрорегіонів можуть засновувати промислові парки та інші одиниці розвитку задля досягнення конкретних цілей розвитку регіону.

Глава V СПЕЦІАЛЬНІ ПРАВИЛА ЩОДО ПЛАНУВАННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Розділ 23

(1) Регіональне планування здійснюється у відповідності до регіональної стратегії розвитку, регіональної програми розвитку та рамкового плану землекористування.

(2) Рамковим планом землекористування встановлюються форми землекористування в регіоні у відповідності до планів, викладених у регіональній стратегії розвитку.

(3) В рамковому плані землекористування визначається також таке:

- а) розміщення технічних та інфраструктурних мереж у регіоні;
- б) довгострокова географічна структура регіону;
- в) шляхи найповнішого та найраціональнішого використання особливостей регіону;
- г) обов'язки регіону щодо захисту довкілля, охорони ландшафтів та природи;
- д) дослідження видів впливів (на довкілля, суспільство та економіку), які існують в регіоні;
- е) регіональні завдання, пов'язані з питаннями спорту.

Глава VI

Розділ 27

(1) Уряд наділяється повноваженнями встановлювати своїм розпорядженням таке:

- а) обов'язки міністерств та органів центрального рівня щодо регіонального розвитку і планування землекористування та вимоги щодо постійного зв'язку між міністрами;
- б) класифікацію територій найбільшого сприяння;
- в) детальні правила щодо правового статусу та діяльності представників мікрорегіону та регіональних координаторів;
- г) порядок координації та затвердження стратегій та програм регіонального розвитку та рамкових планів землекористування;
- д) правила створення та функціонування комерційно-промислових зон;
- е) положення щодо інформаційної системи, пов'язаної з регіональним розвитком та плануванням землекористування, та правила обов'язкового надання даних;
- є) диверсифікований розподіл коштів, призначених відповідно до умов підпунктів а) та б) пункту (4) Розділу 20, із належним урахуванням керівних вказівок, які надаються Парламентом згідно з умовами пункту д) Розділу 6;
- ж) обов'язки, обсяг функцій, організаційну та технічну структуру регіональних систем моніторингу;
- з) обсяги та розподіл бюджетних субсидій на асоціації органів місцевого самоврядування з питань регіонального розвитку;

и) офіційний порядок проведення обговорень щодо периметрів підзон, зазначених на планах зон у постановвах щодо районування, та розміщення різного роду комунікацій, зазначених на структурних планах територій;

і) детальні норми щодо правового нагляду за установами регіонального розвитку;

к) детальні норми щодо координації розподілу коштів, які мають прямо чи опосередковано використовуватися на цілі регіонального розвитку, в тому числі порядок проведення тендерів, на умовах яких надаються ці кошти;

л) обов'язки та процедури роботи установ регіонального розвитку, пов'язані з упорядкуванням, урахуванням та виконанням завдань розвитку, та правила надання відповідних даних;

м) детальні норми щодо заснування та роботи рад розвитку мікрорегіонів та галузевих організацій (бюро обслуговування);

н) обов'язки адміністрацій округів та міста Будапешт щодо створення рад розвитку мікрорегіонів та Ради розвитку столичного регіону і реорганізації рад територіального розвитку, порядок заснування і реорганізації та правила створення і функціонування представницьких форумів;

о) детальні норми щодо укладання угод із регіональними радами розвитку з метою покращення соціально-економічного становища регіону;

п) правила розроблення та вимоги до змістовного наповнення досліджень видів впливів на довкілля, суспільство та економіку регіонів;

р) детальні норми щодо виплати компенсацій, пов'язаних із плануванням землекористування.

(2) Цим Законом Міністру надаються повноваження встановлювати своїм розпорядженням таке:

а) - (вилучено)

б) офіційні вимоги до регіональних стратегій, програм розвитку та рамових планів землекористування, а також до правил їхньої реєстрації;

в) вимоги щодо уповноваження на діяльність з питань регіонального розвитку та планування землекористування та вимоги до професійної кваліфікації;

г) правила функціонування планувальних управлінь;

д) докладні норми щодо процедур легалізації землекористування в регіонах;

е) методологічну базу для розроблення регіональних оцінок розподілу коштів, які мають прямо або опосередковано використовуватися на цілі регіонального розвитку.

ЗАКОН про регіональний розвиток⁸

ГЛАВА I Загальні положення

Стаття 1. – Цим законом визначаються інституційні засади, цілі, сфери компетенції та інструменти регіонального розвитку в Румунії.

Стаття 2. – Базові цілі політики регіонального розвитку в Румунії є такими:

а) зменшення існуючих регіональних дисбалансів шляхом стимулювання збалансованого розвитку, прискореного усунення затримок у розвитку територій, що перебувають в несприятливому становищі внаслідок певних історичних, географічних, економічних, соціальних та політичних умов, і запобігання утворенню нових дисбалансів;

б) підготовка інституційної системи для забезпечення її відповідності критеріям інтеграції у структури Європейського Союзу та доступу до структурних фондів і Фонду згуртування Європейського Союзу;

с) узгодження секторних заходів уряду та політики на рівні регіонів шляхом стимулювання ініціатив та забезпечення належного обліку місцевих та регіональних ресурсів з метою їхнього сталого соціально-економічного та культурного розвитку;

д) стимулювання міжрегіональної співпраці, як внутрішньої, так і міжнародної, а також транскордонної співпраці, у тому числі в рамках Єврорегіонів та участь регіонів, що розвиваються, в європейських організаціях та структурах з метою сприяння їхньому інституційному та економічному розвитку та забезпечення реалізації проектів, що становлять спільний інтерес, відповідно до міжнародних угод, учасницею яких є Румунія.

Стаття 3. – Фінансування програм, спрямованих на досягнення цілей, передбачених статтею 2, забезпечується через Національний фонд регіонального розвитку, що створюється відповідно до положень цього закону.

ГЛАВА II. Регіони розвитку

Стаття 4. – (1) Округні ради та Генеральна рада муніципалітету Бухарест можуть за згодою зацікавлених місцевих рад ухвалити рішення про те,

⁸ Закон № 151 / 15 липня 1998 р. – Закон про регіональний розвиток у Румунії – опублікований у офіційній газеті Румунії «Monitorul Oficial» частина I, № 265 / 16 липня 1998 р.

що зона, яка включає території відповідних округів і, відповідно, муніципалітету Бухарест, становитиме регіон розвитку.

(2) Регіони розвитку не є територіально-адміністративними одиницями й не мають статусу юридичної особи.

Стаття 5. – (1) Склад регіону розвитку визначається угодою, підписаною представниками окружних рад і, відповідно, Генеральної ради муніципалітету Бухарест.

(2) Визначені в такий спосіб регіони розвитку за порадою уряду утворюють систему впровадження та оцінювання політики регіонального розвитку.

ГЛАВА III Територіальні структури регіонального розвитку

Стаття 6. – (1) Для координації заходів сприяння досягненню цілей, які впливають із стратегій регіонального розвитку, протягом шістдесяти днів з моменту набуття чинності цим законом має бути створена Рада регіонального розвитку, яка буде вирішальним органом на рівні кожного регіону розвитку.

(2) Рада регіонального розвитку має такі основні повноваження:

a) аналізувати програми та стратегію регіонального розвитку й ухвалювати рішення щодо них;

b) затверджувати проекти регіонального розвитку;

c) представляти Національній раді з питань регіонального розвитку пропозиції стосовно заснування Фонду регіонального розвитку;

d) затверджувати критерії, пріоритети, розподіл та призначення ресурсів Фонду регіонального розвитку;

e) відстежувати використання коштів, асигнованих агентствам регіонального розвитку з Національного фонду регіонального розвитку;

f) забезпечувати досягнення регіональних цілей.

(3) Рада регіонального розвитку формується з голів окружних рад та представників кожної громадської, селищної або муніципальної місцевих рад, визначених кожним округом протягом терміну дії їхнього мандату. У випадку муніципалітету Бухарест до Ради регіонального розвитку включається представник Генеральної ради муніципалітету Бухарест та представники кожної з місцевих секторних рад.

(4) Рада регіонального розвитку обирає голову та віце-голову. Ці посади протягом одного року обіймають по черзі представники, визначені округами.

(5) Префекти округів беруть участь у засіданнях Ради регіонального розвитку без права голосу. Подібним чином, залежно від кола обговорюваних проб-

лем, на засідання Ради можуть також запрошувати представників громадських, селищних та муніципальних місцевих рад, а також представників інституцій та організацій, що мають певні повноваження у сфері регіонального розвитку.

(6) Рада регіонального розвитку затверджує власні постійні правила на базі рамкових настанов, розроблених урядом.

Стаття 7. – (1) Протягом тридцяти днів після створення Ради регіонального розвитку в межах кожного регіону розвитку створюється Агентство регіонального розвитку, роботу якого координує зазначена рада.

(2) Агентства регіонального розвитку – це некомерційні, неурядові комунальні організації, що мають статус юридичної особи і працюють у конкретній сфері регіонального розвитку. Ці агентства організуються і функціонують, згідно з умовами даного закону та організаційного й функціонального статуту, затвердженого Радою регіонального розвитку.

(3) Директор Агентства регіонального розвитку призначається за результатами конкурсного екзамену і може бути звільнений із посади Радою регіонального розвитку.

(4) Фінансування організаційних та поточних видатків Агентства регіонального розвитку забезпечується з Фонду регіонального розвитку, а рівень цих видатків затверджується Радою регіонального розвитку.

(5) Рада регіонального розвитку затверджує статут кожного агентства таким чином, щоб забезпечити рівне представництво всіх округів.

Стаття 8. – Агентство регіонального розвитку має такі основні повноваження:

а) розробляти й пропонувати для затвердження Раді регіонального розвитку стратегію регіонального розвитку, програми регіонального розвитку та плани управління коштами;

б) впроваджувати програми регіонального розвитку та плани управління коштами, відповідно до рішень, ухвалених радою регіонального розвитку, з дотриманням чинного законодавства й відповідати перед Радою регіонального розвитку за свої досягнення;

в) визначати залежно від обставин разом із місцевими та окружними радами в межах регіону розвитку території, які перебувають у несприятливому становищі, й подавати необхідну документацію після попереднього затвердження Радою регіонального розвитку Національному агентству регіонального розвитку та Національній раді з питань регіонального розвитку;

д) забезпечувати разом із місцевими та окружними радами, залежно від обставин, допомогу технічних спеціалістів для фізичних та юридичних осіб,

які збираються інвестувати державний або приватний капітал у території, що перебувають у несприятливому становищі;

е) подавати на розгляд Національного агентства регіонального розвитку пропозиції щодо фінансування з Національного фонду регіонального розвитку затверджених проектів розвитку;

ф) докладати зусиль із залучення фінансових джерел до Фонду регіонального розвитку;

г) керувати роботою Фонду регіонального розвитку з метою досягнення цілей, визначених у програмах регіонального розвитку;

h) відповідати перед Радою регіонального розвитку та іншими органами, визначеними згідно із законом, за належне управління асигнованими коштами.

Стаття 9. – (1) Програми регіонального розвитку фінансуються з Фонду регіонального розвитку, а їхнє адміністрування здійснює Агентство регіонального розвитку.

(2) Фонд регіонального розвитку формується щороку за рахунок:

а) асигнувань з Національного фонду регіонального розвитку;

б) внесків з місцевих та окружних бюджетів у межах, затверджених місцевими та окружними радами залежно від обставин;

с) фінансових джерел, залучених із приватного сектора, від банків, іноземних інвесторів, Європейського Союзу та інших міжнародних організацій.

(3) Фінансові операції, пов'язані з виконанням інвестиційних проектів, мають здійснюватися агентствами регіонального розвитку через територіальні відділення державного казначейства.

(4) Кошти регіонального розвитку не можуть використовуватися за іншим призначенням, окрім того, яке визначене, згідно з цим законом.

(5) Невикористані кошти поточного бюджетного року обліковуються в наступному році.

ГЛАВА IV. Національні структури регіонального розвитку

Стаття 10. – (1) Протягом дев'яноста днів після набуття чинності цим законом створюється Національна рада з питань регіонального розвитку, покликана сприяти досягненню цілей регіонального розвитку, зазначених у статті 2.

(2) До складу Національної ради з питань регіонального розвитку входять голови та віце-голови Рад регіонального розвитку і така сама кількість представників уряду, призначених рішенням уряду.

(3) Головою Національної ради з питань регіонального розвитку є прем'єр-міністр країни.

Стаття 11. – Національна рада з питань регіонального розвитку має такі повноваження:

(а) затверджувати національну стратегію регіонального розвитку та національну програму регіонального розвитку;

б) подавати урядові пропозиції щодо формування національного фонду регіонального розвитку;

с) затверджувати критерії, пріоритети та спосіб розподілу ресурсів національного фонду регіонального розвитку;

д) відстежувати використання коштів, асигнованих агентствам регіонального розвитку з Національного фонду регіонального розвитку;

е) затверджувати використання коштів структурного типу, асигнованих Румунії Європейською комісією у період, що передував вступу до Європейського Союзу, а також структурних фондів після вступу до Євросоюзу;

ф) відстежувати досягнення цілей регіонального розвитку в межах системи заходів зовнішньої співпраці регіонів розвитку міжнародного транскордонного типу, у тому числі, на рівні Єврорегіонів.

Стаття 12. – Національна рада з питань регіонального розвитку функціонує на основі власних функціональних та організаційних положень, що мають бути розроблені протягом дев'яноста днів з моменту набуття чинності цим законом.

Стаття 13. – (1) З метою заохочення та координації політики регіонального розвитку як виконавчий орган Національної ради з питань регіонального розвитку створюється Національне агентство регіонального розвитку, що має статус юридичної особи і яке очолює голова, що має ранг державного секретаря.

(2) Статут, місце розташування, спосіб організації та роботи Національного агентства регіонального розвитку затверджується рішенням уряду протягом тридцяти днів з моменту створення Національної ради регіонального розвитку за пропозицією зазначеної ради.

(3) Фінансування організаційних та поточних видатків Національного агентства регіонального розвитку забезпечується щороку з Національного фонду за пропозицією Національної ради регіонального розвитку.

Стаття 14. – Національне агентство регіонального розвитку має такі основні повноваження:

а) розробляти Національну стратегію регіонального розвитку та Національну програму регіонального розвитку;

б) розробляти принципи, критерії, пріоритети та спосіб розподілу ресурсів Національного фонду регіонального розвитку;

с) подавати Національній раді з питань регіонального розвитку пропозиції щодо формування Національного фонду регіонального розвитку;

д) забезпечувати фінансове та технічне управління Національним фондом регіонального розвитку;

е) заохочувати різні форми співпраці між округами, муніципалітетами, селищами та комунами;

ф) забезпечувати допомогу спеціалістів Радам регіонального розвитку у процесі розбудови інституційної спроможності;

г) пропонувати Національній раді з питань регіонального розвитку визначити деякі території, як такі, що перебувають у несприятливому становищі з метою забезпечення їхньої економічної та фінансової підтримки за допомогою інструментів, передбачених конкретною політикою регіонального розвитку;

h) виконувати функцію представника національного рівня у відносинах із Директоратом у справах згуртування та регіональної політики в системі Європейської комісії стосовно до Європейського фонду регіонального розвитку та Фонду згуртування;

і) здійснювати управління коштами, асигнованими Румунії з Європейського фонду регіонального розвитку;

j) здійснювати управління коштами, асигнованими Румунії з Фонду згуртування;

к) координувати впровадження Національного плану регіонального розвитку, що становить основу для переговорів з Європейською комісією та основою для фінансування численних громадських програм.

Стаття 15. – (1) Для фінансування програм регіонального розвитку в Румунії за рахунок сум, що виділяються щорічно з державного бюджету окремою позицією для потреб політики регіонального розвитку, створюється Національний фонд регіонального розвитку.

(2) Національний фонд регіонального розвитку може також залучати інші внутрішні та міжнародні джерела фінансування:

а) постійну фінансову допомогу з боку Європейського Союзу в рамках програми PHARE;

б) суми коштів від фондів структурного типу, які виділяються Румунії Європейським Союзом у період її перебування у статусі асоційованої держави;

с) суми коштів від фондів структурного типу, що виділяються Румунії з моменту її вступу до Європейського Союзу;

d) безповоротну фінансову допомогу з боку деяких урядів, міжнародних організацій та банків;

e) інші фінансові ресурси з фондів, що є в розпорядженні уряду.

Стаття 16. – (1) За клопотанням місцевих або окружних рад залежно від обставин і на підставі документів, представлених агентствами регіонального розвитку, Ради регіонального розвитку можуть подавати клопотання до Національної ради регіонального розвитку з пропозицією оголосити певні території такими, що перебувають у несприятливому становищі з метою забезпечення їм економічної підтримки за допомогою інструментів, передбачених політикою регіонального розвитку.

(2) Пільги, що надаватимуться територіям, які перебувають у несприятливому становищі, критерії та умови, на основі яких вони надаватимуться, визначаються спеціальним законом.

(3) На базі критеріїв, зазначених у параграфі (2), уряд на пропозицію Національної ради з питань регіонального розвитку встановлює конкретні фіскальні пільги, які забезпечать часткові вигоди для кожної зони.

ГЛАВА V. Заключні та перехідні положення

Стаття 17. – Національна комісія з питань статистики збирає в регіонах розвитку, створених відповідно до цього закону, спеціальні статистичні дані, необхідні для обґрунтування та моніторингу політики регіонального розвитку.

Стаття 18. – Використання сум коштів, отриманих від Фонду регіонального розвитку для проектів регіонального розвитку не за призначенням та всупереч умовам їх надання бенефіціарам, виявляється та карається, згідно із законом, уповноваженими контрольними органами.

Стаття 19. – На 1998 рік фінансування організаційних та поточних видатків Національного агентства регіонального розвитку забезпечується з державного бюджету за рахунок резервного фонду бюджету, що перебуває в розпорядженні уряду; рівень сум коштів має бути затверджений рішенням уряду.

Стаття 20. – Протягом тридцяти днів з моменту набуття чинності цим законом уряд на пропозицію Ради з питань реформи та Департаменту місцевого самоврядування затверджує рішення щодо методологічних правил його застосування, а також рамкових настанов, передбачених у параграфі (6) статті 6.

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ
ЗАКОН ПРО ЗБАЛАНСОВАНИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ
РОЗВИТОК

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1 (зміст Закону).

(1) Цей Закон визначає цілі, принципи й організацію сприяння збалансованому регіональному розвитку, забезпечення стимулювання розвитку та критеріїв відповідності для областей з особливими проблемами розвитку.

(2) Сприяння збалансованому регіональному розвитку є складовою частиною регіональної структурної політики.

Стаття 2 (цілі сприяння збалансованому регіональному розвитку).

Сприяння збалансованому регіональному розвитку базується на таких цілях:

- сприяння збалансованим економічним, соціальним і просторовим аспектам розвитку;
- скорочення відмінностей у рівнях економічного розвитку і умов життя між областями з наголосом на інтегрованому підході до розвитку сільських місцевостей;
- запобігання появи нових областей із значними проблемами розвитку;
- збереження населених пунктів в усій Словенії відповідно до поліцентричної концепції розвитку;
- сприяння розвитку екологічного виробництва і захист природних ресурсів, природної та культурної спадщини.

Стаття 3 (принципи сприяння збалансованому регіональному розвитку).

Сприяння збалансованому регіональному розвитку базується на таких принципах:

- всебічне втілення регіональної структурної політики на території Словенії;
- партнерство у формі співпраці між державою і місцевими громадами та між державним і приватним секторами;
- координація діяльності між окремими міністерствами і місцевими громадами в плануванні стимулів для збалансованого регіонального розвитку в контексті національного бюджету;
- субсидіарність, яка передбачає, що в плануванні, виконанні, моніторингу і оцінці програм територіальні органи влади вищого рівня викону-

ють лише ті завдання, які не можуть бути виконані ефективніше на нижчому рівні;

- програмування стимулів розвитку для цілей, включених у збалансовані програми регіонального розвитку і проекти;
- оцінка ефекту стимулювання розвитку через моніторинг законності процедур їх надання і використання та через оцінку їхньої успішності відповідно до подібних європейських статистичних методів;
- співфінансування збалансованого регіонального розвитку з муніципальних бюджетів, національного бюджету, приватних та інших джерел.

Стаття 4 (визначення термінів).

Терміни, що використовуються в цьому Законі, мають такі значення:

- **Регіон** – функціональна територіальна одиниця для виконання регіональної політики. До утворення провінцій одиниця для виконання регіональної структурної політики є статистичним регіоном згідно з чинними статистичними методологічними визначеннями.
- **Регіональна структурна політика** – діяльність з розвитку, програми і заходи держави, місцеві громади та інші організовані інтереси на регіональному рівні, призначені для досягнення цілей розвитку з врахуванням збалансованого регіонального розвитку.
- **Секторна програма розвитку** – державний довготерміновий виконавчий документ, який визначає пріоритетні проекти і програми для досягнення цілей стратегії розвитку сектора.
- **Регіональна програма розвитку** – основна програма і виконавчий документ на регіональному рівні, що містить пріоритети розвитку регіону і фінансову оцінку проектів і програм. Регіональний рівень, для якого готується регіональна програма розвитку, є регіоном кількох муніципалітетів, який є географічно однорідним і має подібні проблеми розвитку. Він може (хоча й не обов'язково) збігатися із статистичним регіоном. Більший статистичний регіон може бути поділений на кілька функціонально однорідних областей, для яких програми розвитку готуються разом або окремо.
- **Спільна програма розвитку** – виконавчий документ на міжмуніципальному рівні, який готується для області з кількома муніципалітетами для вирішення окремих питань, що відповідають спільним інтересам.
- **Національна стратегія економічного розвитку (НСЕР)** – довготерміновий національний стратегічний документ, що визначає розвиток чинників економічного і соціального розвитку, цілей бажаних сценаріїв

розвитку, інструментів і політики для досягнення цих цілей, основних напрямів діяльності секторної політики розвитку; визначає, координує і пов'язує програми розвитку в об'єднані програми і фінансову структуру; визначає пріоритетні завдання держави щодо розвитку.

- Національна стратегія регіонального розвитку (НСРР) – довготерміновий національний стратегічний документ, що відповідно до Національної стратегії економічного розвитку і Національного територіального плану визначає цілі регіонального розвитку, інструменти та політику досягнення цих цілей.
- Области із особливими проблемами розвитку – як правило, територіально пов'язані області, що включають кілька муніципалітетів, які мають несприятливі умови для розвитку і отримують особливу увагу при створенні регіональної політики розвитку і передбаченні стимулів розвитку.

II. ЗДІЙСНЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття 5 (основні документи).

(1) Здійснення регіональної структурної політики за цим Законом базується на таких взаємно погоджених документах: Національна стратегія регіонального розвитку; секторні програми розвитку; програми регіонального розвитку; спільні програми розвитку.

(2) Документи, вказані в попередньому параграфі, мають бути публічно доступними.

Стаття 6 (Національна стратегія регіонального розвитку).

(1) Національна стратегія регіонального розвитку формулює і пропонує цілі, політику і завдання, визначені в Національній стратегії економічного розвитку і Національному територіальному плані, з точки зору сприяння збалансованому регіональному розвитку. Національна стратегія регіонального розвитку є основою для підготовки програм регіонального розвитку і спільних програм розвитку.

(2) Цілі Національної стратегії регіонального розвитку приймаються до уваги в секторних програмах розвитку, за які несуть відповідальність окремі міністерства, і у відповідних національних територіальних документах.

Стаття 7 (підготовка Національної стратегії регіонального розвитку).

Національна стратегія регіонального розвитку приймається урядом Словенії на пропозицію міністерства, відповідального за розвиток, після попереднього обговорення Національних Зборів і презентації в Національній Раді.

Стаття 8 (звіт урядові).

Міністерство, відповідальне за розвиток, щорічно звітує перед урядом за реалізацію регіональної структурної політики.

Стаття 9 (звітування Національним Збором).

Уряд щорічно звітує Національним Збором про реалізацію цього Закону і Національної стратегії регіонального розвитку.

Стаття 10 (програми регіонального розвитку).

(1) Програми регіонального розвитку координують прогнози розвитку і завдання держави та муніципалітетів у сфері економічного, соціального, територіального, екологічного і культурного розвитку в регіонах на підставі аналізу обставин і прогресу в регіоні та зважаючи на секторні програми розвитку.

(2) Програми регіонального розвитку містять стратегічну і виконавчу частини.

(3) Стратегічна частина програм регіонального розвитку для області з кількома муніципалітетами в одному або більше регіонах.

(4) Стратегічна частина програм регіонального розвитку включає аналіз фактичних умов і проблем, узгоджує передбачену підготовку секторних програм і визначає спільні інтереси регіонального розвитку, цілі та орієнтири муніципалітетів.

(5) Виконавча частина програм регіонального розвитку включає проекти розвитку регіонального або муніципального значення разом з часовим графіком і фінансовою оцінкою, включно із зазначенням передбачуваних джерел фінансування й організації, відповідальної за здійснення регіональної програми розвитку. Виконавча частина програм регіонального розвитку також включає інші форми заохочення державних і муніципальних регіональних програм розвитку.

(6) Виконавча частина програм регіонального розвитку готується для областей, які включають муніципалітети, залучені до їх підготовки.

(7) Програми регіонального розвитку базуються на Національній стратегії регіонального розвитку і Національному територіальному плані.

(8) Міністр, відповідальний за розвиток, передбачає мінімальну обов'язкову структуру і методологію підготовки та виконання програм регіонального розвитку і визначає методи контролю та оцінки наслідків програм регіонального розвитку.

Стаття 11 (підготовка програм регіонального розвитку).

(1) Національне агентство регіонального розвитку укладає директиви для підготовки програм регіонального розвитку в рамках Національної стратегії регіонального розвитку.

(2) Муніципалітети в одному або більше регіонах відповідають за підготовку регіональної програми розвитку, причому суміжні муніципалітети в регіоні можуть прийняти рішення про співпрацю в підготовці регіональної програми розвитку сусіднього регіону. Рішення про підготовку регіональної програми розвитку ухвалюється муніципальними радами, залученими до її підготовки, та іншими державними і цивільно-правовими суб'єктами, які бажають співпрацювати в підготовці регіональної програми розвитку.

(3) Органи влади та інші організовані суб'єкти на національному і місцевому рівні співпрацюють у підготовці програм регіонального розвитку. Міністерства співпрацюють у межах своєї відповідальності.

(4) Муніципалітети довіряють проведення підготовки програм регіонального розвитку агентствам регіонального розвитку відповідно до Статті 17 цього Закону.

(5) Якщо муніципалітети не заснують агентство регіонального розвитку, а підготовку програми регіонального розвитку передбачає Національна стратегія регіонального розвитку, підготовку проводить Національне агентство регіонального розвитку відповідно до Статті 16 цього Закону.

(6) Окремі програми регіонального розвитку застосовуються до муніципалітетів, які були залучені до їх підготовки і схвалили їх.

Стаття 12 (ставлення до територіального плану).

(1) Відповідно до попереднього параграфу муніципалітети при прийнятті рішення про підготовку програми регіонального розвитку подають пропозицію міністрові, відповідальному за територіальне планування, щодо підготовки відповідної територіальної документації для областей у межах їхнього регіону.

(2) Програма регіонального розвитку не може суперечити документації територіального плану відповідно до попереднього параграфу.

Стаття 13 (спільні програми розвитку).

(1) Для вирішення окремих питань, в яких спільно зацікавлені два або більше муніципалітетів, особливо проблем, що мають відношення до розвитку села, будівництва громадської інфраструктури і захисту навколишнього середовища та природної і культурної спадщини, муніципалітети можуть організувати підготовку спільної програми розвитку за змістом і у формі, вказаних у Статтях 10 і 11 цього Закону.

(2) Спільна програма розвитку узгоджується з програмою регіонального розвитку.

(3) Відповідно до першого параграфу цієї Статті муніципалітети готують разом зі спільною програмою розвитку також загальні елементи тери-

торіального плану, які мають відношення до доречних питань спільних інтересів.

(4) Спільні програми розвитку реалізуються в рамках програм регіонального розвитку.

ІІІ. ОРГАНИ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття 14 (органи регіональної структурної політики).

(1) Відповідно до цього Закону органами регіональної структурної політики є: Рада з питань структурної політики; Національне агентство регіонального розвитку; Фонд регіонального розвитку і збереження населених пунктів у сільських місцевостях Словенії; агентства регіонального розвитку.

(2) Міністерства, які передбачають стимули для регіонального розвитку, теж є органами регіонального розвитку.

Стаття 15 (Рада з питань структурної політики).

Рада з питань структурної політики (надалі – Рада) є урядовим координуючим органом, відповідальним за координацію проектів документів для втілення регіональної структурної політики на національному рівні і для створення і координації національних стимулів розвитку і міжнародної фінансової допомоги.

(2) Члени Ради є міністрами або державними секретарями, які відповідають за забезпечення стимулювання збалансованого регіонального розвитку.

(3) Раду очолює міністр, відповідальний за розвиток. Адміністративні і професійні послуги надаються Раді міністерством, відповідальним за розвиток.

(4) Більш детальні умови щодо складу, організації та діяльності Ради передбачає міністр, відповідальний за розвиток.

Стаття 16 (Національне агентство регіонального розвитку).

(1) Національне агентство регіонального розвитку є органом міністерства, відповідального за розвиток.

(2) Національне агентство регіонального розвитку виконує завдання, пов'язані з національним розвитком, консультуванням, сприянням і координуванням задля збалансованого регіонального розвитку.

(3) Національне агентство регіонального розвитку готує професійну основу для координування секторних програм розвитку і передбачення стимулів регіональної структурної політики різних міністерств протягом процесу складання національного бюджету. Міністерство, відповідальне за розвиток, узгоджує цю роботу з міністерством, відповідальним за фінанси, та іншими міністерствами.

(4) При виконанні своїх завдань Національне агентство регіонального розвитку контролює дані щодо регіональних стимулів розвитку, зокрема дані про таке:

- види стимулів розвитку і методи їх розподілу та виконання;
- надані стимули за формою, метою, рівнем і місцезнаходженням;
- проекти, заяви та можливості для інвестування в розвиток;
- консультативні організації у сфері розвитку і організація роботи з просування розвитку;
- можливості для професійного навчання.

(5) Національне агентство регіонального розвитку також оцінює наслідки стимулювання регіонального розвитку і надає свої висновки щодо програм регіонального розвитку відповідно до Статті 10 цього Закону і спільних програм розвитку відповідно до Статті 13 цього Закону.

(6) У виконанні своїх завдань Національне агентство регіонального розвитку взаємодіє з Фондом регіонального розвитку і збереження населених пунктів у сільських місцевостях Словенії та з регіональними агентствами розвитку і іншими відповідними установами задля збалансованого регіонального розвитку.

(7) Міністр, відповідальний за розвиток, передбачає більш детальні методи контролю і оцінки стимулювання регіонального розвитку.

(8) Міністр, відповідальний за розвиток, передбачає більш детальні вимоги до складу, організації та завдань Національного агентства регіонального розвитку.

Стаття 17 (агентства регіонального розвитку).

(1) Муніципалітети, громадські і цивільно-правові суб'єкти можуть заснувати агентства регіонального розвитку для підготовки програм регіонального розвитку та інших узгоджених завдань у сфері регіональної структурної політики, зокрема для сприяння економічному, соціальному, територіальному та екологічному розвитку.

2) Агентство регіонального розвитку може також виконувати завдання у сфері регіональної структурної політики.

(3) Муніципалітети можуть за контрактом довіряти виконання регіональних завдань агентства розвитку існуючій компанії або іншим організаціям.

(4) Міністр, відповідальний за розвиток, передбачає більш детальні умови виконання завдань агентства регіонального розвитку.

Стаття 18 (Фонд регіонального розвитку і збереження населених пунктів у сільських місцевостях Словенії).

(1) Фонд регіонального розвитку і збереження населених пунктів у сільських місцевостях Словенії є фінансовою організацією, призначеною для досягнення довготривалих державних цілей у сфері регіональної політики. Фонд збирає і розподіляє кошти для регіональної структурної політики. Фонд є юридичною особою.

(2) Статут Фонду визначає більш детальні умови діяльності стосовно попереднього параграфа, які Фонд зобов'язаний виконувати.

(3) Фонд взаємодіє з Національним агентством регіонального розвитку, Агентством сільськогосподарських ринків і розвитку села, Словенською корпорацією розвитку, регіональними агентствами розвитку та іншими організаціями.

IV. НАЦІОНАЛЬНЕ СТИМУЛЮВАННЯ РЕГІОНІВ

Стаття 19 (джерела стимулювання збалансованого регіонального розвитку).

(1) Стимулювання збалансованого регіонального розвитку Словенії створюється за рахунок ресурсів, наданих Фондом регіонального розвитку і збереження населених пунктів сільських місцевостей Словенії та з бюджетних коштів міністерств, включаючи міжнародну фінансову допомогу, які спрямовуються для регіональних програм розвитку шляхом узгодження.

(2) Уряд визначає регіональну політику в рамках бюджетного меморандуму і за рекомендаціями міністерств, відповідальних за економічні відносини і розвиток та фінанси, визначає обсяги коштів і види регіональних стимулів розвитку. Коли проекти фінансуються також за рахунок міжнародної фінансової допомоги, відповідальне міністерство або уряд координують фінансування з різних фінансових джерел. Обсяг коштів, які уряд передбачає для регіонального стимулювання розвитку в національному бюджеті відповідно до бюджетного меморандуму, не може становити менш ніж 0,5% валового внутрішнього продукту в перший бюджетний рік, що настає після ухвалення цього Закону, і не менш ніж 1,0% валового внутрішнього продукту у кожен наступний рік.

(3) Національне регіональне стимулювання відповідно до попереднього параграфа передбачається для таких пріоритетів:

- регіони або частини регіонів, де валовий внутрішній продукт на душу населення або рівень безробіття відхиляються від середніх показників держави більш ніж на 20%;
- області з особливими проблемами розвитку.

Стаття 20 (розподіл стимулів).

(1) Відповідно до попереднього параграфу стимули розподіляються серед муніципалітетів, юридичних та фізичних осіб. Стимули виносяться на відкриті тендери на підставі регіональної програми розвитку або спільної програми розвитку.

(2) Стимули для областей із особливими проблемами розвитку можуть розподілятися серед муніципалітетів, які підготували програми і виносять їх на відкриті тендери, а також для підготовки програм, зокрема для підготовки відповідної документації для виконавчої частини регіональної програми розвитку.

(3) Детальніші умови і критерії розподілу стимулів збалансованого регіонального розвитку визначаються урядом на пропозицію міністерства, відповідального за розвиток.

Стаття 21 (цілі і форми стимулювання).

(1) Стимули для збалансованого регіонального розвитку надаються відповідно до правил надання державної допомоги і положень про фінансування муніципалітетів для:

- підприємницьких інвестицій;
- поточної діяльності компаній;
- реструктуризації економіки;
- навчання персоналу для виконання регіональної структурної політики.

(2) Стимули надаються в таких формах:

- субсидії;
- позики з низькими відсотками;
- гарантії;
- звільнення від оподаткування і податкові скидки, які визначаються положеннями про оподаткування;
- капіталовкладення;
- передача державного майна керівництву державних фондів з метою його інвестування в регіональні проекти розвитку;
- надання статусу економічної зони;
- надання статусу регіону, де заохочується працевлаштування;
- передача державного майна місцевим громадам у власність або управління для його використання для цілей розвитку.

V. ОБЛАСТІ З ОСОБЛИВИМИ ПРОБЛЕМАМИ РОЗВИТКУ

Стаття 22 (області з особливими проблемами розвитку).

(1) Регіональна політика розвитку в областях з особливими проблемами розвитку повинна сприяти таким цілям:

- скорочення відмінностей у рівні розвитку цих областей порівняно з середніми показниками у державі;
- підвищення загального рівня розвитку;
- вирішення структурних проблем і зниження рівня безробіття;
- запобігання несприятливим демографічним тенденціям, зокрема у прикордонних областях і областях з обмеженим потенціалом розвитку.

(2) Области з особливими проблемами розвитку включають:

- економічно слабкі області;
- області із структурними проблемами і високим рівнем безробіття;
- прикордонні області з обмеженим розвитком і області з обмеженим потенціалом.

Стаття 23 (критерії визначення областей з особливими проблемами розвитку).

(1) Области з особливими проблемами розвитку визначаються за допомогою різних індикаторів, включаючи комплекс різних видів індикаторів для міських і сільських місцевостей. Рівень деталізації визначених характеристик окремої проблеми розвитку є одним з критеріїв для надання статусу області з особливими проблемами розвитку.

(2) Области з особливими проблемами розвитку визначаються на підставі таких критеріїв:

1. Для економічно слабких областей або муніципалітетів:

- оподатковані валові прибутки на душу населення в муніципалітеті є меншими або дорівнюють 80 відсоткам середньої величини у державі;
- зменшення кількості населення.

2. Для області або муніципалітету із структурними проблемами і високим рівнем безробіття:

- зареєстрований рівень безробіття в муніципалітеті перевищує середній показник у державі більш ніж на 20%;
- частка сільського населення перевищує середню величину у державі більш ніж на 20%.

3. Для областей з обмеженим розвитком і обмеженим потенціалом:

- частка області муніципалітету з обмеженим потенціалом і зменшенням кількості населення;
- частка області муніципалітету у прикордонній смузі відносно всієї території муніципалітету і зменшення кількості населення в муніципалітеті.

Стаття 24 (укази уряду).

(1) Уряд визначає своїм указом значення критеріїв відповідно до попередньої Статті і визначає ті муніципалітети, що відповідають окремим групам областей з особливими проблемами розвитку.

(2) Міністерство, відповідальне за розвиток, або Національне агентство регіонального розвитку здійснюють моніторинг даних щодо критеріїв, вказаних у попередній Статті, і звітують перед урядом.

VI. ПЕРЕХІДНІ І ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 25 (нормативні положення уряду).

(1) Протягом шести місяців після набуття чинності цим Законом уряд:

1. Створює Раду структурної політики (Стаття 15).

2. Схвалює указ про визначення критеріїв відповідно до Статті 24 цього Закону і визначає муніципалітети, які відповідають цим критеріям.

3. Схвалює указ про детальні умови і критерії стимулювання збалансованого регіонального розвитку і про форми такого стимулювання (Статті 20 і 21).

(2) Протягом року після набуття чинності цим Законом уряд ухвалює Національну стратегію регіонального розвитку.

(3) До ухвалення Національної стратегії регіонального розвитку обґрунтовано застосовуються програми регіонального розвитку, які вже були прийняті.

Стаття 26 (нормативні положення міністерства).

Протягом п'яти місяців після набуття чинності цим Законом міністр, відповідальний за розвиток, визначає:

1. Мінімальну обов'язкову структуру і методологію підготовки програми регіонального розвитку (Стаття 10).

2. Методи контролю і оцінки регіональних стимулів розвитку (Стаття 16).

3. Умови, які повинно виконувати агентство регіонального розвитку відповідно до параграфу 5 Статті 17 цього Закону.

Стаття 27 (визначення провінцій).

(1) Після їх визначення провінції стають функціональними територіальними одиницями для виконання регіональної структурної політики і для визначення областей з особливими проблемами розвитку, причому береться до уваги указ уряду відповідно до Статті 24 цього Закону стосовно областей, що таким чином визначені у цьому указі і відповідають прийнятим критеріям. Їх скасування має бути пов'язане із задоволенням критеріїв цього указу.

(2) Як критерій для визначення областей з особливими проблемами розвитку після визначення провінцій застосовується показник валового внутріш-

нього продукту на душу населення, купівельна спроможність, рівень безробіття в провінції та інші індикатори розвитку Словенії.

(3) До визначення провінцій обґрунтовано застосовуються статистичні регіони.

Стаття 28 (тимчасове використання).

До часу ухвалення програм регіонального розвитку, але не пізніше ніж через один рік після ухвалення Національної стратегії регіонального розвитку для визначення областей з особливими проблемами розвитку застосовуються умови і критерії Закону про сприяння розвитку регіонів з демографічними загрозами (Ur. l. RS, 48/90, 12/92).

Стаття 29 (скасування чинності).

У день набуття чинності цим Законом припиняють чинність Закон про сприяння розвитку регіонів з демографічними загрозами (Ur. l. RS, 48/90, 12/92) і Стаття 13 Закону про використання коштів, отриманих від надходжень відповідно до Закону про зміну власності компаній (Ur. l. RS, 45/95).

Стаття 30 (чинність Закону).

Цей Закон вступає в силу через 15 днів після його опублікування в «Офіційній газеті» Республіки Словенія (ОГРС).

№ 002-01/90-4/74

Любляна, 16 липня 1999 року

Президент Національних Зборів Республіки Словенії

Янеж Подобнік.

США

Закон про громадські роботи та економічний розвиток від 1965 р. зі змінами і доповненнями («PWEDA») та з комплексними доповненнями, внесеними Законом про перерозподіл повноважень Управління економічного розвитку від 2004 р.⁹

⁹ Громадський закон № 108-373, 118 Stat. 1756 (від 27 жовтня 2004 р.). PWEDA офіційно кодифікований у параграфі 3121 та наступних параграфах розділу 42 Зводу законів США. Цей текст PWEDA є робочим продуктом Управління економічного розвитку (EDA) і надається тільки для цілей зручності. На цей документ не слід покладатися, і EDA не несе відповідальності ні за які помилки або пропуски в ньому. Офіційне видання PWEDA міститься у Зводі законів США, який публікується Управлінням урядового друку.

РОЗДІЛ 1. КОРОТКЕ НАЙМЕНУВАННЯ; ЗМІСТ (§ 3121, примітка, розділу 42 Зводу законів США)

(а) КОРОТКЕ НАЙМЕНУВАННЯ. – На цей Закон можна посилатися як на «Закон про громадські роботи та економічний розвиток від 1965 р.»

(б) ЗМІСТ. – Зміст цього Закону є таким:

Стаття 1. Коротке найменування; зміст.

Стаття 2. Висновок та заяви.

Стаття 3. Термінологія.

РОЗДІЛ I – СПІВПРАЦЯ ТА КООРДИНАЦІЯ ПАРТНЕРСТВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Стаття 101. Заснування партнерств економічного розвитку.

Стаття 102. Співпраця федеральних відомств.

Стаття 103. Координація.

РОЗДІЛ II – СУБСИДІЇ НА ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Стаття 201. Субсидії на громадські роботи та економічний розвиток.

Стаття 202. Закриття та перепрофілювання баз.

Стаття 203. Субсидії на планування та на адміністративні видатки.

Стаття 204. Розподіл витрат.

Стаття 205. Додаткові субсидії.

Стаття 206. Положення щодо відносних потреб та розподілу коштів.

Стаття 207. Субсидії на підготовку кадрів, проведення дослідницьких робіт та технічну допомогу.

Стаття 208. [Скасовано]

Стаття 209. Субсидії на економічне пристосування.

Стаття 210. Зміна обставин проекту.

Стаття 211. Використання коштів на будівництво об'єктів запроектованої вартості.

Стаття 212. Звіти одержувачів.

Стаття 213. Заборона використовувати кошти на оплату послуг адвоката та консультанта.

Стаття 214. Території особливого впливу.

Стаття 215. Премії за результатами роботи.

Стаття 216. Планові премії за результатами роботи.

Стаття 217. Пряме витрачання або перерозподіл коштів одержувачем.

Стаття 218. Демонстраційна програма «Яскраві поля».

РОЗДІЛ III – ВІДПОВІДНІСТЬ КРИТЕРІЯМ ДОБОРУ; СТРАТЕГІЇ КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Стаття 301. Відповідність територій критеріям добору.

Стаття 302. Стратегії комплексного економічного розвитку.

РОЗДІЛ IV – РАЙОНИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Стаття 401. Встановлення районів економічного розвитку.

Стаття 402. Скасування або модифікація статусу районів економічного розвитку.

Стаття 403. [Скасовано]

Стаття 404. Надання стратегій комплексного економічного розвитку Регіональним комісіям.

Стаття 405. Допомога частинам районів економічного розвитку, що розташовані за межами територій, які відповідають критеріям добору.

РОЗДІЛ V – УПРАВЛІННЯ

Стаття 501. Помічник Міністра з питань економічного розвитку.

Стаття 502. Інформаційний центр з питань економічного розвитку.

Стаття 503. Консультування з іншими особами та організаціями.

Стаття 504. Управління, діяльність та обслуговування.

Стаття 505. [Скасовано]

Стаття 506. Оцінка роботи одержувачів субсидій.

Стаття 507. Повідомлення про реорганізацію.

РОЗДІЛ VI – ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 601. Повноваження Міністра.

Стаття 602. Збереження нормативів.

Стаття 603. Річний звіт Конгресу.

Стаття 604. Делегування функцій та передача коштів між федеральними відомствами.

Стаття 605. Штрафні санкції.

Стаття 606. Наймання уповноважених із просування проекту та службовців з адміністративними функціями.

Стаття 607. Ведення переліку затверджених заявок на одержання фінансової допомоги та громадський контроль за таким переліком.

Стаття 608. Облікові документи та аудиторські перевірки.

Стаття 609. Зв'язок із наданням допомоги за іншим законом.

Стаття 610. Прийняття посвідчень заявників.

Стаття 611. Звіт про перепланування і нову забудову старих промислових районів.

Стаття 612. Застереження.

РОЗДІЛ VII – ФІНАНСУВАННЯ

Стаття 701. Загальна санкція на асигнування.

Стаття 702. Санкція на асигнування коштів на заходи з оборонної конверсії.

Стаття 703. Санкція на асигнування коштів на подолання економічних наслідків катастроф.

Стаття 704. Фінансування субсидій на планування та на адміністративні видатки.

СТАТТЯ 2. ВИСНОВОК ТА ЗАЯВИ (§ 3121 розділу 42 Зводу законів США)

(а) **ВИСНОВОК.** – Конгрес дійшов такого висновку:

(1) у Сполучених Штатах ще залишаються території, які страждають від хронічно високого рівня безробіття, неповної зайнятості, негативного сальдо міграції та низьких доходів на душу населення, а також території, які переживають раптові глибокі економічні розлади, викликані структурними економічними змінами, змінами у структурі торгівлі, деякими діями федеральної влади (в т.ч. вимогами до стану довкілля, що призводять до згорання видів економічної діяльності в цій місцевості), та стихійними лихами;

(2) економічний розвиток у Сполучених Штатах, містах та сільській місцевості США пов'язаний із розширенням економічних можливостей, розширенням вільного підприємництва через комерційну діяльність, розвитком та зміцненням громадської інфраструктури та створенням сприятливого клімату для створення робочих місць і розвитку бізнесу;

(3) метою федеральних програм економічного розвитку є підвищення життєвого рівня всіх громадян, добробуту та загальних темпів розвитку економіки шляхом заохочення громад до розбудови більш конкурентоспроможної та диверсифікованої економічної бази за допомогою таких засобів:

(А) створення оточення, сприятливого для економічної діяльності, завдяки розвитку та зміцненню громадської інфраструктури;

(Б) сприяння створенню робочих місць завдяки активізації інноваційної діяльності та підприємництва і підвищенню продуктивності праці;

(В) підтримання місцевих та регіональних громад, що страждають від хронічно високого рівня безробіття та низьких доходів на душу населення, в отриманні можливостей для розвитку приватного бізнесу та залучення більших обсягів приватних капітальних інвестицій;

(4) у той час як економічний розвиток є за своєю природою місцевим процесом, федеральний уряд має працювати в партнерстві з державними та приватними організаціями на рівні Штату, регіону, племені та місцевими організаціями для того, щоб дістати найбільшу користь із на-

явних ресурсів та надати можливості регіонам, громадам і громадянам брати більш активну участь у втіленні «американської мрії» та у справі процвітання країни;

(5) для того, щоб запобігти дублюванню зусиль і досягти значних та тривалих результатів, заходи щодо економічного розвитку, які вживаються на рівні країни, Штату, племені та місцевості, мають характеризуватися чіткою зосередженістю на конкретній меті, досконалою координацією, комплексним підходом та спрощеними і послідовними вимогами;

(6) робота федерального уряду над розв'язанням питань економічного розвитку буде більш ефективною, якщо вона скоординована та пов'язана з програмами Сполучених Штатів у сфері комерційної діяльності, інвестувань у робочу силу, транспорту та технологій.

(6) ЗАЯВИ. – З метою сприяння динамічному розвитку міцної економіки по всіх Сполучених Штатах Конгрес заявляє таке:

(1) допомога за цим Законом має надаватися як громадам, що страждають від проблем, характерних для сільської місцевості, так і тим, на яких позначається негативний вплив урбанізації;

(2) місцеві громади мають працювати в партнерстві із сусідніми громадами, Штатами, індіанськими племенами та федеральним урядом над підвищенням спроможності місцевих громад розробляти та виконувати стратегії комплексного економічного розвитку, спрямовані на вихід з економічної скрути та підвищення конкурентоспроможності в контексті глобальної економіки;

(3) незалежно від того, чи перебувають громади в довготривалій скруті, чи переживають раптовий розлад, їх треба заохочувати до підтримки підприємництва, завдяки чому можна скористатися можливостями розвитку, які відкривають нові технології та розширення нових глобальних ринків;

(4) допомога за цим Законом має надаватися з метою сприяння повторно продуктивному використанню занедбаних промислових об'єктів та переплануванню і новій забудові старих промислових районів.

СТАТТЯ 3. ТЕРМІНОЛОГІЯ (§ 3122 розділу 42 Зводу законів США)

У цьому Законі:

(1) СТРАТЕГІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ означає стратегію комплексного економічного розвитку, затверджену Міністром на підставі статті 302;

(2) МІНІСТЕРСТВО означає Міністерство торгівлі;

(3) РАЙОН ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ –

(А) ВЗАГАЛІ термін «район економічного розвитку» означає будь-яку територію у Сполучених Штатах,

(i) яка складається з територій, описаних у статті 301(а), та, при потребі, сусідніх округ чи громад;

(ii) і якій Міністром надано статус району економічного розвитку на підставі статті 401.

(Б) ВКЛЮЧЕННЯ – термін «район економічного розвитку» включає будь-який район економічного розвитку, якому було надано цей статус Міністром на підставі статті 403 (до дати набуття чинності Законом про реформування Управління економічного розвитку від 1998 р.).

(4) ОДЕРЖУВАЧ, ЯКИЙ ВІДПОВІДАЄ КРИТЕРІЯМ –

А) ВЗАГАЛІ термін «одержувач, який відповідає критеріям» означає:

(i) район економічного розвитку;

(ii) індіанське плем'я;

(iii) Штат;

(iv) місто чи інша адміністративно-територіальна одиниця в рамках Штату, в т.ч. одиниця особливого призначення Штату або місцевого самоврядування, яка бере участь у заходах щодо економічного або інфраструктурного розвитку, або консорціум адміністративно-територіальних одиниць;

(v) вищий навчальний заклад або консорціум вищих навчальних закладів;

(vi) державна або приватна неприбуткова організація або асоціація, яка співпрацює з посадовими особами адміністративно-територіальної одиниці в рамках Штату.

(Б) СУБСИДІЇ НА ПІДГОТОВКУ КАДРІВ, ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ ТА ТЕХНІЧНУ ДОПОМОГУ – При наданні субсидій на підставі статті 207, термін «одержувач, який відповідає критеріям» включає також приватних осіб та організації, що займаються прибутковою діяльністю.

(5) ФЕДЕРАЛЬНЕ ВІДОМСТВО означає міністерство, відомство або федеральне посередницьке агентство Сполучених Штатів.

(6) СУБСИДІЯ. – Термін «субсидія» передбачає кооперативний договір (в межах значення, викладеного у главі 63 розділу 31 Зводу законів США).

(7) ІНДІАНСЬКЕ ПЛЕМ'Я означає будь-яке індіанське плем'я, групу, народність, селище або іншу організовану групу чи громаду, у т.ч. будь-яке селище корінних жителів Аляски або Регіональну корпорацію (визначені або встановлені за Законом про врегулювання земельних позовів корінних жителів Аляски (§ 1601 і далі розділу 43 Зводу законів США)), які визнані тими, що від-

повідують критеріям спеціальних програм і послуг, які реалізуються Сполученими Штатами для індіанців відповідно до їхнього статусу як індіанців.

(8) РЕГІОНАЛЬНІ КОМІСІЇ означають:

(А) Аппалачська регіональна комісія, заснована згідно з положеннями глави 143 розділу 40 Зводу законів США;

(Б) Регіональне управління Дельти, засноване згідно з положеннями підрозділу F Об'єднаного закону про розвиток фермерства та сільської місцевості (п. 2009aa і далі розділу 7 Зводу законів США);

(В) Комісія Національного парку «Деналі», заснована за Законом про Комісію «Деналі» від 1998 р. (п. 3121, примітка, розділу 42 Зводу законів США, 112 Stat. 2681-637 і далі);

(Г) Регіональне управління північної частини Великих рівнин, засноване згідно з положеннями підрозділу G Об'єднаного закону про розвиток фермерства та сільської місцевості (п. 2009bb і далі розділу 7 Зводу законів США).

(9) МІНІСТР – міністр торгівлі.

(10) ШТАТ означає будь-який штат США, федеральний округ Колумбія, Співдружність Пуерто-Ріко, Віргінські острови, Гуам, Східне Самоа, Співдружність Північних Маріанських островів, Республіку Маршалові Острови, Федеративні Штати Мікронезії та Республіку Палау.

(11) СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ означають усі Штати.

(12) УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ЦЕНТР означає вищий навчальний заклад або консорціум вищих навчальних закладів, заснованих у формі Університетського центру економічного розвитку згідно з положеннями статті 207(а)(2)(Г) цього Закону.

РОЗДІЛ І – СПІВПРАЦЯ ТА КООРДИНАЦІЯ ПАРТНЕРСТВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

СТАТТЯ 101. ЗАСНУВАННЯ ПАРТНЕРСТВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ (§ 3131 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – При наданні допомоги на підставі цього розділу Міністр співпрацює зі Штатами та з іншими утвореннями, забезпечуючи, щоб погоджені із загальнонаціональними завданнями федеральні програми були сумісними із завданнями планів економічного розвитку і стратегій комплексного економічного розвитку Штату, регіону, місцевості та сприяли їх виконанню.

(б) ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА. – Міністр може надавати Штатам, адміністративно-територіальним одиницям у рамках Штатів, регіональним організаціям

у рамках Штатів (у тому числі міжштатним), регіональним об'єднанням Штатів та неприбутковим організаціям таку технічну допомогу, яку він вважає адекватною для досягнення таких цілей:

(1) пом'якшення економічної кризи;

(2) заохочення та підтримка проектів співпраці державного і приватного секторів з метою формування та вдосконалення стратегій економічного розвитку, спрямованих на підтримку і стимулювання економічного розвитку по всіх Сполучених Штатах;

(3) стимулювання інвестицій в інфраструктуру та технологічні потужності, які допоможуть не відставати від швидких змін у глобальній економіці.

(в) МІЖУРЯДОВИЙ РОЗГЛЯД. – Міністр має оприлюднити положення, згідно з якими відповідним органам Штатів та інших місцевостей забезпечуються необхідні можливості розглядати проекти, запропоновані на підставі цього розділу і кваліфіковані Міністром як такі, що можуть мати значний безпосередній вплив на економіку території, та надавати коментарі щодо таких проектів.

(г) УГОДИ ПРО СПІВПРАЦЮ. –

(1) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Міністр може укласти угоду про співпрацю з будь-якими двома чи більше ніж двома Штатами або з організацією, до якої входить два Штати чи більше, з метою підтримки ефективного економічного розвитку.

(2) УЧАСТЬ. – У кожній угоді про співпрацю мають надаватися відповідні умови для участі інших урядових та неурядових організацій, які представляють важливі інтереси та точки зору, пов'язані з економічним розвитком території.

СТАТТЯ 102. СПІВПРАЦЯ ФЕДЕРАЛЬНИХ ВІДОМСТВ (§ 3132 розділу 42 Зводу законів США)

Згідно з відповідними законами та залежно від наявності асигнувань, кожне федеральне відомство має реалізовувати свої повноваження і виконувати свої обов'язки і функції та співпрацювати з Міністром таким чином, щоб допомагати Міністрові виконувати положення цього розділу.

СТАТТЯ 103. КООРДИНАЦІЯ (§ 3133 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Міністр узгоджує роботу, пов'язану з розробленням та виконанням стратегій комплексного економічного розвитку на підставі цього Закону, з федеральними відомствами, які виконують інші федеральні програми, Штатами, районами економічного розвитку, індіанськими

племенами та іншими відповідними організаціями, що займаються плануванням і розвитком.

(б) ЗАСІДАННЯ. – На виконання вимог п. (а) цієї статті та з будь-якою іншою ціллю, пов'язаною із заходами щодо економічного розвитку, Міністр може скликати засідання за участю федеральних відомств, органів місцевого самоврядування Штатів та інших адміністративно-територіальних одиниць, індіанських племен та інших відповідних організацій, що займаються плануванням і розвитком.

РОЗДІЛ II – СУБСИДІЇ НА ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

СТАТТЯ 201. СУБСИДІЇ НА ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК (§ 3141 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – За поданням одержувача, який відповідає критеріям, Міністр може призначити субсидії на такі цілі:

(1) придбання або забудову землі та благоустрій для використання громадських робіт, комунальних послуг або об'єкта розвитку;

(2) придбання, проектування, будівництво, реконструкцію, перепланування, розширення або вдосконалення такого об'єкта, в т.ч. на відповідну техніку та обладнання.

(б) КРИТЕРІЇ НАДАННЯ СУБСИДІЇ. – Міністр може призначити субсидію на підставі цієї статті тільки, якщо він встановить відповідність таким вимогам:

(1) безпосередньо чи побічно, проект, для виконання якого надано заявку на отримання субсидії,

(А) має розширювати можливості успішного створення або нарощування потужностей промислових або торговельних підприємств або установок на території, де він виконується чи буде виконуватися;

(Б) має допомагати у створенні додаткових довгострокових робочих місць на цій території; або

(В) має передусім бути корисним для осіб, які впродовж тривалого терміну залишаються безробітними, та членів сімей із низькими доходами;

(2) проект, для виконання якого надано заявку на отримання субсидії, має відповідати тій чи іншій нагальній потребі території або частини території, де він виконується чи буде виконуватися; і

(3) для території, де виконуватиметься проект, має бути розроблена стратегія комплексного економічного розвитку, і проект має відповідати цій стратегії.

(в) НАДАННЯ МАКСИМАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ КОЖНОМУ ШТАТУ. – На кожний окремий Штат може витратитися не більше 15 відсотків від суми коштів, виділеної на виконання цієї статті.

СТАТТЯ 202. ЗАКРИТТЯ ТА ПЕРЕПРОФІЛЮВАННЯ БАЗ (§ 3142 розділу 42 Зводу законів США)

Незалежно від будь-якого іншого положення закону, Міністр може призначати одержувачу, який відповідає критеріям, будь-яку допомогу на підставі цього розділу для виконання проектів на військових об'єктах або об'єктах Міністерства енергетики – закритих або тих, що закриваються або перепрофілюються, – не вимагаючи, щоб одержувач, який відповідає критеріям, мав право володіння зазначеною нерухомістю або право її оренди на будь-який конкретний термін.

СТАТТЯ 203. СУБСИДІЇ НА ПЛАНУВАННЯ ТА НА АДМІНІСТРАТИВНІ ВИДАТКИ (§ 3143 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – За поданням одержувача, який відповідає критеріям, Міністр може призначати субсидії на оплату вартості планування економічного розвитку та управлінських витрат організацій, які займаються зазначеним плануванням.

(б) ПРОЦЕС ПЛАНУВАННЯ. – Планування, для виконання якого надається допомога на підставі цього розділу, має бути безперервним процесом із залученням державних посадових та приватних осіб до такої роботи:

(1) аналіз стану місцевої економіки;

(2) окреслення цілей економічного розвитку;

(3) визначення можливостей проекту;

(4) розроблення та виконання програми економічного розвитку, яка включає систематичну роботу над зниженням рівня безробіття та підвищенням доходів.

(в) ВИКОРИСТАННЯ ДОПОМОГИ В ПИТАННЯХ ПЛАНУВАННЯ. – Допомога в питаннях планування, що надається на підставі цього розділу, використовується спільно з будь-якою іншою існуючою федеральною допомогою в питаннях планування з метою забезпечення адекватного та ефективного планування та раціонального використання коштів.

(г) ПЛАНИ ШТАТІВ. –

(1) РОЗРОБКА. – Якщо на розроблення будь-якого плану Штату надається допомога на підставі цієї статті, така розробка має виконуватися у якнайтісні-

шій, наскільки це доцільно, співпраці між Штатом, адміністративно-територіальними одиницями Штату та районами економічного розвитку, які цілком або частково входять до складу Штату.

(2) СТРАТЕГІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. – Умовою для отримання допомоги в роботі над планом Штату на підставі цього пункту є існування у Штаті або розроблення Штатом стратегії комплексного економічного розвитку.

(3) КООРДИНАЦІЯ. – Перед тим, як надавати допомогу в роботі над планом Штату на підставі цієї статті, Міністр має розглянути, наскільки Штат збирається враховувати місцеві плани та плани районів економічного розвитку.

(4) ПРОЦЕС КОМПЛЕКСНОГО ПЛАНУВАННЯ. – Будь-яке загальне планування економічного розвитку на рівні Штату, на яке надається допомога на підставі цієї статті, має бути частиною процесу комплексного планування, в якому передбачатиметься виконання громадських робіт задля досягнення таких цілей:

(А) стимулювання економічного розвитку та створення можливостей;

(Б) сприяння доступу до ефективних транспортних засобів;

(В) підвищення якості та збереження довкілля;

(Г) допомога у виконанні стратегії інвестицій у робочу силу Штату;

(Д) стимулювання використання технологій в економічному розвитку, у т.ч. доступу до високошвидкісних телекомунікацій;

(Е) стимулювання застосування технологій в економічному розвитку, у т.ч. доступу до високошвидкісних телекомунікацій;

(Є) забезпечення збалансованості ресурсів завдяки раціональному управлінню фізичним розвитком.

(5) НАДАННЯ ЗВІТУ МІНІСТРОВІ. – Кожний зі Штатів, які отримують допомогу на розроблення плану на підставі цього пункту, надає Міністрові річний звіт про процес планування, на який отримується допомога на підставі цього пункту.

СТАТТЯ 204. РОЗПОДІЛ ВИТРАТ (§ 3144 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЧАСТКА ФЕДЕРАЛЬНОГО УРЯДУ. – Окрім випадків, обумовлених у пункті (в) цієї статті, частка федерального уряду у витратах кожного проекту, який виконується на підставі цього розділу, не має перевищувати –

(1) 50 відсотків; плюс

(2) додатковий відсоток, який –

(А) не має перевищувати 30 відсотків;

(Б) та ґрунтується на відносних потребах території, де виконується проєкт, визначених у відповідності до інструкцій, що оприлюднюються Міністром.

(б) НЕФЕДЕРАЛЬНА ЧАСТКА. – При визначенні розміру нефедеральної частки у витратах проєкту, Міністр може надати кредит у рахунок нефедеральної частки на всі справедливо оцінені внески як у грошовій, так і натуральній формі, у т.ч. у вигляді приміщень, обладнання, взяття відповідальності за борги та послуг.

(в) ЗБІЛЬШЕННЯ ФЕДЕРАЛЬНОЇ ЧАСТКИ. –

(1) ІНДІАНСЬКІ ПЛЕМЕНА. – При наданні субсидії індіанському племені на проєкт на підставі цього розділу Міністр може збільшити частку федерального уряду понад відсоток, обумовлений в пункті (а) цієї статті, у розмірі до 100 відсотків вартості проєкту.

(2) ОКРЕМІ ШТАТИ, АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОДИНИЦІ ТА НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ. – При наданні Штату чи адміністративно-територіальній одиниці в рамках Штату субсидії, через яку, як визначає Міністр, виснажується фактична спроможність цього Штату чи адміністративно-територіальної одиниці до оподаткування та взяття кредитів, або при наданні неприбутковій організації субсидії, через яку, як визначає Міністр, виснажується фактична спроможність цієї неприбуткової організації до оподаткування та взяття кредитів, Міністр може збільшити частку федерального уряду понад відсоток, обумовлений у пункті (а) цієї статті, у розмірі до 100 відсотків вартості проєкту.

(3) ПІДГОТОВКА КАДРІВ, ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ ТА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА. – При наданні субсидії на підставі статті 207 Міністр може збільшити частку федерального уряду понад відсоток, обумовлений у пункті (а) даної статті, у розмірі до 100 відсотків вартості проєкту, якщо Міністр визначить, що проєкт може фінансуватися тільки завдяки субсидії і не може функціонувати без такого збільшення.

СТАТТЯ 205. ДОДАТКОВІ СУБСИДІЇ (§ 3145 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ПОНЯТТЯ ВИЗНАЧЕНОЇ ПРОГРАМИ ФЕДЕРАЛЬНОЇ СУБСИДІЇ. – В цій статті під терміном «визначена програма федеральної субсидії» мається на увазі будь-яка програма федеральної субсидії, яка –

(1) допомагає в побудові або оснащенні громадських робіт, комунальних послуг або об'єктів розвитку;

(2) визначена Міністром як та, що відповідає критеріям виділення коштів на підставі цієї статті;

(3) та допомагає у виконанні проектів, які –

(А) відповідають критеріям надання допомоги на підставі цього розділу;

(Б) та відповідають стратегії комплексного економічного розвитку.

(6) ДОДАТКОВІ СУБСИДІЇ. – За умови виконання вимог пункту (в) цієї статті, для того, щоб допомогти одержувачам, які відповідають критеріям, скористатися перевагами визначених програм федеральних субсидій, за поданням одержувача, що відповідає критеріям, Міністр може призначити додаткову субсидію на проект, критеріям надання якої одержувач відповідає, але, через свій економічний стан, не може взяти на себе необхідну нефедеральну частку витрат.

(в) ВИМОГИ ЩОДО ДОДАТКОВИХ СУБСИДІЙ. –

(1) РОЗМІР ДОДАТКОВИХ СУБСИДІЙ. – Частка витрат проекту, яку покриває додаткова субсидія на підставі цієї статті, не має перевищувати розмір відповідної федеральної частки, яка надається на підставі статті 204.

(2) ФОРМА ДОДАТКОВИХ СУБСИДІЙ. – Міністр призначає додаткові субсидії у вигляді –

(А) виплати коштів, що надаються за цим Законом, головам федеральних відомств, на які покладено виконання відповідних федеральних програм; або

(Б) призначення коштів на підставі цього Закону для поєднання їх із коштами, що передаються з інших федеральних відомств, у рамках проектів, які перебувають у управлінні Міністра.

(3) ОБМЕЖЕННЯ РОЗМІРУ ФЕДЕРАЛЬНОЇ ЧАСТКИ, ОБУМОВЛЕНІ ІНШИМИ ЗАКОНАМИ. – Незалежно від будь-якої вимоги щодо розміру чи джерела нефедеральних коштів, яка поширюється на федеральну програму, кошти, що надаються на підставі цієї статті, можуть використовуватися для збільшення федеральної частки в окремих проектах програми, яка виконується на територіях, визначених у статті 301(а) цього Закону, понад суму федеральної частки витрат проекту, асигновану за законом, під який підпадає ця програма.

СТАТТЯ 206. ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ВІДНОСНИХ ПОТРЕБ ТА РОЗПОДІЛУ КОШТІВ (§ 3146 розділу 42 Зводу законів США)

При оприлюдненні правил, положень та процедур щодо надання допомоги на підставі цього розділу Міністр має забезпечити таке:

(1) щоб Міністром належним чином враховувалися відносні потреби територій, які відповідають критеріям, із визначенням цих потреб, виходячи зокрема з таких істотних чинників –

(А) серйозності ситуації з рівнем та тривалістю безробіття на територіях, що відповідають критеріям;

(В) рівнів доходів та неповної зайнятості на територіях, що відповідають критеріям;

(В) негативного сальдо міграції населення з територій, що відповідають критеріям, та ступеня негативного впливу, який це справляє на економіку таких територій;

(2) щоб допомога на підставі цього розділу призначалася в порядку пріоритетності для забезпечення того, щоб основним чинником для асигнувань був рівень економічних труднощів території, а не віддання переваги тій чи іншій географічній території чи будь-якому конкретному виду економічних труднощів;

(3) (А) щоб сільським та міським територіям, які страждають від економічної скрути, не було завдано шкоди через встановлення або впровадження Міністром у проекті, який виконується на підставі цього розділу, цілі інвестування позикових коштів приватного сектора;

(Б) щоб будь-яка ціль інвестування позикових коштів приватного сектора, встановлена Міністром, не слугувала перешкодою або знеохоченням для виконання претендентами на отримання субсидії на підставі цього розділу громадських робіт або заходів з економічного розвитку на сільських або міських територіях економічної скрути;

(В) щоб перед внесенням будь-яких змін у будь-яку ціль інвестування позикових коштів приватного сектора про це завчасно повідомлялися відповідні комітети Конгресу;

(4) щоб субсидії, що надаються на підставі цього розділу, сприяли створенню робочих місць та мали велику ймовірність задовольнити або перевершити відповідні вимоги до результатів діяльності, встановлені у зв'язку з наданням цих субсидій.

СТАТТЯ 207. СУБСИДІЇ НА ПІДГОТОВКУ КАДРІВ, ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ ТА ТЕХНІЧНУ ДОПОМОГУ (§ 3147 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. –

(1) СУБСИДІЇ. – За поданням одержувача, який відповідає критеріям, Міністр може призначити субсидії на підготовку кадрів, проведення дослідницьких робіт та технічну допомогу, в т.ч. субсидії на оцінку програм та аналізи економічного впливу, які можуть бути корисними у справі пом'якшення або запобігання ситуації надмірного безробіття та неповної зайнятості.

(2) ВИДИ ДОПОМОГИ. – Субсидії, які надаються на підставі п. (1), можуть використовуватися для таких цілей:

(А) планування проєктів та розроблення техніко-економічних обґрунтувань;

(Б) демонстрації інноваційної діяльності або стратегічних інвестицій в економічний розвиток;

(В) управління та операційної підтримки;

(Г) відкриття університетських центрів;

(Д) відкриття центрів поширення ділової інформації;

(Е) дослідження потреб та потенціалу економічного зростання на територіях, визначених Міністром як ті, що потребують значної допомоги;

(Є) дослідження ефективності узгодження проєктів, які фінансуються за цим Законом, із проєктами, які фінансуються за іншими Законами;

(Ж) оцінки, маркетингу та заснування бізнес-кластерів;

(3) інших заходів, визначених Міністром як доцільні.

(3) ВИМОГА СПІВПРАЦІ. – При наданні допомоги на підставі цієї статті на проєкт загальнонаціонального або регіонального масштабу, Міністр може відмовитися від вимоги статті 3 (4) (А) (vi) цього Закону, за якою неприбуткова організація або об'єднання мають діяти у співпраці з посадовими особами адміністративно-територіальної одиниці Штату.

(б) ЗАСОБИ НАДАННЯ ДОПОМОГИ. – При проведенні досліджень та наданні технічної допомоги на підставі цієї статті, Міністр, на додаток до призначання субсидій на підставі пункту (а) цієї статті може –

(1) надавати допомогу у проведенні досліджень та технічну допомогу через посадових осіб або працівників Міністерства;

(2) виплачувати кошти, призначені для виконання положень цієї статті, федеральним відомствам; або

(3) наймати приватних осіб, товариства, підприємства, корпорації або відповідні установи за контрактами, які укладаються з цією метою.

СТАТТЯ 208. [СКАСОВАНО] (§ 3148 розділу 42 Зводу законів США)

СТАТТЯ 209. СУБСИДІЇ НА ЕКОНОМІЧНЕ ПРИСТОСУВАННЯ (§ 3149 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – За поданням одержувача, який відповідає критеріям, Міністр може призначити субсидії на розвиток об'єктів і комунікацій громадського користування, комунальних послуг, розвиток бізнесу (в т.ч.

фінансування фонду автоматично поновлювальних кредитів), планування, технічну допомогу, підготовку кадрів та будь-яку іншу допомогу, що сприятиме розв'язанню проблеми довготривалого погіршення економічного стану та раптового глибокого економічного розладу і вирішенню завдань економічного пристосування, поставлених у цьому розділі.

(б) КРИТЕРІЇ НАДАННЯ ДОПОМОГИ. – Міністр може призначати допомогу на підставі цієї статті тільки в тому випадку, якщо він визначить, що –

(1) проект допоможе території задовольнити особливу потребу, пов'язану –

(А) з існуванням або загрозою високого рівня безробіття або

(Б) із проблемами економічного пристосування, спричиненими глибокими змінами в економічних умовах;

(2) територія, на якій має виконуватися проект, має стратегію комплексного економічного розвитку, і проект відповідає цій стратегії, за винятком проектів планування, на які положення цього пункту не поширюються.

(в) НАДАННЯ ОСОБЛИВОЇ ДОПОМОГИ ГРОМАДІ. – Допомога на підставі цієї статті може також надаватися на заходи, визначені громадами, економіки яких постраждали через такі чинники:

(1) у випадку закриття або перепрофілювання військових баз, скорочення штатів військових підрядників або скорочення асигнувань Міністерства енергетики на оборонні цілі – допомога в диверсифікації їхніх економік через виконання проектів на об'єктах федерального уряду або в інших місцях у громаді;

(2) у випадках катастроф або надзвичайних ситуацій на територіях, оголошених зонами лиха або надзвичайної ситуації за Законом Роберта Т. Стаффорда щодо ліквідації наслідків катастроф та допомоги в надзвичайних ситуаціях (§ 5121 і далі розділу 42 Зводу законів США) – на відновлення економіки, постраждалої від наслідків катастрофи;

(3) у ситуаціях, пов'язаних із торговим балансом – допомога в перебудові економіки громад;

(4) у випадках неуспіху в галузі промислового рибальства, виявлених на території згідно з положеннями статті 312(а) Закону Магнусона-Стівенса про збереження рибних запасів та управління рибальською галуззю (§ 1861а(а) розділу 16 Зводу законів США); або

(5) у випадках втрати робочих місць у виробничій галузі – на реінвестування в економіки громад і на диверсифікацію цих економік.

(г) СПЕЦІАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО СУБСИДІЙ НА ФОНДИ АВТОМАТИЧНО ПОНОВЛЮВАЛЬНИХ КРЕДИТІВ. –

(1) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Міністр має оприлюднити інструкції щодо підтримки належної роботи та фінансової цілісності фондів автоматично поновлювальних кредитів, заснованих одержувачами за допомогою, яка надається на підставі цієї статті.

(2) ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ. – Міністр може –

(А) на прохання одержувача субсидії доповнювати та об'єднувати угоди про субсидії, за якими діють фонди автоматично поновлювальних кредитів, для забезпечення гнучкого підходу до напрямків та критеріїв кредитування;

(Б) виділяти або передавати кошти фонду автоматично поновлювальних кредитів третій стороні з метою ліквідації, причому третя сторона може залишити за собою кошти фонду для покриття витрат, пов'язаних із ліквідацією;

(В) вживати відповідних заходів для надання можливості особам, що звітують фондами автоматично поновлювальних кредитів, продавати або сек'юритизувати кредити (за умови, якщо Міністр при цьому не має видавати федеральної гарантії).

(3) ТРАКТУВАННЯ ДІЙ. – Дія, вжита Міністром на підставі цього пункту стосовно фонду автоматично поновлювальних кредитів, не становить нового зобов'язання, якщо всі кошти, які мають відношення до надання початкової субсидії, були виплачені одержувачу.

(4) ЗБЕРЕЖЕННЯ ДІЇ ЗАКОНІВ ПРО ЦІННІ ПАПЕРИ. –

(А) НЕ КВАЛІФІКУВАТИ ЯК «ЗВІЛЬНЕНІ» ЦІННІ ПАПЕРИ. – Ніякі з цінних паперів, випущених на підставі п. (2)(В) цієї статті, не кваліфікуються як «звільнені» цінні папери для цілей Закону про цінні папери від 1933 р. (§ 77а і далі розділу 15 Зводу законів США) або Закону про фондові біржі від 1934 р. (§ 78а і далі розділу 15 Зводу законів США), окрім випадків, коли вони звільняються за правилом або положенням Комісії з цінних паперів і бірж.

(Б) ЗБЕРЕЖЕННЯ ДІЇ. – За передбаченими в підпункті (А) винятками, ніяке положення цього пункту (г) і ніяка інструкція, оприлюднена Міністром на підставі цього пункту (г), не заміняє собою і ніяким іншим чином не впливає на застосування законів про цінні папери (в рамках визначення цього терміну, передбаченого у статті 3(а) Закону про фондові біржі від 1934 р. (§ 78с(а) розділу 15 Зводу законів США)) або правил, інструкцій чи розпоряджень Комісії з цінних паперів і бірж або саморегульованої організації в рамках цієї Комісії.

СТАТТЯ 210. ЗМІНА ОБСТАВИН ПРОЕКТУ (§ 3150 розділу 42 Зводу законів США)

В будь-якому з тих випадків, коли до завершення проекту, на який Міністром було призначено субсидію (в т.ч. додаткову, описану у статті 205) на підставі цього розділу (або на підставі цього Закону до дати набуття чинності Законом про реформування Управління економічного розвитку від 1998 р.), ціль або обсяг завдань проекту змінюється, Міністр може затвердити, залежно від наявності асигнувань (за винятком субсидії, на яку було закріплено кошти у 1995 фінансовому році), використання коштів субсидії на скоригований проект, якщо Міністр визначить, що –

- (1) скоригований проект відповідає вимогам цього розділу та стратегії комплексного економічного розвитку, яку було подано у складі заявки на субсидію; і
- (2) корективи необхідні для посилення економічного розвитку території, на якій виконується цей проект.

СТАТТЯ 211. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ НА БУДІВНИЦТВО ОБ'ЄКТІВ ЗАПРОЕКТОВАНОЇ ВАРТОСТІ (§ 3151 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – При наданні одержувачу субсидії на будівництво об'єкта на підставі статті 201 або 209, якщо до закриття проекту Міністр визначить, що вартість проекту, яка базувалася на розрахунках і технічних вимогах, що слугували обґрунтуванням для субсидії, зменшилася завдяки зниженню витрат, Міністр може санкціонувати, без процедури затвердження витрачання коштів, використання надлишкових коштів (або їх частини) одержувачем на такі цілі:

(1) на збільшення федеральної частки у вартості проекту на підставі цього розділу до максимального розміру, дозволеного на підставі статті 204; або

(2) на вдосконалення проекту.

(б) ІНШЕ ПРИЗНАЧЕННЯ НАДЛИШКОВИХ КОШТІВ. – Будь-яка сума надлишкових коштів, яка залишиться після застосування умов пункту (а) цієї статті, може витрачатися Міністром на допомогу на підставі цього Закону.

(в) ПЕРЕВЕДЕНІ КОШТИ. – У випадку наявності надлишкових коштів, зазначених у пункті (а) цієї статті, у проектах, які виконуються на кошти, переведені з інших федеральних відомств на підставі статті 604, Міністр здійснює таке:

(1) використовує кошти у відповідності до умов пункту (а) цієї статті за згодою відомства, від якого вони переводяться; або

(2) повертає кошти до відомства, від якого їх було переведено.

(г) ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДУ НАЧАЛЬНИКОМ ГОЛОВНОГО КОНТРОЛЬНО-ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ США –

(1) НАГЛЯД. – Начальник Головного контрольно-фінансового управління США (Генеральний ревізор) здійснює регулярний нагляд за виконанням умов цієї статті.

(2) ЗВІТ. – Не пізніше ніж через 1 рік після дати набуття чинності цим пунктом, Генеральний ревізор подає на розгляд Комісії Сенату США із проблем довкілля та громадських робіт та Комісії Палати представників з питань транспорту та інфраструктури звіт за результатами нагляду за виконанням умов цього пункту, який здійснювало Головне контрольно-фінансове управління США.

СТАТТЯ 212. ЗВІТИ ОДЕРЖУВАЧІВ (§ 3152 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Кожний одержувач допомоги на підставі цього розділу має надавати звіти Міністрові з такою періодичністю та в такій формі, якої вимагатиме Міністр у своїй інструкції, проте звіт більше не має вимагатися через 10 років після дати завершення надання допомоги.

(б) ЗМІСТ. – У кожному звіті міститься оцінка того, наскільки ефективно економічна допомога, що надається на підставі цього розділу, задовольняє потреби, заради яких її було призначено, та відповідає цілям цього Закону.

СТАТТЯ 213. ЗАБОРОНА ВИКОРИСТОВУВАТИ КОШТИ НА ОПЛАТУ ПОСЛУГ АДВОКАТА ТА КОНСУЛЬТАНТА (§ 3153 розділу 42 Зводу законів США)

Допомога, яка надається на підставі цього розділу, не має використовуватися ні прямо, ні опосередковано на оплату послуг адвоката чи консультанта, пов'язаних з отриманням субсидій та укладенням договорів на підставі цього розділу.

СТАТТЯ 214. ТЕРИТОРІЇ ОСОБЛИВОГО ВПЛИВУ (§ 3154 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – За поданням одержувача, який відповідає критеріям, але, за визначенням Міністра, не здатний виконувати вимоги статті 302, Міністр може частково або повністю відмовитися від вимог статті 302 і кваліфікувати територію, яку представляє одержувач, як територію особливо-го впливу.

(б) УМОВИ. – Міністр може надати статус, який відповідає пункту (а) цієї статті, тільки якщо визначить, що проект –

(1) задовольнить нагальну потребу території;

(2) та (А) буде корисним у справі пом'якшення або запобігання ситуації надмірного безробіття та неповної зайнятості; або

(Б) допоможе у створенні корисних робочих місць для мешканців територій, які не мають роботи або працюють на роботах нижче свого рівня кваліфікації.

(в) **ПОВІДОМЛЕННЯ.** – При наданні статусу на підставі пункту (а) цієї статті Міністр повідомляє про це в письмовому вигляді Комісію Сенату США із проблем довкілля та громадських робіт та Комісію Палати представників з питань транспорту та інфраструктури, з обґрунтуванням свого рішення.

СТАТТЯ 215. ПРЕМІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОБОТИ (§ 3154а розділу 42 Зводу законів США)

(а) **ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ.** – Починаючи з моменту набуття чинності цією статтею, Міністр може присуджувати премії одержувачу, який відповідає критеріям, за результатами його роботи, пов'язаної із субсидією, наданою на проект на підставі статті 201 або 209.

(б) **ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ РОБОТИ.** –

(1) **ПРАВИЛА.** – Міністром оприлюднюються правила встановлення показників якості роботи для присудження премій за результатами роботи на підставі пункту (а) цієї статті.

(2) **ПРИНЦИПИ ОЦІНКИ.** – При оприлюдненні правил на підставі п. (1), Міністр має враховувати показники якості роботи, які відображають таке:

(А) чи досягаються або перевищуються одержувачем цілі згідно із запланованим графіком;

(Б) чи досягаються або перевищуються одержувачем цілі створення робочих місць;

(В) які мобілізуються суми капіталовкладень приватного сектора;

(Г) та інші відповідні чинники, визначені Міністром.

(в) **РОЗМІР ПРЕМІЙ.** –

(1) **ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ.** – Міністр розраховує розмір премії, що присуджується на підставі пункту (а) цієї статті, за результатами роботи, пов'язаної з наданою субсидією, залежно від того, наскільки одержувачем досягаються або перевищуються встановлені у зв'язку з цією субсидією показники якості роботи.

(2) **МАКСИМАЛЬНА СУМА.** – Розмір премії за результатами роботи не може перевищувати 10 відсотків від розміру субсидії.

(г) **ВИКОРИСТАННЯ ПРЕМІЙ.** – Одержувач премії за результатами роботи на підставі пункту (а) цієї статті може використовувати премію на досягнення

будь-якої цілі, прийнятної на підставі цього Закону, на підставі статті 602 та інструкцій, які можуть бути оприлюднені Міністром.

(д) ЧАСТКА ФЕДЕРАЛЬНОГО УРЯДУ. – Незалежно від статті 204, преміальні, присуджені за результатами роботи, можуть використовуватися для оплати до 100 відсотків вартості проекту або діяльності, що відповідає критеріям.

(е) ТРАКТУВАННЯ ПРИ ВИКОНАННІ ВИМОГ ДО СПЛАТИ НЕФЕДЕРАЛЬНОЇ ЧАСТКИ. – З метою виконання вимог до сплати нефедеральної частки на підставі цього чи будь-якого іншого закону, преміальні, присуджені за результатами роботи, мають трактуватися як кошти з нефедерального джерела.

(є) ТЕРМІНИ ТА УМОВИ. – Міністр має встановлювати такі терміни та умови присудження премій за результатами роботи на підставі пункту (а) цієї статті, які він вважатиме за доцільні.

(ж) ФІНАНСУВАННЯ. – Для виконання цієї статті Міністр використовує будь-які суми, виділені на програми допомоги в економічному розвитку.

(з) ВИМОГИ ДО ЗВІТНОСТІ. – Міністр має включати інформацію щодо присудження на підставі цієї статті премій за результатами роботи до річного звіту, який вимагається надавати на підставі статті 603.

(и) ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДУ НАЧАЛЬНИКОМ ГОЛОВНОГО КОНТРОЛЬНО-ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ США. –

(1) НАГЛЯД. – Генеральний ревізор здійснює регулярний нагляд за виконанням умов цієї статті.

(2) ЗВІТ. – Не пізніше ніж через 1 рік після дати набуття чинності цією статтею, Генеральний ревізор передає Комісії Сенату США із проблем довкілля та громадських робіт та Комісії Палати представників з питань транспорту та інфраструктури звіт за результатами нагляду за виконанням умов цієї статті, який здійснювало Головне контрольно-фінансове управління США.

СТАТТЯ 216. ПЛАНОВІ ПРЕМІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОБОТИ

(§ 31546 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Починаючи з моменту набуття чинності цією статтею, Міністр може призначити планову премію одержувачу, який відповідає критеріям, за результатами його роботи, пов'язаної із субсидією, наданою на проект, що виконується на підставі цього розділу в районі економічного розвитку.

(б) ВІДПОВІДНІСТЬ КРИТЕРІЯМ. – Міністр може присудити планову премію одержувачу, який відповідає критеріям, на підставі пункту (а) цієї статті за результатами його роботи, пов'язаної із субсидією, наданою на проект, якщо до завершення проекту Міністр визначить існування таких фактів:

(1) одержувач брав активну участь у заходах з економічного розвитку в районі економічного розвитку, де виконується проект;

(2) проект відповідає стратегії комплексного економічного розвитку району;

(3) одержувач працював з органами економічного розвитку – федеральними, Штату та місцевими – впродовж усього періоду розроблення проекту; та

(4) проект виконано у відповідності до стратегії комплексного економічного розвитку району.

(в) МАКСИМАЛЬНА СУМА. – Розмір планової премії за результатами роботи, яка присуджується на підставі пункту (а) цієї статті у зв'язку з наданою субсидією, не може перевищувати 5 відсотків від розміру зазначеної субсидії.

(г) ВИКОРИСТАННЯ ПРЕМІЙ. – Одержувач планової премії за результатами роботи на підставі пункту (а) цієї статті зобов'язаний використати премію на збільшення частки федерального уряду у вартості проекту, який виконується на підставі цього розділу.

(д) ЧАСТКА ФЕДЕРАЛЬНОГО УРЯДУ. – Незалежно від статті 204 планові преміальні, присуджені за результатами роботи, можуть використовуватися для оплати до 100 відсотків вартості проекту, який виконується на підставі цього розділу.

(е) ФІНАНСУВАННЯ. – Для виконання цієї статті Міністр використовує будь-які суми, виділені на програми допомоги в економічному розвитку.

СТАТТЯ 217. ПРЯМЕ ВИТРАЧАННЯ АБО ПЕРЕРОЗПОДІЛ КОШТІВ ОДЕРЖУВАЧЕМ (§ 3154в розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – За умови, якщо інше не передбачене пунктом (б) цієї статті, одержувач субсидії на підставі статті 201, 203 або 207 може безпосередньо витратити кошти субсидії або перерозподілити кошти у вигляді підсубсидії іншим одержувачам, які відповідають критеріям, на фінансування необхідних складових затвердженого обсягу робіт проекту.

(б) ОБМЕЖЕННЯ. – Одержувач не може перерозподіляти на користь прибуткової організації кошти субсидії, отримані на підставі статті 201 або 203.

(в) ЕКОНОМІЧНЕ ПРИСТОСУВАННЯ. – За умови, якщо інше не передбачене пунктом (г) цієї статті, одержувач субсидії на підставі статті 209 може безпосередньо витратити кошти субсидії або перерозподілити кошти державним та приватним організаціям у вигляді субсидії, позики, гарантії з позики, коштів, спрямованих на зниження процентів з гарантії з позики, або іншої відповідної допомоги.

(б) ОБМЕЖЕННЯ. – Застосовуючи умови пункту (в) цієї статті, одержувач не може перерозподіляти ніякі кошти субсидії на користь прибуткової організації.

СТАТТЯ 218. ДЕМОНСТРАЦІЙНА ПРОГРАМА «ЯСКРАВЕ ПО- ЛЯ» (§ 3154г розділу 42 Зводу законів США)

(а) ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ЯСКРАВЕ ПОЛЕ». – В цій статті термін «яскраве поле» означає ділянку із занедбаними промисловими об'єктами, які реконструюються із впровадженням однієї чи більше ніж однієї технології сонячної енергії.

(б) ДЕМОНСТРАЦІЙНА ПРОГРАМА. – За поданням одержувача, який відповідає критеріям, Міністр може призначити субсидію на проект забудови «яскравого поля», якщо він вирішить, що цей проект –

(1) застосовуватиме одну, чи більше ніж одну технологію сонячної енергії для забудови занедбаних або забруднених ділянок комерційного використання; і

(2) розширить комерційні та економічні можливості на території, де виконується проект.

(в) ЗАСТЕРЕЖЕННЯ. – Якщо будь-яка частина субсидії, що надається на підставі пункту (б) цієї статті, передбачає відновлення території, таке відновлення проводиться згідно з умовами статті 612.

(г) САНКЦІЯ НА АСИГНУВАННЯ. – На виконання цієї статті асигновано суму в розмірі 5 млн доларів США на кожний із бюджетних років з 2004 по 2008, яка має бути зарезервована до її повного витрачання.

РОЗДІЛ ІІІ – ВІДПОВІДНІСТЬ КРИТЕРІЯМ ДОБОРУ; СТРАТЕГІЇ КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

СТАТТЯ 301. ВІДПОВІДНІСТЬ ТЕРИТОРІЙ КРИТЕРІЯМ ДОБО-РУ (§ 3161 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Для того щоб проект відповідав критеріям надання допомоги на підставі статті 201 або 209, проект має виконуватися на території, яка на дату подання заявки відповідає одному або декільком із таких критеріїв:

(1) НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ ДОХОДУ НА ДУШУ НАСЕЛЕННЯ. – Рівень доходу на душу населення території має становити не більше 80 відсотків від середнього по країні.

(2) РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ ВИЩИЙ ЗА СЕРЕДНІЙ ПО КРАЇНІ. – Рівень безробіття на території за останній 24-місячний період, за який можливо отримати дані, має перевищувати середній рівень безробіття по країні принаймні на 1 відсоток.

(3) ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З БЕЗРОБІТТЯМ ТА ЕКОНОМІЧНИМ ПРИСТОСУВАННЯМ. – Територія має кваліфікуватися Міністром як така, що

стикнулася або збирається стикнутися з особливою потребою, пов'язаною з фактичними або потенційними серйозними проблемами безробіття або економічного пристосування, що спричиняються глибокими короткостроковими або довгостроковими змінами в економічних умовах.

(б) АДМІНІСТРАТИВНІ МЕЖІ ТЕРИТОРІЙ. – Якщо територія, в т.ч. невелика територія, яка страждає від бідності або високого рівня безробіття в рамках більшої громади, що переживає не таку серйозну економічну скруту, відповідає одному або декільком із критеріїв пункту (а) цієї статті, вона відповідає критеріям надання допомоги на підставі статті 201 або 209 незалежно від адміністративного або іншого поділу чи кордонів.

(в) ДОКУМЕНТАЦІЯ. –

(1) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Визначення відповідності критеріям на підставі пункту (а) цієї статті має спиратися на останні з наявних федеральних даних (у т.ч. даних, отриманих від Бюро економічного аналізу, Бюро трудової статистики, Бюро перепису населення, Бюро у справах індіанців або від будь-якого іншого федерального джерела, визначеного Міністром за доцільне) або, якщо свіжих федеральних даних немає, на останні дані, отримані від уряду Штату, в якому розташована дана територія.

(2) ПРИЙНЯТТЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ МІНІСТРОМ. – Документація має бути прийнята Міністром, за винятком випадків, коли Міністр визначить, що ця документація є неточною.

(г) ПОПЕРЕДНІ СТАТУСИ. – Будь-який статус території перебудови, визначений до дати набуття чинності Законом про реформування Управління економічного розвитку від 1998 р., після цієї дати втрачає свою чинність.

СТАТТЯ 302. СТРАТЕГІЇ КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ (§ 3162 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Міністр може надавати допомогу на проєкт на підставі статті 201 або 209 (окрім допомоги у плануванні на підставі статті 209) одержувачу, який відповідає критеріям, тільки за умови, якщо одержувач, який відповідає критеріям, надасть Міністрові таку інформацію у складі заяви на допомогу:

(1) визначення проблем економічного розвитку, на розв'язання яких надається допомога;

(2) визначення колишніх, теперішніх та запроєктованих на майбутнє, інвестицій в економічний розвиток на території, яка отримує допомогу, та державних і приватних учасників і джерела фінансування цих інвестицій;

(3) та (А) стратегію комплексного економічного розвитку, спрямовану на розв'язання економічних проблем, зазначених у п. (1), таким чином, щоб стимулювати економічний розвиток та створення можливостей, сприяти доступу до ефективних транспортних засобів, максимізувати ефективний розвиток та використання робочої сили у відповідності до будь-якої застосовної стратегії інвестицій у робочу силу на рівні Штату або місцевості, стимулювати використання технологій в економічному розвитку, (в тому числі доступ до високошвидкісних телекомунікацій), підвищувати якість та зберігати довкілля та забезпечувати збалансованість ресурсів завдяки раціональному управлінню розвитком;

(Б) та опис того, як саме ця стратегія збирається вирішувати ці проблеми.

(б) **ЗАТВЕРДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.** – Міністр затверджує стратегію комплексного економічного розвитку, яка, на його визначення, відповідає вимогам пункту (а) цієї статті.

(в) **ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІНШОГО ПЛАНУ.** – (1) **ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ.** – Міністр може схвалити як стратегію комплексного економічного розвитку прийнятний план, розроблений у рамках іншої програми, яка виконується за підтримки федерального уряду.

(2) **ІСНУЮЧА СТРАТЕГІЯ.** – Наскільки це доцільно, план, який надається на підставі цього пункту, має не суперечити і бути узгодженим із будь-якою існуючою стратегією комплексного економічного розвитку даної території.

РОЗДІЛ IV – РАЙОНИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

СТАТТЯ 401. ВСТАНОВЛЕННЯ РАЙОНІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ (§ 3171 розділу 42 Зводу законів США)

(а) **ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ.** – Для того щоб могли плануватися і виконуватися проекти економічного розвитку, які мають широке географічне значення, Міністр може кваліфікувати відповідні території у Сполучених Штатах як райони економічного розвитку за погодженням із Штатами, в яких частково або повністю розташовані ці райони, за таких умов:

(1) якщо запропонований район має достатній розмір або населення та достатні ресурси для підтримки економічного розвитку на рівні більш ніж однієї території, описаної у статті 301(а);

(2) якщо в запропонованому районі розміщена принаймні одна територія, описана у статті 301(а);

(3) і якщо запропонований район має стратегію комплексного економічного розвитку, яка –

(А) містить конкретну програму міжрайонної співпраці, самодопомоги та державних інвестицій;

(Б) і затверджена кожним із Штатів, яких вона стосується, та Міністром.

(б) ПОВНОВАЖЕННЯ. – Міністр може, згідно з оприлюдненими ним інструкціями, –

(1) запрошувати Штати до визначення меж запропонованих районів економічного розвитку;

(2) співпрацювати зі Штатами –

(А) над наданням підтримки і допомоги групам економічного планування та економічного розвитку району;

(Б) над наданням допомоги групам району в розробленні стратегій комплексного економічного розвитку для районів;

(3) заохочувати до участі відповідні органи місцевого самоврядування в районах економічного розвитку.

СТАТТЯ 402. СКАСУВАННЯ АБО МОДИФІКАЦІЯ СТАТУСУ РАЙОНІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ (§ 3172 розділу 42 Зводу законів США)

Міністр у формі інструкції оприлюднює норми для скасування або модифікації статусу районів економічного розвитку.

СТАТТЯ 403. [СКАСОВАНО] (§ 3173 розділу 42 Зводу законів США)

СТАТТЯ 404. НАДАННЯ СТРАТЕГІЙ КОМПЛЕКСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИМ КОМІСІЯМ (§ 3174 розділу 42 Зводу законів США)

Якщо будь-яка частина району економічного розвитку розташована в регіоні, за який відповідає одна чи декілька регіональних комісій, район економічного розвитку має забезпечити надання копії стратегії комплексного економічного розвитку району відповідній регіональній комісії.

СТАТТЯ 405. ДОПОМОГА ЧАСТИНАМ РАЙОНІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ, ЩО РОЗТАШОВАНІ ЗА МЕЖАМИ ТЕРИТОРІЙ, ЯКІ ВІДПОВІДАЮТЬ КРИТЕРІЯМ ДОБОРУ (§ 3175 розділу 42 Зводу законів США)

Незалежно від умов статті 301, Міністр може надавати наявну допомогу на підставі цього Закону на виконання проекту в тій частині району еко-

мічного розвитку, яка розташована за межами території, описаної у статті 301(а), якщо проект має принести істотну безпосередню користь території, описаній у статті 301(а) і розташованій у межах цього району.

РОЗДІЛ V – УПРАВЛІННЯ

СТАТТЯ 501. ПОМІЧНИК МІНІСТРА З ПИТАНЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ (§ 3191 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Міністр виконує цей Закон через помічника Міністра торгівлі з питань економічного розвитку, який призначається Президентом за порадою і згодою Сенату.

(б) ВИНАГОРОДА. – Помічник Міністра торгівлі з питань економічного розвитку отримує винагороду за ставкою IV рівня шкали для керівних співробітників на підставі статті 5315 розділу 5 Зводу законів США.

(в) ОБОВ'ЯЗКИ. – Помічник Міністра торгівлі з питань економічного розвитку виконує обов'язки, які вимагає від нього Міністр, і функції керівника Управління економічного розвитку Міністерства.

СТАТТЯ 502. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР З ПИТАНЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ (§ 3192 розділу 42 Зводу законів США)

На виконання цього Закону Міністр –

(1) забезпечує функціонування головного інформаційного Інтернет-центру, в якому міститься –

(А) інформація щодо програм та заходів федерального уряду, спрямованих на економічний розвиток, економічне пристосування, ліквідацію наслідків катастроф, військову конверсію та допомогу в галузевому врегулюванні;

(Б) гіпертекстові посилання на організації з питань економічного розвитку Штату;

(В) гіпертекстові посилання на інші відповідні ресурси з питань економічного розвитку;

(2) допомагає потенційним та фактичним заявникам в отриманні допомоги у сфері економічного розвитку, економічного пристосування, ліквідації наслідків катастроф, військової конверсії та галузевого врегулювання на підставі законів федеральних та Штату встановлювати шляхи отримання допомоги та оформлювати заявки;

(3) допомагає територіям, описаним у статті 301(а), та іншим територіям, надаючи зацікавленим особам, громадам, галузям та підприємствам на цих те-

риторіях будь-яку технічну інформацію, дані вивчення можливостей ринку, або надає допомогу, інформацію чи поради в іншій формі, яка може бути корисною для пом'якшення умов надмірного безробіття або неповної зайнятості або для запобігання створенню таких умов на зазначених територіях;

(4) та отримує відповідну інформацію від інших федеральних відомств, необхідну для виконання обов'язків за цим Законом.

СТАТТЯ 503. КОНСУЛЬТУВАННЯ З ІНШИМИ ОСОБАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ (§ 3193 розділу 42 Зводу законів США)

(а) КОНСУЛЬТАЦІЇ ЩОДО ПРОБЛЕМ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ БЕЗРОБІТТЯМ. – Міністр може радитися з будь-якими особами, в т. ч. представниками робітників, керівництва, сільського господарства та уряду, які можуть допомогти у розв'язанні проблем території та регіонального безробіття або неповної зайнятості.

(б) КОНСУЛЬТАЦІЇ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНУ. – Міністр може забезпечити проведення консультацій з тими зацікавленими федеральними відомствами, з якими він вважає це за необхідне, в ході виконання ним своїх обов'язків за цим Законом.

СТАТТЯ 504. УПРАВЛІННЯ, ВИКОНАННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ (§ 3194 розділу 42 Зводу законів США)

Міністр затверджує надання федеральної допомоги на підставі цього Закону за умови, якщо він переконаний у тому, що проектом, на який надається федеральна допомога, будуть належним чином управляти, а також його будуть належним чином виконувати та обслуговувати.

СТАТТЯ 505. [СКАСОВАНО] (§ 3195 розділу 42 Зводу законів США)

СТАТТЯ 506. ОЦІНКА РОБОТИ ОДЕРЖУВАЧІВ СУБСИДІЙ (§ 3196 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Міністр проводить оцінку кожного університетського центру та кожного району економічного розвитку, який отримує допомогу у формі субсидії на підставі цього Закону (далі в цій статті – «одержувач субсидії»), визначаючи якість роботи одержувача та його внесок у збереження рівня зайнятості та створення нових робочих місць.

(б) МЕТА ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ЦЕНТРІВ. – Метою оцінювання університетських центрів на підставі пункту (а) цієї статті є визначення того, які університетські центри працюють належним чином і варті того, щоб

продовжити надавати їм допомогу у формі субсидії на підставі цього Закону, і яким треба припинити надавати допомогу, відкривши можливості отримувати цю допомогу іншим університетським центрам, які раніше її не отримували.

(в) **ВИБІР ЧАСУ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНОК.** – Оцінки на підставі пункту (а) цієї статті проводяться на постійній основі таким чином, щоб забезпечити оцінку кожного одержувача субсидії впродовж 3 років після того, як допомогу одержувачу було призначено вперше, і принаймні раз на 3 роки після цього, протягом усього періоду надання субсидії.

(г) **КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ.** –

(1) **ВСТАНОВЛЕННЯ.** – Міністр встановлює критерії, які застосовуються для проведення оцінок на підставі пункту (а) цієї статті.

(2) **КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ЦЕНТРІВ.** – Критерії оцінки університетського центру мають принаймні передбачати оцінку внеску центру в надання технічної допомоги, проведення прикладних досліджень, виконання програми та поширення результатів роботи центру.

(3) **КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РАЙОНІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.** – Критерії оцінки району економічного розвитку мають принаймні передбачати оцінку стандартів управління, фінансової підзвітності та виконання програми.

(д) **ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА.** – У проведенні оцінки університетського центру або району економічного розвитку на підставі пункту (а) цієї статті Міністр має забезпечити участь принаймні ще одного університетського центру або, відповідно, району економічного розвитку на основі відшкодування витрат.

СТАТТЯ 507. ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ (§ 3197 розділу 42 Зводу законів США)

Не пізніше ніж через 30 днів після дати будь-якої реорганізації офісів, програм або заходів Управління економічного розвитку Міністр має направити повідомлення про реорганізацію Комісії з проблем довкілля та громадських робіт та Комітету з асигнувань Сенату США, а також Комісії з питань транспорту та інфраструктури та Комітету з асигнувань Палати представників.

РОЗДІЛ VI – ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

СТАТТЯ 601. ПОВНОВАЖЕННЯ МІНІСТРА (§ 3211 розділу 42 Зводу законів США)

(а) **ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ.** – При виконанні обов'язків Міністра за цим Законом Міністр може –

(1) приймати, змінювати та використовувати печатку, яка має бути відома суду без доведення;

(2) на умовах законів про державну цивільну службу та класифікацію добирати, наймати та призначати персонал, необхідний для виконання цього Закону, та визначати розмір винагороди за його працю;

(3) проводити такі слухання, засідати і діяти в такий час і в таких місцях і заслуховувати такі свідчення, які Міністр вважає за доцільне;

(4) запитувати безпосередньо в будь-якого федерального відомства, правління, комісії, офісу або незалежної установи інформацію, пропозиції, розрахунки та статистичні дані, які Міністр вважає необхідними для виконання цього Закону (причому кожне федеральне відомство, правління, комісія, офіс або незалежна установа може надавати таку інформацію, пропозиції, розрахунки та статистичні дані безпосередньо Міністрові);

(5) згідно з оприлюдненими ним інструкціями, –

(А) переуступати чи продавати з аукціону або за приватною угодою, або будь-яким іншим чином реалізовувати, за наявний розрахунок або в кредит, на власний розсуд, на таких умовах і за таку суму винагороди, які Міністр вважатиме за доцільне, будь-які боргові документи, контракти, претензії, персональне майно або цінні папери, які йому були переуступлені, або якими він володіє у зв'язку з допомогою, що надається на підставі цього Закону;

(Б) стягувати кошти або укласти мирову угоду за всіма зобов'язаннями, які йому були переуступлені, або якими він володіє у зв'язку із зазначеною допомогою, до моменту передачі цих зобов'язань Генеральному прокуророві для позову або стягнення;

(6) на таких умовах і за таку суму винагороди, які Міністр вважатиме за доцільне, розпоряджатися будь-яким персональним або реальним майном, яке було передане Міністрові у володіння або придбане ним іншим чином у зв'язку з допомогою, що надається на підставі цього Закону, завершувати створення цього майна, ремонтувати його, вдосконалювати, модернізувати, страхувати, здавати в оренду або продавати за наявний розрахунок або в кредит;

(7) вести справи в суді до остаточного задоволення, через укладання мирової угоди або застосування інших адміністративних дій, до передачі їх Генеральному прокуророві, всіх претензій до третіх сторін, що були переуступлені Міністрові у зв'язку з допомогою, що надається на підставі цього Закону;

(8) придбавати, будь-яким законним чином, будь-яке майно (реальне, персональне або змішане, матеріальне або нематеріальне), наскільки це доцільно у зв'язку з допомогою, що надається на підставі цього Закону;

(9) на додаток до будь-яких повноважень, функцій, привілеїв та пільг, закріплених за Міністром згідно з іншими положеннями, вживати будь-яких заходів, у т. ч. укласти договори на послуги адвокатів, які він вважатиме необхідними або бажаними при утворенні, купівлі, обслуговуванні активів, укладенні компромісних угод, модифікації або ліквідації активів та інших адміністративних заходах щодо активів, якими він володіє у зв'язку з допомогою, що надається на підставі цього Закону;

(10) (А) наймати експертів та консультантів або організації згідно з інструкціями, які містяться у статті 3109 розділу 5 Зводу законів США, причому з можливістю щорічного подовження відповідних договорів найму;

(Б) оплачувати роботу зазначених найнятих осіб, у т. ч. час, затрачений ними на поїздки;

(В) виділяти зазначеним особам, у випадку їх наймання на федеральну урядову службу на окремі періоди і здійснення ними поїздок з постійних місць проживання або роботи, суми на покриття дорожніх витрат, у т. ч. добові, згідно з інструкціями, які містяться у статті 5703 розділу 5 Зводу законів США;

(11) встановлювати показники якості роботи для субсидій та інших видів допомоги, що надаються на підставі цього Закону, та використовувати ці показники для оцінки економічного впливу програм допомоги в економічному розвитку, що виконуються на підставі цього Закону, причому Міністр встановлює та використовує такі показники через –

(А) вищих посадових осіб або працівників Міністерства;

(Б) наймання осіб за договорами, які укладаються для таких цілей;

(В) надання субсидій особам із коштів, які виділяються для виконання цього Закону;

(12) використовуючи будь-які кошти з виділених на виконання статті 207, проводити огляди стану довкілля та нести необхідні видатки на оцінку та моніторинг впливу на довкілля допомоги в економічному розвитку, яка надається, та яку пропонується надати на підставі цього Закону, в т. ч. видатки, пов'язані з представленням та захистом дій Міністра, що стосуються впливу такої допомоги на довкілля;

(13) виступати позивачем або відповідачем у будь-якому суді письмового провадження загальної юрисдикції на рівні Штату або в будь-якому окремому суді Сполучених Штатів, причому проти Міністра або стосовно майна Міністра не може відкриватися провадження у справі про накладання

арешту, видаватися судова заборона, накладатися арешт на майно боржника у третьої особи або ініціюватися інше подібне провадження, проміжне або виконавче;

(14) встановлювати правила, норми та процедури, які Міністр вважає за доцільне для виконання цього Закону.

(б) РІШЕННЯ СУДІВ ПРО СТЯГНЕННЯ РЕШТИ БОРГУ З РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. – Повноваження вести справи в суді, надане на підставі пункту (а)(7) цієї статті, включає повноваження отримувати судові рішення про стягнення решти боргу з реалізації забезпечення або іншим чином вести справи щодо заставних, переуступлених Міністром.

(в) НЕЗАСТОСОВНІСТЬ ІНШИХ ОКРЕМИХ ВИМОГ. – Стаття 3709 Статутів із внесеними до них поправками (стаття 5 розділу 41 Зводу законів США) не поширюється ні на який договір страхування від небезпечних природних явищ та ні на яку закупівлю або укладення договору про послуги або поставки у зв'язку з майном, отриманим Міністром у результаті надання допомоги на підставі цього Закону, якщо страхувальна премія або вартість послуг чи поставок не перевищує 1000 доларів США.

(г) МАЙНОВІ ІНТЕРЕСИ. –

(1) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Повноваження, якими наділений Міністр на підставі цієї статті, стосовно майна, придбаного Міністром у зв'язку з наданням допомоги на підставі цього Закону, поширюються на майнові інтереси Міністра стосовно проектів, затверджених на підставі –

(А) цього Закону;

(Б) розділу I Закону про застосування громадських робіт від 1976 р. (§ 6701 і далі розділу 42 Зводу законів США);

(В) розділу II Закону про торгівлю від 1974 р. (§ 2251 і далі розділу 19 Зводу законів США);

(Г) Закону про допомогу громадам у випадках надзвичайної посухи від 1977 р. (§ 5184, примітка, розділу 42 Зводу законів США; Громадський закон № 95-31).

(2) ВІДМОВА. – Міністр може частково або повністю відмовитися від будь-якого майнового інтересу або інтересу щодо матеріального персонального майна, пов'язаного із субсидією, після дати, яка наступить через 20 років після дати надання субсидії.

(д) ПОВНОВАЖЕННЯ ПЕРЕДАВАТИ ПРАВА ТА ОФОРМЛЮВАТИ ПЕРЕДАЧУ ПРАВ. – Повноваження передавати права та оформлювати від імені Міністра акти відчуження, документи про випуск, акти передачі та документи про виплату закладних, а також будь-який інший письмовий інструмент, що стосу-

ється реального або персонального майна або будь-якого інтересу в такому майні, придбаного Міністром на підставі цього Закону, може реалізовуватися Міністром або будь-якою іншою вищою посадовою або довіреною особою, призначеною Міністром для такої цілі, без оформлення будь-якого чітко означеного делегування повноважень або доручення.

СТАТТЯ 602. ЗБЕРЕЖЕННЯ НОРМАТИВІВ (§ 3212 розділу 42 Зводу законів США)

Усі робітники низької кваліфікації та механіки, які наймаються підрядниками або субпідрядниками на проекти, що виконуються за допомогою Міністра на підставах цього Закону, мають отримувати зарплату не нижчу за розміри ставок, поширені на подібних об'єктах будівництва в даній місцевості, визначені міністром праці на підставі підглави IV глави 31 розділу 40 Зводу законів США. Міністр не надає ніякої фінансової допомоги на підставі цієї глави на виконання такого проекту, не отримавши спершу адекватних гарантій, що ці нормативи праці будуть збережені для будівельних робіт. Міністр праці має стосовно нормативів праці, зазначених у даному положенні, повноваження та функції, викладені у Плані реорганізації № 14 від 1950 р. (15 F.R. 3176; 64 Stat. 1267) та у статті 3145 розділу 40 Зводу законів США.

СТАТТЯ 603. РІЧНИЙ ЗВІТ КОНГРЕСУ (§ 3213 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Не пізніше ніж 1 липня 2000 р. та 1 липня кожного наступного року Міністр подає на розгляд Конгресу всебічний і докладний річний звіт про результати своєї роботи на підставі цього Закону за останній із повних бюджетних років.

(б) ВКЛЮЧЕННЯ. – Кожний звіт, який вимагається на підставі пункту (а) цієї статті, має включати таке:

(1) перелік усіх одержувачів субсидій по кожному Штату, в т.ч. співвідношення між наміченими інвестиціями приватного сектора та федерального уряду по кожному одержувачу субсидії;

(2) опис будь-якої цілі інвестування позикових коштів приватного сектора у зв'язку із субсидіями, які надаються –

(А) сільським та міським територіям, які перебувають в економічній скруті;

(Б) та територіям, які перебувають у надзвичайно скрутній ситуації;

(3) після завершення проекту – співвідношення між освоєними інвестиціями приватного сектора та федерального уряду у проект.

СТАТТЯ 604. ДЕЛЕГУВАННЯ ФУНКЦІЙ ТА ПЕРЕДАЧА КОШТІВ МІЖ ФЕДЕРАЛЬНИМИ ВІДОМСТВАМИ (§ 3214 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ДЕЛЕГУВАННЯ ФУНКЦІЙ ІНШИМ ФЕДЕРАЛЬНИМ ВІДОМСТВАМ. – Міністр може –

(1) делегувати керівникам інших федеральних відомств такі функції, повноваження та обов'язки з покладених на нього за цим Законом, які він вважає за доцільне;

(2) уповноважувати керівників федеральних відомств на передделегування функцій, повноважень та обов'язків.

(б) ПЕРЕДАЧА КОШТІВ ІНШИМ ФЕДЕРАЛЬНИМ ВІДОМСТВАМ. – Кошти, призначені для асигнування на виконання цього Закону, можуть передаватися між федеральними відомствами, за умови їхнього використання саме в тих цілях, заради яких вони були призначені та асигновані.

(в) ПЕРЕДАЧА КОШТІВ ВІД ІНШИХ ФЕДЕРАЛЬНИХ ВІДОМСТВ. –

(1) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – За умови використання коштів згідно з вимогами п. (2) нижче, в цілях виконання цього Закону Міністр може приймати кошти, які передаються від інших федеральних відомств, якщо ці кошти використовуватимуться саме в тих цілях, заради яких вони були призначені та асигновані (та на саме тих умовах, на яких вони були призначені та асигновані).

(2) ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ. – Передані кошти –

(А) мають бути зарезервованими до їх повного витрачання;

(Б) і можуть, наскільки це необхідно для виконання цього Закону, передаватися і включатися Міністром до асигнувань на зарплати та видатки.

СТАТТЯ 605. ШТРАФНІ САНКЦІЇ (§ 3215 розділу 42 Зводу законів США)

(а) НЕПРАВДИВІ ЗАЯВИ; ЗАВИЩЕННЯ ЦІНИ ЦІННИХ ПАПЕРІВ. – Особа, яка робить свідомо неправдиву заяву або свідомо завищує ціну будь-якого цінного паперу з метою –

(1) отримання для себе або для будь-якого подавця прохання будь-якої фінансової допомоги на підставі цього Закону або подовження допомоги, перенесення її на пізніший строк або ухвалення щодо неї того чи іншого акта, або надання допомоги будь-яким іншим чином, або з метою прийняття, випуску або субституції цінного паперу для отримання допомоги;

(2) впливу тим чи іншим чином на дії Міністра; або

(3) отримання грошових коштів, майна чи будь-якої іншої цінної речі на підставі цього Закону,

підлягає штрафу на підставі розділу 18 Зводу законів США, ув'язненню на термін до 5 років або обом цим видам покарання.

(б) ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РОЗКРАДАННЯМ ТА ШАХРАЙСТВОМ. – Особа, яка в тій чи іншій мірі пов'язана з Міністром у справі забезпечення застосування цього Закону і яка –

(1) розтрачує, розкрадає або свідомо використовує не за цільовим призначенням будь-які кошти, цінні папери чи інші цінні речі, що були віддані під заставу або будь-яким іншим чином довірені цій особі;

(2) з наміром ввести в оману Міністра або будь-яку іншу особу чи орган, або будь-яку посадову особу, аудитора чи перевіряльника –

(А) робить будь-який невірний запис у будь-якій книзі, звіті або бюлетені, які подаються від Міністра, або Міністрові; або

(Б) не маючи на те офіційних повноважень, оформлює будь-який ордер або виписку, видає або переуступає будь-яку ноту, облігацію, забезпечення або інше боргове зобов'язання, або відповідну трату, переказний вексель, заставну, рішення суду або постанову;

(3) з наміром ввести в оману бере участь або отримує частку у грошових коштах, прибутку, майні або вигодах або прямо чи опосередковано отримує зазначене через будь-яку ділову операцію, позику, субсидію, комісію, договір чи будь-який інший акт Міністра; або

(4) надає будь-яку недозволену інформацію щодо будь-якого майбутнього заходу або плану Міністра, яка може позначитися на вартості цінних паперів, або, маючи таку інформацію, прямо чи опосередковано робить інвестиції в цінні папери або майно будь-якої компанії чи корпорації – одержувача позик, субсидій чи іншої допомоги від Міністра – або спекулює такими паперами чи майном,

підлягає штрафу на підставі розділу 18 Зводу законів США, ув'язненню на термін до 5 років або обом цим видам покарання.

СТАТТЯ 606. НАЙМАННЯ УПОВНОВАЖЕНИХ З ПРОСУВАННЯ ПРОЕКТУ ТА СЛУЖБОВЦІВ З АДМІНІСТРАТИВНИМИ ФУНКЦІЯМИ

(§ 3216 розділу 42 Зводу законів США)

Міністр не має надавати допомогу на підставі цього Закону ніякому підприємству, якщо власники, партнери або представники керівного складу підприємства –

(1) не підтвердять Міністрові імена та прізвища всіх юристів, агентів та інших осіб, найнятих підприємством або від імені підприємства в цілях прискорення розгляду заявок, поданих Міністрові, на допомогу будь-якого роду за умовами

цього Закону, а також розмір винагороди, яка виплачується або запланована для виплати зазначеній особі за послуги з прискорення розгляду заявок;

(2) не оформлять угоду, яка зобов'язує підприємство впродовж 2 років, починаючи з дати надання Міністром допомоги підприємству, утримуватися від наймання будь-якої особи, пропонування будь-якої посади або робочого місця або виплати попереднього гонорару за майбутні професійні послуги будь-якій особі, яка на дату надання допомоги чи будь-якої її частини або впродовж одного року після цієї дати –

(А) займала керівну посаду або посаду юриста, агента чи службовця Міністерства;

(Б) займала посаду або була залучена до роботи, яка, за визначенням Міністра, передбачала свободу дій щодо надання допомоги на підставі цього Закону.

СТАТТЯ 607. ВЕДЕННЯ ПРЕЛІКУ ЗАТВЕРДЖЕНИХ ЗАЯВОК НА ОДЕРЖАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ТА ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ТАКИМ ПЕРЕЛІКОМ (§ 3217 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Міністр зобов'язаний –

(1) вести, як постійну частину облікових даних Міністерства, перелік заявок, схвалених для надання фінансової допомоги на підставі цього Закону;

(2) надавати зазначений перелік для громадського контролю у звичайні робочі години Міністерства.

(б) ДОПОВНЕННЯ ДО ПЕРЕЛІКУ. – Така інформація має додаватися до переліку, який ведеться на підставі пункту (а) цієї статті, як тільки схвалюється заявка, описана в підпункті (а)(1):

(1) ім'я та прізвище заявника та, у випадку корпоративної заявки, ім'я та прізвище кожної посадової особи та директора корпорації;

(2) розмір та тривалість фінансової допомоги, на отримання якої було подано зазначену заявку;

(3) цілі, на які призначено використати надходження від фінансової допомоги.

СТАТТЯ 608. ОБЛІКОВІ ДОКУМЕНТИ ТА АУДИТОРСЬКІ ПЕРЕВІРКИ (§ 3218 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ВИМОГИ ДО ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА ОПРИЛЮДНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ. – Кожний одержувач допомоги на підставі цього Закону веде облік згідно з вимогами, висунутими Міністром, у т.ч. з прозорим викладенням таких даних:

(1) розмір надходжень від допомоги та те, яким чином одержувач розпоряджається ними;

(2) загальна вартість проекту, у зв'язку з яким надається або використовується допомога;

(3) розмір та характер частки у витратах проекту, яка покривається надходженнями з інших джерел;

(4) інші облікові дані, які мають спростити ефективну аудиторську перевірку.

(6) ДОСТУП ДО ОБЛІКОВИХ РЕЄСТРІВ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ТА АУДИТУ. – Міністр, головний інспектор Міністерства та начальник Головного контрольно-фінансового управління США або будь-який інший представник із належними повноваженнями має отримувати доступ з метою проведення аудиту та перевірки до будь-яких облікових реєстрів, документів, паперів та записів одержувача, які стосуються допомоги, отриманої на підставі цього Закону.

СТАТТЯ 609. ЗВ'ЯЗОК ІЗ НАДАнням ДОПОМОГИ ЗА ІНШИМ ЗАКОНОМ (§ 3219 розділу 42 Зводу законів США)

Ніщо в цьому Законі не дає повноважень і не дозволяє зменшувати розмір федеральної допомоги, яка призначається на підставі будь-якого іншого закону для будь-якого Штату або іншого утворення, що відповідає критеріям добору, викладеним у даному Законі.

СТАТТЯ 610. ПРИЙНЯТТЯ ПОСВІДЧЕНЬ ЗАЯВНИКІВ (§ 3220 розділу 42 Зводу законів США)

Згідно з визначеними ним умов та термінів, Міністр може прийняти посвідчення подавця заявки на отримання допомоги на підставі цього Закону, які підтверджують відповідність заявника вимогам цього Закону.

СТАТТЯ 611. ЗВІТ ПРО ПЕРЕПЛАНУВАННЯ І НОВУ ЗАБУДОВУ СТАРИХ ПРОМИСЛОВИХ РАЙОНІВ

(а) ВИЗНАЧЕННЯ ДІЛЯНКИ ДЛЯ ВТОРИННОЇ ЗАБУДОВИ. – В цій статті термін «ділянка для вторинної забудови» має те значення, яке було надано цьому терміну у статті 101(39) Закону про всебічний захист довкілля, компенсації та відповідальності у випадку його забруднення від 1980 р. (§ 9601(39) розділу 42 Зводу законів США).

(б) ЗВІТ. –

(1) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – Не пізніше ніж через рік після дати набуття чинності цією статтею начальник Головного контрольно-фінансового управ-

ління США складає звіт, у якому оцінюються субсидії, надані Управлінням економічного розвитку на економічний розвиток ділянок для вторинної забудови.

(2) ЗМІСТ. – У звіті має міститися таке:

(А) визначення кожного проекту, який виконувався за попередній 10-річний період із використанням коштів субсидій на заходи щодо реконструкції ділянок для вторинної забудови;

(Б) по кожному проекту:

(i) тип проведених заходів щодо економічного розвитку;

(ii) якщо проводилися заходи з відновлення території;

(I) тип заходів з відновлення території;

(II) сума коштів субсидії, використана на такі заходи в доларах та у процентному відношенні до загальної суми субсидії;

(iii) застосовані стандарти економічного розвитку та захисту довкілля (якщо такі існують);

(iv) вплив проекту на економічний розвиток;

(v) роль органів з питань охорони довкілля – федеральних, Штату та місцевих, якщо такі існують;

(vi) участь громадськості у проекті.

(3) ПОДАННЯ ЗВІТУ НА РОЗГЛЯД. – Начальник Головного контрольно-фінансового управління США подає копію звіту на розгляд Комісії Сенату США із проблем довкілля та громадських робіт та Комісії Палати представників з питань транспорту та інфраструктури.

СТАТТЯ 612. ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Якщо будь-яка частина субсидій, що надаються на підставі цього Закону, використовується для проекту економічного розвитку, який передбачає відновлення території, таке відновлення проводиться з дотриманням усіх відповідних законів та норм – федеральних, Штату та місцевих.

РОЗДІЛ VII – ФІНАНСУВАННЯ

СТАТТЯ 701. ЗАГАЛЬНА САНКЦІЯ НА АСИГНУВАННЯ (§ 3231 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ПРОГРАМИ ДОПОМОГИ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ. – Такі суми виділені для асигнування на програми допомоги в економічному розвитку, які реалізуються на виконання цього Закону, і зарезервовані до їх повного витрачання:

(1) 400 млн доларів США на 2004 бюджетний рік;

(2) 425 млн доларів США на 2005 бюджетний рік;

(3) 450 млн доларів США на 2006 бюджетний рік;

(4) 475 млн доларів США на 2007 бюджетний рік;

(5) 500 млн доларів США на 2008 бюджетний рік.

(6) ЗАРПЛАТИ ТА ВИДАТКИ. – Такі суми виділені для асигнування на зарплати та видатки, пов'язані із забезпеченням застосування цього Закону, і зарезервовані до їх повного витрачання:

(1) 33 377 000 доларів США на 2004 бюджетний рік;

(2) суми, які вважатимуться необхідними, на кожний наступний бюджетний рік.

СТАТТЯ 702. САНКЦІЯ НА АСИГНУВАННЯ КОШТІВ НА ЗАХОДИ З ОБОРОННОЇ КОНВЕРСІЇ (§ 3232 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – На додаток до сум, виділених на підставі статті 701, закріплюються до їх повного витрачання асигнування, необхідні для виконання статті 209(в)(1).

(б) ПІЛОТНІ ПРОЕКТИ. – Кошти, виділені на підставі пункту (а) цієї статті, можуть використовуватися на діяльність, у якій передбачаються пілотні проекти приватизації та заходи з економічного розвитку закритих або перепрофільованих військових об'єктів, або об'єктів Міністерства енергетики.

СТАТТЯ 703. САНКЦІЯ НА АСИГНУВАННЯ КОШТІВ НА ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАСЛІДКІВ КАТАСТРОФ (§ 3233 розділу 42 Зводу законів США)

(а) ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ. – На додаток до сум, виділених на підставі статті 701, закріплюються до їх повного витрачання асигнування, необхідні для виконання статті 209(в)(2).

(б) ФЕДЕРАЛЬНА ЧАСТКА. – Федеральна частка вартості заходів, які фінансуються з коштів, виділених на підставі пункту (а) цієї статті, становить 100 відсотків.

СТАТТЯ 704. ФІНАНСУВАННЯ СУБСИДІЙ НА ПЛАНУВАННЯ ТА НА АДМІНІСТРАТИВНІ ВИДАТКИ

Із сум, що виділяються на підставі статті 701 на кожний бюджетний рік, не менше 27 млн доларів США виділяється на субсидії, які надаються на підставі статті 203.

[СТАТТЯ 605 ЗАКОНУ ПРО ПЕРЕРОЗПОДІЛ ПОВНОВАЖЕНЬ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВІД 2004 Р. (НЕ Є ЧАСТИНОЮ «PWEDA»)]

СТАТТЯ 605. ДУМКА КОНГРЕСУ ЩОДО ПРЕДСТАВНИКІВ З ПИТАНЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

(а) ВИСНОВОК. – Конгрес дійшов такого висновку:

(1) робота з планування та координації серед федеральних відомств, органів самоврядування Штатів та місцевостей, індіанських племен та районів економічного розвитку є життєво необхідною для успіху програми економічного розвитку;

(2) представники з питань економічного розвитку Управління економічного розвитку забезпечують надання технічної допомоги громадам, які перебувають в економічній скруті, необхідній для підтримки зазначеної роботи з планування та координації;

(3) впродовж 5 років, що передували даті набуття чинності цим Законом, кількість представників з питань економічного розвитку зменшилася майже на 25 відсотків.

(б) ДУМКА КОНГРЕСУ. – Конгрес вважає, що Міністр має утримувати достатню кількість представників з питань економічного розвитку для забезпечення можливості надання Управлінням економічного розвитку ефективної допомоги громадам, які перебувають в економічній скруті, і підтримки економічного зростання та розвитку серед Штатів.

КАНАДА

Закон про Агентство підтримки можливостей Атлантичної Канади

Звід переглянутих законів, 1985 р., глава 41 (Додаток 4)

Мета

4. Метою цієї Частини є розширення можливостей для економічного розвитку Атлантичної Канади, зокрема підвищення темпів зростання трудових доходів та розширення можливостей зайнятості в зазначеному регіоні.

Повноваження, обов'язки та функції Міністра

Звід переглянутих законів, 1985 р., глава 41 (Додаток 4), розділ 6; 2002 р., глава 17, розділ 2.

Окреме визначення територій

7. Міністр може своїм наказом окремо визначати на період, встановлений у наказі, будь-яку зону та території Атлантичної Канади, яка, на думку Міністра, завдяки своїм винятковим обставинам має можливості покращення ситуації з продуктивною зайнятістю, спираючись на місцеву базу.

Акції та інші відповідні інструменти

8. Оскільки інше не передбачене будь-якими іншими нормами, Міністр може придбавати, виконувати, переуступати або продавати фондовий опціон, варрант на акції, акцію або інший подібний фінансовий інструмент, одержаний як умову для надання позики або здійснення внеску, надання гарантії, страхування позики або кредиту згідно з умовами розділу 13 або в ході отримання або стягнення платежів за борговими зобов'язаннями перед Агентством.

Звід переглянутих законів, 1985 р., глава 41 (Додаток 4), розділ 8; 2001, глава 34, розділ 5.

Агентство підтримки можливостей Атлантичної Канади

Президент

11. (1) Губернатор у раді призначає заступником Міністра службовця, який офіційно зветься «президентом Агентства» і перебуває на цій посаді протягом часу, визначеного Губернатором.

Виконавчий директор

(2) Президент є виконавчим директором Агентства і під керівництвом Міністра здійснює контроль та нагляд за роботою, посадовими особами та персоналом Агентства.

Виконуючий обов'язки президента

(3) У разі відсутності президента або нездатності ним здійснювати свої обов'язки, або у випадку відкриття вакансії на цю посаду, Міністр призначає іншу особу для виконання обов'язків президента, причому період, впродовж якого будь-яка особа може виконувати обов'язки президента, не будучи затвердженою Губернатором у раді, не перевищує 90 днів.

Мета, повноваження та обов'язки

Мета

12. Метою Агентства є підтримка та стимулювання розширення можливостей для економічного розвитку Атлантичної Канади, із зосередженням особливої уваги на малих та середніх підприємствах, шляхом розроблення та впровадження політик, програм і проектів та відстоювання інтересів Атлантичної Канади під час розроблення та впровадження загальнонаціональної економічної політики, національних програм та проектів.

Повноваження

13. Для досягнення зазначеної мети Агентство може здійснювати такі функції:

(а) у взаємодії з іншими відповідними міністерствами та агентствами уряду Канади розробляти плани та комплексні федеральні підходи задля сприяння розширенню можливостей економічного розвитку Атлантичної Канади;

(б) планувати, скеровувати, контролювати та виконувати програми та проекти, призначені для прямого або опосередкованого сприяння таким цілям:

(i) заснуванню, розвитку, підтримці та просуванню підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, в Атлантичній Канаді;

(ii) розвитку підприємницьких талантів даного регіону;

(iii) економічному добробуту даного регіону;

(в) планувати, скеровувати, контролювати та виконувати програми та проекти, призначені для покращення умов ведення бізнесу в Атлантичній Канаді, в т.ч. програми та проекти з таких питань:

(i) підтримка торгово-промислових товариств, конференцій, досліджень, консультацій, спеціалізованих виставок, демонстраційних проектів та вивчення кон'юнктури ринку;

(ii) розвиток баз даних та мереж передачі даних щодо можливостей ділової діяльності;

(iii) покращення ділових зв'язків та співпраці;

(iv) підвищення рівня знань у сфері бізнесу та інвестицій;

(г) надавати допомогу інвесторам у пошуку підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, на території Атлантичної Канади, які відповідають вимогам щодо інвестицій, що діють в Атлантичній Канаді та в усій країні;

(д) надавати будь-якій особі позики, пов'язані із заснуванням та розвитком підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, на території Атлантичної Канади;

(е) поручатися за повернення або забезпечувати страхування позики або кредиту у зв'язку з будь-яким фінансовим зобов'язанням, узятим на себе будь-якою особою у зв'язку із заснуванням або розвитком підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, в Атлантичній Канаді;

(є) на умовах, затверджених Міністерством фінансів, надавати гранти та здійснювати внески на підтримку програм та проектів, які виконуються Агентством або Міністром;

(ж) укладати контракти, меморандуми про взаєморозуміння або інші домовленості від імені Її Величності Королеви Канади або від імені Агентства;

(ж.1) укласти угоду з Корпорацією «Enterprise Cape Breton», яка дозволяє останній, у рамках її цілей та повноважень, викладених у розділах 33 і 34 Закону про Корпорацію «Enterprise Cape Breton», користуватися повноваженнями або виконувати обов'язки або функції Агентства, на умовах цього розділу, в т.ч. повноваження укласти угоди, за якими Парламентом виділяються кошти на цілі Агентства;

(з) вживати всіх інших заходів, у яких є необхідність або які впливають із досягнення мети Агентства.

Звід переглянутих законів, 1985 р., глава 41 (Додаток 4), розділ 13; 2002, глава 17, розділ 3.

Управління з питань можливостей Атлантичної Канади
Заснування Управління

18. (1) Цим Законом засновується управління під назвою «Управління з питань можливостей Атлантичної Канади» у складі президента і не більше ніж семи членів, які призначаються Губернатором у раді за поданням Міністра на період, визначений Губернатором, але не більш ніж на три роки.

Мета

(2) Метою Управління є допомога Агентству у користуванні ним своїми повноваженнями та у виконанні своїх обов'язків і функцій.

Членство

(3) До складу Управління входять особи з кожної провінції Атлантичної Канади.

Голова

(4) Головою Управління є президент, а в разі відсутності за його призначенням обов'язки голови виконує інший член Управління.

Там же.

(2) Міністр може, за погодженням із Міністром фінансів, видавати такі розпорядження:

(а) розпорядження щодо позик, гарантій, які можуть надаватися та страхування позик і кредитів, яке може забезпечуватися на підставі цієї Частини;

(б) розпорядження, які визначають обставини, за яких Міністр може придбавати, виконувати, переуступати або продавати фондовий опціон, отриманий як умову для здійснення внеску або надання позики, гарантії, страхування позики або кредиту на підставі цієї Частини, та порядок здійснення ним цих дій.

Розпорядження щодо окремо визначених територій

(3) Для того щоб скористуватися можливостями покращення ситуації з продуктивною зайнятістю, спираючись на місцеву базу, виявленими на окре-

мо визначеній території, на підставі цього розділу можуть видаватися окремі розпорядження, які стосуються саме цієї території та відрізняються від загальних розпоряджень щодо Атлантичної Канади.

Звід переглянутих законів, 1985 р., глава 41 (Додаток 4), розділ 21; 1992, глава 1, розділ 10.

A2: Закон про диверсифікацію економіки Західної Канади

Звід переглянутих законів, 1985 р., глава 11 (Додаток 4)

[1988 р., глава 17, затверджено 8 червня 1988 р.]

ЦІЛЬ

3. Ціллю цього Закону є сприяння розвитку та диверсифікації економіки Західної Канади та просування інтересів Західної Канади під час розроблення та впровадження загальнонаціональної економічної політики, національних програм та проектів.

МІНІСТЕРСТВО

Заснування Міністерства

4. (1) Цим Законом у складі уряду Канади засновується міністерство під назвою Міністерство диверсифікації економіки Західної Канади під головуванням Міністра з питань диверсифікації економіки Західної Канади, який призначається Комісією під Великою Печаткою Канади.

ПОВНОВАЖЕННЯ, ОBOB'ЯЗКИ ТА ФУНКЦІЇ МІНІСТРА

Повноваження, обов'язки та функції Міністра

5. (1) Повноваження, обов'язки та функції Міністра охоплюють і поширюються на всі питання, підвідомчі Парламенту, за які в законодавчому порядку не покладено відповідальність ні на яке інше міністерство, управління або орган уряду Канади і які стосуються стимулювання розвитку та диверсифікації економіки Західної Канади та просування інтересів Західної Канади під час розроблення та впровадження загальнонаціональної економічної політики, національних програм та проектів.

Там же

(2) Міністр виконує такі функції:

(а) скерує, просуває та координує політики та програми уряду Канади, пов'язані з розвитком та диверсифікацією економіки Західної Канади, в тому числі ті, що спрямовані на досягнення позитивних наслідків для промисловості;

(б) направляє та координує зусилля, що вживаються урядом Канади для налагодження відносин співпраці з провінціями Західної Канади, комерційни-

ми, трудовими та іншими державними та приватними організаціями з метою розвитку та диверсифікації економіки Західної Канади;

(в) складає детальну інформацію про всі програми та проекти, що ним виконуються, з метою оцінки тенденцій, розвитку та прогресу у зростанні та диверсифікації економіки Західної Канади.

Додаткові обов'язки та функції:

6. (1) Міністр може виконувати такі функції:

(а) розробляти плани та комплексні стратегії для сприяння розвитку та диверсифікації економіки Західної Канади;

(б) здійснювати нагляд за впровадженням програм та проектів на виконання планів та стратегій, зазначених у пункті (а), а також, у тих випадках, якщо виконання цих програм та проектів не покладається на іншого міністра чи міністерство або орган уряду Канади, ініціювати або впроваджувати ці програми та проекти;

(в) планувати, скеровувати, контролювати та виконувати програми та проекти, призначені для прямого або опосередкованого сприяння таким цілям:

(i) заснуванню, розвитку, підтримці та просуванню підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, в Західній Канаді;

(ii) економічному добробуту даного регіону;

(г) планувати, скеровувати, контролювати та виконувати програми та проекти, призначені для покращення умов ведення бізнесу в Західній Канаді, в т.ч. програми та проекти з таких питань:

(i) підтримання торгово-промислових товариств, конференцій, досліджень, консультацій, спеціалізованих виставок, демонстраційних проектів та вивчення кон'юнктури ринку;

(ii) розвиток баз даних та мереж передачі даних щодо можливостей ділової діяльності;

(iii) покращення ділових зв'язків та співпраці;

(д) ініціювати, виконувати, субсидувати, стимулювати та координувати роботу над стратегічними дослідженнями, розробкою політики та проведенням економічного аналізу з метою сприяння розвитку та диверсифікації економіки Західної Канади;

(е) у зв'язку з реалізацією ним своїх повноважень та функцій і виконанням обов'язків укладати за погодженням із Губернатором у раді будь-яку угоду з урядом будь-якої провінції або з будь-яким органом такого уряду.

Фінансова допомога

(2) Міністр може, на умовах, затверджених Міністерством фінансів та за погодженням із Міністром фінансів, здійснювати такі функції:

(а) надавати будь-якій особі позики, пов'язані із заснуванням або розвитком підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, на території Західної Канади;

(б) поручатися за повернення або забезпечувати страхування позики або кредиту у зв'язку з будь-яким фінансовим зобов'язанням, узятим на себе будь-якою особою у зв'язку із заснуванням або розвитком підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, в Західній Канаді.

Там же

(3) Міністр може, на умовах, затверджених Міністерством фінансів, надавати гранти та здійснювати внески на підтримку виконуваних ним програм та проектів.

A3: Закон про Агентство економічного розвитку регіонів провінції Квебек

2005 р., глава 26

ЦІЛЬ

3. Ціллю цього Закону є стимулювання розвитку та диверсифікації економіки регіонів провінції Квебек.

МІНІСТР

Призначення

4. (1) Міністр призначається Комісією під Великою Печаткою Канади на період, визначений Комісією.

Повноваження, обов'язки та функції

(2) Повноваження, обов'язки та функції Міністра охоплюють і поширюються на всі питання, підвідомчі Парламенту, за які в законодавчому порядку, окрім даного Агентства, не покладено відповідальність ні на яке інше міністерство, управління або агентство уряду Канади і які стосуються стимулювання розвитку та диверсифікації економіки регіонів провінції Квебек.

Координація

(3) У зв'язку з реалізацією повноважень та функцій і виконанням обов'язків, покладених на нього у відповідності до умов пункту (2) Міністр –

(а) скеровує, просуває та координує політики та програми уряду Канади, пов'язані з розвитком та диверсифікацією економіки регіонів провінції Квебек;

(б) направляє та координує зусилля, що вживаються урядом Канади для налагодження відносин співпраці з провінцією Квебек та з комерційними, трудовими та іншими державними і приватними організаціями цієї провінції.

Комітети

(4) Міністр може засновувати консультативні та інші комітети, встановлювати порядок членства в них, їхні обов'язки та функції, забезпечувати їхню діяльність.

Повноваження, обов'язки та функції Міністра

6. Міністр реалізує свої повноваження і функції та виконує свої обов'язки таким чином, щоб забезпечити виконання таких завдань:

(а) стимулювання економічного розвитку регіонів провінції Квебек з переважно низькими доходами та/або повільними темпами економічного зростання або з недостатніми можливостями для забезпечення продуктивної зайнятості;

(б) зосередження на довгостроковому економічному розвитку та забезпеченні сталої зайнятості і створенні доходів;

(в) приділення особливої уваги підприємствам малого та середнього бізнесу та розвитку підприємницьких талантів.

Акції та інші відповідні інструменти

7. Оскільки інше не передбачене будь-якими іншими нормами, Міністр може придбавати, виконувати, переуступати або продавати фондовий опціон, варрант на акції, акцію або інший подібний фінансовий інструмент, одержаний як умова для надання позики або здійснення внеску, надання гарантії, страхування позики або кредиту згідно з умовами пункту 11(1) або в ході отримання або стягнення платежів за борговими зобов'язаннями перед Агентством.

АГЕНТСТВО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ПРОВІНЦІЇ КВЕБЕК

8. У складі уряду Канади засновується агентство під назвою «Агентство економічного розвитку регіонів провінції Квебек».

Президент

9. (1) Губернатор у раді призначає заступником Міністра службовця, який офіційно зветься «президентом Агентства» і перебуває на цій посаді протягом часу, визначеного Губернатором.

Виконавчий директор

(2) Президент є виконавчим директором Агентства і під керівництвом Міністра здійснює контроль та нагляд за роботою, посадовими особами та персоналом Агентства.

МЕТА, ПОВНОВАЖЕННЯ ТА ОБОВ'ЯЗКИ

Мета

10. (1) Метою Агентства є стимулювання довгострокового економічного розвитку в регіонах провінції Квебек через приділення особливої уваги регіонам з повільними темпами економічного зростання або з недостатніми можливостями для забезпечення продуктивної зайнятості.

Співробітництво та взаємодоповнення

(2) На виконання зазначеної мети Агентство вживає таких заходів, які стимулюватимуть співробітництво та взаємодоповнювальні стосунки з провінцією Квебек та її громадами.

Повноваження

11. (1) Для досягнення зазначеної мети Агентство може здійснювати такі функції:

(а) у взаємодії з іншими відповідними міністрами, управліннями та агентствами уряду Канади розробляти та впроваджувати політики, плани та комплексні федеральні підходи;

(а.1) розробляти та впроваджувати механізми полегшення співробітництва та узгоджених дій із провінцією Квебек та її громадами;

(б) планувати, виконувати, скеровувати та контролювати програми та проекти або пропонувати послуги, призначені для прямого або опосередкованого сприяння таким цілям:

(i) заснуванню, розвитку, підтримці та просуванню підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, на території провінції Квебек;

(ii) розвитку підприємницьких талантів у провінції Квебек;

(iii) економічному добробуту провінції Квебек;

(iv) розвитку громад провінції Квебек;

(в) планувати, виконувати, скеровувати та контролювати програми та проекти або пропонувати послуги, призначені для покращення економічного клімату в провінції Квебек, у т.ч. програми, проекти та послуги в таких сферах:

(i) підтримка торгово-промислових товариств, конференцій, досліджень, консультацій, спеціалізованих виставок, демонстраційних проектів та вивчення кон'юнктури ринку;

(ii) розвиток баз даних та мереж передачі даних щодо економічних можливостей;

(iii) покращення ділових зв'язків та співпраці;

(iv) стимулювання набуття знань у сфері бізнесу та інвестицій;

(г) отримувати, збирати – проводячи обстеження, або іншим чином – упорядковувати, аналізувати, узгоджувати та поширювати інформацію стосовно розвитку та диверсифікації економіки регіонів провінції Квебек;

(д) надавати допомогу інвесторам у заснуванні підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, на території провінції Квебек, які відповідають федеральним вимогам щодо інвестицій та умовам, затвердженим Міністерством фінансів Канади;

(е) надавати будь-якій особі позики, пов'язані із заснуванням та розвитком підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, на території провінції Квебек;

(є) поручатися за повернення або забезпечувати страхування позики або кредиту у зв'язку з будь-яким фінансовим зобов'язанням, узятим на себе будь-якою особою у зв'язку із заснуванням та розвитком підприємств, зазначених у пункті (е);

(ж) надавати гранти та здійснювати внески на підтримку програм та проєктів, які виконуються Агентством або Міністром;

(з) укладати контракти, меморандуми про взаєморозуміння або інші домовленості від імені Її Величності Королеви Канади або від імені Агентства, в тому числі угоди про співпрацю та угоди стосовно окремих галузей економіки провінції Квебек.

Розпорядження

(2) Міністр може, за погодженням із Міністром фінансів, видавати такі розпорядження:

(а) розпорядження щодо позик, гарантій, які можуть надаватися, та страхування позик і кредитів, яке може забезпечуватися на підставі цього Закону;

(б) розпорядження, які визначають обставини, за яких Міністр може придбавати, виконувати, переуступати або продавати фондовий опціон, отриманий як умова для здійснення внеску або надання позики, гарантії, страхування позики або кредиту на підставі цього Закону, та порядок здійснення ним цих дій.

Страхування на випадок порушення зобов'язання

(3) Для кращого забезпечення, страхування позики або кредиту, що надається на підставі цього Закону, кваліфікується як гарантія для цілей Закону про ведення фінансових справ.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

ПОСТАНОВА (ЄС) № 1080/2006 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ

від 5 липня 2006 р.

«Про Європейський фонд регіонального розвитку та скасування Постанови (ЄС) № 1783/1999»

(1) Згідно з положеннями Статті 160 Угоди, Європейський фонд регіонального розвитку призначається для допомоги в подоланні основних регіо-

нальних диспропорцій у Європейській Спільноті. Таким чином, Європейський фонд регіонального розвитку сприяє зменшенню розривів між рівнями розвитку різних регіонів та ступеня відставання регіонів, що перебувають у найменш сприятливих умовах, у т.ч. сільських та міських територій, промислових регіонів, що переживають занепад, таких територій з географічними або природними обмеженнями, як острови, гірські території, малонаселені території та прикордонні регіони.

(5) В рамках інтегрованої реалізації міського розвитку визнається за необхідне підтримувати окремі дії щодо відновлення житлових будов на територіях, які зазнають або постають перед загрозою фізичного занепаду та виключення з активного соціального життя у країнах, що набули членства в Європейському Союзі 1 травня 2004 р. або після цієї дати.

(7) Запорукою ефективного та результативного впровадження дій за підтримки Європейського фонду регіонального розвитку є належне врядування та співпраця всіх відповідних територіальних та соціально-економічних партнерів, особливо регіональних та місцевих органів влади, а також усіх інших органів, що мають відношення до цієї справи на різних етапах реалізації операційних програм, що виконуються на умовах спільного фінансування з використанням коштів Європейського фонду регіонального розвитку.

(9) Використовуючи досвід та переваги Громадської ініціативи «URBAN», про яку йдеться у Статті 20(1)(б) Постанови Ради (ЄС) № 1260/1999 від 21 червня 1999 р., де викладено загальні положення щодо Структурних фондів (1), сталий міський розвиток має підкріплюватися повним інтегруванням заходів у цій сфері в операційні програми, що виконуються на умовах спільного фінансування з використанням коштів Європейського фонду регіонального розвитку, причому особлива увага має приділятися місцевому розвитку та ініціативам зі створення робочих місць і їхньому інноваційному потенціалу.

(12) Особливу увагу необхідно приділяти найвіддаленішим регіонам, поширюючи, як виняток, обсяги фінансування з Європейського фонду регіонального розвитку на надання допомоги в робочому порядку, пов'язаної з покриттям додаткових витрат, зумовлених їхньою специфічною соціально-економічною ситуацією, яка ускладнюється їхньою віддаленістю, ізольованістю, невеликими розмірами, несприятливими топографічними та кліматичними умовами та залежністю їхньої економіки від декількох видів продукції, через незмінність та взаємопов'язаність яких суворо обмежується їхній розвиток. Ці конкретні заходи потребують застосування такої правопідстави, як Стаття 299(2) Угоди.

(13) За допомогою Європейського фонду регіонального розвитку мають вирішуватися проблеми доступності та віддаленості від великих ринків територій із надзвичайно низькою щільністю населення, зазначених у Протоколі № 6 про спеціальні положення щодо Завдання 6 у рамках Структурних фондів у Фінляндії та Швеції до Акта приєднання від 1994 р. З метою підтримки сталого розвитку Європейський фонд регіонального розвитку також має займатися подоланням конкретних перешкод, із якими стикаються окремі острови, гірські місцевості, прикордонні регіони та малонаселені території, які, через своє географічне розташування, розвиваються недостатньо швидко.

РОЗДІЛ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 2

Ціль

Відповідно до Статті 160 Угоди та Постанови (ЄС) № 1083/2006, з коштів Європейського фонду регіонального розвитку має фінансуватися надання допомоги, спрямованої на посилення економічної та соціальної єдності через подолання основних регіональних диспропорцій завдяки підтримці розвитку та структурної перебудови регіональних економік, у т.ч. конверсії промислових регіонів, які переживають занепад, та відсталих регіонів, а також підтримки транскордонного, транснаціонального та міжрегіонального співробітництва.

Таким чином Європейський фонд регіонального розвитку сприятиме реалізації пріоритетів Європейської Спільноти, особливо потреби посилення конкурентоспроможності та інноваційності, створення та захисту сталих робочих місць та забезпечення сталого розвитку.

Стаття 3

Обсяг допомоги

2. З коштів Європейського фонду регіонального розвитку фінансується:

(а) продуктивне інвестування, яке сприяє створенню і захисту сталих робочих місць, головним чином за рахунок прямої допомоги при інвестуванні в малий на середній бізнес;

(б) інвестування в інфраструктуру;

(в) розкриття внутрішнього потенціалу території через заходи, які сприяють регіональному та місцевому розвитку. До таких заходів належить надання підтримки та послуг підприємствам, особливо малого та середнього бізнесу (МСБ), створення та розвиток таких фінансових інструментів, як венчурні, позикові та гарантійні фонди, фонди місцевого розвитку, субсидії у вигляді відсоткових виплат, налагодження зв'язків, співробітництво та обмін досвідом

між регіонами, містами та відповідними суб'єктами соціальної, економічної та екологічної діяльності.

Стаття 4

Конвергенція

При використанні Європейського фонду регіонального розвитку для виконання Завдання конвергенції допомога, яка надається з його коштів, зосереджується на підтриманні сталого інтегрованого регіонального та місцевого економічного розвитку та забезпеченні зайнятості шляхом мобілізації та посилення внутрішніх можливостей території через операційні програми, спрямовані на модернізацію і диверсифікацію економічних структур та на створення і захист сталих робочих місць. Цього можна досягти, передусім реалізувавши такі пріоритети, причому конкретна структура їх поєднання в тій чи іншій стратегії залежить від конкретних особливостей кожної з країн-членів ЄС:

1. Науково-технологічний розвиток, інновації та підприємництво, в т.ч. посилення потужностей науково-технологічного розвитку та їх інтеграція в Європейський дослідницький простір, зокрема в його інфраструктури; допомога в науково-технологічному розвитку, особливо підприємствам МСБ, та у трансфертах технологій; покращення зв'язків між підприємствами МСБ, вищими навчальними, науково-дослідними закладами та науково-технічними центрами; розвиток підприємницьких мереж; проекти і кластери співпраці державного і приватного секторів; підтримка надання підприємницьких та технічних послуг групам підприємств МСБ; стимулювання підприємницького та інноваційного фінансування в малому та середньому бізнесі через інструменти фінансового інжинірингу.

2. Інформаційне суспільство, в т.ч. розвиток інфраструктури електронних засобів зв'язку, місцевого інформаційного наповнення, послуг та прикладних програм, покращення безпечного доступу до он-лайнних громадських послуг та їх розвиток; надання допомоги та послуг підприємствам МСБ в освоєнні та ефективному застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) або у використанні нових ідей.

3. Ініціативи щодо місцевого розвитку та допомога структурам, які надають послуги щодо створення робочих місць для мешканців свого району, якщо така діяльність не підпадає під положення Постанови (ЄС) № 1081/2006.

4. Охорона довкілля, в т.ч. інвестиції, пов'язані з водопостачанням, водовідведенням та управлінням відходами; очищення стічних вод та забезпечення якості повітря; заходи проти опустелювання; комплексні заходи проти

забруднення; допомога в заходах, спрямованих на зменшення впливу кліматичних змін; відновлення навколишнього фізичного середовища, в т.ч. забруднених об'єктів і земель, реконструкція старих промислових районів; сприяння охороні та відновленню біорозмаїття та навколишнього природного середовища, в т.ч. інвестиції в об'єкти «NATURA 2000»; допомога підприємствам МСБ у поширенні життєздатних моделей виробництва через запровадження рентабельних систем управління охороною довкілля та освоєння і використання технологій запобігання забрудненню.

5. Запобігання ризикам, у т.ч. розроблення та виконання планів щодо запобігання природним та технологічним ризикам та вирішення цих проблем.

6. Туризм, у т.ч. просування інформації про переваги природного середовища регіону як потенціалу для сталого туристичного розвитку; охорона та відновлення пам'яток природи як складова підтримки соціально-економічного розвитку; допомога в покращенні пропозиції туристичних послуг шляхом надання нових послуг із вищою доданою вартістю та заохочення до застосування нових, більш життєздатних форм туризму.

7. Інвестиції в культуру, в т.ч. в охорону, рекламу та збереження пам'яток культури; розвиток культурної інфраструктури як складової підтримки соціально-економічного розвитку, сталого туризму та посилення привабливості регіону; допомога в покращенні пропозиції культурних послуг шляхом надання нових послуг із вищою доданою вартістю.

8. Транспортні інвестиції, в т.ч. покращення транс'європейських мереж та зв'язку із Транс'європейською транспортною мережею TEN-T; інтегровані стратегії чистого транспорту, які сприяють покращенню доступності та якості пасажирських та вантажних перевезень, досягненню більш збалансованого розподілу за видами транспорту, просуванню інтермодальних систем перевезень та зменшенню впливу на навколишнє середовище.

31.7.2006 EN Офіційний бюлетень Європейського Союзу серії L 210/3.

9. Інвестиції в енергетику, в т.ч. у вдосконалення транс'європейських мереж, що сприяють підвищенню надійності енергопостачання, врахуванню екологічних міркувань, покращенню енергозбереження та розвитку відновлювальних джерел енергії.

10. Інвестиції в освіту, в т.ч. у професійно-технічне навчання, які сприяють підвищенню привабливості регіону та якості життя.

11. Інвестиції в охорону здоров'я та соціальну інфраструктуру, які сприяють регіональному та місцевому розвитку та покращенню якості життя.

Стаття 5

Підвищення конкурентоспроможності регіонів та рівнів зайнятості

У рамках Завдання підвищення конкурентоспроможності регіонів та рівнів зайнятості Європейський фонд регіонального розвитку зосереджує надання допомоги в контексті стратегій сталого розвитку, стимулюючи створення нових робочих місць з вирішенням передусім таких трьох пріоритетів:

1. Інновації та економіка знань, у т.ч. через створення та посилення ефективних регіональних інноваційних економік, системних зв'язків між приватним та державним сектором, університетами та технологічними центрами, з урахуванням місцевих потреб, зокрема:

(а) посилення регіональних потужностей науково-технічного розвитку та інновацій, безпосередньо пов'язаних із завданнями економічного розвитку регіону, шляхом підтримки галузевих або профільних технологічних центрів, стимулювання галузевого науково-технічного розвитку, підприємств МСБ та трансфертів технологій, прогнозування розвитку техніки та запровадження найбільш передових світових стратегій, спрямованих на стимулювання інновацій, та підтримки співпраці між компаніями і їхніх спільних стратегій науково-технічного розвитку та інновацій;

(б) стимулювання інновацій та підприємництва в усіх секторах регіональної та місцевої економіки шляхом підтримки представлення на ринку нових або вдосконалених видів продукції, процесів та послуг підприємствами МСБ, підтримки бізнес-мереж та кластерів, покращення доступу підприємств МСБ до фінансування, стимулювання мереж співпраці між підприємствами та відповідними вищими навчальними і науково-дослідними закладами, полегшення доступу підприємств МСБ до послуг із підтримки бізнесу та сприяння інтегруванню більш чистих та інноваційних технологій у діяльність підприємств МСБ;

(в) стимулювання підприємництва, зокрема через полегшення економічного застосування нових ідей та сприяння створенню нових компаній на базі відповідних вищих навчальних і науково-дослідних закладів та існуючих компаній;

(г) створення інструментів фінансового інжинірингу та бізнес-інкубаторів, які сприяють нарощуванню потужностей науково-технічного розвитку підприємств МСБ та є стимулом до розвитку підприємництва і формування нових компаній, особливо наукомістких підприємств МСБ.

2. Охорона довкілля та запобігання ризикам, зокрема:

(а) стимулювання інвестицій у відновлення навколишнього фізичного середовища, в т.ч. забруднених, опустелених та занедбаних промислових районів та земель;

(б) стимулювання розвитку інфраструктури, пов'язаної з відновленням та охороною біорозмаїття, та інвестицій в об'єкти «NATURA 2000» там, де це сприяє сталому економічному розвитку та/або диверсифікації сільської місцевості;

(в) стимулювання енергозбереження та виробництва енергії з відновлювальних джерел і розвитку ефективних систем регулювання споживання енергії;

(г) стимулювання розвитку чистого та сталого громадського транспорту, особливо в міській місцевості;

(д) розроблення планів та заходів щодо запобігання проблемам природних (опустелювання, посухи, пожежі, повені) та технологічних ризиків;

(е) охорона та відновлення пам'яток природи та культури як складова підтримки соціально-економічного розвитку і просування природних та культурних переваг регіону як потенціалу для сталого туристичного розвитку.

3. Доступ до транспортних та телекомунікаційних послуг, які становлять загальний економічний інтерес, зокрема:

(а) зміцнення транспортних мереж місцевого значення через покращення їх зв'язку з Транс'європейськими транспортними мережами, регіональними вузловими станціями залізничного сполучення, аеропортами та портами або інтермодальними платформами, забезпечення радіальних зв'язків із головними шляхами залізничного сполучення та стимулювання використання регіональних і місцевих внутрішніх водних шляхів та морських перевезень на короткі відстані;

(б) заохочування підприємств МСБ до отримання доступу до ІКТ, прийняття їх на озброєння та ефективного використання через підтримку доступу до мереж, відкриття пунктів публічного доступу в Інтернет, забезпечення устаткування та розвиток послуг і прикладних програм, зокрема розроблення бізнес-планів для мікропідприємств та підприємств ремісничого виробництва.

Окрім того, в рамках операційних програм, що виконуються за підтримки Європейського фонду регіонального розвитку в регіонах, які відповідають критеріям спеціального та перехідного фінансування, викладеним у Статті 8(2) Постанови (ЄС) № N 1083/2006, країни-члени та Європейська Комісія можуть приймати рішення щодо підтримки пріоритетів, зазначених у Статті 4 цієї постанови.

L 210/4 EN Офіційний бюлетень Європейського Союзу 31.7.2006

Стаття 6

Європейське територіальне співробітництво

В рамках Завдання Європейського територіального співробітництва, надання допомоги з коштів Європейського фонду регіонального розвитку зосереджується на реалізації таких пріоритетів:

1. Розвиток транскордонних економічних, соціальних та екологічних заходів через спільні стратегії сталого просторового розвитку, передусім із використанням таких методів:

(а) заохочування до підприємництва, зокрема до розвитку малого та середнього бізнесу, туризму, культури та транскордонної торгівлі;

(б) стимулювання та вдосконалення спільного захисту природних та культурних ресурсів та спільного управління ними, а також запобігання природним та технологічним ризикам;

(в) підтримання зв'язків між міськими та сільськими територіями;

(г) зменшення ізоляції через покращення доступу до транспорту, інформаційно-комунікаційних мереж та послуг і до транскордонних комплексів водно-енергопостачання та ліквідації відходів;

(д) розвиток співробітництва, потужностей, спільного використання інфраструктур, зокрема в таких галузях, як охорона здоров'я, культура, туризм та освіта.

Окрім того, Європейський фонд регіонального розвитку може сприяти стимулюванню юридичного та адміністративного співробітництва, інтеграції транскордонних ринків праці, місцевих ініціатив щодо створення робочих місць, забезпечення рівних прав та можливостей для чоловіків і жінок, підготовки та залучення громадян до активного соціального життя, розподілу науково-технічних кадрів та засобів.

РОЗДІЛ II СПЕЦІАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПІДХОДУ ДО ОКРЕМИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Стаття 8

Сталий міський розвиток

На додаток до заходів, перелічених у Статтях 4 та 5 цієї Постанови, якщо той чи інший захід підпадає під категорію сталого міського розвитку, зазначену у Статті 37(4)(а) Постанови (ЄС) № 1083/2006, з коштів Європейського фонду регіонального розвитку може, якщо це доцільно, надаватися підтримка в розробленні, за участю їх виконавців, комплексних життєздатних стратегій, в яких розглядається висока концентрація економічних, екологічних та соці-

альних проблем, що впливають на міські території. Ці стратегії мають бути спрямовані на стимулювання сталого міського розвитку через такі заходи, як підвищення темпів економічного зростання, відновлення навколишнього фізичного середовища, нова забудова старих промислових районів, збереження та відновлення пам'яток природи та культури, стимулювання підприємництва, створення робочих місць для мешканців регіону та розвиток громад, надання послуг населенню з урахуванням змін у демографічній структурі.

Стаття 10

Території з географічними та природними обмеженнями

При виконанні на умовах спільного фінансування з використанням коштів Європейського фонду регіонального розвитку регіональних програм, що охоплюють території з географічними та природними обмеженнями, зазначеними в пункті (f) Статті 52 Постанови (ЄС) № 1083/2006, особлива увага має приділятися конкретним труднощам, з якими стикаються такі території. Не обмежуючи цим дію Статей 4 і 5, з Європейського фонду регіонального розвитку можуть зокрема надаватися кошти на інвестиції, спрямовані на покращення доступності, стимулювання та розвиток господарської діяльності, яка стосується пам'яток культури та природи, стимулювання сталого використання природних ресурсів та заохочення до розвитку сталого туризму.

L 210/6 EN Офіційний бюлетень Європейського Союзу 31.7.2006

ПРОЕКТИ НОРМАТИВНИХ АКТІВ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ, ПІДГОТОВЛЕНИХ УПРОДОВЖ 2009 РОКУ

КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

1. Загальні положення

Концепція державної регіональної політики (далі – Концепція) розроблена для того, щоб дати відповідь на виклики, які постали перед Україною, виходячи з національного досвіду та врахування практики інших держав та керівних документів Ради Європи, Конгресу місцевих та регіональних влад Європи, інших європейських організацій.

Концепція визначає засади здійснення ефективної сучасної державної регіональної політики і є основою для ухвалення нормативно-правових актів України, необхідних для її реалізації.

За роки незалежності в Україні в основному сформовано організаційно-правові та інші основи реалізації державної політики у цій сфері. У 2001 році указом Президента України затверджено Концепцію державної регіональної політики, прийнято інші акти Глави держави, прийнято низку законів та постанов Кабінету Міністрів України.

Проте через численні об'єктивні та суб'єктивні фактори наявні можливості забезпечення збалансованого розвитку України та її регіонів, поліпшення якості життя людей реалізуються недостатньо.

За сучасних умов перед Україною постали нові виклики та загрози, які істотно впливають на розвиток держави, реалізацію національних інтересів та стан національної безпеки.

Своєчасне та адекватне реагування на виклики та подолання загроз є необхідною умовою створення нових можливостей для розвитку України та забезпечення підвищення якості життя людей.

Найістотнішими викликами, на які держава має реагувати шляхом вироблення та реалізації нової державної регіональної політики, є:

- глобальні світові цивілізаційні процеси, ускладнення умов розвитку Української держави та погіршення використання нею переваг її геополітичного становища;
- зростаюче відставання України від країн-лідерів за показниками якості життя людей, рівнем інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та розвиненості інноваційного середовища;

- збільшення асиметрії розвитку регіонів, деградація села, криза міської поселенської мережі, скорочення кількості та погіршення якості трудового потенціалу та посилення міграції працездатного населення, особливо молоді, з багатьох регіонів України;
- намагання окремих політичних сил використати проблеми регіонального розвитку, економічні, соціальні, культурні, ментальні та інші відмінності між регіонами, їх сучасну політичну структуру для загострення політичного протистояння, що стримує досягнення національної єдності, створює загрози національній безпеці держави;
- несформованість загальнонаціональних цінностей, нестійкість та неоднорідність загальнодержавного політичного, економічного, мовного, культурного, інформаційного простору;
- неспроможність більшості територіальних громад самостійно вирішувати питання, віднесені до їх повноважень;
- неадекватність існуючої територіальної організації влади, адміністративно-територіального устрою держави новим завданням її розвитку;
- формування сусідніми державами на територіях, прилеглих до державного кордону України, потужних центрів зростання, що призводить до відтоку трудових, інтелектуальних та інших ресурсів з прикордонних регіонів України, а також створення додаткового соціального напруження в цих регіонах;
- недосконалість системи правового, інституційного, кадрового забезпечення формування та реалізації державної регіональної політики.

Реалізація Концепції державної регіональної політики мінімізує загрози національній безпеці України та сприяє забезпеченню її національних інтересів.

Регіонами, у розумінні цієї Концепції, є визначені законодавством територіальні утворення із системою органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь). Для цілей планування та регіонального розвитку можуть визначатися макрорегіони у складі декількох регіонів чи їх частин, які характеризуються специфічністю, цілісністю та спільністю розвитку і визначені законодавством для досягнення особливих цілей розвитку територій.

Державна регіональна політика – це сукупність стратегічних заходів, засобів, механізмів, інструментів та взаємоузгоджених дій органів державної влади та місцевого самоврядування для забезпечення розвитку держави в цілому та сталого збалансованого розвитку її регіонів, відповідно до поставлених цілей: створення повноцінного життєвого середовища для людей на усій

території України; забезпечення просторової єдності держави, сталого збалансованого розвитку її регіонів.

Регіональний розвиток – позитивна динаміка процесу соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних, етнонаціональних змін у відповідних регіонах як складова здійснення загальнодержавної стратегії розвитку країни відповідно до сформульованих цілей.

Публічні послуги – управлінські, соціальні, культурні та інші послуги, що надаються юридичним та фізичним особам органами публічної влади.

Органи публічної влади – центральні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

2. Мета та принципи державної регіональної політики

Метою державної регіональної політики є забезпечення високого рівня якості життя людини незалежно від місця її проживання через забезпечення територіально цілісного та збалансованого розвитку України, інтеграції регіонів в єдиному політичному, правовому, інформаційному та культурному просторі, максимально повного використання їх потенціалу з урахуванням природних, економічних, історичних, культурних, соціальних та інших особливостей, підвищення конкурентоспроможності регіонів та територіальних громад.

Державна регіональна політика здійснюється на основі таких принципів:

- конституційності та законності – основи державної регіональної політики, механізми її реалізації відповідно до Конституції України визначаються законами. Акти Президента України та Кабінету Міністрів України з цих питань приймаються на основі законів та їх виконання;
- верховенства прав людини – пріоритетність прав і свобод людини і громадянина у процесі формуванні та реалізації державної регіональної політики;
- єдності – неодмінності забезпечення територіальної, політичної, економічної, інформаційної, соціогуманітарної цілісності території України шляхом більш збалансованого соціального та економічного розвитку регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності, узгодженості секторальної політики, зокрема грошово-кредитної, податкової, митної, бюджетної;
- комплексності – врахування просторової узгодженості реалізації всіх складових державної регіональної політики: політичної, соціальної, економічної, екологічної, гуманітарної, етнонаціональної;
- координованості – узгодження реформ, відповідних пріоритетів та дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого

самоврядування, що спрямовані на реалізацію державної регіональної політики і впливають на соціально-економічний розвиток України та її регіонів, загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів, цілей, секторальних політик, транскордонного та міжрегіонального співробітництва;

- децентралізації – перерозподілу владних повноважень на користь органів місцевого самоврядування з переданням їм відповідних ресурсів;
- субсидіарності – надання публічних послуг максимально близько до її безпосереднього споживача з урахуванням можливості якісного їх надання шляхом концентрації для цього матеріальних, фінансових та інших ресурсів на відповідному рівні територіального управління;
- доступності – забезпечення належного та своєчасного надання публічних послуг, простоти та вільного доступу осіб до їх отримання;
- пріоритетності та поетапності – концентрації ресурсів відповідно до встановлених пріоритетів, визначених цілей та етапів реалізації державної регіональної політики;
- програмності – реалізації державної регіональної політики на основі взаємопов'язаних довгострокових стратегій, планів та програм;
- партнерства – забезпечення тісного співробітництва, кооперації та солідарності між центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, інститутами громадянського суспільства у процесі формування та реалізації державної регіональної політики;
- відкритості – прозорості, прогнозованості, передбачуваності діяльності центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у формуванні та реалізації державної регіональної політики;
- відповідальності – центральні, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування всіх рівнів у межах наданих їм повноважень несуть усю повноту відповідальності за формування і реалізацію державної регіональної політики;
- всебічної державної підтримки розвитку місцевого самоврядування в Україні – формування правової, фінансово-матеріальної та організаційної його самостійності.

Об'єктами державної регіональної політики є територія держави, визначені законодавством її регіони, макрорегіони у складі декількох регіонів чи їх частин, а також інші територіальні утворення, які характеризуються специ-

фічністю, цілісністю та спільністю розвитку і визначені законодавством для досягнення особливих цілей розвитку територій.

Суб'єктами державної регіональної політики є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування.

У забезпеченні реалізації державної регіональної політики можуть брати участь асоціації та інші об'єднання органів місцевого самоврядування, організації громадянського суспільства, юридичні та фізичні особи.

3. Міжнародні аспекти державної регіональної політики

Розроблення і затвердження законодавчим шляхом цілісної концепції регіональної політики, підготовленої відповідно до рекомендацій Ради Європи та Європейської Комісії, є загальною тенденцією для більшості європейських держав. Ефективна реалізація таких концепцій сприяла інтеграції держав Центральної Європи до Європейського Союзу.

Державна регіональна політика України впливає з Конституції України і спирається на нормативно-правові документи Європейських інституцій, зокрема:

- Європейську хартію місцевого самоврядування;
- Європейську конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, а також додаткові протоколи до неї;
- Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту;
- «Нову політику добросусідства»;
- спільне рішення Європейського Парламенту та Європейської Ради № 1082/2006 від 5 липня 2006 року «Про Європейські групування з метою територіальної кооперації» та інші документи Ради Європи та Європейської Комісії.

Впровадження нових підходів до реалізації державної регіональної політики має забезпечити виконання Україною своїх зобов'язань перед Радою Європи у галузі розвитку регіональної та місцевої демократії, виконання Резолюції 123 (2001) та Рекомендації 102 (2001) Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи щодо України.

Нова державна регіональна політика України передбачає розвиток прикордонного, транскордонного та міжрегіонального співробітництва, активну участь України у виконанні міжнародних проектів та програм, як важливих інноваційних форм міжнародного співробітництва, що сприятиме більш ефективному вирішенню питань соціально-економічного розвитку регіонів, дозво-

лить значно розширити представництво регіонів України в Європейському економічному та політичному просторах.

4. Напрями та пріоритети сучасної державної регіональної політики

Державна регіональна політика в Україні здійснюється у напрямках:

- формування ефективної системи публічної влади в регіонах, спроможної забезпечити сталий розвиток територій;
- сприяння поліпшенню матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів;
- стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження та інтеграції регіональних інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір;
- створення ефективних механізмів представництва на загальнонаціональному рівні інтересів регіонів, а на регіональному – територіальних громад, забезпечення врахування самобутності регіонів та їх конкурентних переваг при формуванні та реалізації державної регіональної політики.

Пріоритетами державної регіональної політики є:

- оптимізація територіальної основи публічної влади з упорядкуванням меж адміністративно-територіальних одиниць, чітким розподілом сфери повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей, зменшення територіальної диференціації за індексом людського розвитку, формування поліцентричної системи розвитку території держави;
- запровадження критеріїв визначення «проблемних» територій у регіонах та впровадження заходів державного реагування на ситуації, що склалися у них;
- запровадження дієвих механізмів державної підтримки міжрегіональної інтеграції, виконання міжрегіональних проектів та програм ефективного використання місцевих ресурсів.

Гармонізація загальнодержавних та регіональних інтересів при формуванні та реалізації державної регіональної політики має здійснюватися через:

- чіткий розподіл компетенції центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- прозорий і сталий розподіл податкових ресурсів між державним та місцевими бюджетами;

- врахування органами місцевого самоврядування загальнонаціональних інтересів при вирішенні питань місцевого значення;
- запровадження державного контролю за конституційністю та законністю рішень органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

5. Територіальна організація публічної влади

Територіальна організація влади в Україні має забезпечувати проведення ефективної державної регіональної політики відповідно до поставленої мети і завдань та вимагає:

- законодавчого врегулювання порядку вирішення питань у сфері адміністративно-територіального устрою, внесення відповідних змін до чинного законодавства;
- здійснення перерозподілу повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на основі принципу субсидіарності;
- забезпечення повноти та виключності повноважень органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування з питань місцевого значення для кожного рівня адміністративно-територіального устрою;
- забезпечення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування необхідними для виконання повноважень ресурсами;
- запровадження ефективних механізмів співробітництва між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у виконанні покладених на них повноважень;
- посилення відповідальності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, посадових осіб за дотримання Конституції та законів України, реалізацію наданих ним повноважень.

Вирішення завдань удосконалення територіальної організації влади в Україні забезпечується шляхом оптимізації адміністративно-територіального устрою.

Територія України поділяється на окремі частини – адміністративно-територіальні одиниці трьох рівнів: базового, субрегіонального, регіонального.

Органи виконавчої влади функціонують на регіональному та субрегіональному рівнях.

На трьох рівнях адміністративно-територіального устрою діють органи місцевого самоврядування.

Передача повноважень від держави до органів місцевого самоврядування здійснюється на основі принципу субсидіарності у разі, якщо:

- повноваження стосуються питань місцевого значення;
- повноваження неможливо чи недоцільно виконувати центральними та місцевими органами виконавчої влади, а органи місцевого самоврядування спроможні забезпечити їх виконання в повному обсязі;
- повноваження, що передаються, стандартизовані, вироблені чіткі вимоги до якості відповідних публічних послуг, встановлені критерії оцінки, індикатори успішності виконання повноважень;
- повноваження передаються на максимально низький рівень, на якому можливо і доцільно здійснювати ці повноваження з огляду на кадровий, фінансовий, інфраструктурний потенціал та ресурси, необхідні для реалізації повноважень на такому рівні;
- забезпечений належний рівень фінансування повноважень у вигляді закріплення частини податків та інших форм підтримки державою органів місцевого самоврядування, що ґрунтується на чітких, об'єктивних критеріях;
- забезпечений ефективний механізм державного контролю за відповідністю актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування Конституції чи законам України.

Територіальна організація органів виконавчої влади повинна забезпечувати:

- універсальність та адекватність реалізації державної політики, певний рівень автономії в засобах її реалізації;
- координацію діяльності територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- дієвий зворотній зв'язок при здійсненні контролю та координації діяльності територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

6. Інструменти реалізації державної регіональної політики

Ефективна реалізація державної регіональної політики визначається системою заходів правового, економічного, фінансового, організаційного, інформаційного, освітнього та іншого характеру.

Система заходів з реалізації державної регіональної політики базується на оцінці та якісному прогнозуванні та програмуванні розвитку регіонів, основною ціллю яких є визначення пріоритетів регіонального розвитку, забезпечення максимального використання конкурентних переваг та мінімізації негативних факторів, а також узгодження загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів.

Для цього застосовується:

1) у сфері фінансово-економічного забезпечення –

- бюджетне планування – коротко-, середньо- та довгострокове;
- бюджетне вирівнювання, що надає можливість гарантування державою соціальних стандартів;
- спрямування цільових трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам на вирішення пріоритетних завдань сталого розвитку регіонів;
- забезпечення стабільних джерел надходжень до бюджету розвитку всіх місцевих бюджетів на довгостроковій основі;
- прямі державні інвестиції на реалізацію проектів, спрямованих на розбудову та модернізацію інфраструктури;
- окремі бюджетні програми стимулювання розвитку регіонів;
- державна підтримка на конкурсних засадах програм та проектів регіонального та місцевого розвитку на умовах спільного фінансування;

2) у сфері підвищення конкурентоспроможності територій та сприяння інноваційному розвитку –

- удосконалення регіонального стратегічного планування та робіт з планування територій, узгодження регіональних стратегій розвитку з цими роботами та цілями державної регіональної політики, здійснення бюджетного планування відповідно до стратегічних пріоритетів;
- підтримання проектів підвищення конкурентоспроможності регіонів;
- створення сприятливих умов для проривного зростання найбільш інвестиційно привабливих територій при недопущенні подальшого зростання міжрегіональних диспропорцій;
- сприяння формуванню в регіонах кластерів – об'єднань споріднених підприємств, виробництв, організацій – з метою системного підвищення їхньої сукупної ефективності;
- сприяння залученню зовнішніх та внутрішніх інвестицій;
- сприяння створенню та забезпечення державної підтримки технопарків, технополісів, центрів трансферу технологій, розвитку інноваційної інфраструктури;
- виділення відповідно до законодавства та інфраструктурне облаштування земельних ділянок за рахунок спільного фінансування місцевого та державного бюджетів для розміщення на конкурсній основі інвестиційних проектів;
- стимулювання інноваційної спрямованості розвитку підприємництва, венчурного бізнесу, запровадження ефективного механізму правової,

фінансової, організаційної, кадрової та освітньої підтримки перспективних інноваційних проєктів;

- підтримка інфраструктури розвитку малого і середнього підприємництва, особливо в сільській місцевості;
  - кредитно-гарантійні механізми підтримання суб'єктів підприємництва;
  - сприяння широкому впровадженню енергоощадних технологій та використання місцевих відновлювальних джерел енергії, насамперед біопалива, рослинної сировини, теплових насосів, інших сучасних технологій шляхом державної підтримки відповідних програм;
  - розроблення та реалізація державних та регіональних програм відновлення родючості та охорони земель, насамперед через використання сучасних протиерозійних заходів, збільшення виробництва та внесення у ґрунт органічних добрив;
  - соціальна, економічна та екологічна реабілітація проблемних територій, поступова реструктуризація економіки з пріоритетним розвитком малоресурсомістких, високотехнологічних, екофільних видів діяльності у цих територіях;
  - збереження та ефективне використання природної і культурної самобутності території;
- 3) у сфері інституційного забезпечення –
- запровадження електронного урядування;
  - публічно-приватне партнерство;
  - формування та підтримання мережі інституцій регіонального розвитку, законодавче визначення статусу та напрямів діяльності агенцій регіонального розвитку на засадах публічно-приватного партнерства;
  - реалізація державної регіональної політики на основі партнерських взаємовідносин між центром та регіонами з метою концентрації зусиль та ресурсів для вирішення проблем розвитку регіонів через узгодження державних та регіональних стратегічних пріоритетів на довгострокову перспективу на основі угод щодо регіонального розвитку, програм подолання депресивності регіонів та інших інструментів, що сприяють регіональному розвитку;
- 4) у сфері інтеграції регіонів та партнерства –
- державна підтримка міжрегіональних проєктів, спрямованих на вирішення спільних проблем соціально-економічного розвитку регіонів;
  - стимулювання міжнародної співпраці, забезпечення пайового державного фінансування програм та проєктів розвитку транскордонного співробітництва;

- сприяння розвитку співробітництва в межах європейських регіональних структур;
- сприяння розвитку внутрішнього туризму, культурних обмінів між регіонами, обмінів студентами між навчальними закладами, розташованими в різних регіонах;
- запровадження в навчальні плани загальної середньої освіти програми відвідування школярами різних регіонів України;
- запровадження в системі підготовки та перепідготовки кадрів державних службовців їх обов'язкового стажування в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування в різних регіонах України;
- запровадження в практику міжрегіональної ротації кадрів;
- створення системи підготовки та перепідготовки кадрів для органів місцевого самоврядування на основі загальнодержавних програм;
- забезпечення в навчальних програмах, підручниках та в навчальному процесі гармонійного поєднання завдань з формування місцевого та загальнонаціонального патріотизму;
- підтримання міжрегіональних, культурологічних, етнічних фестивалів, виставок, свят, інших масових заходів, спрямованих на зближення та порозуміння регіональних спільнот;
- підтримання організацій громадянського суспільства, діяльність яких спрямована на забезпечення місцевого і регіонального розвитку та сприяє залученню громадян до процесу міжрегіонального співробітництва та міжрегіональних обмінів;
- співпраця з міжнародними та іноземними організаціями, програмами та фондами, що сприяють регіональному розвитку.

7. Моніторинг регіонального розвитку та державне реагування

Моніторинг державної регіональної політики, регіонального розвитку, виконання державних регіональних програм здійснюється шляхом встановлення відповідних індикаторів, визначення уповноважених на його проведення інституцій, системи оприлюднення результатів такого моніторингу.

Система моніторингу державної регіональної політики включає відстежування:

- стану та тенденцій соціально-економічного розвитку України з аналізом їх відповідності цілям державної регіональної політики;
- стану та тенденцій соціально-економічного розвитку кожного регіону;
- досягнення цілей, визначених у нормативно-правових актах та інших документах, що стосуються регіонального розвитку (стратегій, угод, програм, проектів).

З метою забезпечення такого моніторингу кожний нормативно-правовий акт, що ухвалюється у сфері державної регіональної політики, має містити відповідні рівні цілей, досягненням яких можна оцінити: виконання чи невиконання запланованих заходів; безпосередній ефект від реалізації акта; вплив акта – середньо- чи довгостроковий наслідок для певної сфери, на яку спрямований акт.

Оцінка розвитку регіонів формується на основі показників, що дають можливість здійснити кількісний та якісний аналіз соціально-економічного розвитку регіонів, тенденцій та загроз, що виникають.

На основі об'єктивних показників та критеріїв, встановлених для визначення проблемних територій та регіонів, держава вживає відповідних заходів для запобігання загрозам та приймає державні програми, направлені на усунення причин, що стали підставою для реагування.

Моніторинг здійснення державної регіональної політики забезпечується поєднанням статистичного обліку, іншої звітності, проведенням аналітичних досліджень та аналізів, звітів, доповідей державних органів та незалежних організацій.

Основними індикаторами, що застосовуються для оцінки регіонального розвитку, є показники, які характеризують динаміку зростання якості життя, вартості робочої сили, землі, об'єктів нерухомості, міграцію населення, рівень злочинності, індекс людського розвитку порівняно із середніми українськими показниками.

Основними індикаторами досягнення позитивних результатів у забезпеченні єдності України є показники, що характеризують тенденцію зростання міжрегіональної толерантності (громадянської солідарності), що оцінюється за результатами періодичних соціологічних досліджень, зменшення регіональних акцентів виборчих симпатій після парламентських виборів, динаміки міжрегіональної міграції, міжрегіональних культурних обмінів.

Оцінка діяльності керівників органів виконавчої влади в регіонах здійснюється за індикаторами, що впливають із завдань державної регіональної політики та визначаються повноваженнями керівника.

Обов'язковими індикаторами діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, посадових осіб в регіонах є відкритість їх діяльності, доступність для юридичних та фізичних осіб, чому має сприяти впровадження системи електронного урядування, інших сучасних інформаційних технологій.

8. Ресурсне забезпечення реалізації державної регіональної політики

Для реалізації Концепції державної регіональної політики передбачається здійснення її правового, інституційного, інформаційного, наукового, кадрового та іншого забезпечення.

Правове забезпечення передбачає:

- формування належного правового середовища, необхідного для реалізації цієї Концепції з урахуванням національного та міжнародного досвіду, міжнародних зобов'язань України, керівних документів Ради Європи і Європейської Комісії, а також особливої, координуючої ролі державної регіональної політики у забезпеченні сталого розвитку України та її регіонів, визначенні секторальних політик;
- прийняття нових законів, спрямованих на забезпечення реалізації державної регіональної політики, внесення відповідних змін до законодавства, насамперед у бюджетній, земельній, податковій сферах, з питань діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, реформи адміністративно-територіального устрою;
- проведення інвентаризації та аналізу раніше прийнятих державних програм з питань регіонального розвитку, розроблення з урахуванням фінансових, інституційних та інших можливостей пропозицій щодо перегляду, системного узгодження, об'єднання таких програм для забезпечення комплексної й ефективної реалізації Концепції, удосконалення механізмів формування та реалізації таких програм;
- аналіз та узгодження нормативно-методичного забезпечення прогнозування та планування соціально-економічного розвитку, просторового планування територій, земле- та лісоустрою, інших інструментів реалізації державної регіональної політики для їх системного, інтегрованого використання;
- розмежування повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері формування та реалізації державної регіональної політики з визначенням ефективних правових механізмів реалізації повноважень головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної регіональної політики.

Інституційне забезпечення передбачає:

- функціонування діяльності консультативно-дорадчого органу з питань державної регіональної політики при Кабінеті Міністрів України;
- створення координаційних рад з питань регіональної політики в регіонах України;
- введення у структуру центрального органу виконавчої влади з питань регіонального розвитку територіальних органів у складі обласних державних адміністрацій;

- створення при центральному органі виконавчої влади з питань регіонального розвитку наукового центру для розроблення наукових основ державної регіональної політики, здійснення методологічного, аналітичного, правового, інформаційного забезпечення та моніторингу реалізації Концепції;
- створення на засадах публічно-приватного партнерства агенцій регіонального розвитку в регіонах України.

Інформаційне забезпечення передбачас:

- удосконалення з урахуванням міжнародних вимог системи збору, систематизації, аналізу та поширення даних державної статистики та іншої інформації про стан та тенденції розвитку України та її регіонів, перспективи реалізації державної регіональної політики, забезпечення повноти, об'єктивності, постійної актуалізації такої інформації, можливості її використання для обґрунтування управлінських рішень, безперешкодного доступу до неї заінтересованих громадян;
- підготовку центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики кожні три роки Національної доповіді про стан регіонального розвитку, яка має містити узагальнені результати проведеного аналізу, оцінку тенденцій розвитку, ефективності здійснених заходів, пропозиції щодо пріоритетних напрямків роботи, визначення проблемних територій та територій пріоритетного розвитку; аналогічні доповіді мають готуватися в регіонах; на підставі таких доповідей відповідні органи державної влади, органи місцевого самоврядування приймають рішення, спрямовані на розв'язання виявлених проблем щодо розподілу бюджетних коштів, внесення змін до законодавства, інші рішення;
- створення у кожному регіоні інформаційно-комунікаційної інфраструктури системи електронного врядування у сфері регіональної політики, яка має забезпечити для будь-якої фізичної чи юридичної особи можливість, використовуючи електронні інформаційні технології, звертатися із запитами до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для одержання інформації та публічних послуг;
- розвиток механізмів забезпечення взаємодії інформаційних підрозділів центральних, регіональних та місцевих органів виконавчої влади із засобами масової інформації, встановлення відповідних взаємоприйнятних стандартів та етичних норм професійної поведінки учасників таких взаємовідносин.

Кадрове забезпечення передбачає:

- розроблення комплексу заходів з відповідного кадрового забезпечення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- визначення критеріїв відбору кадрів, їх просування по службі, ротациї на посадах у різних регіонах України, оцінки праці;
- формування системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, у тому числі через короткотермінові спеціалізовані курси, що готуються з урахуванням нових викликів;
- створення кадрового резерву керівних працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та забезпечення систематичної роботи з особами, включеними до такого резерву, у тому числі проведення їх стажування та навчання в різних регіонах України.

Фінансове забезпечення передбачає:

- створення системи фондів для фінансування інструментів реалізації державної регіональної політики, передбачених Концепцією;
- удосконалення податкової системи держави для забезпечення прогнозованого та стабільного фінансування адміністративно-територіальних одиниць усіх рівнів адміністративно-територіального устрою.

Концепція державної регіональної політики є основою для підготовки проектів нормативно-правових актів та реалізації політики органами виконавчої влади при реалізації ними наданих законодавством повноважень.

(Схвалено протокольним рішенням Уряду 02.07.2008 року)

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ»¹⁰

Цей Закон визначає основні засади державної регіональної політики для створення повноцінного середовища життєдіяльності людей на усій території України, забезпечення просторової єдності та сталого розвитку держави та її регіонів.

РОЗДІЛ I. Загальні положення

Стаття 1. Визначення основних термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

регіон – визначене законодавством територіальне утворення субнаціонального рівня і системою органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь);

державна регіональна політика – сукупність цілей, заходів, засобів та взаємоузгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для створення повноцінного середовища життєдіяльності людей на усій території України;

регіональний розвиток – процес соціальних, економічних, екологічних, гуманітарних та інших змін у регіонах;

суб'єкти регіонального розвитку – органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх об'єднання, організації громадянського суспільства (громадські, благодійні організації, фонди, асоціації, інші недержавні об'єднання осіб та установи, створення та функціонування яких не спрямовано на отримання прибутку), суб'єкти господарювання, інші юридичні та фізичні особи, які беруть участь у розробленні та реалізації програм (проектів) регіонального розвитку;

проект регіонального розвитку – комплекс взаємопов'язаних заходів для розв'язання окремих проблем регіонального розвитку, оформлений у документ за встановленою законодавством формою, яким визначаються спільні дії учасників проекту, а також ресурси, необхідні для досягнення цілей проекту протягом установлених термінів;

¹⁰ Підготовлено міжвідомчою робочою групою під керівництвом Міністерства регіонального розвитку та будівництва. Проект розглядали на засіданні Уряду 02.12.09.

програма регіонального розвитку – комплекс взаємопов’язаних завдань та заходів довготривалого характеру, які спрямовані на досягнення визначених цілей регіонального розвитку, що готується та затверджується у встановленому законодавством порядку та реалізовується через проекти регіонального розвитку, об’єднані спільною метою;

просторове узгодження – процес та результат гармонізації на конкретній території соціально-економічних, екологічних, інформаційних, гуманітарних і етнонаціональних складових регіонального розвитку та інтересів усіх його суб’єктів.

Стаття 2. Мета державної регіональної політики

1. Метою державної регіональної політики є забезпечення високого рівня якості життя людини незалежно від місця її проживання, зміцнення соціальної згуртованості та економічної єдності держави.

2. Мета державної регіональної політики досягається шляхом:

- 1) створення умов для збалансованого розвитку регіонів;
- 2) інтеграції регіонів у єдиному політичному, правовому, економічному, інформаційному, культурному просторі;
- 3) ефективного використання потенціалу регіонів з урахуванням їх географічних, природних, історичних, економічних, екологічних, демографічних та інших особливостей, етнічних і культурних традицій;
- 4) підвищення конкурентоспроможності регіонів.

Стаття 3. Принципи здійснення державної регіональної політики

1. Державна регіональна політика здійснюється на основі таких принципів:

1) конституційності та законності – відповідності Конституції та законам України, актам Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України;

2) координації – просторового узгодження секторальних політик, цілей, пріоритетів та дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування;

3) єдності – неодмінності забезпечення просторової, політичної, економічної, інформаційної, соціальної, гуманітарної цілісності України;

4) децентралізації – збалансованого розподілу владних повноважень з управлінням розвитком територій між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з передачею відповідних ресурсів;

5) деконцентрації – перерозподілу владних повноважень у межах системи органів виконавчої влади – від центральних до місцевих;

6) субсидіарності – прийняття рішень та надання публічних послуг на найближчому до громадянина рівні, відповідні повноваження можуть передаватися на вищий рівень управління лише із міркувань ефективності та економії;

7) партнерства – узгодження цілей, пріоритетів і дій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з іншими суб'єктами регіонального розвитку, забезпечення тісного співробітництва, кооперації та солідарності між ними у процесі формування та реалізації державної регіональної політики;

8) відкритості – прозорості, прогнозованості, передбачуваності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері формування та реалізації державної регіональної політики;

9) сталого розвитку – розвитку суспільства, що дозволяє задовольняти потреби нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь;

10) історичної спадкоємності – врахування та збереження позитивних надбань попереднього розвитку регіонів.

Стаття 4. Об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики

1. Об'єктами державної регіональної політики є Автономна Республіка Крим, області, міста Київ та Севастополь.

2. Суб'єктами державної регіональної політики є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада та Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, інші органи, що створюються відповідно до цього Закону.

3. У формуванні та реалізації державної регіональної політики можуть брати участь інші суб'єкти регіонального розвитку.

Стаття 5. Законодавство про державну регіональну політику

1. Законодавство України про державну регіональну політику складається із Конституції України, цього Закону, законів України «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про планування і забудову територій», «Про Генеральну схему планування території України», інших законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України.

РОЗДІЛ II. Формування державної регіональної політики

Стаття 6. Система документів державної регіональної політики

1. Державна регіональна політика визначається системою взаємопов'язаних документів, які базуються на Стратегії розвитку України, Генераль-

ній схемі планування території України, схемах планування територій на регіональному та місцевому рівнях.

2. До системи документів державної регіональної політики належать:

- 1) Державна стратегія регіонального розвитку;
- 2) стратегії розвитку регіонів;
- 3) План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;
- 4) плани реалізації стратегій розвитку регіонів.

3. Під час розроблення системи документів державної регіональної політики враховується Схема (прогноз) розвитку та розміщення продуктивних сил України, інші документи державного прогнозування та стратегічного планування, визначені законодавством.

Стаття 7. Державна стратегія регіонального розвитку

1. Державна стратегія регіонального розвитку розробляється строком на сім років, схвалюється Національною координаційною радою регіонального розвитку і затверджується Кабінетом Міністрів України.

2. Розроблення Державної стратегії регіонального розвитку забезпечується центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики спільно з центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Державна стратегія регіонального розвитку визначає:

- 1) пріоритети, основні цілі та напрями регіонального розвитку;
- 2) пріоритети міжрегіонального та транскордонного співробітництва;
- 3) заходи з підвищення конкурентоспроможності регіонів;
- 4) механізми її реалізації;
- 5) систему моніторингу її реалізації.

4. Реалізація Державної стратегії регіонального розвитку здійснюється шляхом розроблення та виконання Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.

Стаття 8. Узгодження загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів під час розроблення Державної стратегії регіонального розвитку

1. Проект Державної стратегії регіонального розвитку підлягає погодженню з Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами, центральними органами виконавчої влади, Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, іншими суб'єктами регіонального розвитку в частині, що стосується їхніх інтересів.

2. Погодженню підлягають такі державні пріоритети:

1) пріоритети, орієнтовані на конкретні території (аеропорти, морські порти, міжнародні транспортні коридори, нафто- та газопроводи, лінії електропередач, території та об'єкти природно-заповідного фонду, рекреаційного та оздоровчого призначення загальнодержавного та міждержавного значення тощо);

2) пріоритети, що можуть бути альтернативно реалізовані в певних регіонах або їх частинах, які визначаються на конкурсних засадах у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 9. Стратегія розвитку регіону

1. Стратегія розвитку регіону розробляється на термін дії Державної стратегії регіонального розвитку, розглядається Координаційною радою розвитку регіону та затверджується відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими радами.

2. Розроблення Стратегії розвитку регіону забезпечується Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями за рішенням відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських рад у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики.

3. Стратегія розвитку регіону повинна відповідати положенням Державної стратегії регіонального розвитку та визначає:

- 1) пріоритети, основні цілі та напрями розвитку регіону;
- 2) вимоги щодо розвитку особливих типів територій;
- 3) заходи з підвищення конкурентоспроможності регіону;
- 4) механізми її реалізації;
- 5) систему моніторингу її реалізації.

4. Реалізація Стратегії розвитку регіону здійснюється шляхом розроблення та виконання Плану реалізації Стратегії розвитку регіону.

Стаття 10. План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку

1. План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку розробляється на виконання Державної стратегії регіонального розвитку, схвалюється Національною координаційною радою регіонального розвитку і затверджується Кабінетом Міністрів України.

У межах семирічного терміну Державної стратегії регіонального розвитку розробляються та реалізуються два Плани реалізації Державної стратегії

регіонального розвитку: перший – строком на три роки та другий – строком на чотири роки.

2. Розроблення Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку забезпечується центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики спільно з центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики у порядку, визначеному чинним законодавством.

3. План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку є базою для середньострокового бюджетного планування.

4. План реалізації Державної стратегії регіонального розвитку передбачає конкретні заходи та містить конкретні індикатори оцінки успішності заходів і є підставою для формування проектів регіонального розвитку.

Стаття 11. План реалізації Стратегії розвитку регіону

1. План реалізації Стратегії розвитку регіону розробляється Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями на виконання Стратегії розвитку регіону, розглядається Координаційною радою розвитку регіону та затверджується відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими радами.

У межах семирічного строку дії Стратегії розвитку регіону розробляються та реалізуються два Плани реалізації Стратегії розвитку регіону: перший – строком на три роки та другий – строком на чотири роки.

2. План реалізації Стратегії розвитку регіону є базою для середньострокового бюджетного планування.

3. План реалізації Стратегії розвитку регіону передбачає конкретні заходи та містить конкретні індикатори оцінки успішності заходів і є підставою для формування проектів регіонального розвитку.

РОЗДІЛ III. Інституційне забезпечення державної регіональної політики

Стаття 12. Інституції, що забезпечують розроблення та реалізацію державної регіональної політики

1. Інституціями, які забезпечують розроблення та реалізацію державної регіональної політики, є:

- 1) центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики;
- 2) центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики;
- 3) центральний орган виконавчої влади з питань фінансів;
- 4) Національна координаційна рада регіонального розвитку;

5) координаційні ради розвитку регіонів.

2. Інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та агенції регіонального розвитку беруть участь у формуванні та реалізації державної регіональної політики відповідно до цього Закону та у межах їхніх повноважень, визначених законодавством.

Стаття 13. Повноваження в сфері регіональної політики центральних органів виконавчої влади

1. До повноважень у сфері регіональної політики центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики належить:

1) формування та забезпечення реалізації державної регіональної політики;

2) підготовка та внесення на розгляд до Національної координаційної ради регіонального розвитку пропозицій щодо просторового узгодження секторальних політик;

3) розроблення та координація реалізації спільно з центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики Державної стратегії регіонального розвитку;

4) підготовка спільно з центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики та внесення на розгляд до Національної координаційної ради регіонального розвитку Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;

5) організаційне забезпечення діяльності Національної координаційної ради регіонального розвитку;

6) організаційне та методичне забезпечення розроблення проектів стратегії розвитку регіонів та планів їх реалізації;

7) підготовка та внесення на розгляд до Національної координаційної ради регіонального розвитку висновків щодо відповідності стратегій розвитку регіонів Державній стратегії регіонального розвитку;

8) визначення критеріїв та розроблення методики оцінювання регіонального розвитку;

9) здійснення моніторингу показників та оцінки результатів реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та програм (проектів) регіонального розвитку. Підготовка відповідного звіту з пропозиціями щодо внесення при необхідності змін і доповнень та подання на розгляд до Національної координаційної ради регіонального розвитку;

10) бюджетне планування та підготовка і подання бюджетних запитів з урахуванням Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;

11) забезпечення розподілу субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам для стимулювання розвитку регіонів у порядку, встановленому законодавством;

12) підписання контракту на фінансування проектів (програм) за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку за поданням Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку;

13) здійснення координації, моніторингу та забезпечення контролю за використанням коштів, спрямованих на реалізацію Державної стратегії регіонального розвитку, Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, програм (проектів) регіонального розвитку;

14) здійснення контролю за дотриманням процедур закупівель, що здійснюються Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку;

15) підготовка та внесення в установленому порядку проектів нормативно-правових актів з питань регіональної політики;

16) координація співпраці з міжнародними та іноземними структурами, програмами і фондами, залучення міжнародної технічної допомоги у сфері регіональної політики;

17) стимулювання та координація участі регіонів у програмах та проектах розвитку міжрегіонального, а також прикордонного та транскордонного співробітництва;

18) здійснення інших, покладених на нього в установленому порядку, повноважень.

2. До повноважень у сфері регіональної політики центрального органу виконавчої влади з питань фінансів належить:

1) визначення у межах своїх повноважень процедури оплати за контрактами фінансування програм (проектів) з Державного фонду регіонального розвитку;

2) здійснення фінансового моніторингу і контролю за діяльністю Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку та звітування за їх результатами перед Національною координаційною радою регіонального розвитку;

3) здійснення інших, покладених на нього в установленому порядку, повноважень.

3. До повноважень у сфері регіональної політики центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики належить:

1) участь у розробленні та координації реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;

2) участь у підготовці Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку;

3) здійснення інших, покладених на нього в установленому порядку, повноважень.

4. Повноваження у сфері регіональної політики інших центральних органів виконавчої влади визначаються законодавством.

Стаття 14. Повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських рад у сфері державної регіональної політики

1. Повноваженнями Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських рад у сфері державної регіональної політики є:

1) ініціювання розроблення Стратегії розвитку регіону і Плану реалізації Стратегії розвитку регіону та їх затвердження;

2) забезпечення врахування інтересів територіальних громад регіону при розробленні Стратегії розвитку регіону та Плану реалізації Стратегії розвитку регіону;

3) затвердження звітів про хід реалізації Стратегії розвитку регіону та Плану реалізації Стратегії розвитку регіону і прийняття рішень щодо внесення за необхідності змін та доповнень;

4) інші повноваження, визначені законодавством.

Стаття 15. Повноваження Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері державної регіональної політики

1. Повноваженнями Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері регіональної політики є:

1) забезпечення реалізації державної регіональної політики у регіоні;

2) підготовка та внесення на розгляд центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики пропозицій щодо просторового узгодження секторальних політик на території регіону;

3) забезпечення розроблення проекту Стратегії розвитку регіону та Плану реалізації Стратегії розвитку регіону;

4) організаційне забезпечення діяльності Координаційної ради розвитку регіону;

5) здійснення моніторингу реалізації Стратегії розвитку регіону та Плану реалізації Стратегії розвитку регіону. Підготовка відповідних звітів з про-

позиціями щодо внесення при необхідності змін і доповнень та подання їх на розгляд до Координаційної ради розвитку регіону;

б) інші повноваження, визначені законодавством.

Стаття 16. Національна координаційна рада регіонального розвитку

1. Відповідно до цього Закону та з метою узгодження загальнодержавних, секторальних та регіональних інтересів у процесі розроблення та реалізації державної регіональної політики Кабінетом Міністрів України утворюється Національна координаційна рада регіонального розвитку.

2. Головою Національної координаційної ради регіонального розвитку є Прем'єр-міністр України, заступником Голови – керівник центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики.

3. До складу Національної координаційної ради регіонального розвитку входять:

1) керівники центральних органів виконавчої влади у сферах: фінансів, економіки, зовнішньої політики, культури, охорони навколишнього природного середовища, аграрної політики, промислової політики, охорони здоров'я, освіти і науки, земельних ресурсів, транспорту та зв'язку, з питань цивільного захисту, інших центральних органів виконавчої влади;

2) уповноважені представники координаційних рад розвитку регіонів;

3) по одному представнику від всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, Фонду сприяння місцевому самоврядуванню України, Асоціації агенцій регіонального розвитку України, Національної академії наук України, Національної академії державного управління при Президентові України, Торгово-промислової палати України.

4. Національна координаційна рада регіонального розвитку:

1) схвалює пріоритети та основні завдання державної регіональної політики і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

2) розглядає проекти Державної стратегії регіонального розвитку, Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та звіти про їх реалізацію і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

3) готує рекомендації щодо просторового узгодження секторальних політик відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку;

4) затверджує висновки щодо відповідності Державній стратегії регіонального розвитку стратегій розвитку регіонів і надає рекомендації щодо їх коригування Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам;

5) схвалює напрями реалізації Державної стратегії регіонального розвитку і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

6) схвалює порядок та умови фінансування з Державного фонду регіонального розвитку і готує пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх затвердження;

7) за поданням Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку приймає рішення про оголошення та умови конкурсу, затверджує склад комітету з оцінки, критерії оцінки пропозицій, затверджує результати конкурсів (тендерів);

8) розглядає та затверджує підготовлені уповноваженим нею органом звіти про дотримання процедур закупівель при відборі та реалізації проектів (програм) регіонального розвитку;

9) розглядає та узгоджує проекти всіх інших урядових рішень у сфері державної регіональної політики;

10) затверджує підготовлені Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку середньострокові та річні календарні плани фінансування заходів Державної стратегії регіонального розвитку і стратегій розвитку регіонів за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку.

5. Національна координаційна рада регіонального розвитку збирається на свої чергові засідання щоквартально або на позачергові засідання на вимогу Кабінету Міністрів України чи третини її членів.

6. Для оперативного вирішення питань, що належать до компетенції Національної координаційної ради регіонального розвитку, з числа її членів обирається президія, яка діє в період між засіданнями Національної координаційної ради регіонального розвитку. За посадою до складу президії входять Голова та заступник Голови Національної координаційної ради регіонального розвитку.

7. Засідання Національної координаційної ради регіонального розвитку вважається правомочним, якщо на ньому присутні більше як половина її членів.

8. Рішення Національної координаційної ради регіонального розвитку ухвалюються більшістю голосів від присутніх на її засіданні.

9. Організаційне забезпечення діяльності Національної координаційної ради регіонального розвитку покладається на центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики.

Стаття 17. Координаційна рада розвитку регіону

1. Відповідно до цього Закону та з метою узгодження інтересів суб'єктів регіонального розвитку в кожному регіоні Верховною Радою Автономної Рес-

публіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міськими радами створюється Координаційна рада розвитку регіону.

2. Співголовами координаційних рад розвитку регіонів є голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим та Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласних рад та обласних державних адміністрацій, Севастопольської міської ради та Севастопольської міської державної адміністрації. Головою Координаційної ради розвитку м. Києва є Київський міський голова.

3. Секретарем Координаційної ради розвитку регіону є керівник органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань регіонального розвитку, підрозділу з питань регіонального розвитку у структурі відповідно обласних, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій.

4. До складу Координаційної ради розвитку регіону входять:

1) міські голови міст обласного (республіканського в Автономній Республіці Крим) значення;

2) голови районних рад та районних державних адміністрацій;

3) голова регіональної торгово-промислової палати;

4) керівник агенції регіонального розвитку;

5) по одному представнику від регіональних відділень всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування;

6) один представник від громадських організацій регіону;

7) один представник від бізнес-асоціацій регіону;

8) по одному представнику від науково-дослідних установ та від вищих навчальних закладів, зареєстрованих у регіоні.

5. Координаційна рада розвитку регіону діє на підставі Положення, що розробляється на підставі Типового положення про Координаційну раду регіонального розвитку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

6. Координаційна рада розвитку регіону:

1) схвалює пріоритети та основні завдання розвитку регіону і готує пропозиції Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам щодо їх затвердження;

2) розглядає проекти Стратегії розвитку регіону і Плану реалізації Стратегії розвитку регіону, звіти про їх реалізацію та готує пропозиції Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам щодо їх затвердження;

3) розглядає та подає центральному органу виконавчої влади з питань регіональної політики пропозиції щодо просторового узгодження секторальних політик на території регіону;

4) схвалює пріоритетні напрями реалізації Стратегії розвитку регіону та готує пропозиції Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міським радам щодо їх затвердження;

5) за зверненням органів місцевого самоврядування чи місцевих державних адміністрацій розглядає та узгоджує проекти всіх інших рішень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань регіонального розвитку;

6) розглядає та погоджує в межах компетенції програми та проекти регіонального розвитку, що подаються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та агенціями регіонального розвитку на конкурс програм (проектів) для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку.

7. Координаційна рада розвитку регіону збирається на свої чергові засідання щоквартально або на позачергові засідання на вимогу відповідно Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, Київської, Севастопольської міських рад чи третини членів Координаційної ради розвитку регіону.

8. Для оперативного вирішення питань, що належать до компетенції Координаційної ради розвитку регіону, з числа її членів обирається президія, яка діє в період між засіданнями Координаційної ради розвитку регіону. За посадою до складу президії входять співголови (голова) та секретар Координаційної ради розвитку регіону.

9. Засідання Координаційної ради розвитку регіону вважається правомочним, якщо на ньому присутні більш як половина її членів. Рішення Координаційної ради розвитку регіону ухвалюються більшістю голосів від присутніх на її засіданні.

10. Організаційне забезпечення діяльності Координаційної ради розвитку регіону здійснює орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань регіонального розвитку, підрозділ з питань регіонального розвитку у структурі відповідно обласної, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій та відповідна Агенція регіонального розвитку.

Стаття 18. Агенція регіонального розвитку

1. Агенція регіонального розвитку є неприбутковою організацією, що створюється у формі установи на договірній основі та на засадах партнерства між державним, приватним та громадським секторами на підставі цього Закону, Цивільного кодексу України та інших актів законодавства України.

2. У кожному регіоні може бути створена і функціонувати лише одна агенція регіонального розвитку в розумінні цього Закону.

3. Агенція регіонального розвитку засновується відповідно Верховною Радою та Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими радами та відповідними державними адміністраціями разом з іншими засновниками, якими можуть бути регіональні торгово-промислові палати, регіональні асоціації підприємців, регіональні представництва всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування чи асоціації органів місцевого самоврядування регіону, вищі навчальні заклади та наукові установи регіону.

4. Організаційна структура та повноваження органів управління агенції регіонального розвитку визначаються Цивільним кодексом України, цим Законом, Актом про заснування та Положенням про агенцію регіонального розвитку, що розробляється на підставі Типового положення про агенцію регіонального розвитку, затвердженого центральним органом виконавчої влади з питань регіональної політики.

5. Агенція регіонального розвитку не залежить від політичного впливу, не конкурує з приватним сектором на вільному ринку, не надає базових соціальних послуг, що належать до сфери повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

6. Керівним органом агенції регіонального розвитку є правління, перший склад якого призначається засновниками при її заснуванні з урахуванням пропозицій суб'єктів регіонального розвитку.

7. Агенція регіонального розвитку у межах своїх повноважень:

1) розробляє за власною ініціативою або за дорученням відповідно Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій проекти Стратегії розвитку регіону та плану її реалізації;

2) здійснює попередній відбір проектів, що відповідають пріоритетам Стратегії розвитку регіону, та подає їх на затвердження Координаційній раді розвитку регіону;

3) забезпечує реалізацію програм (проектів) регіонального розвитку, зокрема тих, що фінансуються з Державного фонду регіонального розвитку;

4) організовує заходи із залучення інвестицій в економіку регіону;

5) організовує короткотермінові навчання та надає інформаційно-консультативну допомогу з питань регіонального розвитку;

6) здійснює іншу діяльність відповідно до Акта про заснування та Положення про Агенцію регіонального розвитку.

8. Агенція регіонального розвитку може мати у власності кошти та майно, передане їй засновниками або набуте на законних підставах у межах чинного законодавства.

9. Джерелами формування коштів і майна Агенції регіонального розвитку можуть бути:

- 1) кошти та майно, одержані як безповоротна фінансова допомога, добровільні внески та пожертви засновників та інших резидентів України;
- 2) кошти та майно, одержані як благодійна допомога від нерезидентів, включаючи міжнародну технічну і гуманітарну допомогу;
- 3) фінансова підтримка, одержана відповідно до законодавства із спеціальних фондів, державного та місцевих бюджетів;
- 4) пасивні доходи відповідно до законодавства;
- 5) інші кошти та майно, одержані з джерел, що не заборонені законодавством.

10. Діяльність Агенції регіонального розвитку підлягає державному фінансовому контролю в установленому законодавством порядку та обов'язковому аудиту, який здійснюють аудиторів, обрані на підставі відкритого конкурсу.

11. У разі припинення Агенції регіонального розвитку її активи зараховуються до доходу місцевого бюджету.

Розділ IV. Фінансове забезпечення державної регіональної політики

Стаття 19. Механізми фінансування державної регіональної політики

1. Механізмами фінансування державної регіональної політики є:

- 1) міжбюджетні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам;
- 2) об'єднання на договірній основі фінансових ресурсів суб'єктів регіонального розвитку, міжнародних інституцій;
- 3) цільові державні інвестиції;
- 4) державні та регіональні цільові програми, у тому числі програми подолання депресивності територій;
- 5) угоди щодо регіонального розвитку;
- 6) фінансування програм (проектів) регіонального розвитку з Державного фонду регіонального розвитку.

Стаття 20. Джерела фінансування державної регіональної політики

1. Джерелами фінансування державної регіональної політики є:

- 1) кошти державного бюджету;
- 2) кошти місцевих бюджетів;
- 3) благодійні внески;
- 4) кошти міжнародних організацій;
- 5) ресурси, отримані з інших джерел, що не заборонені законодавством.

Стаття 21. Державний фонд регіонального розвитку

1. Для участі у фінансуванні міжрегіональних та регіональних програм (проектів) регіонального розвитку, що відповідають Державній стратегії регіонального розвитку та стратегіям розвитку регіонів і спрямовані на забезпечення ефективної реалізації державної регіональної політики, утворюється Державний фонд регіонального розвитку, який є складовою частиною спеціального фонду Державного бюджету України і має постійне багаторічне бюджетне призначення.

2. Ресурси Державного фонду регіонального розвитку формуються за рахунок:

- 1) п'яти відсотків від податку на прибуток підприємств, за винятком підприємств комунальної власності, що надходить до Державного бюджету України;
- 2) коштів, що надійшли в рамках міжнародної допомоги та інших договорів;
- 3) благодійних внесків та добровільних пожертвувань юридичних та фізичних осіб, у тому числі іноземних, об'єднань громадян, міжнародних організацій тощо;
- 4) коштів позик, що залучаються від іноземних держав та банків, міжнародних фінансових організацій та інших фінансових і кредитних установ;
- 5) коштів, повернутих до Державного фонду регіонального розвитку, та інших надходжень, отриманих у результаті функціонування Державного фонду регіонального розвитку;
- 6) ресурсів, отриманих з інших джерел, що не заборонені законодавством.

Стаття 22. Фінансування з Державного фонду регіонального розвитку

1. Фінансування регіонального розвитку з Державного фонду регіонального розвитку може здійснюватися на умовах інвестування (боргового фінансування та внесків до статутного капіталу), у формі гарантій та на безповоротній основі у вигляді грантів.

2. Фінансування програм (проектів) регіонального розвитку з Державного фонду регіонального розвитку ґрунтується на таких принципах:

- 1) відповідності Державній стратегії регіонального розвитку, стратегіям розвитку регіонів та планам їх реалізації;

2) виключно цільового використання коштів;
3) конкурсного відбору програм (проектів) регіонального розвитку;
4) ефективності використання залучених ресурсів;
5) обов'язкової забезпеченості проектів (програм), спрямованих на соціально-економічний розвиток регіону, відповідною матеріальною та організаційно-адміністративною інфраструктурою;

6) спроможності об'єктів та суб'єктів, на фінансування яких залучаються кошти Державного фонду регіонального розвитку, самостійно забезпечувати подальше власне фінансування або утримуватися за рахунок коштів місцевих бюджетів;

7) адекватної фінансової та іншої участі органів місцевого самоврядування, на території юрисдикції чи в інтересах яких впроваджуються відповідні заходи, програми чи проекти;

8) неупередженого розподілу коштів Державного фонду регіонального розвитку з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць та на умовах, визначених Національною координаційною радою регіонального розвитку;

9) забезпечення програм (проектів) регіонального розвитку необхідними коштами державного та місцевих бюджетів упродовж усього періоду їх реалізації.

3. Порядок та умови фінансування програм (проектів) регіонального розвитку з Державного фонду регіонального розвитку, розроблені на основі Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, зокрема мінімальна вартість проектів (програм), схвалюються Національною координаційною радою регіонального розвитку та затверджуються Кабінетом Міністрів України.

4. Пріоритетними для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку є інфраструктурні програми та проекти системного характеру, які істотно впливають на економічну спроможність регіону чи його частини.

5. Строк реалізації програм (проектів), що фінансуються з Державного фонду регіонального розвитку, не повинен перевищувати чотири роки.

6. Обов'язковою умовою фінансування з Державного фонду регіонального розвитку програм (проектів) регіонального розвитку є виділення коштів з відповідних місцевих бюджетів. Рівень фінансової участі (співфінансування) місцевих бюджетів встановлюється Національною координаційною радою регіонального розвитку з урахуванням особливостей окремих адміністративно-територіальних одиниць (дотаційності, депресивності тощо).

7. Фінансування, надане Державним фондом регіонального розвитку на умовах інвестування (боргового фінансування та внесків до статутного капіталу), у формі гарантій та на безповоротній основі у вигляді грантів, не обкладається податком на прибуток підприємств.

Стаття 23. Управління Державним фондом регіонального розвитку

1. Управління Державним фондом регіонального розвитку здійснює Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку, яке є бюджетною установою, що створюється Кабінетом Міністрів України, належить до сфери управління центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики та є розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня.

2. Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку відповідно до мети та принципів функціонування Державного фонду регіонального розвитку:

1) розробляє фінансові плани реалізації Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, а також інші фінансові та операційні плани;

2) організовує та проводить конкурси (тендери) з метою відбору програм (проектів) регіонального розвитку, що фінансуватимуться за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку, та подає результати конкурсів (тендерів) на затвердження Національній координаційній раді регіонального розвитку;

3) складає за результатами конкурсного відбору програм (проектів) регіонального розвитку реєстри програм (проектів) регіонального розвитку, що мають право на фінансування з Державного фонду регіонального розвитку, на відповідний рік та наступні два бюджетні періоди;

4) здійснює підготовку контрактів, що укладаються з виконавцями відібраних за конкурсом програм (проектів);

5) виступає в установленому законодавством порядку замовником під час закупівлі товарів (робіт, послуг) з метою забезпечення власної операційної діяльності;

6) надає технічну та консультаційну допомогу щодо підготовки та реалізації програм (проектів), що фінансуються або можуть фінансуватися за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку;

7) здійснює співробітництво з українськими, іноземними і міжнародними організаціями, підприємствами, установами з метою забезпечення виконання покладених на нього функцій, зокрема щодо залучення додаткових коштів у Державний фонд регіонального розвитку;

8) здійснює моніторинг та оцінку цільового використання коштів, спрямованих на реалізацію програм (проектів) регіонального розвитку;

9) здійснює контроль за дотриманням процедур закупівель, що проводяться безпосередньо виконавцями відібраних програм (проектів);

10) бере участь у здійсненні розрахунків за укладеними контрактами відповідно до процедур, встановлених центральним органом виконавчої влади з питань фінансів;

11) веде облік та складає фінансові звіти та звіти про закупівлі;

12) готує відповідні пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази з питань, що належать до його компетенції.

3. Вищим органом Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку є наглядова рада, склад якої затверджується Кабінетом Міністрів України.

4. До складу наглядової ради входять особи, уповноважені Національною координаційною радою регіонального розвитку, та представники донорів Державного фонду регіонального розвитку. Співголовами наглядової ради є керівник центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики та керівник центрального органу виконавчої влади з питань фінансів.

5. Управління поточною діяльністю Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку здійснює директор, який призначається на посаду та звільняється з посади наглядовою радою.

6. Структура та порядок діяльності Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку визначається Положенням про Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

7. Діяльність Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку підлягає зовнішньому обов'язковому аудиту, контролю щодо дотримання процедур з боку Національної координаційної ради регіонального розвитку та державному фінансовому контролю в установленому законодавством порядку.

8. Висновки щорічного обов'язкового аудиту надаються центральному органу виконавчої влади з питань регіональної політики, центральному органу виконавчої влади з питань фінансів та Національній координаційній раді регіонального розвитку.

9. Діяльність Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку може також підлягати аудиту з боку міжнародних донорів, які вносять кошти у Національний фонд регіонального розвитку.

Стаття 24. Загальний порядок подання та розгляду програм (проектів) регіонального розвитку

1. Фінансування за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку здійснюється лише в рамках відібраних за конкурсом програм (проектів) регіонального розвитку.

2. Відбір програм (проектів) для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку та відповідні закупівлі в рамках відібраних програм (проектів) здійснюються за процедурами закупівель Світового банку, запровадженими на підставі акта Кабінету Міністрів України.

3. Пропозиції (заявки) до Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку подаються:

1) для відбору програм (проектів) регіонального розвитку, а також безпосереднього отримання технічної допомоги і грантів (окрім грантів для здешевлення боргового фінансування) в рамках відібраних програм (проектів) – виключно місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, агенціями регіонального розвитку;

2) для фінансування виконання робіт (послуг) та поставок товарів у рамках відібраних програм (проектів) – виключно суб'єктами, відмінними від органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади та агенцій регіонального розвитку;

3) для отримання фінансування (допомоги) у всіх інших формах – на умовах відбору та від суб'єктів, визначених Національною координаційною радою регіонального розвитку.

4. Оцінка пропозицій (заявок) здійснюється комітетом з оцінки при Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку, до складу якого входять представники Національної координаційної ради регіонального розвитку, центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики, центрального органу виконавчої влади з питань фінансів, центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики, а також інші компетентні особи, участь яких може бути необхідною. Склад комітету з оцінки затверджується Національною координаційною радою регіонального розвитку.

5. Підставою для фінансування з Державного фонду регіонального розвитку є контракт, форма і порядок укладення якого та оплати за яким визначається Кабінетом Міністрів України.

6. Оплата за контрактом здійснюється за згодою центрального органу виконавчої влади з питань фінансів згідно з установленою ним процедурою та на вимогу Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку.

7. Ініціатор подання до Бюро з управління Державним фондом регіонального розвитку пропозицій (заявок) щодо залучення коштів Державного фонду регіонального розвитку разом з кінцевим одержувачем коштів несуть солідарну відповідальність за виконання умов контракту.

8. Державний фінансовий контроль за використанням коштів Державного фонду регіонального розвитку під час реалізації проектів (програм) регіонального розвитку здійснюється у визначеному законодавством порядку.

РОЗДІЛ V. Моніторинг реалізації державної регіональної політики

Стаття 25. Система моніторингу реалізації державної регіональної політики

1. Моніторинг реалізації державної регіональної політики здійснюється шляхом встановлення відповідних індикаторів, виконання заходів з відстеження, підготовки та оприлюднення результатів моніторингу.

2. Конкретний перелік індикаторів визначається Методикою проведення моніторингу, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. З метою забезпечення моніторингу кожний нормативно-правовий акт у сфері регіональної політики повинен містити відповідні показники досягнення цілей, які можна оцінити.

4. Центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики здійснює моніторинг реалізації документів державної регіональної політики, визначених у частині другій статті 6 цього Закону, та подає Національній координаційній раді регіонального розвитку відповідні звіти з пропозиціями про внесення необхідних змін: кожні три роки – щодо Державної стратегії регіонального розвитку та щорічно – щодо Плану реалізації Державної стратегії регіонального розвитку.

РОЗДІЛ VI. Міжнародне співробітництво у сфері регіональної політики

Стаття 26. Міжнародне співробітництво у сфері регіональної політики

1. Міжнародне співробітництво у сфері регіональної політики здійснюється згідно із законодавством України та міжнародними договорами України.

2. Якщо міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж передбачено цим Законом, то застосовуються норми міжнародного договору.

РОЗДІЛ VII. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон, за винятком статей 21, 22, 23 та 24, набирає чинності з дня його опублікування.

2. Статті 21, 22, 23 та 24 набирають чинності з планового бюджетного року, наступного за роком набрання чинності цим Законом, з урахуванням вимог частини 3 статті 27 Бюджетного кодексу України.

3. Кабінету Міністрів України:

1) у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом: подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

2) до набрання чинності статтями 21, 22, 23 та 24 цього Закону ухвалити необхідні рішення, що впливають зі змісту зазначених статей.

Президент України

м. Київ, ____ _____ 2009 року

№ _____

ПЕРЕЛІК ДЕЯКИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТИВ УКРАЇНИ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

1. **ЗАКОН УКРАЇНИ** «Про стимулювання розвитку регіонів» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 51, ст. 548) { Із змінами, внесеними згідно із Законом № 3235-IV (3235-15) від 08.09.2005 № **2850**.

2. **ЗАКОН УКРАЇНИ** «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 25, ст. 195).

3. **УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ** «Про Концепцію державної регіональної політики» **від 25 травня 2001 року № 341/2001**.

4. **УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ** «Про роботу місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіонів» від 29 серпня 2003 року № 945/2003.

5. **ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ** «Про утворення Ради з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування» **від 2 квітня 2009 р. № 309**.

6. **ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ** «Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди» **від 23 травня 2007 р. № 751**.

7. **ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ** «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» **від 21 липня 2006 р. № 1001** { Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 750 (750-2007-п) від 16.05.2007 }.

8. **ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ** «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу показників розвитку регіонів, районів, міст республіканського в Автономній Республіці Крим і обласного значення для визнання територій депресивними» **від 24 червня 2006 р. № 860**.

9. **Постанова** Кабінету Міністрів України «Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів» від 20.05.2009 № 476.

10. **ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ** «Про розроблення проекту Державної програми соціально-економічного розвитку Придніпровського регіону» **від 17 жовтня 1995 р. № 838**.

11. **ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ** «Про розробку проекту Державної програми соціально-економічного розвитку Карпатського регіону» **від 24 травня 1993 р. № 368**.

12. **РОЗПОРЯДЖЕННЯ** КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про затвердження плану заходів на 2010 рік щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» **від 29 липня 2009 р. № 891-р.**

13. **РОЗПОРЯДЖЕННЯ** КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ **від 3 вересня 2008 р. № 1163-р** «Про затвердження плану заходів на 2009 рік щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року».

14. **РОЗПОРЯДЖЕННЯ** КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про заходи щодо реалізації Концепції державної регіональної політики» **від 13 вересня 2001 р. № 437-р.**

15. **РОЗПОРЯДЖЕННЯ** КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Про схвалення Концепції Програми законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування» **від 25 липня 2002 р. № 416-р.**

16. **РОЗПОРЯДЖЕННЯ** КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ «Питання утворення регіональних центрів інноваційного розвитку» **від 3 травня 2007 р. № 255-р.**

17. **ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ** «Про проведення парламентських слухань «Регіональна політика та місцеве самоврядування в Україні: законодавчі аспекти»» **від 26 лютого 2003 року № 476-IV.**

18. **ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ** «Про рекомендації парламентських слухань про законодавчі аспекти регіональної політики та місцевого самоврядування» **від 5 червня 2003 р. № 939-IV.**

19. Меморандум про взаєморозуміння для започаткування Діалогу про регіональну політику та розвиток регіонального співробітництва між Міністерством регіонального розвитку та будівництва України і Європейською Комісією **від 22 липня 2009 року** (Діалог Україна – ЄС про регіональну політику).

ПРО АВТОРІВ

Куйбіда Василь Степанович, доктор наук, професор, голова Львівської міської ради, Львівський міський голова 1994–2002 років, депутат Верховної Ради України 5, 6-го скликань. Автор десятків книг та монографій у сфері конституційного права, місцевого самоврядування, регіонального розвитку. Почесний доктор Львівського національного університету імені Івана Франка (2000), почесний доктор філософії України вільного університету (м. Мюнхен, 1999), почесний доктор Львівської академії мистецтв (2002), професор кафедри міжнародних економічних відносин Аерокосмічної академії України, почесний професор Міжнародної кадрової академії (1998), почесний член Конгресу місцевих і регіональних влад Європи, професор соціально-економічної Вищої школи (2003, Варшава). Дійсний член Академії будівництва України (1997). Міністр регіонального розвитку та будівництва України.

Ткачук Анатолій Федорович, заслужений юрист України, депутат Верховної Ради України 1-го скликання, автор багатьох законопроектів, низки наукових та науково-популярних видань, практичних посібників у сфері державного будівництва та місцевого самоврядування, некомерційного права та регіонального розвитку. Засновник Інституту громадянського суспільства, радник Президента України у 2005–2008 роках, заступник Міністра регіонального розвитку та будівництва України.

Таня Забуковець-Ковачич має 30 років досвіду роботи у Словенії, Хорватії, Сербії, Боснії та Герцеговині, Республіці Молдова як керівник групи експертів, керівник проектів, старший радник з питань регіонального розвитку, економічного, ділового, організаційного і правового середовища, заходів і пріоритетів міжнародних донорів, управління та зміцнення спроможності регіональних та місцевих агенцій розвитку. Керівник групи експертів проекту ЄС «Підтримка сталого регіонального розвитку в Україні».

ЗМІСТ

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

<i>Що таке регіональний розвиток?</i>	4
<i>Навіщо потрібен регіональний розвиток?</i>	4
<i>Інструменти регіонального розвитку у країнах Європи</i>	6
<i>Конкурентоспроможність регіонів</i>	7
<i>Моделі політики регіонального розвитку</i>	9
<i>Загальнонаціональні та регіональні заходи з розвитку</i>	10
<i>Співпраця зацікавлених сторін у регіоні заради регіону – шлях до успішного регіону</i>	11
<i>Регіональний розвиток на прикладі нових членів Євросоюзу</i> .12	
<i>Цілі політики регіонального розвитку</i>	13
<i>Нотатки щодо принципів політики регіонального розвитку</i> 14	
<i>Модель регіонального розвитку в Європейському Союзі</i>	17
<i>Моделі регіонального розвитку деяких нових держав-членів ЄС і Хорватії</i>	17
МОДЕЛЬ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	17
УГОРСЬКА МОДЕЛЬ	19
РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК У СЛОВЕНІЇ	19
РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК У ПОЛЬЩІ	28
МОДЕЛЬ СЛОВАЧЧИНИ	33
МОДЕЛЬ РУМУНІЇ	34

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ – СПРОБА ОСМИСЛЕННЯ

<i>Замість вступу</i>	36
<i>Виклики</i>	36
<i>Рейтинги України</i>	38
<i>Правове забезпечення державної регіональної політики в Україні</i>	41
<i>Якою має бути нова регіональна політика?</i>	46

<i>Концепція державної регіональної політики від 04.07.2008 року як новий погляд на єдність держави через регіональний розвиток. . . . .</i>	<i>49</i>
<i>Замість підсумку . . . . .</i>	<i>66</i>

ЗАКОНОДАВСТВО ДЕЯКИХ ДЕРЖАВ СВІТУ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

<i>ПОЛЬЩА . . . . .</i>	<i>67</i>
<i>УГОРЩИНА . . . . .</i>	<i>86</i>
<i>РУМУНІЯ . . . . .</i>	<i>105</i>
<i>РЕСПУБЛІКА СЛОВЕНІЯ . . . . .</i>	<i>112</i>
<i>США . . . . .</i>	<i>123</i>
<i>КАНАДА . . . . .</i>	<i>162</i>
<i>ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ . . . . .</i>	<i>171</i>

ПРОЕКТИ НОРМАТИВНИХ АКТІВ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ, ПІДГОТОВЛЕНИХ УПРОДОВЖ 2009 РОКУ

<i>КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ . . . . .</i>	<i>180</i>
<i>ПРОЕКТ ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ» . . . . .</i>	<i>195</i>

ПЕРЕЛІК ДЕЯКИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ УКРАЇНИ У СФЕРІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ . . . . .

ПРО АВТОРІВ	219

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

**Регіональна політика: правове регулювання.
Світовий та український досвід**

Автори:

Василь Куйбіда,

Анатолій Ткачук,

Тетяна Забуковець-Ковачич.

За заг. ред. Р. Ткачука

Редактор: Пакулько Валентина Володимирівна

Інститут громадянського суспільства
м. Київ, б-р. Дружби народів, 22, к. 21
тел./факс: 529-73-94
ел. пошта: csi@csi.org.ua
Інтернет сторінка: www.csi.org.ua

Підписано до друку з оригінал-макету 22.01.10 р.

Формат 60x84/16. Гарнітура OfficinaSerifC. Папір офсетний.

Умовн.-друк. арк. 13.02 Обл.-вид. арк.11.2 Наклад 500 прим.
